

Cella
Serghi

Iubiri paralele

roman

Editura Eminescu

CELLA SERGHI

Iubiri paralele

88

**EDITURA EMINESCU
1974**

Cuprins

PROLOG	5
Capitolul I	14
Capitolul II	23
Capitolul III	48
Capitolul IV	67
Capitolul V	74
Capitolul VI	108
Capitolul VII	135
Capitolul VIII	144
Capitolul IX	150
Capitolul X	159
Capitolul XI	170
Capitolul XII	174
Capitolul XIII	179
Capitolul XIV	185
Capitolul XV	195
Capitolul XVI	202
Capitolul XVII	204
Capitolul XVIII	224
EPILOG	230

Lui NICOLAE LABIȘ

MOTO:

*Nu-i ambiție măruntă să vrei
să intri în sufletul oamenilor*

FLAUBERT

PROLOG

„Știu că ați fost prietena mătușii mele Artemiza – îmi spunea Victor în scrisoarea care însoțea manuscrisul. Avea cărțile dumneavoastră, cu dedicații emoționante. Și când am aflat că sunteți la sanatoriul balneologie din Mangalia, am îndrăznit... Aș vrea să cunosc părerea dumneavoastră...”

O scrisoare lungă cu multe citate, ghilimele și paranteze: („Ce este romanul?” întrebă Victor, citându-l pe Georges Simenon, decât o căutare pasionantă după mai mult adevăr omenesc?...”) „Veți avea răbdare să citiți tot ce-am adunat în acești ani, de când m-am suit în tren fără să știu încotro plec și ce mă așteaptă?... La-nceput, am vrut să țin un jurnal de șantier (în '55 așterneam șosele în Bărăgan, la Căzănești), vă trimit primele pagini. Dar casa din care fugisem îmi apărea mereu, nu-mi dădea pace. Atunci am scris primul capitol din ceea ce ar putea deveni un roman. Și, dacă încep cu bunica e fiindcă marea mea descoperire, ca și a Artemizei – (cred că asta a fost lovitura de grație, pe care a primit-o) e că nu a fost proastă surioara ei, ci vicleană. Sau, cine știe, poate înțeleaptă (dacă înțelepciune se poate numi forța cu care știa să se mire, să tacă, să închidă un ochi și chiar pe amândoi, la nevoie).”

Sfârșitul scrisorii, patetic: „Dar poate că ar trebui să uit tot ce-am scris, să distrug foile astea și, după ani, din vagi reminiscențe și aburite imagini, din urmele durerii, exilat ca Ovidiu, departe de tot ce-am iubit, din sarea lacrimilor neșterse, uscate, să reconstitui aceeași poveste!”

Victor nu-mi indica nici ziua, nici ora când urma să ne întâlnim, ca să-i restitui manuscrisul, să-i spun părerea mea. Din scrisoare – datată cu trei zile în urmă: 5 septembrie 1960 – reieșea că lucrează la Mamaia, tot la

șosele. Și căutam să mi-l imaginez pe fiul Elenei și al doctorului Movilă, cărând smoala cu vagonetul.

Prima dată îl văzusem la botez, în dantele scrobite și panglici albastre. Faimosul botez! Altă dată, când avea vreo zece ani, la concert, lângă Elena, ascultând cu sfîntenie. Maică-sa îl și vedea mare pianist și spera să colinde lumea împreună. Dar el a trântit capacul pianului și a declarat că se călugărește. N-a trecut mult și Artemiza mi-a povestit altă trăsnaie a lui Victor: „A strâns toate icoanele, le-a dus în curte și le-a dat foc”. Artemiza a privit spectacolul de la fereastră și a strigat: „Bravo, Nero!” Vorbea despre el cu un fel de ascunsă mândrie: „E frumos ca taică-su, mincinos ca bunică-sa, inteligent ca mine. Umblă cu cărjele mele; pretinde că are o mulțime de avantaje, urcă în tramvai prin față, șade pe scaunul femeilor gravide și are mai mult succes la fete, când le inspiră milă. Din păcate a avut un incident cu un chelner și când lumea s-a strâns, a aruncat cărjele și a fugit”. Și Artemiza râdea, de parcă n-ar fi fost ale ei cărjele, ea cea fără de picioare! Frumoasa Themis! Maître Bolbec... Parcă o văd în sala pașilor pierduți, elegantă în costumele ei bărbătești, sigură de ea până la insolență.

Pe atunci, visul meu era să fiu secretara Artemizei. Alergam din secție în secție ca s-o aud pledând. Când a băgat de seamă că mă țin după ea ca un cățel, m-a întrebat ca pe copii, cum mă cheamă, câți ani am. Apoi, cu vocea groasă: „Ce cauți în tribunal, e o junglă”. Pe urmă m-a invitat la bufet... Mi-a spus că ar fi vrut să fie actriță, dar familia s-a împotrivit. Asta n-a împiedicat-o să ia lecții la Paris cu Yvette Guilbert, de dicție, de plastică, de mimică: „Ea m-a învățat să vorbesc, să umblu, să respir. Totul se învață, fetiço, chiar și să fii frumoasă”.

Manuscrisul pe care-l răsfoiam acum, deși venisem numai să mă odihnesc și să privesc marea – era tot atât de stufos și de încâlcit, ca dosarele pe care mi le dădea Artemiza să le studiez pe vremuri.

4 noiembrie 1333.

Bărăgan. O șosea asfaltată, anonimă, banală, nesfârșită. Un drum fără poveste. Vântul tăios și aprig îmi suflă în urechi și-mi tăbăcește obraji. Sticla pisată a prafului mă ustură în ochi și în fundul gâtuleului. Oamenii s-au obișnuit. Muncesc cu o înverșunare stăpânită. Strâng și eu ochii ca ei, scrâșnesc din dinți, scuipl nisipul care-mi intră în dinți, și nu mai vreau să mă gândesc la ce a fost. Dar pentru că nu pot să dorm, traduc în stilul Artemizei *Sonetele* lui Shakespeare.

XXVII

Obosit de muncă mă grăbesc spre pat,
 Odihnă dulce pentru brațele de trudă ostenite
 Și-atunci începe o călătorie-n mintea mea,
 Care-mi muncește gândul când truda trupului a luat
 sfârșit.

Fiindcă atuncea gândurile mele, din depărtarea unde
 zac,

Se-ndreaptă în pelerinaj zelos spre tine
 Și mă țin treaz, cu ochii mari deschiși,
 Uitându-se în noaptea în care orbii văd.

10 noiembrie

Punctul sanitar e o baracă de culoarea baițului, într-o mică lizieră de salcâmi, singura vegetație în acest ținut de piatră și de praf. Două încăperi proaspăt văruite, dintre care una e dormitorul surorii. Se pare că vrea să uite un amor nefericit. (Eu nu vreau să uit nimic.)

Și-a pus la geamuri perdelețe de tifon, albe; patul de fier e vopsit în alb. Masa, acoperită cu un cearșaf alb, scrobite. Masă de brad, două scaune și un cuier. Toate astea le-am zărit din pragul ușii deschise a celeilalte

Cella Serghi

încăperi, postul de prim-ajutor. Aici, canapeaua și masa casolete, instrumentele, pensele, toate lucesc de-ți iau ochii. Registrul e învelit în hârtie albastră, cum își învelea, probabil, de curând cărțile de școală. Sunt sigur că am de-a face cu o premiantă întâi. (Destinul meu.) În dulăpiorul cu medicamente, totul în ordine. În sufletul meu, furtuna a trecut și a lăsat în urmă liniște, gol.

— Mi-a intrat o așchie în deget.

— Când s-a-ntâmplat pocinogul? – și fără s-o intereseze răspunsul meu, a început să se pregătească pentru o mică intervenție chirurgicală.

Am refuzat.

— Bunica se trata cu foi de pătlagină – am spus.

— Tratează-te ca bunica, dar eu îți fac o injecție antitetanică.

E agresivă ca Voica. Dar ce dulce era Voica uneori...

— De ce n-ai pus toată fiola? – am întrebat-o când dădeam să plec.

— Eu nu te întreb cum faci amestecul de nisip și alte mișmașuri. Am auzit că se taie ca o maioneză și că o luați mereu de la început.

Așchia mi-a tras-o cu penseta, dar a trebuit să-mi panseze și alt deget la care mă lovisem cu ciocanul.

15 noiembrie

Azi am venit cu o rană la picior. E convinsă că-mi caut tot felul de pretexte ca s-o vizitez. I-am spus că scriu niște reportaje și vreau să mă documentez.

— Tocmai mă-ntrebam ce cauți pe șantier.

— Pe Cleopatra, regina Egiptului... Nu-i semeni deloc... Era brună, cu ochii ca mierea și nasul ușor acvilin.

Jurnalul de șantier se termină cu o pagină care nu are dată.

În primele zile, când mă uitam pe geam, mi se părea

nespus de monoton. Același fum. Același praf, același vânt, aceeași salcâmi triști. Acum, nicio zi nu mai seamănă cu alta. La fiecare ceas bate vântul altfel, altfel se așterne lumina și umbra.

Printre tăbliile de cântare, se zărește jos camionul basculant tras sub stație. La fiecare deschidere a manetei de blocare, asfaltul curge într-un vârtej de aburi vineți. Din opt cântare descărcate, mașina s-a umplut. Ičnește din greu, pornită cu viteza întâia și altul trece în loc. Deasupra stației, coșul înalt al ciclonului împoașcă un fum des, negru și acru. Din cauza vântului, îl simt până în plămâni, și totuși mă atrage, pe zi ce trece, mai mult, șantierul. Șoseaua în devenire e vie, totul e viu. Bitumul fierbe cu bășici, butoaiile de tablă sunt ridicate cu macaraua care se desprinde pe cerul de fum, ca un imens semn de întrebare. Acolo lucrează echipa topitorilor. Acolo au toți bocanci cu tălpi de lemn și mănuși mari de cânepă. Vântul le-a lipit pe piept și pe brațe șuvițe negre de bitum închegat.

Cred că pentru a-și justifica prezența pe șantier, Victor transcrie câteva rânduri dintr-o scrisoare a lui Flaubert: *Există în poetica lui Ronsard un ciudat precept. El recomandă poetului să se instruiască în arte și meserii, la fierari, la aurari, la lăcătuși, etc. Ca să ia de acolo metafore. De aici rezultă într-adevăr o limbă bogată și diversă. Voica îmi dădea aceleași sfaturi. (Les grands esprits se rencontrent.¹)*

Victor are grijă să spună că toate personajele sunt fictive și orice asemănare cu realitatea, întâmplătoare. (Dar se folosește de numele lor reale.) A transplatat casa în cartierul Griviței, unde se demolează și se ridică blocuri, dar turla bisericii Visarion apar mereu. Bunica e un personaj de comedie, dar scena în care noul locatar e așteptat, pare mai curând genericul unui film.

¹ Marile valori spirituale se întîlnesc (fr.).

Cella Serghi

La fiecare fereastră, o pereche de ochi. La etajul întâi, Elena, în negru, o cruce mare îi lucește pe piept. Silueta dispare după draperie, dar ochii i se aprind ca niște faruri. La mansardă, Clemansa. Păr vopsit, ca pana corbului, zulufi, panglicuțe. Artemiza, octogenară, cu parul alb, tuns băiețește; spatele sprijinit pe un maldăr de perne; de-a lungul divanului, o banchetă plină de cărți, caiete, dicționare, reviste. Pe genunchii osoși care se desenează sub pătura moale, gălbuie, ține, pe un carton, o foaie albă, o carte, un dicționar.

— *The love that follows us, sometimes is our trouble.*

— Ce-ai spus?

— Dragostea este adesea motiv de tulburare.

— Nu pricep, Miso.

— Nici comentarii englezi nu înțeleg sensul exact.

— De comentarii îți arde? Fata noastră a leșinat.

— Cum a noastră? Elena e proprietate indiviză? Îți aparține integral, Clemișor. Ai făcut-o *justae nuptiae*.

— Cum?

— Știi foarte bine cum ai făcut-o. Slavă Domnului, ai fost măritată de două ori. Primul, tatăl Lenuții, și-a luat câmpii în luna de miere, al doilea...

Dar Clemansa e la fereastră, agitată, îngrozită.

— Vine, vine camionul...

— Se apropie furtuna...

— Cerul e senin, Miso.

— Când nepotul tău cântă *Cavalcada Walkiriilor* presimte furtuna. I-auzi! Fortissimo... pam... pam... pam...

— Camionul, Miso, vine... s-a oprit...

— În fața castelului. *At the great door on the right...* La poarta cea mare, pe dreapta. *Macbeth*, actul unu, scena cinci.

La etajul întâi, femeia în negru strigă, exasperată, către fiul ei, care cântă la pian:

— Victor, isprăvește odată!

În spatele camionului apar două biciclete. Se văd numai picioarele lungi, pedalând și pletele, prinse în creștetul, capului, fluturând ca niște coame de mânji. E primăvară. A înflorit liliacul.

Urmează descrierea casei pe care o cunosc foarte bine.

Văzută din stradă, ai fi zis că-i un turn ridicat de mâinile unui copil, care ar fi suprapus, jucându-se, trei turnuri. O fereastră mare la parter, una la etajul întâi și una, aproape cât peretele, sus la mansardă. Clădită după o schiță a Artemizei, casa n-avea zorzoane cum n-aveau pe vremuri nici costumele ei bărbătești. Dacă nu te uitai atent, nu vedeai nici poarta ascunsă de fier, lucrată minuțios – ornament neașteptat și nepotrivit, ca batista cu dantelă de Bruxelles, nelipsită din buzunarul taiorului.

Curtea părea o ulicioară îngustă, aproape acoperită acum, la sfârșitul lui aprilie, de crengile ninse de florile pomilor casei boierești de alături. Curtea, lungă, ca un gât de cimpoi, se lărgea neașteptat de mult spre fund. Acolo se îngrămădeau magazia, garajul, grajdul... O scară îngustă și strâmtă, cu balustradele rupte, te ducea – dacă aveai curaj, totul fiind putred – la podul de deasupra garajului. De o parte și de alta, un fel de terasă, ca un coridor lung, lega altădată casa cea mare de alături cu această casă modestă în formă de turn. Gardul, căptușit cu tablă verzuie, era găurit parcă anume pentru priviri indiscrete. Un liliac aici și unul dincolo își apropiau crengile înmugurite peste gard, ca doi frați despărțiți de împrejurările vieții, sau de o mână haină. Mâna haină fusese Artemiza.

Cu ani în urmă, Artemiza Mândru, pe atunci prima și singura avocată în Barou, dezgustată de târguielile dintre tatăl ei și locotenentul Constanțiu cu care era logodită, rupsesse logodna și declarase că nu se va mai mărita niciodată. Vroia să se mute de acasă, să fie independentă. Nae Mândru, nici să n-audă.

Un an dură cearta dintre tată și fiică. În cele din urmă, se încheie armistițiul. Băietana căpăta o parte din curte, ca să-și clădească două odăi, chipurile birou de avocatură. Masa o va lua în familie și lumea va crede că doarme sub acoperișul părintesc. Altminteri, ar fi compromis-o pe sora cea mică, frumoasa Clemansa, logodită cu un nume răsunător. Curând, Clemansa făcu nunta, cu alai mare, alături, la biserica Visarion, cea nouă, care atunci se sfințise. Ceea ce nu l-a împiedicat pe bărbatul cu nume răsunător să fugă după o lună.

Artemiza construi cu bani puțini, după o schiță sumară, cele două camere de la parter, una cu o nișă, în care avea o chiuvetă, alta cu toaleta alături, în care a instalat un duș. Cu vremea, Artemiza mai ridică două camere la etajul întâi, și o baie, iar mai târziu transformă o parte dintr-o mansardă în două odăi luminoase, încăpătoare. Spălătoria era și bucătărie și baie.

În 1936 familia trecu prin mari încercări. Nae Mândru se spânzură în podul cel vechi, după ce pierduse tot ce avea în crahul unor bănci și afaceri, înlănțuite una de alta în criza mondială. Artemiza suferi accidentul care-i zdrobi picioarele, în acel nenorocit 8 iunie, când, de ziua regelui, se prăbușise tribuna. Casa cea mare, scăpată de ipotecă de „bietul Mac”, al doilea soț al Clemansei, fu scoasă în vânzare și toată familia se strânse aici...

Azi am găsit la cutia poștală un plic. Înăuntru, câteva rânduri... Victor mă anunță că a terminat ultimul kilometru de șosea și va începe să lucreze la primele blocuri care se construiesc la Mamaia, după sistemul cofrajelor glisante: un etaj pe zi, zece etaje în zece zile. Se va lucra fără întreruperi zi și noapte. „Deocamdată sunt liber și nerăbdător să stăm de vorbă despre manuscrisul meu. (Dacă l-ați citit, măcar în parte.) Pot să-mi îngădui să vă aștept în fața Sanatoriului (sau mai poetic – peste drum, în curtea geamiei) joi, la cinci după-

amiază?”

Capitolul I

Am stat de multe ori de vorbă cu tineri scriitori sau care sperau să devie, având pe masa dintre noi un manuscris, dar niciodată într-o cârciumă. „Nu-i locul cel mai potrivit”, aș fi vrut să spun, dar am întrebat degajată:

— Ce-ți place aici, Victor? Vinul e prost.

— Cârciuma.

— Toate sunt la fel.

— Nu. Într-una îmi plac lăutarii. Aici, fata asta care cântă. Marea ei nepăsare îmi amintește de Claudia din *Muntele Magic*. Aceeși lene, aceeași indolență, un fel de nepăsare senzuală. Tivul rochiei s-a desfăcut, îi atârnă, și ea habar n-are.

— Poate nu știe.

— I-am spus de câteva ori. Puțin îi pasă.

— Toate serile ți le petreci aici?

— Nu. Le iau ia rând. În port e o cârciumă – „La Puturosul”, cântă acolo o țigancă. N-are nici voce, nici ureche muzicală, dar e amorezată de mine. De ce zâmbiți? Odată, după miezul nopții, am văzut-o cu ochii înlăcrimați și am întrebat-o ce necazuri are. O pălmuisese un marinar și totuși trebuia să cânte, să-și termine programul. Am luat-o de braț și am scos-o de-acolo. Nu știu cine striga după noi. Valurile erau asurzitoare. I-am recitat versuri albe ca noaptea aceea cu lună plină...

— A înțeles ceva?

— A înțeles că nu-i singură.

— Artemiza era convinsă că ai să ajungi un mare poet. Nu m-așteptam să-mi trimiți manuscrisul unui roman.

— Totuși am debutat ca romancier – mi-a răspuns Victor cu toată seriozitatea. La nouă ani am început două romane deodată. Unul despre viața de desfrâu a moșierilor, celălalt despre electrificarea satelor.

Victor râdea.

Fața mobilă, licăririle vesele din privire erau ale Artemizei, dar tristețea care îi împăienjenea ochii din când în când, zâmbetul sceptic-amar, erau ale tatălui său.

— Pe Artemiza ați cunoscut-o înainte de accident?

— Mult înainte; când i-am spus că vreau să fiu secretara ei a zâmbit ironic: „Ai curaj să încerci? Secretara mea împunge cu mustățile, scuiță și zgârie ca pisicile, când se apropie cineva de mine.” Artemiza punea întrebări fără s-o intereseze răspunsul. „Dacă vrei, lucrăm în tribunal. Ai să vezi al câtelea suntem pe rol și când îmi vine rândul, te ridici și spui: «Vă rog să lăsați procesul mai la urmă...»” Mă invita la masă la Capsa. Îi plăcea să comande menu-ul, să dea bacșișuri mari, să uluiască și să stârnească rumoare în jurul ei. Era punctuală la întâlniri, de o exactitate britanică. O singură dată a întârziat, dar atunci cu mai bine de o oră. Când a venit, mi-a spus că nepoata ei a încercat să se sinucidă. Era în afară de pericol, dar avea nevoie de o infirmieră, o soră, care să stea noaptea de gardă. Eu am adus-o pe Draga Ursu. Era studentă la Medicină în ultimul an, cuminte, studioasă. Nu-l cunoștea pe tatăl dumitale. Nici nu te născuseși, Victor. Un an mai târziu, când Draga a aflat că Elena o să aibă un copil a rupt legătura cu doctorul Movilă. I-am imputat că e dură. Mi-a replicat: „Sunt medic. În viața mea, nu numai mâinile trebuie să fie curate. Totul trebuie să fie curat și simplu ca mâinile mele”.

— S-a spălat pe mâini ca Pilat. I-a dat un picior undeva și l-a trimis acasă. Dar pe cine a trimis? Ce a trimis? O epavă! Tata a plecat pe front din pricina ei și a murit. E inutil s-o apărați. Voica e din același aluat. Femeile astea nu știu să iubească.

— După părerea dumitale, care sunt femeile care știu să iubească?

— Lucille, eroina din *Columbe*, piesa lui Anouilh. Ce mult îmi place când spune: „*Je serai à lui! S'il est pauvre et il ne sait même pas où coucher le soir, s'il a une*

femme et des enfants et qu'il n'a qu'une seule heure par semaine à me donner dans un café"². Câte femei sunt în stare să iubească așa? În niciun caz doctorița Ursu sau Voica Barotă.

— Câți bărbați merită să fie iubiți așa?

— E o întrebare pe care mi-a pus-o și Voica.

— Ce i-ai răspuns?

— Că dragostea e vrajă. – Și, după o tăcere: — Copiii ar trebui să se nască numai din dragoste. Eu m-am născut dintr-un calcul meschin. Mama a vrut să-și consolideze menajul, tata a avut slăbiciunea să-și înșele amanta cu propria lui nevastă, eu i-am trădat duplicitatea, chiar înainte de a veni pe lume... Și n-a putut să mi-o ierte. Singura lui atenție, o palmă, chiar în ziua când a plecat pe front. Mă îmbătasem.

— Câți ani aveai?

— Unsprezece. Unchiul Mac mă trimisese să aduc o sticlă de vin din pivniță. Am „degustat” mai multe.

— Ai început devreme...

— Eram veșnic singur. Mama îl pândea la fereastră pe tata. Pe urmă a început să pândească poștașul. N-am avut mamă... Când auzeam cuvântul „mamă” , simțeam o emoție vie, un dor, ca pentru o iubită pe care aș fi pierdut-o cu mii de ani în urmă. Abia după ce a murit tata și-a adus aminte de mine. Era prea târziu! Dragostea ei mă sufoca. Orgoliul ei mă înfuria. Mă scotea în lume ca pe un câine șpiț: curat, înfoiat, gătit... Mă ducea la concerte: Giesecking, Kempf... Trebuia să-i ajung (și să-i întrec!!!). Acasă, mă ținea legat de scaunul pianului, până ce, într-o zi, am trântit capacul gata să-l sparg. Atunci a decis că trebuie să ajung diplomat. Am luat lecții de franceză, engleză, germană. La școală mă duceam cu lecțiile neînvățate și viitorul diplomat era gata să rămână

² Voi fi a lui, chiar dacă e sărac și nu știe nici măcar unde o să doarmă la noapte, chiar dacă are nevastă, copiii și nu-i mai rămâne pentru mine decât un singur ceas pe săptămână, ca să ne întâlnim într-o cafenea (fr.).

repetent. Dar „mămica” a venit cu lacrimi în ochi și tremolo în voce: „Copilul e orfan, tatăl lui a fost un erou...” și fiindcă, totuși, întâmpina rezistență, a găsit un argument uluitor: „Băiatul meu e subalimentat, nu are ce mânca, e anemiatic, nu se poate concentra. Avem o mătușă oloagă, mama e văduvă...” Îmi crăpa obrazul de rușine, dar îmi dădeam seama că totul se poate aranja cu o minciună sau cu jumătăți de adevăruri. Nu trebuia să spun nimic din tot ce se întâmpla acasă. Repetam în orice împrejurare că Artemiza a fost o mare feministă, prima femeie înscrisă în Barou, o progresistă. Nu cumva să se știe că accidentul s-a întâmplat de ziua regelui, când s-a prăbușit tribuna, sau că frumoasa casă de alături a fost a străbunicului meu! Albumul familiei era mereu ascuns în altă parte. Tot felul de rude, pentru care, altădată, noi eram sărăntocii, și ne invitau numai la înmormântări și parastase, erau acum scoase din album, scuturate de naftalină și poftite la noi. Mama juca pe acțiuni scăzute „à la baisse” ca să mă însoare cu una dintre verișoarele din fosta protipendadă, convinsă că vremurile se vor întoarce, acțiunile vor crește și eu mă voi trezi săltat în lumea mare. Ițele s-au încurcat când s-a mutat jos, la parter, Barotă cu fetele lui, când m-am îndrăgostit de Voica.

— De ce nu scrii o piesă de teatru, Victor? Prima întâlnire cu Voica, parca-ar fi prologul unei piese. Nu lipsesc nici indicațiile de regie: O scară pe un hol comun. De rampă, sprijinită, Voica. Douăzeci de ani, subțire, zveltă. Poartă o rochie strânsă pe talie, în genul rochiilor tiroleze, mânecuțe bufante. Părul e încolăcit în jurul capului, într-un coc slobod, gata să se desfacă. Multă grație, expresie, cochetărie naturală.

— Cunosco scena pe dinafară – mă întrerupse Victor.

— Monologul e variat, colorat. Voica îl ascultă. Se vede c-o atrage, dar se și teme. Are clipe când e prinsă de vrajă, dar își revine, rezistă. Îl suspectează. Ar vrea să

Cella Serghi

înțeleagă hotarul dintre buna lui credință și fanfaronada lui. Părul i se desface, îi cade pe umeri. Se dezmeticește. Mișcările, portretul psihologic, jocul ei interior, ezitățile dintre plăcerea de a-l asculta și spiritul ei critic, vor fi dezvoltate, spune autorul, realizate în așa fel, încât tăcerile ei să fie foarte expresive, să nu se simtă că tace.

— Cunosc fiecare cuvânt, fiecare replică.

— Lucrurile s-au petrecut așa?

— Ce importanță are?

— N-ai niciun regret pentru ce-ai lăsat în urmă? Nicio curiozitate?

— Doamnă, morții nu regretă și nu sunt curioși. Poate că moartea înseamnă o amnezie din care nu-ți mai revii. Oricum, pentru mine a fost o experiență necesară. Am cunoscut iadul.

— Și raiul, l-ai găsit pe șantier? Hotărârea de a pleca pe șantier nu e verosimilă, Victor, chiar dacă e adevărată.

— N-am găsit altă soluție. Pe vremuri, eroul se sinucidea, era ucis sau se însura. Niciuna din aceste situații nu m-a satisfăcut. Fiecare epocă își are romantismul ei. Voica vroia să mă vadă hamal în port, bătut de vânturi, sau în mine de aur, târându-mă pe burtă, cu șoarecii în spinare. Știa pe dinafară *Universitățile mele...* Parcă-o aud: „*Peste borduri săltau valurile, ploaia biciuia puntea, vântul șuiera și, prin întunericul vânt al zorilor, oamenii goi până la brâu...*” Biblioteca familiei Barotă era alcătuită din zece volume, toate de Gorki...

— Și te-ai urcat în tren, fără bilet, la întâmplare?

— Înaintea mea, la ghișeu, doi băieți de la țară cereau bilete pentru Căzănești. Am repetat: Căzănești. Abia în tren am aflat că se duc să lucreze în Bărăgan, la T.C.E.H.: Trustul de Construcții Edilitare și Hidrotehnice.

— Și acolo?

— Oamenii m-au întrebat: „Ce știi să faci”? Am răspuns: „Nimic”. Mă așteptam să râdă. N-au râs,

închipuiți-vă. Cred că le-a plăcut sinceritatea mea. Spuneam pentru prima oară adevărul. Ei nu știau că sunt un mincinos. Au fost încântați. „Foarte bine. Avem nevoie și de necalificați.” Nu m-au întrebat ce hram port, de unde vin sau te-am lăsat în urmă. Mi-au spus unde să mă duc, cu cine să vorbesc. O fată durdulie, mioapă – tocmai își spărsese ochelarii – mi-a vorbit despre ochelarii ei, mi-a spus de câte dioptrii are nevoie. Nu mi-a cerut niciun act, nu m-a întrebat cine a fost bunicul sau străbunicul. Asta însemna dreptul la cantină, o masă, un pat și prieteni... Oamenii nu mi s-au părut nici îngeri, nici sfinți. Mai sunt unii care fură, își bat nevasta sau se duc la cârciumă și-și beau salariul. Dar nimeni nu-și fură căciula. Sinceritatea oamenilor și furia mării m-au liniștit. Aici am înțeles că Barotă avea dreptate. În alte condiții, un tânăr ca mine ar fi fost acceptat, ar fi trecut nebăgat în seamă. Acum asemenea personaje ies la iveală ca musca-n lapte. Nu sunt tolerați și atunci sunt obligați să aleagă. Artemiza mi-a spus: „Salvează-te, fugi... Fugi mâncând pământul. Nu mă întreba unde. Ești tânăr. Voica o să te aștepte dacă te iubește, dacă o iubești. Dacă nu, apă de ploaie!”

— De ce s-a mutat Barotă într-o casă veche, cu poveștile ei mucegăite, cu apele ei stătute, cu miasele ei otrăvite?

— Fiindcă n-a găsit alta.

— Sau pentru că Voica trebuia neapărat să-l întâlnească pe Victor...

— Aș putea și eu să vă întreb: pentru ce călătorește Ana Karenina în același compartiment cu bătrâna contesă Vronsky, dacă nu pentru a-l întâlni pe peronul gării pe eroul romanului?

— Dar ce bine e construită cartea! Aici, timpul face tumbe înainte, înapoi. Acțiunea e greu de urmărit. Prezentul și trecutul se îmbină amețitor. Mama stă la fereastră și-și așteaptă băiatul. Poartă o rochie neagră, uzată, pe piept o cruce mare de argint. Aceeași femeie cu

rochie înflorată, la aceeași fereastră își așteaptă bărbatul. Aceeași angoasă în privire, aceeași așteptare neliniștită. Tânărul care iese din casa doctoriței e soțul sau fiul? În casă, aceeași agitație. Se pregătește o mare sindrofie. Oaspeții sosesc, sărbătoritul întârzie. Aceeași lume urcă pe scările bisericii și pe scara interioară a casei unde are loc petrecerea din pod. E botezul băiatului sau majoratul lui? Sigur, dacă ești atent, vezi că invitații au îmbătrânit – parcă sunt din *Le temps retrouvé* a lui Proust – dar imaginile se suprapun, confuziile Elenei devin molipsitoare.

— Asta am și urmărit.

— Se simte peste tot un spirit de revanșă.

— Sunt sigur că mulți au început să scrie din spirit de revanșă. Și unii au devenit scriitori.

— După mine, personajul cel mai reușit este Artemiza. Cu aerul că n-o interesează decât traducerile din Shakespeare, încurca ițele și se distra. De douăzeci de ani stătea în pat, dar știa tot ce se petrece în casă, pe stradă, în lume. La o singură întrebare nu era în stare să răspundă: dacă sora ei e vicleană sau proastă.

— Când a aflat... a murit.

— Crezi că din cauza asta a murit? Avea 80 de ani și era bolnavă.

— Cred că a murit de greață.

— E o replică bună pentru o piesă de teatru, dar nu pentru ce s-a întâmplat atunci. N-ai putut să împiedici acel sfârșit tragic? N-ai putea să-l modifici?

— Nimeni nu poate să împiedice sfârșitul, nici să-l modifice.

— Scena din noaptea învierii e adevărată? În lumea aceea multă, cu lumânări aprinse, ai întâlnit-o pe Nicoleta?

— Era locul cel mai potrivit ca să mă toarne a doua zi.

— Ești prea dur cu ea.

— Aș putea să spun, n-am violat-o. Îi plăcea dragostea.

Pretindea că dacă nu face dragoste se îngrașă. Amorul, dansul erau sporturile ei preferate. Parcă o aud: „Iubirea te încurcă, ocupă prea mult loc. E ca un pian cu coadă, într-o garsonieră.” Comparațiile astea le șterpelea de la Artemiza, și așa reușea să fie uneori spirituală.

— Era modestă.

— Iederă cu gheare, Witis Weichi. Se prinde singură de zid, profită de cea mai mică neregularitate ca să se agațe.

— Totuși inspiră milă..

— Seamănă cu Clemansa. Modestia este și ea o armă, când știi s-o folosești.

— Victor, îți mărturisesc că am citit manuscrisul cu destule dificultăți dar și cu prejudecăți. Am sărit capitole, pagini... Aș vrea să-l recitesc.

— Vă mulțumesc... Sunteți primul meu cititor – zâmbi Victor cu o tristețe care-mi amintea de tatăl său. Îl întâlnisem în ziua când pleca pe front... mă întreba de Draga...

A doua zi am primit o carte de Paul Iseler „Les débuts d'André Gide vus par Pierre Louys”. Și câteva rânduri subliniate și traduse, pe care Victor le propune ca motto, pentru romanul lui: „Viața și opera sunt atât de strâns dependente una de alta, în ciuda efortului pe care-l face arta de a plasa totul sub *speciae eternitatis*, atât de intim impregnate de reciproca lor influență, că nimic nu poate s-o atingă pe una fără s-o afecteze pe cealaltă. Or este un adevăr foarte banal: creația artistului dobândește o intoleranță care nu e posibilă decât printr-un act decisiv, printr-o adeziune plină de răbdare exclusivă, de la spirit la idee, în sfârșit, care absoarbe în ea toată forța, toată viața.”

Folosindu-mă de un biblioraft, am început să citesc manuscrisul, nu în ordinea sau dezordinea în care mi l-a

trimis Victor, ci așa cum am crezut de cuviință.

Capitolul II

Clemansa clipește cu ochii mici, înguști, lacomi de curiozitate. Brațul gol, cu pielea care atârână ca o mânecă prea lungă, se întinde pentru a potrivi distanța la care ține ilustratele cu vederea ei de presbită. Mâna cealaltă caută în buzunarul capotului, ochelarii: „Unde i-am pus?” Inima îi bate grăbită.

— Șase ilustrate. Șase, într-o singură zi, și toate pentru Voica Barotă. Vorba Elenei: S-a întors lumea pe dos. Uite cine călătorește. A mai venit și ieri una, tot pentru vecinii de jos!

Renunțând să mai citească fără ochelari și, mai ales, să priceapă, Clemansa urcă scările gâfâind. „Mi s-a urcat tensiunea...” Ilustratele are să le pună la loc, mai târziu, după ce le va vedea și Misa. La început o să facă mofturi: „Dacă ai văzut că nu-s pentru noi, de ce le-ai luat?” Doar nu-s scrisori. Când cineva are un secret, îl bagă într-un plic și-l lipește. Ba-l mai pune și „recomandat” și atunci n-ar deschide, nici ea nici Elena. Dar așa! ... Nici vecinii de jos nu s-ar supăra dacă le-ar spune: „Am vrut să vedem cum e în China”.

Ajungând la etajul întâi, Clemansa se opri și, din obișnuință, puse urechea la ușa Elenei. Nimic nu mișca. „Cine știe la ce capăt al orașului se află... Se obosește prea mult, de când cu ziua lui Victor. Numai de nu s-ar îmbolnăvi. A mai avut un șoc, la botezul lui Victor, de nu și-a recunoscut trei zile bărbatul. Dar e mult de atunci. Acu vrea să-l însoare. Aleargă ca un cal de curse și, slavă Domnului, e veselă. E adevărat, că asta n-o ține mult și pe urmă tace și tace... Misa spune că blocajul psihic dă crize mai grave decât cel de ficat. Așa e ea, pune răul înainte. Eu mă bucur că fata noastră e bine dispusă. Azi mi-a promis că o să-mi dea înapoi banii pentru butelia de aragaz.”

Sprintenă pentru cei 68 de ani, din care cu greu mărturisea cincizeci, Clemansa se opri speriată. „Ce ghinion să faci Misa gălbenare chiar acum. Numai de nu i-ar fi mai rău, de ziua lui Victor! Dacă i-ar strica petrecerea, Elena nu i-ar ierta-o. Când se supără, se închide în odaia ei și nu mai scoate un cuvânt, nu mai dă un ban. Victor mă ciupește pe mine, pe Misa. Dar maicăsa îl ține. Și casa e alta, când Elena e bine dispusă.” Clemansei îi scapă o ilustrată din mână și se apleacă s-o ridice. „Ce Dumnezeu, îmi tremură mâna? Am să țin regim. Sau, mai bine, postesc marțea. N-am mai postit de când cu boala lui Mac. La început se îngălbenise. La fel ca Misa acum. Noi am zis icter, când colo... Ducă-se pe pustii... Nici nu vreau să mă mai gândesc. Noroc că m-am dus la Sfântul Iosif și m-am rugat de Sfântul Anton... Și Mac a închis ochii ca un pui. Am să mă rog și pentru Misa. Să nu se chinuie.”

De sus se auzi o voce groasă, sonoră:

— Clem!

O fi dat laptele-n foc. Și doar Elena i-a strigat de jos din poartă: „Ai grijă să nu dea laptele-n foc”. Vrea să facă înghețată. „Dar ce, au venit căldurile ăle mari?!”

Câteva trepte și Clemansa e sus la mansardă. Vocea Artemizei e mai puternică, mai autoritară ca de obicei.

Ai jura că e bărbat. De când cu gălbenirea fumează ca un birjar și nimeni nu-i mai intră în voie.

— Clem. Miroase a lapte ars!

Dacă și-a scos Artemiza nasul din romanele ei polițiste, din piesa pe care o traduce, trebuie să se fi ars și fundul cratiței. Clemansa intră la dreapta scării, în bucătărie. Stinge lampa de gaz care filează și, neîndemânatecă, lasă cărțile poștale lângă vasele care, de două zile, zăceau nespălate. Motanul linge laptele scurs pe ciment. „Dagobert, hoțomane, tigrutul marini, te-ai făcut cât o namilă!”

În cratiță nu mai rămăsese nici cât o ceașcă de lapte.

Dar nu se necăji. Vorba Misei: „De ce să plângi laptele vărsat, că și așa are apă destulă?” Vru să toarne într-o ceașcă, atât cât mai rămăsese, dar nu găsi niciuna curată. Trecu la spălătorie, alături. În cazanul de rufe, zidit într-o sobă de cărămizi, și în albia de zinc, peste tot, numai vase nespălate... „Elena așteaptă să le spăl eu. Ba să le mai spele și ea, că doar aici mănâncă și ea și fi-su. Dacă nu-și vindea sufrageria de jos, nu mai aveam atâta balamuc. A vândut-o anul trecut, de ziua lui Victor. Și ce mobilă masivă, de nuc!... O avea mama de la Florești. Vorba Misei: «I-a furat cumnatu’ o moșie și i-a dat o sufragerie...» Bufetul ajungea până la tavan. Și era numai sculpturi... Piesă de muzeu! Și Elena a dat-o pe nimic, ca să-i ia lui Victor un studio modern, să-i facă o surpriză. Acu vrea să-l vândă, ca să cumpere mobilă Biedermeyer, de la Ivona. Tot de la ea a cumpărat și locul de la Sfântă Vineri. Auzi, să cumperi loc de veci, când ai la Belu cavou! ... Vorba Misei: «Când Elena începe să cumpere și să vândă, când descoperă mereu alte neamuri simandicoase, nu-i a bună». Are dreptate. Altădată, ăștia nici nu ne băgau în seamă... «Să ne mai adunăm între noi – zice Elena. Câți am rămas. Să-și cunoască și Victor verișoarele, neamurile...» «Ce neamuri – o repede Misa, când ne-am adunat noi cu de-alde Charles Rodolphe? ... Cine l-a mai văzut pe generalul Constanțiu!», logodnicul durerii, îl poreclise Misa, după romanul lui Rădulescu-Niger, care-mi plăcea mie. Ce carte! – oftează Clemansa. Elena o să strige ca din gură de șarpe când o să vadă pereții afumați. E drept că de-abia a spoit, mititica, acu’ când a auzit că vin verișoarele de la Cotnari să-și facă injecții. Cum de le-a mușcat un câine turbat, tocmai când Elena se pregătea să le cheme de ziua lui Victor?! Și de ce le-o fi zicând «delegația»? Poreclele Misei! Ce-or să zică femeile când or să vadă că sindrofia se face în pod? Noi ne-am obișnuit cu ideile lui Victor. A desenat pe pereți dansatoare goale. Cine s-ar fi gândit altădată să-și facă

bucătăria în spălătorie și petrecerile în pod? Aoleu... Cufărul!”

Clemansa dădu fuga în pod. Cufărul era la locul lui. Încercă lacătul. De la o vreme nu i se mai pare în siguranță cufărul... Sticlele, mai bine le-ar vinde decât să le spargă musafirii când se îmbată, ca de ziua lui Victor, anul trecut...

Trecând din nou în bucătărie, Clemansa dă fuga la fereastră. Numai Barotă tușește, de-l auzi de la o poștă. Și scuipă... Dar ce să caute acasă la ora asta?

Azi-noapte iar l-a visat. Avea ochii galbeni-verzui și sălbateci. Ochii motanului. Părul îi cădea zburlit pe frunte. Trupul de leu; se ridicase în două labe și venea spre ea, puternic și sprinten. „A-nflorit cireșul”, i-a spus. Ea murea de frică, să n-o sfășie, el îi da zor că a înflorit cireșul... S-a trezit nădușită. Când s-a dus la fereastră, a văzut-o pe Elena. Rupea niște crengi înflorite. De unde a știut că a înflorit, peste noapte, cireșul? Artemiza s-a făcut foc. „E o barbarie. De altfel, pomii nu sunt ai noștri.” „O să fie”, a răspuns Elena și a zâmbit misterios.

Printre crengile cireșului și ale nucului bătrân, Clemansa privește acoperișul casei părintești. Casa copilăriei, plină de cărțile și caietele Mizei, de vocea ei băiețoasă, de prezența ei voluntară. „Toate se învârteau în jurul ei. Năzdrăvana! Cine s-ar fi gândit că n-are să se mărite, că locotenentul Constanțiu, amorezat lulea, elegant și deștept, prea scund, ce-i drept – dar ce conferințe ținea și ce frumos vorbea franțuzește – o să se tocmească cu tata? Când auzea de nuda proprietate, se făcea roșu ca sfecla. «Nuda? ... Asta e zestre? Să iau nuda în spinare și să plec cu ea?» Tata, ca să-l îmblânzescă, îi spunea «generale.» Generale în sus, generale în jos... Și parcă i-a fost gura aurită: a ajuns general. Dar Misa a rămas nemăritată. Degeaba s-a înduplecat tata.

Ea n-a mai vrut să audă. «Dă-i ce vrei, numai pe mine

să nu mă dai, tată. Eu nu sunt nici de dat, nici de luat. N-am să mă mai mărit...» Rău a făcut, șoptesc buzele Clemansei, după mai bine de cincizeci de ani. O femeie măritată e altfel văzută. Face ea pe grozava. O tot auzi: «Dă-i încolo de bărbați! Niște fiare...» Și se laudă: «I-am băgat în buzunar pe toți cum am vrut, când am vrut!» Uite, e singură și dacă nu m-ar avea pe mine...”

Clemansa uită că și ea e singură, deși a fost de două ori măritată. „Ce petreceri! Sclipea argintăria de-ți lua ochii! Mama i-a lăsat-o Misei, cu limbă de moarte. Ea i-a dăruit-o Elenei, când s-a măritat. Eu nu i-aș fi dat-o. «Când mori, nu ieși cu tine niciun ac», spune Misa. «Dar cât trăiești, ai nevoie și de un ac», îi răspunde. Ce i-o fi venit Elenei să mă întrebe de rochia roșie? Cum o fi dispărut juponul? Era de tafta! Când a dispărut? Oare să-și fi potrivit Elena o cheie? Sau Victor? De ce nu mă lasă Misa să pun cufărul în odaia ei? Măcar acum, de ziua lui Victor. Aș fi mai liniștită. Am să-i dau laptele, poate o găsesc în toane mai bune. Adineauri spunea că Elena e în stare să-și vândă și salteaua de sub... (Clemansa nici în gând nu îndrăznea să repete vorbele pe șleau ale Misei.) Are gura spurcată a tatei. Mama, o aristocrată, o sfântă...”

— Ei, Pușor, ai lins tot laptele? Cotoi ordinar... Auzi, Dagobert! Și-a răs Victor de tine. Vino, Tigruț, vino să te vadă Misa. Să-ți vadă burtica plină, altfel nu crede că i-ai păpat laptele. Hai, Pușor, hai băiețaș... hai, Dagu-Dagu...

Motanul o urmează ca un cățel. Clemansa, cu o ceașcă în mână, cu ilustratele în mâna cealaltă, iese din bucătărie cu capul sus... Ca să ajungă la Artemiza trebuie să treacă de scară și să intre mai întâi în camera ei. Curată nenorocire! „Oricine vrea s-o vadă pe Misa, trebuie să treacă pe-aici, prin sufletul meu. «Consignația» – spune Victor și o tot îndeamnă să vândă. Nu și nu; «Atât cât mi-a mai rămas, îmi trebuie...» Oglinzi cu rame complicate de bronz, covoare persane, lămpi venețiene, măsuțe Empire, bibelouri, tablouri de Sârbu și Mirea luate

de Mac la licitație. Vai de mine! Unde-i samovarul?” îi tremură mâna. „Samovarul strigă de parcă ar cere ajutor. „Să fi îndrăznit Elena să-mi vândă samovarul? Sau Victor? Poate că s-au înțeleș amândoi. Altminteri, de unde au bani? De unde a avut Elena bani, să cumpere locul de la Sfânta Vineri?”

Disperată, Clemansa dă să puie ceașca pe pianină, dar, ezitând, de teamă că ar putea s-o păteze, s-o strice, observă că, în stratul de praf, e desenată o mână cu un deget care indică un drum, ca la dentist. O ia într-acolo și, când ajunge la divan, după ce se împiedică de un covor și mai varsă un pic de lapte, descoperă samovarul în dosul unei măsuțe turcești.

Victor! Glumele lui nesărate! Îi mută mereu câte un lucru sau i-l pitește ca s-o sperie. „Îmi scoate sufletul, golanul! Pe Misa o distrează: «Vezi, Clem, nepotul tău te face fericită.»” Clemansei nu-i plăcea să i se spună despre Victor „nepotul tău”; prefera „nepotul nostru”... „Misei ce-i pasă? Ea nu mai ține să fie tânără, de când cu accidentul... S-o lași în pat cu caiete și dicționare... Cât o fi câștigând cu traducerile? Văd că se tot joacă piesele ei! Oare, e adevărat că nu are un ban pus deoparte?” Clemansa uită cât o încarcă la socoteală și, mințindu-se singură, dă din cap: „De când o țin minte ține regim de slăbire și regimul e scump. Și totdeauna a fost mână spartă... Victor e feblețea ei. De mine nu-i pasă! Eu duc greul!” suspină Clemansa. Apoi, îndreptându-și fața, tâmplele: „De ce să mă necăjesc? ...” Și, mulțumită că și-a găsit samovarul, cu ceașca cu lapte într-o mână, cu motanul după ea, trecând abilă printre măsuțe, taburete, scaune, pedestale, se oprește în prag, pentru a mai arunca o privire peste avutul ei. „Ce-ți trebuie atâtea boarfe? – spune Misa. Mai vinde din ele, femeia lui Dumnezeu! Mai deschide cufărul din pod...” „Fiecare are ce are cu cufărul meu. N-am să-l deschid. N-am să vând nimic... Mac mi-a lăsat mie tot. Mac a muncit ca eu să

am, să am, să am...” Și, fără să-și dea seama, deschide ușa care dă în camera Artemizei.

Albă, curată, ca de sanatoriu, odaia pare goală la prima vedere. Niciun obiect inutil. Soarele intră aici din plin. Adierile primăverii nu se încurcă în draperii și perdele. Parchetul, proaspăt dat la rindea și nelustruit, e ca o scândură albă. Divanul, scund și foarte lat, e acoperit de o pătură de lână moale, gălbuie, sub care abia se desenează formele trupului ei vlăguit. Măsuța, aproape cât toată lungimea divanului, e plină de caiete, dicționare, reviste și cărți; o singură fotografie în ramă de argint: Celebra Yvette Guilbert. Lângă fereastră, două fotolii în huse albe. Deasupra bibliotecii, masca lui Beethoven. Deasupra unei uși scunde, mascată, care dă într-o debara, o reproducere după *Învingătorul* lui Michelangelo. O avea de la Romain Rolland, care-i scrisese câteva cuvinte: *Această icoană a îndoielii eroice, această victorie cu aripile frânte...* Pe o etajeră, Jean-Christophe, toate volumele și Jean Barois, legate în antilopă mov, cu dedicația autorului. Alături, fotografia Artemizei în robă de avocat, într-o ramă simplă de lemn. Dedesubt, cu litere mari, apăsate, scrisul Artemizei:

*„Evoquant le passé confus
Devant mon portrait de jeunesse
Et doutant qu'on m'y reconnaisse,
J'écris tristement: telle je fus.”³*

Clemansa s-a oprit în prag. Deosebirea dintre chipul Mizei, așa cum l-a văzut o clipă prin fereastra bucătăriei, privind printre copaci acoperișul casei părintești – fată nărzăvășă, semeață – și fața smochinită, galbenă, de-acum, o izbește atât de tare că se-ntreabă dacă

³ Evocând trecutul tulbure / În fața portretului meu din tinerețe / Și cu îndoială c-aș putea fi recunoscută / Scriu cu tristețe : Iată cum am fost!

Cella Serghi

„năzdrăvana” nu și-a pus o mască.

— Ce-ai rămas așa încremenită, femeia lui Dumnezeu?

— Mă uit că semeni cu cineva, dar nu știu cu cine...

— Cu Beethoven – răspunde simplu Artemiza.

— Betovan? Care Betovan? – întreabă distrată

Clemansa.

Artemiza râde cu poftă. Dantura falsă, copie fidelă a dinților ei mari, gata să muște, la fel ca altădată, păreau prea albi în fața îngălbenită de boală. Ochii ei scăpărau, lungi, negri, inteligenți.

— N-am auzit bine, Miso.

— Doar n-oi fi îmbătrânit și tu, Clemișor...

— Nu – se scutură îngrozită Clemansa.

— Dar știi câte am pe cap. Sunt distrată...

Și, fiindcă Artemiza repeta râzând: „Betovan... Betovan...” Clemansa adăugă:

— Doar știi bine că Mac mă ducea la concerte... Bietu' Mac! Am crezut că nu mai am samovarul. Știi ce frică mi-a fost?! De la o vreme, Elena tot cumpără, vinde... Vrea să-l logodească pe Victor, de ziua lui.

— Dar nu poate să se decidă între Yvonne, care are două moșii, adică le-a avut, și Armanda, care are patru vii, adică ar fi putut să le aibă dacă ar fi murit la timp cele patru mătuși, „delegația” ...

— Nicoleta și ea are avere!

— O să aibă când s-o întoarce tat-su cu dolari, adică la Paștele cailor.

— Elena zice...

— Nu te potrivești...

— Văd că-i veselă. O fi aflat ceva.

— Ce să afle, fetițo, ce să mai afle? Și de la cine? De la neamurile zaharisite, ciurucurile pe care vrea să ni le înnădească aici?

— Să se mai distreze și ea, mititica. Să mai iasă în lume. Văd că e mai veselă de la o vreme.

— Tocmai veselia asta nu-mi place. Cred că se cam

tămâiază...

— Tămâiază? – se miră Clemansa.

— Mai dă și ea pe gât câte-un păhărel. Că ce naște din pisică... Crezi că nu știu că-ți mai dai și tu „coraj”, Clemișor?

— Când mă doare stomahul, Miso... Sau când mă sperii. Uite acum, când am văzut că nu mai e samovarul, mi-a ieșit sufletul!

— Lasă sufletul la locul lui, spune stomac pe românește și dă-mi laptele. Nu te așeza pe ochelari. Uite-i acolo, pe fotoliu.

Clemansa se uită, mirată, la ochelari. Cum de găsește Misa tot ce se rătăcește?

— Și mai zici că ești mioapă, Miso...

— Am fost. Acum văd și ce-ți umblă prin cap... Hai, nu te speria! Și nu-ți mai pune atâtea întrebări!

Întinzând bărbia voluntară, aproape pătrată, porunci cu voce groasă:

— Șezi, femeia lui Dumnezeu, șezi colea și citește. Clemansa nu-și amintește să fi pomenit ceva despre ilustratele pe care le are în mână.

— Tocmai din China au venit, Miso. Sunt pentru vecinii de jos, pentru Voica... Voica Barotă...

— Dă-i drumul!

Clemansa se așeză, își potrivește ochelarii, dar ridică ochii cu goliciunea aceea în priviri, care o scoate din sărite pe Artemiza.

— Miso, care din ele e Voica? Roșcata?

— Bruneta.

— A mică?

— Sunt gemene.

Și Clemansa privește în plafon, apoi către soră-sa, nedumerită:

— Cum ziceai că o cheamă pe roșcata?

— Georgeta.

— Da, da. Așa o strigă tată-su: Geta... Getuțo... Eu mă

Cella Serghi

mir că Victor n-a plăcut-o pe roșcovana. Are ochi mari, castanii. Cu cine o fi semănând?

— Cu mă-sa.

Artemiza își dă seama că boala a făcut-o mai nervoasă, mai nerăbdătoare.

— De unde știi, Miso, cum era maică-sa?

— E mai natural să semene cu ea decât cu mine.

— Voica are ochii galbeni-verzui, ca Barotă.

— Te-ai uitat la el de aproape? Și nu te-a mușcat?

Prinsă parcă asupra faptului și simțind că roșește, Clemansa schimbă vorba:

— Mi se pare că Armanda îl place pe Victor. Și, pe câte am înțeles, Elena n-ar zice nu.

— De-aia a venit „delegația”?

— De ce le zici așa, Miso?

— Cinci muieri între optsprezece și optzeci de ani, una scurtă, privește cu lornionul, alta lungă, poartă pălărie cu pană, a treia grasă, fumează mahorcă, a patra parcă e împăiată și a cincea, Armanda, e ca un îngerăș fără aripi... Dar toate se mișcă deodată și vorbesc despre același lucru.

— Dacă le-a mușcat același câine...

— Să-și termine injecțiile și să șteargă putina. Până acum veneau la parastase; de data asta, parcă au venit la înmormântare. Te pomenești că le-a anunțat Elena că nu mai am mult...

— Le-a invitat de ziua lui Victor. Dar poate că se lasă cu logodnă. Verișoarele noastre au câte o vie, și cine o să le moștenească? Armanda! Am auzit-o pe Elena când îi spunea lui Victor: „E ca un pastel!”

— Apos... leșinat...

— Parcă e o poză, Miso... Ții minte când cumpăram poze cu îngeri, de la librăria din colț?

— Îmi făceau greață.

— Ție nu-ți plăceau nici jucăriile. Te cățării în copaci, trăgeai cu praștia, ca băieții... Ții minte când l-ai lovit pe

Charles-Rodolphe?

— Carolică? Un papă-lapte! Am auzit că și pe ăsta l-a invitat Elena. N-am știut că mai trăiește... Are câțiva anișori mai mult ca mine.

— Yvonne îi vine nepoată. Nepoată de văr. Mi se pare că și pe ea a pus ochii Elena. E născută lepureanu. Se-nrudește cu Bibeștii...

— La prostiile astea te pricepi, soro!

— Lui Victor i-a căzut cu tronc Voica. Elena îi zice „scaloiu” ... Ce-nseamnă scaloi, Miso?

— În dicționar nu există, dar Elena nu scoate cuvintele din dicționar, când e vorba de vecinii de jos. Le scoate din veninul ei. Și acu’, dac-ai adus ilustratele, citește-le și du-le înapoi...

— „16 aprilie, 1955” – începe Clemansa.

Deși aude foarte bine, urechile Artemizei, dacă și-ar exprima curiozitatea, s-ar mări ca-n desenele animate și ar ajunge ca niște pâlnii de gramofon. Dar știind să se stăpânească, își aprinde o țigară, își apropie scrumiera (pe măsuța lungă cât divanul are tot ce-i trebuie), trage fumul bărbătește în piept și îl scoate pe nări în rotocoale perfecte. E, pentru cei optzeci de ani ai ei, uimitor de ageră la minte, și vioaie în mișcări. Cine n-a cunoscut-o pe Artemiza Mândru, băietana cu părul tuns scurt, cu ochii iscoditori, înguști, cu privirea tăioasă, neagră, vie, cu buze întinse, subțiri, fremătând de ironie, cu dinții mari, gata să se înfigă în adversar? „Erau îndrăgostiți de mine toți adversarii, la bară... Nărozii...” A luptat aprig pentru drepturile femeii, ca să le audă acum repetând până la saturație: Soțu... sosu... Sosu a zis, sosu a dres, sosu m-a cotonogit. „Năroade”, exclamă indignată. Ea ar fi vrut să facă teatru, dar părinții s-au împotrivit: „Fata noastră să joace pe sârmă?”... urla Nae Mândru, negustor cu mai multe prăvălii în Piața de Flori. „Să faci bine să te măriți!” Dar poate fiindcă tata vindea în Piața de Flori voaluri de mireasă, pantofi de satin albi, ascuțiți, ca de mort,

lămâiță și lumânări, fata avea oroare să fie mireasă. Maică-sa, o grecoaică cu pretenții de noblețe, fata unui „cavaler de Filodoros”, a fost nevoită, neavând dotă – după ce o jefuise cumnatul care-i fusese tutore – să aleagă între mănăstire și mezalianța cu Nae Mândru. Negustorul bogat, furios că nevasta îl disprețuiește, o înșela pe toate cărările. Artemiza trebuia s-o răzbune. Neputând să intre la Conservator fără voia tatălui ei, s-a înscris la Drept. „Am să fac teatru la Curtea cu Juri...” Pentru doctorat a plecat la Paris. Acolo a luat lecții de mimică și plastică cu celebra Yvette Guilbert și despre prietenia lor s-au trăncănit vrute și nevrute.

— Miso. Eu nu pricep... și Clemansa cercetează ilustratele cu toată atenția, uite: Tuan-Huang, Combat – Dinastie Sui... Parca nu mai aveau dinastie?!

— Vezi că scrie secolul șapte.

— Așa-i, secolul șapte... Îi trimite sărutări și iscălește Tudor. Nu-i ofițerul care o aducea acasă la început?

— Dacă o să tot pui întrebări, o să ne pomenim cu Elena...

Ciulind urechea. Clemansa se plânge că scrisul e prea mărunț.

— „Am dat azi un spectacol în curtea palatului de vară. E așezat pe un deal cu vegetație bogată. Copacii sunt ca niște umbrele. Dintr-o pagodă se vede tot orașul. În față, un lac de cinci kilometri. Plimbare cu bărci acoperite. Abia aștept să-ți povestesc...” Da, Miso, să știi că ăsta e Tudor, un țigănuș cu dinți mulți.

— Am auzit de oltean cu douăzeci și patru de măsele, dar de țigani cu dinți mulți...

— Elena crede că s-a stricat căruța din cauza lui Victor. Să-i arătăm ilustratele, ca să-i luăm o piatră de pe inimă...

— O proastă „fata noastră!” Voica o să fie o mare cântăreață. Numai Darclée mai trecea de la roluri de coloratură – regina din *Huyhenotji* – la contralto din *Viața pentru Țar*. Dar Elena preferă tupeul, semidoctia agresivă

a Yvonnei, servilismul Nicoletei...

Zăpăcită sau poate invidioasă de cunoștințele Artemizei, Clemansa spune cu suficiență:

— Una era Darclée!

— Nimic n-o împiedică pe Voica Barotă să fie a doua.

Dacă o să muncească.

— Să nu te-audă Elena...

— N-a auzit-o cântând? Se opresc trecătorii în stradă s-o asculte! Despre asta ce zice „fata noastră”?

— Că are noroc.

— Pe lângă noroc, îți mai trebuie o voință de fier. Încordare de fiecare clipă, generozitate, puritate. Dacă Voica ar avea numai o picătură din otrava Elenei, și-ar otrăvi vocea.

— N-ai suflet, Miso. Ții minte ce-ai tras cu ea, atunci? Nu știi ce-o fi înghițit, că nu se mai trezea. Dar la biserică, la botezul lui Victor, când nu mai venea Puiu? ... Și, în șoaptă: Când a venit, nu l-a recunoscut.

— Când singurul sentiment care te conduce în viață e vanitatea, snobismul, nu ajungi departe, surioară.

— Nu i-a fost ușor, mititica... – suspină Clemansa – și la gândul că și ea a fost părăsită odată, că și vanitatea ei a sângerat, se înduioșă. Dar nu vrea să se necăjească. Instinctiv, își trece mâinile peste obraji, de jos în sus, spre tâmpile, ca să-și întindă fața, să îndepărteze urmele anilor, și, potrivit-și iar ochelarii: „Azi am dansat *Haiducii* și *De la Prut la Arieș*. Mare succes. *Călușarii* au stârnit ropote de aplauze”.

— Tu pricepi ceva, Miso?

— Ce-i de nepriceput, femeia lui Dumnezeu?

— Tudor ăsta e dansator?

— E din Ansamblul Armatei

Clemansa clipește nedumerită.

— Ansamblul Armatei?

— Au cântat amândoi în echipa de amatori, la C.C.S.

— C.C.S.? Ansamblul Armatei? Miso, ție nu ți se

împleticește limbă-n gură? N-are dreptate Elena? Auzi... logodnicul în China! Fetele lui Barotă, una e la Conservator, cealaltă se mărită cu un inginer! S-a întors lumea cu susu în jos, vorba Elenei...

— Și ce ispravă făcea Elena când lumea era cu josu-n sus? Ar fi putut să studieze medicina. Putea să călătorească, să-și îmbogățească sufletul, mintea... Dar ea își pândea bărbatul la colțuri de stradă și plătea agenți ca să vie să-i spuie dacă Puiu s-a întâlnit cu doctorița în Cișmigiu sau în Grădina Botanică, dacă doctorița îl aștepta pe Puiu la Piața Romană sau la Cotroceni. Și se otrăvea pentru te miri ce...

— Cum pentru te miri ce?... A vrut s-o lase și să se însoare cu doctorița! Ursoaica... Ocna... După tine, Victor ar putea să se însoare cu fetele lui Barotă!

— Cu amândouă? Haremul s-a desființat și la turci, Clemeșor. Dar ia spune, cine i-a adus-o în casă pe Nicoleta?

— Mi-a fost milă de ea, mititica! Într-o seară am găsit-o pe scară. Dârdâia de frig.

— Și Elena i-a dat-o lui fi-su... s-o încălzească în pat.

— Nu mă amestec, nu mă bag... Și, schimbând vorba: De ce nu mă lași să-mi aduc cufărul aici?

— Crezi c-o să umble Barotă în cufărul tău?

— Nu mai e omul la el acasă. Nu mai e stăpân pe ce-i al lui... Când mă uit la casa de alături... oftează Clemansa.

— Nu ne-a luat-o nimeni. Am păpat-o noi.

— Bietul Mac a scos-o de două ori de sub ipotecă.

„De dragul meu – se gândește Artemiza, și se întreabă: Oare soră-mea nu știe nimic? N-a bănuțit nimic niciodată? Nu vreau să mor până nu aflu ce se petrece în capul ăsta, care a fost și a rămas frumos și prost... La urma urmei, cu părul cănit, fața albă, lăptoasă, Clemansa, deși comună până la vulgaritate, e încă frumoasă. Și n-a îmbătrânit, observă Artemiza și, micșorându-și ochii miopi, o privește cum ai privi un tablou. N-are dreptate cine spune că pe

femeie o îmbătrânește cratița, lipsa de preocupări, prostia. Uite că pe Clem n-au îmbătrânit-o... Poate fiindcă a trișat. Se prefăcea că se ocupă de cratițe, dar porunca slugilor. Când nu le-a mai avut, a luat masa la pensiune «că-i mai ieftin ca acasă». Se prefăcea că-i bolnavă, ca s-o răsfete bărbatul. Se prefăcea că-l iubește: «Mac în sus, Mac în jos» ... mac... mac... Dar când a alunecat Mac de pe scara tramvaiului, scâpând cu viața ca prin minune, n-am auzit-o vaitându-se, decât de costumul lui nou. «Mac și-a stricat costumul... de ștofă englezească... bunătate de costum... costum nou.» Iar când, la urmă, pe masa de operație, l-au deschis și l-au cusut la loc, s-a prefăcut că nu știe de ce și s-a dus la coafor: «Lui Mac nu-i place să fiu neglijentă... Să nu vadă Mac că sunt amărâtă...» Și Artemiza se întreabă iar și iar dacă sora ei știe ce-a fost între ea și Mac. „Cum s-ar putea să nu știe? Dar dacă a știut și a tăcut, păstrând același ten lăptos, același surâs blajin, dezarmant de naiv, înseamnă că, în grădina lui Dumnezeu, animal mai șiret nu există. Înseamnă că e mai deșteaptă decât mine, care am avut scrupule, m-am perpelit, mă perpelesc...”

— Atunci l-am cunoscut pe Mac. Ții minte, Miso? Când cu ipoteca. Eram la tribunal și te căutam pe tine. Mă zăpăcisem de tot. Simțeam așa că mă pierd prin sala aia mare. Cum îi zice, Miso?

— Sala Pașilor Pierduți. A rămas celebră de când te-ai pierdut tu.

Dar Clemansa n-are umor. Privește pe fereastră, depănându-și cu plăcere amintirile:

— Deodată aud pași în urma mea (și, schimbându-și vocea): „Pot să vă fiu de folos, domnișoară?”

— Parcă v-ați cunoscut la un bal mascat...

— Mascat? – clipește Clemansa des. – Nu, Miso, era costumat. Ba nu, ai dreptate, mascat... Ba nu, costumat... Ții minte costumul meu de „gurițe”?

— Ai stat o noapte întreagă și ai înșirat turte dulci pe

sforicele. Și Artemiza ar râde cu poftă, dacă nu i-ar fi greață.

— De ce le spuneai „gurițe”?

— Ce succes am avut! – suspină Clemansa cu plăcere, dând ochii peste cap.

— Francezul n-are dreptate când spune că ridicolul ucide...

Dar Clemansa, în nori, surâde încântată.

— Dar de costumul meu de lebedă... Îți aduci aminte, Miso?

— Aș fi jurat că-i de gâscă! – și Artemiza râde să se prăpădească. Pupilele lucesc de tinerețe în obrazul îngălbenit de boală, îmbătrânit de ani... De ce te-ai costumat, soro? N-aveai nevoie de pene străine!

— Cum de ce, Miso? Nu era bal costumat? Parcă te văd în „Cei trei Mușchetari”.

— În toți trei? ... Bată-te norocul!

— Tu erai „cei trei mușchetari”, spune, convinsă, dar deodată, intrând în panică: — Unde-o fi pălăria aia mare, neagră, cu pană de struț? Și mănușile albe de mușchetar? Nu le-am văzut când am pus naftalină în cuțar.

— Le-or fi vândut Elena sau Victor...

Clemansa rămâne perplexă. Apoi, cu un accent de disperare:

— Crezi că umblă în cuțarul meu?

— Și ce-i dacă umblă? O să-ți iei lada cu tine pe lumea cealaltă?

— Vai, Miso! Omul cât trăiește are nevoie și de un ac. Pe Elena nu știu ce-a apucat-o... Ce-o fi cu locul de la Sfânta Vineri?

— Nu-mi place nici mie... Să cumperi un loc de veci și pe urmă să stai să-l păzești și să aștepti un client ca să-l vinzi! E sinistru...

— Dacă nu mai avem voie să cumpărăm terenuri... oftează Clemansa.

— Dacă nu mai avem voie să-i speculăm pe cei vii, să

speculăm morții? Stuchi-v-ar mâțele!

— Din ce să trăiască, mititica? Pensia lui Puiu și lecțiile de franceză! Păi zi și tu...

— Zic că se ține de sindrofii! A-nceput să-și pună crucea de episcop, brățările de argint, cerceii de papuașă... Scotoceste prin albume și-i caută pe ai de mai trăiesc, umblă să-i găsească, îi scutură de naftalină. Și-i pofteste de ziua lui Victor...

— Numai de nu mi-ar cere paharele de cristal! Ce i-o fi venit să cheme atâta lume? În pod! Cât era de zgârcită și, uite, acum...

— Tocmai asta nu-mi place... O supără inima... Nevrozele cardiace se manifestă așa...

Dar Clemansei nu-i place să puie răul înainte.

— Hai să mai vedem cum e în China, Miso. Și, potrivit-și ochelarii, citește: „Spectacol la Stadionul din Pekin, în fața a patruzeci de mii de spectatori. Am fost filmați. Aș vrea să vedem împreună jurnalul la cinema.” Să știi, Miso, că o ia de nevastă... Să-i spunem Elenei, poate s-o mai liniști.

— Dacă ar putea, i-ar mânca fripți pe vecinii de jos. În schimb, vrea să-mi facă tărăboi în pod. Am să-i interzic!

— Vai, Miso, nici nu te gânde! Fata noastră...

Dar Artemiza, plictisită, nervoasă din pricina bolii:

— Ar fi timpul să-ți aduci aminte că e a ta.

— La început, mi-a venit greu să-i spun lui Mac. Mă credea domnișoară...

— Cred că a avut ocazia să se convingă personal că nu erai „domnișoară”.

— Lui Mac nu-i plăcea să-și aducă aminte de primul meu mariaj. Era gelos...

— Te credea fată-mare?

— Vai, Miso, cum vorbești!

— Mare ipocrită ești, Clem! Parcă te aud: „Fetița noastră, fata noastră” și-l lăsai să creadă că este a mea... ha, ha, ha!

— Tu erai emancipată. Intelectuală. Nici nu voiai să te măriți...

— Și zici că Mac era gelos? ... Te iubea așa de mult?

— Pe mine? Vai, Miso... Nu mi-a lăsat mie tot? Și, privind pe fereastră: — De ce om fi lăsat noi cireșul de partea cealaltă?

„Nu-i proastă soru-mea. E vicleană...” decide Artemiza. Clemansa își potrivește din nou ochelarii.

— Uită-te aici: „Ultimul spectacol din Canton. Am primit pentru tine un ilic de mătase căptușit cu astrahan alb, mărunț, mătășos și niște papuci, «pentru cele mai mici și iubite picioare din lume»” ... Ce zici, Miso?

— Zic că dacă nu mă duceam de ziua regelui să stau în proțap, făceam și eu azi călătorii în China și căpătăm ilic și papuci...

— Mie ce-mi aduceai, Misico? – se răsfață Clemansa ca să-si ascundă gândurile. „Eu am îndemnat-o să se ducă.”

— O butelie de aragaz... Asta-i focul tău.

— Numai eu știu cât mă chinuiesc cu lămpile... Auzi ce să le dea prin cap. Să-mi vândă butelia! Elena a venit cu banii buluc, să mi-i dea înapoi. Dar ce să fac cu banii, când s-au scumpit buteliile?! – și Clemansa se oprește brusc, ciulind urechea spre ușă.

— Mă duc să văd...

— E Dagobert... Hai, termină cu ilustratele.

— „Azi am vizitat un atelier de filatură într-o uzină de textile în Șanhai...”

Deodată, Clemansa se ridică, speriată, scăpând din poală cărțile poștale. Le strânge grămadă toate, de-a valma, le pune pe masa Artemizei, acoperindu-le cu o revistă și rămâne apoi țeapănă, în picioare.

În cadrul ușii, cu pieptănătura „paj”, nepotrivită cu părul aspru, cărunt, înaltă, uscată, cu o haină neagră de ștofă uzată peste o rochie de mătase, de un negru decolorat, verzui, pe piept cu o cruce mare de argint, apare Elena. Nasul lung, subțire, adulmecă parcă ceva

neplăcut... Dar e bine dispusă.

— Ce-i, Clem, numai Victor când făcea ceva în pantaloni, stătea așa încremenit, spășit...

— Da, da... – râde zgomotos Artemiza – așa era Victor când se „tăta” pe el.

— Vai, tante Mis, urât vorbești...

Și Elena, veselă, începu să fredoneze:

— Tu care ești pierdută... în neagra veșnicie...

— Vorbesc urât? Îmi pui notă la purtare, Lenuțo? Ia vezi! Dacă nu te-am repezit, că ai fost necuviincioasă cu maică-ta e fiindcă ai făcut o comparație cu haz. Victor avea un aer spășit când era „tătat la tur” ...

Clemansa râde forțat și repetă cuvintele:

— Da, da, așa zicea Victor...

Elena ridică din umerii înalți, înguști. Capul i se înfundă ca la cocoșați.

— Ați dat în mintea copiilor! – și-i întinde Clemansei plasa încărcată.

— Ai grijă să nu se spargă ouăle. Să mai facem și niște făinișuri. Două le păstrezi pentru Victor. Le vrea fierte, cleioase, să fiarbă trei minute și jumătate exact. Nuanța piersicii. Altfel le aruncă... Și pește, am adus pământă. E tot ce-am găsit.

— Bravo! – se bucură Artemiza. N-am mai mâncat pământă de nu se ține minte...

— E prea grasă. Nu face bine la ficat. E pentru Victor. Să-l faci prăjit, Clem... Uite, am găsit un bidonaș de untdelemn grecesc. Să facem salată de boeuf de ziua lui.

— Grecesc? – se miră Clemansa.

— Unde ai găsit?

— La cimitir, la Sfânta Vineri – glumește Artemiza.

Dar Elena, ca și când n-ar fi auzit:

— De ocazie. Am dat ultimul ban. Victor nu suportă mirosul de untdelemn prost, de lapte ars... Dar la voi, până nu dă laptele-n foc...

— Care voi, domnișoară, care voi? – o repede Artemiza,

Cella Serghi

enervată de senzația de greață și de regimul sever pe care-l ține.

Elena n-avea poftă de ceartă.

— Vezi că sunt și lămâi...

Clemansa nu mai pune întrebări în legătură cu bidonul de untdelemn și asta i se pare Elenei suspect. De la o vreme, toate au o legătură în mintea ei cu vecinii de jos și mereu i se pare că bătrânele îi ascund ceva. Dar și Clemansei i se pare că Elena nu spune tot și încearcă s-o tragă de limbă:

— Văd că ești bine dispusă, fetițo...

— Sper să vând locul. Am să-i cumpăr lui Victor un picup de ziua lui.

— N-are patefon? – îndrăzni Clemansa.

— E antedeluvian.

— Vai, se poate? E al lui Mac... Să aveți grijă ca de ochii din cap!

Dar Elena, care-l și vânduse, schimbă vorba:

— Miso. Ai voie să sădești pomi fructiferi pe morminte?

— De ce nu? Niciun text de lege nu interzice morților să mănânce fructe. Nici la romani, pe câte știi...

Elena nu suporta, de obicei, glumele *pince sans rire*⁴ ale Artemizei, dar acum avea nevoie de un sfat juridic.

— Un vecin a sădit un corcoduș care a înflorit pe mormântul meu.

Clemansa tresare. Artemiza ridică o sprânceană și, dacă inima nu i s-ar strânge de presimțiri, ar râde cu poftă.

— Pe mormântul tău?

— Pe locul cumpărat de mine.

Clemansa respiră ușurată. Artemiza e, ca de obicei, gata de glumă:

— Asta-i mărește valoarea...

— Depinde. Azi am discutat cu un cumpărător. Un client serios. Vrea să cumpere locul pentru el și pentru

⁴ Umor sec (fr.).

nevastă-sa, dar nu vrea să le facă umbră corcodușul.

— Ce fructe preferă? – întreabă Artemiza, apropiind sprâncenele, care au rămas negre, mobile, ca în tinerețe.

— Lasă gluma, tante Mis. Omul vrea să aibă soare. Vrea să facă un mic monument și o jardiniară pentru flori. Cât or trăi, o să-l îngrijească chiar ei. Pe urmă, nu vor să aibă umbră. Ar fi prea trist...

Artemiza o urmărește atentă. Echilibrul Elenei i se pare de la un timp instabil.

— Pe lumea cealaltă, le trebuie soare?

— Și de ce nu?

Și, în timp ce Artemiza e îngrijorată de lipsa de umor a Elenei, Clemansa clipește cu lăcomie

— Îți dă un preț bun?

Elenei nu-i place ca maică-sa să se amestece în treburile ei și schimbă vorba.

— Știți pe cine am întâlnit la cimitir? Pe Lita, nevasta lui Dinu Iepureanu. Tocmai voiam să-i invit de ziua lui Victor. M-a condus până acasă și i-am arătat pe unde să intre. I-am spus să treacă repede prin hol și să urce la etajul doi. Să n-o vadă vecinii de jos.

— Crezi că sunt canibali? – o întreabă Artemiza.

— Nu-i nevoie să știe prea multe...

— Dar de când te dai tu în vânt după relațiile astea? Când s-a însurat Dinu cu Lita, strâmbai din nas: „Ne face neamul de răs...”

— În familia noastră a mai fost o grecoaică, Rachel, Rachel Mussuris, măritată cu un Brâncovean.

— Ei. Asta mai lipsea, Lenuțo! Să ne scoți rudă cu Brâncovenii și pe Lita, grecoaică.

— E nepoata bancherului Mandel. Ce frumos s-a purtat cu mine!

— Da, da, s-a purtat foarte frumos cu Elena – interveni Clemansa.

— Cunosc povestea, că doar eu i-am făcut actele. Nu-i așa, Lenuțo? Ai luat banii de două ori pentru aceeași

cocioabă.

— Casa era bine plasată, dar eu, atât de puțin informată, că numai după ce am plătit taxele, mi-am dat seama că am rămas cu te miri ce...

— Ți-a rămas atât cât ți se cuvenea, fetiço. Nu ți-a băgat nimeni mâna-n buzunar. Numai că misitul nu ți-a spus numele cumpărătorului. Și când ai auzit că-i Napoleon Mandel – șo pe el!

— Foarte rău, tante Mis, că nu mi-ai deschis ochii... Noroc că unchiul Mac m-a învățat să mă duc să discut.

— Bietul Mac! – dădu din cap Clemansa și strânse puternic ochii, doar, doar o scoate o lacrimă.

— Ce mult te iubea!

— Dar pe mine? – o întreabă Artemiza, privind-o pe soră-sa în ochi.

Clemansa răspunde cu un calm desăvârșit:

— Mac ținea foarte mult la familia mea.

— N-am să uit niciodată ce frumos m-a primit... – surâde Elena nostalgic.

„Ce mult seamănă cu maică-sa când face pe proasta! Trăiesc între gangsteri...” gândește Artemiza.

— Cine? Mac? – întreabă Clemansa.

— Vorbeam de Napoleon Mandel... – și, îndulcindu-și vocea, Elena adaugă: Ce înfățișare cuceritoare! Un gentleman!

Dar Artemiza, tăindu-i elanul:

— Un crai fără pereche!

— Cu mine s-a purtat foarte șic. I-am spus că n-am știut care-i valoarea reală a terenului, că sunt tânără, nepricepută...

— Erai majoră.

— M-a ascultat ca pe un copil necăjit. Parcă-l aud: „Nu vreau să debutați în viață cu o dezamăgire, domnișoară. Să presupunem că actele nu s-au încheiat. Dumnezeuastră vindeți acum, eu cumpăr acum. Vă rog să fixați prețul.”

— Ți-ai îngroșat obrazul și ai cerut dublu.

— Lasă, Miso, că ăștia au bani destui – intervine Clemansa.

— Care ăștia, Clem? Care ăștia? Voi tot mai credeți că „ăștia mănâncă pască cu sânge de creștin”?

— Oameni și oameni – filosofă Elena.

— A scos carnetul și a scris suma pe care urma s-o încasez, a sunat să vie secretara...

— Toată suma! – străluciră ochii Clemansei, de parcă ar fi văzut aurul grămadă în fața ei.

Artemiza își dădea seama, pentru prima dată, că sora ei are ochi porcini. Da, acești ochi mititei, fără gene, devin expresivi prin lăcomia lor.

— Lita e profesoară de balet la Școala de coregrafie, își mai găsi Elena o scuză pentru invitația făcută nepoatei bancherului.

— Ar fi putut să fie balerină la Operă. Era grațioasă ca un porțelan de Saxa. Dar a ținut să fie „doamna lepureanu”. Prejudecățile burgheze au nenorocit-o...

— Ei, lasă tante Mis! Pe dumneata cum de nu te-au nenorocit? Ai vrut să fii un mare avocat și ai fost.

— Cum nu m-au nenorocit? – scapără furioși ochii negri prea lucioși în obrazul galben ca ceara. — Cine știe ce afaceri murdare s-au făcut cu tribunele alea care s-au fleșcăit și mi-au strivit picioarele!

Elena se întreabă prin ce scamatorie, prin ce șiretlic ajunge Artemiza, oricum ar începe discuția, la acest argument antimonarhic: „Accidentul de la 8 iunie”?

— Ghinion, tante Mis!

— Regele, fetițo! – și Artemiza puse mâna pe bastonul de bambus care se afla pe măsuța lungă lipită de pat. El a fost ghinionul meu, ghinionul țării... Azi m-aș fi plimbat și eu la Moscova, la Pekin, la Paris și la Roma. Și, cu brațul întins, care se prelungește cu bastonul de bambus, face un gest larg de parcă ar vrea să arate cât e lumea de mare.

Cella Serghi

Cu gândul la vecinii de jos, Elena o întreabă cu un zâmbet acru, necruțător:

— Ca dansatoare sau cântăreață?

— Ca prima avocată înscrisă în Barou. Ca una din primele intelectuale care au luptat pentru drepturile femeilor și le-au apărat împotriva bestiilor care le exploatau.

— Nu te inerva, dragă – caută s-o îmbuneze Clemansa. Iar Elena, bine dispusă:

— Cine nu știe că Mandel îți făcea curte?

— Ba chiar propuneri directe. Îl excitau urâțenia și inteligența mea.

— Ai invitat-o și pe tante Nathalie? – întreabă Clemansa, ca să schimbe vorba.

— Te-ai zaharisit, surioară. N-am mai auzit de Nathalie de pe vremea războiului cu burii...

— Burii?

— Tu n-ai de unde să știi. Că ești tânără. Clem, ești surioara cea mică, mezina... Dar eu țin minte. În 1902 au loc trei evenimente importante: parlamentul englez decide să măcelărească un popor mic, harnic și viteaz... Frumoasa Clemansa se mărită pentru a doua, oară la biserica Visarion și-și pune încă o dată lămâiță pe cap... Pe tante Nathalie o ridică bucătarul în brațe și-o așază cu fundul gol pe plita încinsă...

— Ce brută! – izbucnește Elena, indignată.

— Câte mizerii trebuie să-i fi făcut ca să-l scoată din sărite pe bietul bucătar! – replică Artemiza.

— Era tare rea. Dumnezeu s-o ierte! – recunoaște și Clemansa.

— Va să zică știi că a murit.

Elena se repede la fereastră.

— Victor!

Clemansa, în urma ei. Repetă:

— Victor...

— Ce s-a întâmplat? – întreabă Artemiza îngrijorată.

— Vine!

— Ei și? Vine furtuna și nu vă pasă, se-ndoaie copacii și nu vă pasă. Dar vine bărbatul și vă pierdeți capul... Doar nu mai suntem pe vremea când bărbatii aduceau vânatul și femeile așteptau neputincioase în colibă.

— Vine cu fata lui Barotă... – șoptește Clemansa.

— Nu permit! – strigă Elena.

— Bine că nu i s-a întâmplat nimic – răsuflă Artemiza.

— Cum nimic? – întreabă Elena indignată. — N-am să permit... Niciodată...

— *La Flèche de Cupidon est plus dure que la force d'Hercule.*

Elena o privea buimăcită.

— Săgeata lui Cupidon e mai tare decât forța lui Hercule – repetă Artemiza, cu satisfacție.

Capitolul III

- Voica, de când te aștept...
- Vin de la Conservator. Am repetat până acum. Și tu?
- Eu o aștept pe Voica.
- Uite, sunt aici.
- Care din ele? Pe toate le cheamă Voica. Dar una fuge de mine, alta vine spre mine. Una mă admiră, alta mă judecă. Una e dulce, alta e aspră. Una mă iubește puțin, alta deloc. Îmi amintesc de ziua când v-ați mutat aici. Parcă plesnea cerul și scoarța pământului.
- Era frumos... Soarele ardea...
- Era în mine o dezordine care anunța furtuna
- Ești poet, Victor.
- Ca toți îndrăgostiții, Voica.
- Crezi că îndrăgostit și fericit e totuna?
- Dacă fata pe care o iubești e Voica Barotă, atunci da...
- Și dacă nu?
- Nu știu cum ar fi pământul, dacă ar fi pătrat. De ce te-ai întunecat? De ce ești deodată preocupată, îngrijorată?
- Tata nu vede cu ochi buni prietenia noastră. Aseară mă aștepta...
- Știu. L-am văzut la fereastră. Parcă era dacul învins, de pe Columna lui Traian. Geta, mută, ca o statuie a virtuții. Toți sunt împotriva mea. Nimeni n-are încredere în mine. „*Asta mi-a fost soarta de când eram copil. Toți au citit pe chipul meu semnele unor însușiri rele, care, de fapt, nu existau. Dar, fiindcă erau presupuse, s-au născut. Eram modest, am fost acuzat că sunt viclean și am devenit închis. Eram deosebit de sensibil la bine și la rău, dar nimeni nu mă mângâia. Toată lumea mă jignea, am devenit pizzaș. Mă simțeam superior tuturor. Lumea mă considera inferior. Am devenit invidios. Eram gata să*

iubesc o lume-ntreagă, nimeni nu m-a înțeles. Am început să urăsc lumea. Tinerețea mea cenușie a decurs într-o luptă cu mine și cu lumea. Și fiindcă mă temeam de batjocură, mi-am ascuns sentimentele cele mai bune în inimă. Acolo au și murit. Spuneam adevărul, nimeni nu mă credea. Am început să mint...”

— Să minți? Victor, mă îngrozești!

Mulțumit că Voica n-a recunoscut tirada lui Peciorin, Victor continuă:

— *„Ce-nseamnă minciună, adevăr? Ca-ntr-un pustiu des și deșert, adevărul își are peșterile lui, ascunzișurile lui cavernoase, întreținute de ghimpi, închise cu plante păduroase, aspre.”* Era o frază din *Spaccio della bestia trionfante*, de Giordano Bruno. Dar Voica n-avea de unde să știe, și asculta vrăjită.

Voica nu citește. N-are timp. Cântă, studiază. Se plimbă, ascultă. Știe să asculte. E ca o elevă care-l obligă pe profesor să-i spună lucruri neobișnuite, să-i exalte imaginația, și la urmă întreabă: „Adevărat?” Nu fiindcă n-ar crede, dar fiindcă ar vrea să fie sigură că totul e posibil și e adevărat. Într-un gest reflex, își dă părul la o parte, de parcă ar vrea să audă mai bine. Dar atunci și genele și sprâncenele și fruntea și nările și parcă toți porii vor să audă. Când cade pe gânduri, parcă-i auzi gândurile, parcă te invită să citești pe fața ei. E în ființa ei o veșnică mișcare, un fel de perpetuum mobile, care te obligă să ții seama că există, să-i răspunzi la toate întrebările pe care nu le pune. Frumoasă? Voica eclipsează orice frumusețe. Geta e echilibrată, calmă, adunată în jurul a ceea ce știe. Voica – deși pare sigură de ea – e ca o frunză pe care o mișcă cea mai ușoară adiere de vânt. Parcă e o balerină gata să-și ia zborul. Când porneau împreună pe munte, cu aceeași țintă, Geta pășea ca un căluț, fără să se uite nici în dreapta, nici în stânga. Voica se oprea să culeagă o floare, să prindă un fluture, să ridice o piatră, să se-

nbăieze într-un râu, să bea dintr-un izvor, să se admire în oglinda unei fântâni. Era convinsă că dacă ar apare Făt-frumos după un dâmb, după o stâncă, i-ar veni în ajutor. E veșnic în așteptarea unui miracol. Viața e pentru ea *une boîtes à surprises*⁵. Prima vioară pe care a ținut-o în mână avea o singură coardă. Geta a bătut cu degetul în lemn: „o cutie...” Voica a ciupit coarda și a ascultat, fermecată. Pe urmă a încercat în fel și chip s-o facă să cânte. A pus urechea: cântă! Pentru ea, frunza cântă, lemnul cântă, piatra cântă... Totul cântă. Ea însăși parcă e o minusculă notă care sare pe un imens portativ. La Casa de cultură a văzut pentru prima oară un pian. Când a pus degetul pe clapa galbenă, i s-a oprit respirația. A încercat apoi toate clapele cu același deget, cu toate degetele și n-a mai fost chip s-o dezlipești de pian. Voica nu știe ce înseamnă bogat, sărac, urât, frumos. Totul îi aparține. Geta se uită la lucrurile din vitrină și, dacă ceva îi place, ar vrea să fie al ei. Voica simte că totul îi aparține, precum stelele, luna, ploaia, vuitul, copacii. Tot ce-i place în vitrine, în magazine este al ei. Așa cum poți să rupi o floare, pe când alta are ghimpi, se apără, așa cum o stea cade și alta rămâne agățată pe cer. Și lucrurile le poți sau nu le poți cumpăra. Când cineva o întreba: „Ești frumoasă sau urâtă?” – ridică nasul, fruntea, își îndrepta umerii și cu gâtul întins, cu mâinile trase spre spate, cu palmele legate, înălțându-se pe vârfuri, răspundea: „Frumoasă...” Geta spunea uneori „da” alteori „nu”, sau – îmbujorată: „nu știu”, după cum avea panglicile călcate și legate deasupra urechilor, după cum avea rochia scrobită sau boțită. Duminica se credea frumoasă, fiindcă era gătită. Voica se credea urâtă numai când era bolnavă, cu comprese la gât sau pe frunte, sau când o certa tata. Părul și-l lega și acum cu un șiret de ghetă, dacă n-avea altceva la-ndemână. În copilărie, auzea mereu: „tare e deșteaptă, tare o hazlie, tare e

⁵ O cutie cu surprize (fr.)

buclucașă! Și ce voce are!” Îi plăcea să cânte. Nu aștepta s-o rogi. I-ar fi plăcut ca oamenii, în loc să vorbească, să cânte. Nu-i părea rău când cineva o lăuda pe Geta, fiindcă Geta era a ei. Totul era al ei și i se cuvenea. Foame nu-i era niciodată. Distrată, ronțăia o coajă de pâine veche, un morcov crud, fructe din pom, de pe jos, de oriunde, ce găsea, ca o rozătoare. Și grozav îi plăcea să găsească. Tata și mătușa Maria – Mamaruca – aveau grijă ca ea să găsească în cuptor, în cămară, câte ceva mai bun: un cartof copt, o chifteluță... Ce minuni! Minunea era așteptată... și se ivea. Și ar fi fost fericită dacă n-ar fi fost miloasă. Dar îi era milă de animale, de câinii legați... de păsările închise în colivii, de urșii din grădinile zoologice. De oameni, numai când aveau un singur picior sau numai o mână, sau când – în timpul bombardamentelor – i-a văzut acoperiți de pământ. Îi venea să plângă de câte ori își amintea ochii lor plini de pământ, gura plină de pământ, urechile cu pământ, picioarele în pământ. Pentru ea asta însemna moartea. Să nu mai poți să vezi cerul, nici să auzi când ciripesc păsările, nici să alergi, nici să dansezi, nici să cânți... Prima dată când a aflat, că oamenii mor, a strâns pumnii și a-nceput să urle: „Nu vreau!” Când erau mici de tot, tata inventa pentru ele povești în care mama ba a fost răpită, ba s-a dat în leagăn și a ajuns sus, sus de tot, atât de sus, că s-a pierdut în nori, ba a luat-o apa și a dus-o departe. Mama nu e sub pământ și nu e nefericită. Mama e o frunză, e un fluture, un nor, un pescăruș, plutește pe nori sau pe valuri.

Când a crescut și n-a mai crezut în poveștile astea, n-a mai pus întrebări și n-a mai pomenit de mama. Singură nu se simțea niciodată, fiindcă Geta era întotdeauna cu ea. Tata era al lor și Mamaruca și toți verii și „Hofman” câinele ciobănesc.

În '43 când au părăsit Murighiolul din Deltă, aveau opt ani. În tren, un necunoscut le-a dat ciocolată. Era prima

dată când mâncau ciocolată. Și le-a plăcut grozav. Tânărul avea o carte: *Povestirile lui Hoffmann*. Și le-a citit cu voce tare: „În cel mai atrăgător lăcaș al pădurii, printre tufișuri care susurau în apropierea pârâului, copilul străin ridicase un fel de cort de crini înalți și mlădioși, trandafiri purpurii și lalele de diferite culori. Sub acest cort stăteau Felix și Cristobald, împreună cu copilul străin, ascultând șoaptele pârâului care le povestea, de-a valma, fel de fel de lucruri ciudate”. Când și-a luat rămas bun, tânărul le-a dăruit cartea.

De îndată ce au intrat în casa Mamarucăi și s-au pomenit între băieți, Voica a spus: „Pe mine mă cheamă Felix și pe sora mea Cristobald...” Băieții se minunau de câte lucruri știau. Și, cu toate că erau mult mai mici decât ei, erau atât de curajoase, că superioritatea lor a devenit indiscutabilă. Tata le învățase trei lucruri: să nu mintă, să nu fure, să fie totdeauna curate. Alți copii erau îmbrăcați mai frumos. Dar ele se plimbaseră cu barca, cu vaporul, cu trenul... Posedau o carte de povești și aveau o încredere în propria lor persoană care impunea în orice împrejurare. Chiar faptul că s-au pomenit cu o mulțime de veri, băieții Mamarucăi, le dădea un fel de prestigiu. Curtea era plină de băieți. Ce fericire! Dacă cineva spunea: „Sunteți prea mici!” – răspundeau: „Și ce dacă! Nu ne miorlăim!” a declarat Voica. „Avem un iepure!” s-a lăudat Geta. „De ce ești roșcată?” a întrebat-o unul din băieți, strâmbând din nas. „Fiindcă semăn cu tata”, a răspuns cu mândrie. Iar Voica, înălțându-se în vârfuri, pentru a marca un punct în favoarea Getei: „Când era mică, a prins un pește roșu! Un peștișor de aur, și atunci părul ei s-a făcut de aur!” Iar Geta, ca să întărească poziția Voicăi: „Sora mea a prins o scrumbie albastră, când era mică avea părul albastru...”

Timpul a trecut repede, ca-n filme; filme de groază, filme de război. În '948 surorile gemene aveau paisprezece ani. Voica dansa și cânta la toate serbările de

sfârșit de an. Geta era cea dintâi în întreceri sportive și amândouă erau fetele lui Barotă, Petre Barotă din echipa care a descoperit paragelul. Fotografia lui a apărut în ziar pe prima pagină. Fiicele sunt mândre și convinse că toate porțile le sunt deschise. Voica vrea să urce pe scenă să cânte; Geta să urce munții vara și iarna. Dar, în '49, tatăl lor e chemat la București. Fabrica de instrumente chirurgicale din Capitală, trecând de la Ministerul Sănătății la cel al Metalurgiei, a cerut Rafinăriei din Ploiești, câțiva oameni destoinici. Și tata era „cel mai”... Totdeauna, în toate, el e „cel mai”.

Orice plecare îi dă Voichii fiorul necunoscutului. Dar în gară nu îi așteaptă nimeni. Orașul e un furnicar imens, nepăsător. Pornesc care încotro să caute casă. În fiecare noapte găsesc alt adăpost... În cele din urmă, Geta se întoarce la Mamaruca, Voica intră într-o țesătorie și urmează cursul seral. Matei, cel mai tânăr din echipa care a descoperit paragelul, o duce pe Geta la Predeal și o înscrie la Școala sportivă.

Vacanțele de vară Geta le petrece în tabără. Voica, pe șantier, cu echipa artistică a fabricii. Odată după spectacol, o caută un tânăr. I se pare frumos ca un prim-amorez. Brun, cu buze roșii, pline, privirea tristă, cu licăriri ironice, îi amintește de necunoscutul din tren care i-a dat ciocolată și i-a dăruit *Povestirile lui Hoffmann*. Îndrăgostită de el de atunci, îl aștepta. Și a venit. Poate că nu e același, dar îi seamănă. Sau i se pare. Aceași voce adâncă și gravă. E poet, cântă la pian, știe să spună lucruri frumoase. „Semeni cu Cleopatra. Ai citit viața ei? Am să-ți dau cartea și ai să-ți vezi fotografia pe copertă. Sunt îndrăgostit de ea de când eram mic. Sau poate dinainte. Cred că și tata a fost îndrăgostit de ea. La câte războaie lucrezi, Cleopatra? Regina Egiptului era și ea țesătoare. Jesea intrigile, împletea destinele lumii. Ca să te merit, ar trebui să fiu în același timp și Cezar și Antoniu, să-ți pun la picioare un imperiu.”

Cella Serghi

— M-aș mulțumi să-mi pui la picioare o hidrocentrală.

— De aceea și sunt aici.

S-au plimbat împreună până târziu. Noapte – fără lună, dar cu invazie de stele...

Îl cheamă Victor.

— Cu cine iei lecții, Voica?

— Cu nimeni.

— Cu atât mai bine. Sunt puțini profesori care nu strică vocea. Musculatura gâtului trebuie să fie relaxată. Respirația completă, normală, fără efort. „Sunetele să se emită așa, ca să ai aer suficient, înțelegi? Să nu obosești coardele vocale. Sunetul trebuie să aibă amploare, timbru. Toate astea le ai. Dar mai ales farmec. De când te caut! Parcă te-am găsit odată, în copilărie și te-am pierdut. Apăreai uneori când eram gata să ațipesc sau să mă trezesc și dispăreai... Te căutam mereu... Trebuia să te gălesc.”

S-au întâlnit și în seara următoare. Ceață. Munții se legănau ireal. Șantierul parcă plutea. Decor ideal pentru primul sărut. Urma să se revadă a doua zi, după apusul soarelui și în toate zilele, până la sfârșitul lumii. Voica l-a așteptat... Dar Victor n-a venit. Un accident? Unii povesteau despre curajul lui: „Odată, o rocă era gata să cadă peste un grup și Victor a dat alarma la timp și a evitat nenorocirea”. Alții spuneau: „Își petrece noaptea în cârciumi”. Toți erau de acord că e cultivat, talentat și poet. Voica se întreba unde e, de ce se ascunde și, lovită (prima oară) în amorul ei propriu, se credea și mai îndrăgostită decât era și mai nefericită, când află că Victor a plecat la București, chemat de o telegramă care-l anunța că mama lui a murit. Acum, când o cunoștea pe această mamă, își dădea seama că e în stare de orice când puiul ei e în primejdie. Și primejdia nu erau accidentele de pe șantier, ci dragostea pe care fiul ei o întâlnise...

Au trecut doi ani. Voica a fost primită în ansamblul C.C.S.-ului și de acolo numai ea singură a reușit să intre la Conservator. Avea ceea ce se numește o ureche perfectă, voce curată și grație. Tudor era alături de ea. Confidentul ei, fratele ei. Avea uneori privirea lui Hofman, câinele ciobănesc care ar fi intrat în foc pentru ea. Căuta în Tudor o liniște, un echilibru de care avea nevoie. Și totuși mai aștepta. Simțea undeva, în adâncuri, o coardă răzvrătită, care nu vibra așa cum ar fi vrut. Era, în mintea, în sufletul ei o dezordine, o așteptare neliniștită, plină de presimțiri.

Când s-a oprit camionul cu bagajele în fața casei în formă de turn, au întâmpinat-o acorduri din *amurgul Zeilor*. Abia peste trei zile a apărut Victor pe scara dintre etaje.

— Parcă am fi eroi de operetă, Voica! Ne desparte, în loc de paravan, un planșeu de beton. Uneori stau pe trepte și te ascult. Mătușa mea Artemiza spune că ai putea să ajungi a doua Darclée. A auzit-o în rolul Gildei din *Rigoletto*. În rolul ducelui Mantua cânta Caruso. Tita Rufo în *Rigoletto*, la Viena. Dirija Toscanini... Aplauzele au durat un sfert de oră. Poți să-ți închipui o sală în picioare aplaudând 15 minute? Voica, îmi place cum ascuți. Ești plină de încântări. Mi-ai luat tot ce-am avut mai bun: inima (mișcare spre Voica, mișcare de apărare din partea ei). De ce te superi? Sunt cuvintele pe care Don Carlos le-a scris celebrei Darclée... *Îmi plac întunecimile pasionale din ochii tăi, rășfrângerile de aur din sufletul tău!* (Semne de nerăbdare din partea Voicăi.)

— Știam, mi s-a spus, când ai dispărut atunci de pe șantier, că ai primit o telegramă care te anunța că mama ta a murit.

— Telegrama mi-a trimis-o chiar mama.

— Nu-nțeleg... De ce?

— Voica, nimic nu-i ușor de înțeles din tot ce se întâmplă aici. Mama mă adoră, în felul ei. M-a trimis pe

șantier ca să îndrept originea. Străbunicul a fost negustor de lumânări și tot ce trebuie pentru parastase, botezuri și nunți. Voaluri de mireasă, lămâiță, pantofi ascuțiți pentru mirese și morți, bomboane fondante, drajeuri pentru colivă. Și a câștigat destul, ca să cumpere casa de alături și un cavou la Belu. Tata a fost medic militar, sărac, dar de familie veche. S-a însurat din interes, pentru zestre. Voica, toate astea s-au întâmplat de mult; eu nu existam, dar port în spinare cocoșa. Sau așa crede mama. E o exaltată, o exagerată, ca să nu spun mai mult. Ea m-a trimis pe șantier, ea m-a chemat înapoi. A auzit că sunt accidente. Acum mă păzește când viu și când plec. Noul locatar are fete frumoase. Ei, da... asta așa e! Îi e frică să nu mă răpească fetele lui Barotă! Cum, nu știi? Voi sunteți. les Montague” noi „Capuleții”. Ura dintre familiile noastre e veche, dar pe noi nimic nu ne va despărți, Juliet, my Juliet.

Tot ce spune Victor o încântă și o neliniștește. Victor nu respectă decât inteligența, cultura și forța. „Pentru mine nu există o femeie mai inteligentă decât Artemiza...” „În tatăl tău respect forța.” Iar, altădată, când, întorcându-se acasă târziu, l-a văzut pe Barotă la fereastră: „Parcă-i dacul învins de pe Columna lui Traian”

— Și Nicoleta? întreabă Voica.

— Nicoleta? – repetă Victor, ca să câștige timp. — La Florența există un spital de păpuși. Se aduc acolo păpuși fără picioare, fără ochi, fără gât. Nu știi cine a adus-o de acolo. Capul e înșurubat direct pe trunchi. Picioarele parcă sunt de la altă păpușă. Nu i se potrivesc. Ai observat?

— Ai fost la Florența?

— Mi-a povestit Artemiza.

Clemansa privea pe fereastră și ardea de curiozitate să știe cu cine vorbește Elena.

— După cum arată, trebuie să fie rudă cu vecinii de jos... Mă duc să văd, Miso.

— la stai aici... De mult vreau să te întreb... Tu și Napoleon... Ce-a fost între voi?

— Napoleon? ... Care Napoleon?

— Când clipești des, ești suspectă. Știi bine că nu e vorba de Napoleon al treilea, ci de Napoleon Mandel, bancherul.

— Mi se pare că l-am cunoscut la un bal... – se fâstâci Clemansa.

— Știi, eu eram nelipsită la baluri... Tu știi că pe Mac tot la un bal l-am cunoscut... Stai, cum eram costumată?

— În pandișpan sau turtă dulce. Lasă costumele și spune-mi ce-a fost între voi?

— Mi-a trimis niște bujori... – se-ncurcă Clemansa, lăsând ochii în jos.

— Nu i-am spus lui Mac... Mac era gelos... Tu nu știi?

— Cum să nu știu... Și, privind-o drept în ochi, cu înțeles: *Je suis payée pour le savoir...*⁶ Dar asta nu-l împiedica pe Napoleon să-ți învinețească genunchii pe sub masă, nu-i așa, Clem? – și Artemiza râde, arătându-și dinții mari, gata să muște.

— Genunchii? Ce tot vorbești?! – Clemansei îi apar pete roșii pe gât. — Doar tu știi prea bine: Mac și cu mine ne adorăm.

— Ei da, știu. Dar ați mai avut și voi micile voastre găinării... Adu-ți aminte revelionul...

— Revelionul? Care revelion?

Artemiza își dădea seama că o chinuie și-i părea rău: femeia asta o ajută să se spele, să se îmbrace, să facă acei câțiva pași de care avea strictă nevoie. E drept că ar putea să-și ia o infirmieră, fără s-o coste mai scump, dar poți vreodată plăti îndeajuns grija pe care ți-o poartă cineva? Uneori, când o privește așa, clipind inocentă, cu tenul acela supărător de alb, cu părul vopsit, de un negru

⁶ O știu din experiență (fr.).

prea strident, își iese din sărite. Alteori, își spune: „Are totuși caracter, dacă știe și tace”. Și apoi, nu e ușor să îngrijești un olog, nu e ușor s-o suporti pe Themis. Și iar se uită la sora ei, căutând s-o înțeleagă. E comună, frumoasă, cu fălcile acelea care încep să tragă greu și să-i ascută bărbia, dar cu un zâmbet blajin, care-i ascunde lăcomia, perfidia, un zâmbet dulce, lipit, uitat parcă din tinerețe, și ar vrea să-i smulgă secretul acestei nepăsări. Ar vrea, prin orice mijloc, să afle câtă prostie ascunde și câtă viclenie, masca asta candidă.

Clemansa ar vrea să scape de iscodirile soră-si și să vadă cine e femeia cu care sta de vorbă Elena.

— Vreau să mă duc jos, Miso, să duc ilustratele în cutia de scrisori. Să nu prindă Elena de veste...

— Eu vreau să vorbesc despre micile voastre găinării – se încăpățâna Artemiza. — la spune, Clem, care din voi a fost mai șmecher? ... Grozav aș vrea să știu... Tu sau Mac?

— Cum șmecher, Miso? Doar tu știi bine... Ne-am adorat! Mac îmi scria poezii... Uite, mi-aduc aminte... Și cu o voce subțire, privind spre tavan, începu a ciripi ca o școlăriță: — Într-una din zile/Cu soare de aprilie/Mergeam printre văi, /Departate de-orașe, /De suflete lașe, /De oamenii răi...

Artemiza izbucni în râs, și râsul acela sănătos, cuceritor dar și necruțător, care altădată era o replică teribilă pentru adversari, la bară, o ușura. Apoi o cuprinse o milă imensă: „De ce o chinuiesc? Poate e nevinovată, biata Clem, poate că nu știe nimic...”

— Miso, m-am gândit că tu ai putea să faci ceva pentru Mac...

— Pentru Mac? Artemiza rămase trăsniță și cu ochii înlăcrămați de râs. — la să vedem, soro... ce mai pot eu să fac pentru bietu' Mac? Cine mai poate face ceva pentru el?

— Vecinii de jos... Văd că vă înțelegeți, da. Da. Dacă ai

vorbi tu cu Barotă – ăștia sunt acum la putere – poate că s-ar mai juca piesa lui Mac... Tragedia... Nu s-a jucat decât o singură dată.

— Curat tragedie! Treisprezece personaje și toate mor la sfârșit!

— Da, Miso, ții minte? Uite, au trecut treizeci de ani și eu tot nu pot să uit premiera... Parcă-l văd pe Mac cum se uita în ochii tăi...

Artemiza își îndreptă spatele... întinse gâtul zbârcit, bărbia voluntară, și cu răsuflarea tăiată:

— Ai băgat de seamă?

— Cum să nu? Se uita în ochii tăi, să-ți citească părerea. Eu te pândeam...

Artemiza aștepta, emoționată, momentul mărturisirii.

— Mă pândeai?

— Da... Voiam să văd dacă-ți place... Când i-ai surâs, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă.

Artemizei îi dau lacrimile. Într-un moment de elan, ar vrea s-o cheme lângă ea. S-o îmbrățișeze: „Nu știe nimic, săraca... Nu e vicleană... e proastă...” Dar obosită, își lasă capul pe pernă. Greța, care n-o mai părăsea de la o vreme, și un fel de oboseală o împiedică să lupte cu boala, să stea de vorbă cu Victor, așa cum ar vrea, să pună ordine în viața lui dezordonată...

— Ferice de tine că ți s-a luat o piatră de pe inimă, Clem. Mie nu mi s-a luat... Eu am să intru în mormânt cu o piatră pe inimă... Asta o să fie lespeda mea.

Clemansa rămase o clipă tăcută. Căuta să priceapă sau dimpotrivă, să ascundă ceva?

— Poate dacă ai vorbi cu fata lui Barotă... cu Voica... Vecinu' ține grozav la fetele lui... Dacă ai vorbi tu cu ele, poate că s-ar juca iar piesa lui Mac... Văd că se mai joacă și altele care au fost scrise înainte de război.

— Da, *Apus de soare... Scrisoarea pierdută...*

— Fără proptele nu merge, Miso... Clemansa, distrară, își urmărea ideea: — Tu ai putea să le iei așa, pe departe,

pe fetele lui Barotă. Cu bruneta văd că te ai bine. Dar și roșcata mă întreabă de tine. O duce acasă un lungan, parcă-i un aviator... Dacă ar ști cine-a fost Mac!... Poți să le spui că a fost primul care a realizat cursa București-Paris cu bicicleta, o să le facă impresie!

Artemiza, obosită, nu mai avea putere să râdă.

— Dacă o să le spun că Mac și-a pus bicicleta la loterie, o să le facă o impresie și mai grozavă!

— Am câștigat-o tot noi...

— Curat noi... Femeia lui Dumnezeu...

— Mac era inventator. A scormonit, măruntaiele pământului cu un burghiu...

— Care s-a rupt la jumătate de metru...

— Se urca în avion, ca să facă experiențe cu ploaia artificială... Ții minte?

— Cum să nu țin minte?! Doar ne urcam împreună... Tu de ce nu te urcai în avion?

— Eu? Vai, Miso, numai când mă gândesc și-mi vine amețea... Și nici Mac nu voia. Ținea așa de mult la viața mea! Nu m-ar fi luat pentru nimic în lume...

— La viața mea nu ținea?

— Ei, cum să nu? Doar erai sora mea...

— Ai dreptate, eu eram sora ta, dar pe tine te iubea... Și, schimbând tonul: — Crezi că pe mine nu mă iubea? Ce-ți spunea Mac despre mine?

— Că ești deșteaptă foc... Că omul nu se plictisește cu tine...

— Bine, bine... Și, liniștită, vorbind în șoaptă: — Am să-ți spun un secret, Clem... Vino mai aproape. Știi că nu sunt deșteaptă? Eu, celebra Themis, nu pot să-mi dau seama dacă tu râzi de mine sau... dacă ești vicleană sau...

— Eu? Vai, se poate...

— Da, da, tu, prostul satului. Așa-ți spuneam când erai mică...

— Nu mă supăram. Nimeni nu scăpa neporeclit de tine.

Așa erai tu, hazlie...

— Da, așa sunt cu, hazlie... Tu practică și eu hazlie. Și asta n-ar fi nimic, dar te pomenești că tot tu ești mai deșteaptă... Sau vicleană?

Ultimele cuvinte nu se mai auziră. Capul îi alunecă ușor pe maldărul de perne.

„A ațipit”, se bucură Clemansa și, scăpată ca din praștie, coborî scările, sprintenă ca-n tinerețe. „Slavă Domnului că a adormit.” Și, ridicând din umeri a nepăsare: „Ce să te potrivești cu intelectualele... Niște complicate... Vorba lui Mac: Să te ferească Dumnezeu de intelectuale, că nu știu să descuie o ușă, să deschidă o cutie de conserve!”

De când avusese Artemiza accidentul, dar mai ales acum, de la o vreme, de când se îmbolnăvisese de gălbenare, Clemansa se gândea la ea ca la un copil, dar și ca la o pacoste. Și, fără voia ei, făcea mereu socoteli: câți ani mai are de trăit fără Artemiza, ce-o să-i rămână de la ea, cum o să fie după aceea... „Biata Misa, așa a fost totdeauna, sâcâită, iscoditoare. Doarme puțin... Și când era tânără, tot așa...” „Cum să dormi când sunt atâtea necazuri și nedreptăți pe lume?” – spunea. „La urma urmei ce mă tot iscodește?” Și, dând din umeri, pentru a pune capăt unor gânduri de care fugea, Clemansa se opri la ușa Elenei.

Artemiza deschise ochii și se bucură de singurătatea din jurul ei. Privi pe fereastra largă crengile ninse de flori, norii destrămați, albi, pe cerul albastru. Somnul nu mai era, de la o vreme, decât o mare oboseală. Închise iar ochii și, într-o ațipire ușoară, auzi ciripit de păsări, zgomot de mașini, larmă, zbuciumul străzii, foșnetele primăverii. Se schimbau anotimpurile, se adunau grămezi de cărți în capul ei, se înghesuiau amintirile, o prindeau întâmplările zilnice și totuși aceeași întrebare se măcina în mintea ei, ca într-o râșniță stricată: știa sau nu știa Clemansa? Era

proastă ori vicleană surioara ei? De ce se însurase Mac cu ea? Era frumoasă, recunoaște Artemiza. Mai ales albă... Avea brațe rotunde, atrăgătoare, albe, gâtul frumos rotunjit, alb. Dar era proastă! Sau poate șireată? Poate că și Mac și-a dat seama că nu e proastă. Poate că amândoi se înțeleșeră împotriva „avocatei”, râdeau de faimoasa Themis. „Să știi că s-a îndrăgostit de tine”, i-o fi spus într-o seară Clemansa bărbatului ei. „Da, da, Mac, să știi că soră-mea s-a îndrăgostit de tine... Da, să știi că-i așa cum îți spun eu.” Iar Mac i-o fi răspuns, pe jumătate în glumă: „De ce nu? Sunt tânăr, sunt frumos, sunt poet, sunt sportiv... scot bani și din piatră seacă. Hai, Clemișor, să râdem de... «Maître Bolbec»... Hai să vedem de ce-i în stare fecioara! ...”

„Nu, nu cred c-au îndrăznit...” șoptesc buzele ei. Și pleoapele i se închid iar, obosite. Mai bine să-și amintească de ceea ce a fost frumos și disperat în legătura lor. Mac îi trimitea flori. Nu flori, ci florării întregi. O urca în avion, ca să-i spună c-o iubește, ca s-o sărute... A încurajat-o să învețe să conducă mașina și i-a promis o mașină. Când avea bani era risipitor, nebun, încântător. Când nu avea, organiza rulete, serbări, punea bicicleta la loterie, înființa societăți pe acțiuni, care n-aveau la bază decât fantezia lui, naivitatea altora... Voia să scormonească pământul cu un burghiu uriaș, ca să scoată petrol. Voia să provoace ploaia, ca să dea ogoarelor apă. Era nebun! Voia s-o ucidă fiindcă era gelos. După cât se vede, era gelos și pe nevastă lui. Sau poate așa pretinde Clemansa.

Și Artemiza, cu fața imobilă, galbenă, cu bărbia strânsă între două adâncituri, ca niște mari paranteze, cu colțurile gurii căzute, amare, semănând uluitor cu masca lui Beethoven prinsă deasupra ușii, ațipește din nou.

Încrucșiându-se cu Elena pe scară, Clemansa o auzi bombănind:

— Mă sufoc în propria mea casă!... Acum au început să vină și neamurile din provincie.

— „Delegația”? – întrebă Clemansa, cu ghidul la verișoarele din Cotnar.

— Toate le înțelege pe dos – o repezi Elena ofensată.

Clemansa nu se sinchisi. Coborî treptele, își întinse tâmplele. Un necaz însemna un rid mai mult. În curte, o zări pe femeia cu basma înflorată și se îndreptă spre ea, cu pasul mai legănat, mai cochet. „Trebuie să fie din neamurile lui Barotă...”

— Așteptați pe cineva? o întrebă, subțiindu-și glasul.

Femeia privea arbuștii de o parte și de alta a gardului.

— Parcă-s doi frați...

— Casa de alături a fost... Clemansa se opri și înghiți în sec. Ar fi vrut să se laude: „A fost a noastră”, dar își aminti de Elena: „Fii cu ochii-n patru... Azi trebuie să știi cu cine vorbești și ce spui... Nu-i bine să se știe ce-am avut, ce avem...” A fost a lui Fanache – o-ntoarse Clemansa. Soră-mea îi zicea „gangurul” sau „pișcă-n floare”. Soră-mea e avocată... poate ați auzit de Themis... I se spunea și... „Maître Bolbec”... Era o piesă cu o femeie-avocat... Soțu’ plătea consultația și intra la rând cu clienții, ca să-i spună nevestii că nu mai are o cămașă curată, un nasture, o batistă.

— Ce să-i faci? Nu-i ușor și cu slujbă și cu casă!

— Eu sunt casnică – se lăudă Clemansa — Soțu’ nu mânca decât din mâinile mele...

Clemansa ar fi vrut să mai sporovăiască, dar, văzând-o pe Elena la fereastră, schimbă vorba:

— Veniți de departe?

— De la Ploiești.

— Trenul e o pacoste. Mie-mi face *mal de mer*. Și o pofti pe femeie să șadă pe bancă. E bine că ați pus lucrurile la umbră... Apoi, cu dorința de a ști ce e în coșarcă: — Să nu se strice ce-ați adus... Îl așteptați...

— Pe cumnatu-meu.

Cella Serghi

— Eu știu când vine... Tușește de se-aude din capătul străzii. Când se apropie de colț, scoate cheile... Când aud cheile, mi-aduc aminte de bietu' Mac, soțul meu. Tot așa... Tușea de-l auzeam de departe. Fuma mult: șazeci de țigări pe zi... De-acolo i s-a tras... Știți, a avut... „ducă-se pe pustii...”

— Cumnatu-meu s-a lăsat de fumat.

Maria îi vedea pe amândoi frații, așa cum erau în iarna aceea, cu pielea bășicată, cu arsuri și eczeme la subsuori, cu degerături la picioare. S-au lăsat de fumat toți din echipă...

— O să stați mai mult? – o iscodește Clemansa.

— Am venit să mă arăt la doctor.

Clemansa, cu o mișcare a capului, arată casa de alături.

— Chiar aici e o doctoriță. I-au dat casa când au făcut-o directoare. Și, privind în jur să n-o audă cineva: — La cel mai mare spital. Acolo a fost și fata noastră..

— E doctoriță?

— Fata noastră? Nuuu, adică, să vedeți... Și, zărind-o pe Elena la fereastră: — Aveți copii?

— Trei băieți... Doi la rafinărie... Cel mic termină școala anul ăsta și se specializează și el în petrol...

— Și soțu'... poate ați auzit: Mac Popescu... a inventat un burghiu, ca să găurească pământul, să dea de petrol.

Femeia făcu ochii mari.

Dar Clemansa continuă liniștită:

— Da, da. Un burghiu uriaș, cum ar veni sapa la sondă. Ca să sfredească pământul. Eu nu mă pricep așa de bine la treburile astea – se scuza ea, răsfățându-se.

— Și a reușit?

Clemansa, ca să nu răspundă, ia cotoiul în brațe:

— Îl cheamă Dagobert. Nepotul nostru l-a botezat ca pe un rege.

Femeia se întreabă dacă „nepotu” nu-i Victor, tânărul de care cumnatul ei i-a vorbit cu atâta năduf... Și începe

să-l înțelege. Cum să se încuscrească Petre cu pupăza asta vopsită ca un ou de Paște, sau cu cioara de la fereastră, care poartă pe piept o cruce ca de episcop?

Dar Clemansa voia să aducă vorba despre piesa de teatru a lui Mac. Și, la urma urmei, de ce o tot pândea Elena? N-avea voie să schimbe și ea o vorbă cu un om? Când trăia bietul Mac, putea să stea de vorbă cu cine voia. Nu se temea nici de glumele Artemizei, nici de înfumurarea Elenei, nici de obrăznicile lui Victor. Acum...

— Poate că ați auzit despre soțu'. A scris și în jurnal. A inventat ploaia...

Cumnata lui Barotă se dă puțin înapoi și o privește mai atentă.

— Adică, să plouă tocmai când e nevoie – o lămurește Clemansa.

— Așa da. Altminteri, ploaia e cunoscută de pe timpul lui Noe.

— Sigur. Numai că Mac... bietu' Mac... soțu... dacă nu se prăpădea, săracuțu'... La început slăbea. Nu știam de ce slăbește. Pe urmă s-a-ngălbenit. Dar cine să se gândească?... Mai întâi, ficatu'... și soră-mea văd că tot așa... gălbenare...

În clipa aceea se auzi o tuse puternică, țipete de copii, zăngănit de chei. Clemansa sări în picioare, sprintenă. Clipea de parcă o supăra soarele și nu știa ce să facă. Să stea? Să plece? În poartă apăruse Barotă cu un băiețel în brațe și cu o ceată de copii după el.

— Stai să-ți ridic puțin pleoapa. Hai, că te-am dus în brațe destul. Hai, măi omule, că doar n-o să rămâi cu praful în ochi...

Ceilalți stăteau smirnă și cu gura căscată.

— De ce n-ați avut grijă de el? Cum adică? A fost firul de nisip mai șmecher ca voi? Și le arată pe vârful batistei: Uite cât este de mic și voi cât sunteți de mari! Și, săltând în brațe bondocul: — Acum ești mai ușor... Așa-i că nu te mai doare? Nu pune mâna la ochi. Hai să te spăl pe

mâini...

Pe Clemansa o surprinse, ca și întâia dată, capul acela cu părul alb, zbârlit parcă de vânt. I se pare de fiecare dată altfel. Uite cum îi râd ochii în cap. Uneori sunt galbeni ca ai motanului, alteori parcă te bănuiesc, parcă te silesc să-i mărturisești adevărul. „Care adevăr?” se întreabă Clemansa. „Și de ce mă fâstâcesc în fața lui? De ce? Uite, vine spre mine.” Și Clemansa se sperie ca la cinema, când mașinile de pe ecran parcă ar da buzna peste oamenii din sală. Dar Barotă, fără s-o bage în seamă, se oprește în fața cumnatei lui și, voios, cu fața scaldată în lumină, o sărută zgomotos pe amândoi obraji.

— Mario, când ai sosit?

Capitolul IV

Camera cea mare a fetelor se prelungea cu o nișă, care avea o fereastră largă spre stradă. În fața ei, lipită de perete, o masă acoperită cu stambă, care imita bine cretonul înflorat. La fel erau îmbrăcate pernițele de pe cele patru scaune în jurul mesei. De o parte, un bufet tot alb, de brad, din care se putea trage o tăblie; deasupra, câteva rafturi pentru cești și farfurii. De cealaltă parte era o chiuvetă, lângă o măsuță pe care se afla un reșou de aragaz. Mica sufragerie era despărțită de odaia propriu-zisă prin draperii din același material ca și husele care acopereau cele două divane înguste, puse cap la cap, ocupând toată lungimea peretelui. Deasupra, un raft cu cărți. O oglindă scoasă dintr-un dulap vechi era prinsă cu patru șuruburi pe peretele alăturat. Deasupra ei, câteva fotografii tăiate din ziare și înrămate simplu. În mijlocul odăii, o masă rotundă și două fotolii de pai.

— E bine că aveți dulapurile în perete – observă Maria de fiecare dată când vine. Și privește împrejur încântată. Raftul ăsta de când îl aveți?

— Musai acum să le mai fac două – și, arătând masa încărcată cu cărți: — Uite ce-au mai strâns... Eu credeam că mobila de paie se ține în grădină... dar Voica, cu gărgăunii ei, face numai cum știe ea

— Ți-ai găsit și tu nașul.

— La-nceput, am vrut să le duc în curte. Dar ce, m-a lăsat? „Ce-ai cu ele, leule?! Sunt vesele și ușoare. Când am să ajung la Operă, astea am să le arunc pe geam și am să-mi pun mobilă ca în palatele Dogilor.” Se crede Julieta, Desdemona, Tosca... Mi-a adus și oala asta de pământ. Era pe undeva, prin pivniță. Mirosea a varză. A spălat-o Geta, a opărit-o și uite-o plină de crengi înflorite. Au văzut-o pe nebuna de sus că despoaie pomii și, hop și

ele, ca maimuțele!

Maria, cu ochi curioși de copil, umblă de colo până colo și descoperă chitara atârnată în perete.

— A luat-o Voica de ocazie, spune Barotă, îmbufnat. La Voica toate sunt „ocazii” ... Dar, când o prinzi n-are-un ban. Vorba aia: cinci câștig, zece mănânc... n-am să dau, n-am să iau, ce-mi rămâne pun deoparte...

— Bine c-ați scăpat de vechituri... Uite, ți-au înrămat și fotografiile, ce mai vrei? Și Maria, apropiindu-se, citi rar rândurile pe care le știa pe de rost: „Frații Barotă din echipa care a descoperit paragelul”, aici sunteți cu toții. Aici, tu cu Matei...

Barotă, după ce-și scoase haina, își suflecă mânecile cămășii și începu să-și spele mâinile, fața. Maria îi pregăti prosopul.

— O să-ți fie urât când or pleca fetele...

— De ce să plece?

— Ei, asta-i bună... Geta se mărită..

— Geta? – se întunecă Barotă. Și tot frecându-și mâinile: — Te pomenești c-ai venit să vezi câți oaspeți am poftit, ca să știi câte păsări să tai, câte vedre de vin să aduci...

Și, totuși, se simțea bine că o vedea aici pe Maria, scoțând lucruri din coș, trebăluind ca la ea acasă. Dacă i-ar spune ce s-a-ntâmplat azi! Dar de ce s-o necăjească? „Știe inginerașul ăsta cine sunt eu? De unde să știe?” Și privirea lui Barotă se îndreaptă instinctiv spre fotografia agățată pe perete.

— Prea se uită repede toate, Mario. Îți apare fotografia în ziar, te laudă lumea, te sărbătorește și, a doua zi, gata! Fiecare se bate cu tine pe burtă. A treia zi, totul s-a uitat. Ba își îngăduie un băiețandru...

— Care băiețandru? Ce-ți tot freci mâinile, omule? Anton – la fel, șapte piei ia de pe el. I-am spus-o chiar azi: barem frate-tu când se spală, se cunoaște, că-i roșcovan, alb, dar tu parcă ești dat cu baiț...

Barotă își scoate cămașa, aplecându-se cu capul sub robinet, ca să-și răcorească ceafa. Dacă ar fi tot așa de ușor să toarne apă rece peste sufletul lui... Oare inginerășul o să vie să-i ceară mâna Getei? ...

Barotă se freacă cu prosopul de pânză aspră, lucrat cu arnici roșu pe margini.

— Mai am patru la fel – spune Maria: două pentru Geta, două pentru Voica.

Barotă trase din cui o cămașă curată. Cumnată-sa îi cunoștea fiecare gest, „Ce-o fi cu el? Nici n-a-ntrebat de Anton, de băieți, de copii... Nu-i sunt toți boii acasă. Nimeni nu-i mai intră-n voie și își iese din fire pentru te miri ce...”

— Ascultam deunăzi la radio ce succes a avut ansamblul de cântece și dansuri în China. „D-aia o fi Petre așa fudul de la o vreme” – a zis Anton.

— Numai prostul e fudul – o repezi Barotă. — Crezi că Voica se mai gândește la Tudor? Îl socoteam ginerele meu... Pentru ea s-a lăsat de meserie și a-nceput să țopăie... Un electrician bun se face dansator de dragul ei... Și acum el e în China și ea umblă prin cârciumi cu Victor! Fata mea la cârciumă! Ce zici, Mario?

— A fost și ea o dată.

— Nu le mai acoperi ca o cloșcă. Tu le-ai alintat. Inginerășul vine în seara asta s-o ceară pe Geta.

— Să fie într-un ceas bun!

— Crede că lumea a-nceput cu el. Noi, ăștia cu părul alb, nu mai știm nimic. Habar n-au mucoșii ăștia ce-am făcut noi, pentru ca ei să aibă acum diplome și să le pice totul mură-n gură!

— Nu prea le pică. Mă uit la Mircea al meu cât se omoară cu învățătura.

— Dar în ce condiții! Dacă n-am fi fost noi, atunci...

— Atunci și-atunci!

Barotă se uită la cumnata lui și parcă n-o mai recunoaște. Mamaruca, răbdătoare, bună, parcă-l

înfruntă. Nimic nu mai e ca altădată.

— Tu vrei statuie pentru „atunci”. Niciun băiat nu mai e bun să-ți fie ginere. Pentru Geta, îl vrei pe Matei fiindcă te știe „de atunci”.

— Vreau să știu pe ce mâini îmi dau fata. Vreau un om care să aibă grijă de ea când eu n-am să mai fiu. Getei îi trebuie un bărbat așezat, chibzuit, care s-o ocrotească. Cine mai e ca Matei?

— Dar ea îl iubește pe Horia. Doar nu pui frâu la inimă, așa, ca la motor! Nu iei inima în mâini cum ai lua volanul mașinii. Apeși pe direcție și pe-aci ți-e calea... Geta are douăzeci de ani. Ce cauți tu cu ciubotele tale în sufletul ei? Tu ți-ai croit viața cum ți-a plăcut. Las-o să și-o trăiască și ea după inima ei.

— Nu intru cu ciubotele, Mario, intru cu socoteală, cu chibzuință, cu școala vieții.

— Zi mai bine cu socotelile tale, care nu se potrivesc cu ale ei. Eu știu ce vrei tu pentru Geta. Să vedem ce vrea ea!

— E încăpățânată ca un catâr. Horia și Horia...

— E îndrăgostită, Petre. Tu nu mai știi ce-i asta? Ce-i cu loana? De ce nu te-nsori cu ea?

Barotă tace. În minte-i vine chipul smead al loanei, așa cum i-a apărut cu un an în urmă. Venise să fure flori din curte. Elena o prinsese de fustă și-i striga: „Hoțo!” Fata a coborât din pom. El a pus mâna pe umărul ei: „E logodnica mea!” Și, luând-o de braț a ieșit pe poartă cu ea. În capul străzii, la lumina felinarului, când se pregătea să-i tragă un perdaf, îi văzu ochii triști, fața mică, obosită. „Stau cu coșul în piață – îi spusese. Când ai nevoie de flori, să vii să-ți dau gratis.” Iar el, bătând-o pe umăr: „Ai grijă, să nu mai faci năzbâtii de-astea! Poate să sară un câine să te muște.” „Ce să fac? Am doi copii...” „Și bărbatul?” „Și-a găsit alta...”

Barotă stătea la fereastră și părea că urmărește norii care se adunau. Dar nu vedea nimic altceva decât seara

aceea îndepărtată, ochii mari ai Ioanei, dinții ei ca o dâră albă de lumină, n-auzea decât glasul ei pătimaș: „Arză-l-ar focu’!”

— Ia spune, Petre, de ce nu te-nsori? Ioana e o femeie de treabă. Te pierde din ochi. Ce-ai de gând?

— S-a înapoiat omul ei...

— După un an?

— După doi.

— Și l-a primit?

Indignată, Maria se scoală în picioare, apropiindu-se de cumnatul ei. Parcă nu-i venea să creadă.

— Am îndemnat-o eu să se împace.

— Nu mai ții la ea?

— Nu țiu?...

Era atâta deznădejde în întrebarea asta, că Mariei i se frânse inima. Dar vocea lui Barotă redeveni aspră.

— Copiii nu-s vinovați. S-a întors tatăl lor...

— Dar a lăsat-o cu un copilaș bolnav în spital, cu altul în brațe. I-aș suci gâtul. Ioanei nu-i e silă de el?

— A ascultat de mine. Eu le arăt femeilor numai prietenie. Când îmi pomenesc de măritiș, le spun: „Am două neveste: Geta și Voica...” Și pe urmă, tu știi, Mario, eu nu iau în serios femeile... Ca să nu-și râdă de mine... Când eram mic, copiii îmi strigau în cor: „Cârnul fără nas moare de necaz”. Când cineva mă alinta că am ochi frumoși, mama spunea: „Ochi de capră înecată...” Ca să nu urlu când băga pieptenul în părul ăsta încâlcit, băga în el foarfeca cu care tundeau oile. Zulufii creșteau repede, se risipeau pe frunte, mă uitam chiorâș printre ei și-o auzeam: „Zbanghiule, crețule, borțosule...” Și eu, Mario, am rămas cu o îndoială. Când mă plăcea o fată, ziceam că minte. Cu Anișoara a fost altfel. Ba nu, nici atunci. Parcă nu-mi venea să cred că-i sunt drag, chiar așa cum spunea ea... și plăcut...

— Voica e Anișoara leită. Numai ochii i-a luat de la tine. Parcă-s ochi de motan – galben-verzui...

- Geta are privire de catifea, ca Anișoara.
- Frumoase fete ai, Petre. Noroc să aibă!
- Norocul ni-l facem singuri.

Apa dădea în clocot. Barotă scoase fața de masă din sertarul dulapului și-o întinse. Se vedea că e obișnuit cu gospodăria.

— Lasă, omule, că pregătesc eu tot ce trebuie.

— Ba stai colea. Mario, și te odihnește. Știi că mie-mi place să fac totul singur. N-am vrut ca fetele mele să simtă că n-au mamă...

Și Barotă mai turnă apă în ceainic.

El nu știe dacă-s frumoase sau nu fetele lui. Știe doar că-s fetele lui, viața lui, bucuria lui, grija lui de fiecare clipă. Ce nefericit a fost când s-a prăpădit băiețușul! Ca să nu se dea bătut, și-a ferecat necazul cu grijă și s-a lipit și mai mult de fetele lui. Barotă nu-și dădea seama că instinctul lui de posesiune paternă, hrănit de nevoia de afecțiune, poate și sacrificiile care de multe ori au depășit forțele lui, crescuse nemăsurat, devenise tiranic. „De ce întârzie Geta? Voica, sau e la Conservator, exersează, sau la Operă. Cine mai poate s-o ție din scurt?”

Pe Maria o izbi îngrijorarea de pe fața cumnatului ei. Înțelegea cât de singur s-ar simți dacă fetele ar pleca de lângă el, amândouă.

— Petre, o mai ții minte pe Ecaterina? Știi că nu s-a măritat... Eu cred că tot pe tine te așteaptă.

Barotă își amintește de o fată cu strungăreață.

— Avea haz... Era peltică...

Ecaterina, rihtuitoare la cizmărie, venise la el cu ziarul în care apăruse fotografia lui pe prima pagină. „V-am recunoscut numaidecât” – a șuiert printre dinți. Era aprinsă la față. Ochii îi sclipeau ca la un șoricel. Dar și până atunci nu era zi să nu-i iasă în cale. El, om de aproape patruzeci de ani, ea, abia douăzeci. Venea și se juca cu fetele lui, le gătea ca pe niște păpuși mari. Le făcea sandale din resturi de piele. A rămas trăsnit când

Maria i-a spus: „Ecaterinei i-a cășunat să se mărite cu tine... I-ai căzut cu tronc, uite-așa...” El se credea bătrân. Maria nu contenea: „E cuminte, vrednică, i-s dragi fetițele, eu zic s-o iei...” Atât le-a trebuit drăcoaicelor, s-audă! Pe unde or fi fost pitite? În seara aceea s-a pomenit cu ele pe genunchi: „Cati m-a tras de păr... Cati e rea...” „Nu minți, Getuțo!” Parcă o vede pe Geta cu ochii ei mari, castanii, cerându-i ajutor Voicăi: „Și dacă nu ne-a tras, ce-i?” îl întreba Voica, înfiptă. „Dacă nu ne-a tras, o să ne tragă... Și gata... Și o să ne bată...” „De unde știi tu, Voichiță?” „Știu... mamele vitrege trag copiii de par.” Și, luându-l de gât ca niște muieruște: „Mai bine să ne iei pe noi, leule! Ne mărităm noi cu tine.”

Și iată cum Ecaterina, ghiocel răsărit în sufletul lui după o iarnă cumplită, a fost smuls de mâinile Getei și Voicăi, strivit de picioarele lor dolofane. Despre Ioana nu le-a vorbit. A tot amânat. Abia acum, de curând, s-a simțit tras ca de niște telegari care-l duceau la întâlnire cu primăvara. Într-o zi era gata să-i spuie: „Să se mărite fetele și te iau de nevastă, Ioano...” Dar i-a luat-o ea înainte: „S-a întors bărbatul meu...”

Capitolul V

În autobuzul aglomerat la ora aceea, cam pe la cinci după-amiază, Geta se grăbea să coboare înaintea tuturor, când un camion se opri de-a curmezișul, punându-i răbdarea la încercare. În mulțimea care traversa bulevardul zări silueta lui Horia. Getei îi bătu inima repezit. Ar fi vrut să poată deschide ușa mașinii, să sară înainte de a ajunge în stație. „Uite – spune cineva – fluieră milițianul și ei habar n-are.” Geta își dă seama că e vorba de Horia. De ce o fi traversat?

Autobuzul înainta supărător de încet în urma camionului și privirea bărbatului care o urmărise tot timpul o stingherea. „E în stare să vie după mine. Ce bine că mă așteaptă Horia! Numai de-ar fi acolo! Poate că a traversat să-și ia țigări!” În sfârșit, ușa se deschide și Geta pornește spre chioșcul de ziare, locul întâlnirii. Inima-i bate. Horia e cu ziarul desfăcut, citește cufundat. Getei îi pierde bucuria, zâmbetul. Îl vede ridicând privirea spre cer, de parcă de acolo ar trebui să pice fata pe care-o așteaptă. Cerul se înnouează. Geta se apropie atât de mult, încât ar putea să-i scoată caietul din buzunarul bluzei de balon. Întinde mâna. Dar el i-o prinde.

— Hoții!

— Vai, cum m-ai speriat, Horia! E fermecată, ca de obicei, de apropierea lui. — Cum de-ai simțit? Și, uitând de supărare, îi surâde cald.

— Caietul ăsta e legat cu fire electrice de inima mea...

— Și de cine-ți pasă mai mult?

Horia o ia cu brațul de talie și o pornesc pe bulevard în sus.

— Nu mi-ai răspuns...

— Când te-am cunoscut, am avut un șoc... Și, simțind că Geta se îndepărtează, o strânge mai tare. — Ne-am

înnourat, domnișoară? Ia spune, Roșculeț, cu cât la sută mă iubești mai puțin în clipa asta?

— Cu sută la sută.

— Foarte bine. Am vrut adevărul, îl am. Și acum, spune, ce te-a supărat? Hai, curaj!

— Îmi dai tot felul de nume caraghioase.

— Prima piesă pe care am văzut-o a fost *Fântâna Blanduziei*. Aș fi vrut să mă îndrăgostesc, s-o cheme Geta...

— Și înaintea mea n-ai întâlnit-o?

Din pricina vehiculelor care treceau, Horia poate că n-a auzit întrebarea.

— La ce te gândești, Horia?

— La Tutuleanca mea. La început nu puteam să spun „tu”, fără să mă bâlbâi... tu – tu... Ca să ies din încurcătură, ți-am spus Tutu.

— Acum nu te mai fâstâcești. Ești îndrăzneț, sigur de tine, prea sigur. Asta nu-i place tatei...

— Tatăl tău nu mă cunoaște.

— Nici eu nu te cunosc, Horia.

— Nu-i nimic, avem timp... toată viața...

— Nu crezi că ar fi bine să ne cunoaștem înainte?

— Ce înțelegi prin „înainte”? Înainte de ce? Ce bine-ți stă când roșești. Tutu, iubita mea, spune, crezi că ofițerul Stării Civile va pecetlui soarta noastră? Ea s-a pecetluit în tramvaiul 3. Acolo te-am văzut prima dată... Habar n-ai, nu-i așa? Erai palidă, obosită, părul îți cădea încâlcit pe frunte, nu se vedea decât cuta dintre sprâncene. Fața, îngustă, albăstrie, câțiva pistrui; țineai în mână o garoafă roșie. Cine ți-a dat-o, sau cui o duceai?

— Eram urâtă?

— Nu știi cum erai, dar aveai două luminițe în ochi, două licăriri triste, ca două candelice mici. Aș fi vrut să fie ale mele. Și tocmai când credeam că le-am pierdut, m-am pomenit cu tine la fabrică.

Geta respiră cu nesaț mireasma florilor. Vântul apleacă

Cella Serghi

spre ea ramurile copacilor. E fericită.

— Acum luminițele sunt ale mele.

— Și nu-ți mai dai seama că sunt urâtă... Ei bine, Horia, să știi că în autobuz cineva a spus: „Ce fată frumoasă!”

— Eu te-am făcut frumoasă.

— Să nu audă tata... Ieri m-a întrebat de ce vreau să mă mărit cu tine. Tata nu-nțelege de ce.

Horia o-ntreperu violent:

— Nu-i nevoie să înțelegeă tata de ce vrei să te măriți cu mine!

— Tata ne-a crescut cu greutateți, pe care tu nu ți le-nchipui, Horia. De dragul nostru nu s-a mai însurat. Și era tânăr, atunci...

— Rău a făcut. De-aia e ursuz...

— Tata ursuz? Și, fără să-și dea seama, Geta se desprinse de brațul lui. — Nu-l cunoști...

— Îl cunosc foarte bine. Ieri am intrat în atelier, când Barotă, lângă mașina de tăiat tablă, spunea șlefuitorilor: „Pun aici mâna dacă reușește inginerul...” — „Nu vreau să am socru ciung!” – am spus.

Geta zâmbește fericită:

— Tata ne așteaptă...

— Geta, nu insista. Te rog, azi nu... Să mergem să mâncăm ceva. Închipuie-ți: până la ora asta n-am luat masa...

— De o săptămână aud același cântec.

— Nicio fată din lume nu admite să-ți fie foame când ești amoretat. Dacă mănânci cu poftă o ciorbă de perișoare. Înseamnă că n-o iubești...

— Ai cunoscut multe fete?

— Le-am uitat pe toate, când ai apărut tu... Tutu.

— În fiecare zi îi spun tatei că o să vii la noi.

— În fiecare zi încerc în fața oglinzii: „Tovarășe Barotă, am onoarea să vă cer mâna fiicei dumneavoastră... Vă rog, tovarășe Barotă, să-mi acordați... Vă rog să-mi faceți deosebita cinste...” Mai am nevoie de o repetiție

generală. Mâine mă prezint cu gambetă, mănuși albe și flori...

— Lasă glumele, Horia...

— Atunci să-ți spun ce s-a întâmplat azi: Am găsit pe tablă scris cu litere de-o șchioapă: „Lustruirea electrochimică a metalelor, anul 2000”. Am șters 2000 și am pus data de mâine: 15 mai 1955.

— Chiar mâine, Horia? De ce nu mi-ai spus? Trebuia în prima clipă...

— Erai bosumflată.

— Te-am văzut din autobuz. Un camion ne împiedica să ajungem în stație. Ușile nu se deschideau. Îmi venea să sparg geamurile! Și tu citeai ziarul, nepăsător.

— Voiam să văd cum s-a terminat meciul...

— E totuși primul lucru pe care trebuia să mi-l spui, dragul meu. Totul e pus la punct? Ești sigur c-ai reușit?

— E primul lucru care trebuia să mă-ntrebi, „draga mea”.

— Nu sunt draga ta?

— Ba da.

Era și o oboseală și o urmă de ironie, care o înspăimântau în acest „ba da”.

— Horia, ce-i cu tine?

— Mâine îi invit pe șlefuitori la mine în laborator. Am stat până la ora asta ca să pun totul la punct. Acum mergem să sărbătorim taiorul tău. Îți stă foarte bine. Totul e albastru și nou-nouț. Și tu ești a mea...

O luă de mână și începu să alerge cu ea. Parcă zburau. Apoi, încetinind pasul:

— Ah, birocrația asta, ce pacoste! Aș renunța și la masă, cu toate că mor de foame, și m-aș duce acum cu tine la ofițerul Stării Civile să terminăm povestea...

Geta, cu firea ei închisă, chibzuită, lentă, era vrăjită și speriată în aceeași măsură. Se simțea atrasă de entuziasmul lui Horia și era nemulțumită în același timp. Se gândește la Voica și la Victor. Ce ușor e să dai altuia

sfaturi: „Lasă-!” Dar dacă ar trebui ca ea să se despartă de Horia? Nu, asta i se pare cu neputință. E altceva. De ce altceva? Voica îl iubește pe Victor... Ea îl iubește pe Horia. Te poți vindeca de o iubire adevărată? Și de ce să te vindeci? Doar nu e o boală. E o flacără care, dacă s-ar stinge, te-ai stinge și tu. Dar poate că Voica nu iubește așa. În viața ei, muzica ocupă prea mult loc, Conservatorul, singura ei preocupare... Să cânte pe scena Operei e visul ei.

— Ce-nseamnă să terminăm povestea, Horia? Nu-nteleg...

— E vorba de o fază care nu-mi place. Ne plimbăm pe străzi, ne sărutăm pe furiș, prin grădini, prin parcuri, seara ne despărțim. De ce? Vreau să fii a mea, muierea mea. Înțelegi?

Geta se apropie iar de el. Nerăbdarea lui, instinctul lui de posesie o tulburau. Chiar și cuvintele astea: muierea mea, îi plăceau... Își amintea vocea, tonul implacabil al tatălui ei când le-a vestit că Ioana s-a întors la bărbatul ei: „E muierea lui...”

— Tata ne așteaptă, Horia.

— Cine știe...

— Când ai să-l cunoști mai bine, o să ai cu totul altă părere despre el. De altfel, semănați.

— Nu cred. Că n-are încredere în mine, treacă-meargă, dar că nu-și dă seama ce importanță are lustruirea electrolytică a metalelor, că nu-i alături de mine în împrejurarea asta și face sat cu unii dintre șlefuitori, și singurul lui argument e că: de când lumea, se lustruiește cu mâna – asta mă scoate din sărite... Hai, Roșculeț, e un restaurant pe marginea lacului. Uite Crai-nou! Vreau să-l văd cum se oglindește în apă... și să ne dorim ceva... Dacă pui mâna pe aur și te uiți la Crai-nou, și-ți exprimi o dorință... Părul tău e de aur... lâna de aur. Argonauții nu au găsit-o. Eu sunt mai norocos...

Oare Horia a uitat că i-a făgăduit să vină să vorbească

cu tatăl ei? Era pentru el un lucru așa de puțin însemnat s-o ceară în căsătorie?

— Roșculeț, azi n-am mâncat. Mi-e foame..

— Ce dezordonat ești, Horia. Eu am fost la croitor, dar tu? În fiecare zi te aud: azi încă n-am mâncat. Vino la noi, tata ne așteaptă. O să vorbim în liniște. Ai să vezi cum are să se bucure tata. Și pe urmă, știi, e singur... tata e obișnuit să bea ceaiul cu noi, când se înserează. Voica exersează acum până târziu seara la Conservator, și pe urmă se duce la Operă. S-a împrietenit cu casierita și-i dă bilete. Sunt sigură că tata a pus de ceai, a prăjit pâinea. Să vezi cum pregătește totul cu plăcere, cu răbdare...

„Cu aerul ăsta de miel blând, e încăpățânată ca un catâr”, gândește Horia și e hotărât să reziste.

— Azi nu. Sunt preocupat, obosit. Am stat patru ore să pregătesc electrolitul. Mâine le arăt șlefuitorilor experiența mea. Pe urmă tatăl tău o să stea altfel de vorbă cu mine.

— Sunteți la fel de orgolioși, vă simțiți jigniți pentru te miri ce. Nu mai știu în ce împrejurare, ai fost împotriva lui. Și, deodată ne vede împreună, mereu împreună...

— Și sunt mai prejos de aspirațiile lui? La urma urmei ești o ființă vie, stăpână pe destinul tău...

Geta simțea că e momentul să-i vorbească de Matei. Amânase destul... Nu are nimic de ascuns, totul s-a petrecut la lumina zilei. Și totuși șovăie. „Sunt sigur că n-ai să-mi ascunzi niciodată nimic”, îi spusese Horia la început, Dar asta însemna că pe viitor să nu aibă niciun secret față de el. Trecutul îi aparținea. Horia nu exista. Era liberă. Atunci, de ce n-a îndrăznit să-i arate fotografiile din munți? Pentru că era peste tot cu Matei și nu știa care va fi reacția lui Horia. Și Geta, uluită, își dă seama că omul pentru care și-ar da viața e un necunoscut.

— Tata mă socotea logodită...

Cuvintele astea s-au rostogolit de pe buze aproape fără

voia ei. De obicei, le sucea pe toate fețele și până la urmă renunța. De la tata a învățat exigența față de cuvântul rostit. Numai că tatăl ei avea răbdare, n-o slăbea din ochi până nu-i răspundea. Pe când Horia era grăbit, distrat și ea își găsea greu cuvintele.

Horia se opri și o privi atent. Ochii lui, ca niște frunzulițe cu puncte aurii, deveneau uneori de un verde crud. Buzele subțiri, pe care plutea de obicei un zâmbet glumeț, căpătau o mișcare de linie oblică, o intimidau.

— Te socotea logodită?... Și, privind cerul cu nepăsare:
— Vine ploaia...

— Ești supărat, Horia?

— Nu. Mi-ai spus că te-ai înscris la Școala sportivă, fiindcă te atrăgeau munții, viața în aer liber. Voiai să te cațări cu frânghiile, iarna să schiezi. Dar într-o zi ai renunțat, ca să urmezi matematicile prin corespondență. De ce?

— Mi-am dat seama că nu am destulă rezistență ca să devin alpinistă. În sport, nu sunt bune jumătățile de măsură. Nu ajunge perseverența, voința, trebuie să ai rezistență fizică, talent...

— Să nu crezi că un matematician netalentat ajunge prea departe!

— Eu nu vreau să ajung un matematician, ci o profesoară de matematică sau de aritmetică. Îmi plac copiii...

— Și în fabrică de ce-ai intrat?

— Ca să nu mai fiu în sarcina tatei. Era un fumător pătimăș. Nu se mai îndura să-și cumpere tutun; el spune că-i face rău. Tușește, e adevărat, dar eu sunt sigură că a vrut să facă economii pentru noi. Îi plăcea să ia o țuică cu un prieten; a renunțat. A devenit socotit până la zgârcenie. Pentru noi. Voica a intrat la Conservator... Trebuie s-o ajutăm.

Ar mai trebui să-i spună: „Matei m-a ajutat să intru la Școala sportivă. Era un alpinist pasionat și îl admiram

grozav. Aveam șaisprezece ani și eram îmbătată de aerul tare al munților, de schi, de zăpadă, de primejdie, de viteză...” Dar despre asta o să-i vorbească altădată. Ce curios i se pare că Horia n-o întreabă cu cine a fost logodită!

Geta se pomeni mergând înapoi, spre Piața Romană și se însenină: „Vrea să vină la noi...” Dar în stația de autobuz, Horia spune:

— Luăm mașina de-aici și mergem la lacuri...

— Vine ploaia, Horia, nu vezi?

— Vântul alungă ploaia. O să fie foarte frumos... Sălciile despletite și Crai-nou... în lac...

Geta n-ar ști să spună de ce unele clipe cu Horia erau pline de farmec, ușoare ca fulgul, altele apăsătoare, cenușii, nesigure și prevesteau furtuna. Se destrăma acum sufletul ei, așa cum se destrămau norii înaintea de ploaie.

Horia tăcea.

„Poate că așteaptă să-i spun cu cine am fost logodită, cine e, cum îl cheamă, dacă l-am iubit...”

— Horia, nu pot să merg cu tine.

O înecau lacrimile. Ar fi putut să-i spună: „De când a murit mama, tata e trist când se întunecă, îi place cenușiul-violet al amurgului, dar vrea să fim împreună. Acum sunt sigură că nu stă o clipă locului, toarnă mereu câte o ceașcă de apă în ceainic, închide și deschide fereastra să ia aer în piept, și iar repară ceva, o priză, un scaun, o jucărie a unui copil din vecini. Se pricepe la toate și pentru orice are răbdare.”

— Tata nu s-a însurat fiindcă noi nu l-am lăsat, înțelegi, Horia? N-am fi îngăduit o prezență străină între noi. Voica și cu mine ne luam la întrecere, ca tata să nu se simtă singur. Mai ales acum, de când s-a despărțit de Ioana...

Ar fi vrut să-i vorbească lui Horia despre viața lor de familie, despre anii lor grei! Dar cum? Când? Se vedeau numai în grabă, în frânturi de clipe. Și atunci nu știau

unde să meargă... să vadă un film... să se plimbe prin parcuri, să intre în librării, în săli de expoziție, muzee... Odată a chemat-o la el acasă. Dar ea s-a codit și el n-a stăruit.

— Bine, Geta, atunci te conduc până acasă, dar să știi că nu-mi plac încăpățânările, îmbufnările, capriciile tale. De altminteri, aș vrea să ne luăm cât mai curând... să te muți la mine. Am o odaie ca o cabină de vapor. Cu un geam rotund. Și o bucătărie cu un mic balcon. Deasupra noastră, cerul. La picioarele noastre, orașul. Vrei să vii acum să vezi cum începe furtuna? Hai, Geta, vino la mine!

Geta simte că-i iau foc obrazii.

— Nu, Horia. Nu. Hai tu la noi. Știi că te plictisesc pomenindu-ți mereu de tata. Dar între noi și tata sunt legături pe care trebuie să le cunoști și tu. Mi-ai făgăduit că ai să vii azi. Să stai de vorbă cu el... Să-l cunoști acasă la el... Ai să vezi: e vesel, bun, tânăr... Un copil mare. Câteodată aștept să se scuture ninsoarea de pe părul lui. Când era tânăr, avea părul roșcat, ca al meu... A încărunțit când a murit mama. A albit când a murit fratele meu. Avea numai un an.

Geta vorbea cu o căldură aproape maternă. Sufletul lui Horia oscila între o înțelegere plină de dragoste și un ghimpe de gelozie: „A fost logodită și nu mi-a spus... De ce?”

— Eu nu cred că un om poate să fie într-un fel la fabrică și altfel acasă. Pe tineri îi privește pe sub sprâncenele stufoase, gata să-i muștruluiască sau să-i zeflemisească. I se tot pare că nu-i respectat, că el sau ei au dus greul și noi huzurim. Dacă vrei să-i explici ceva, te repede: „mai pe scurt”, „am înțeles”. Dacă-i vorbești mai tare, îți spune: „nu sunt surd”, și așa mai departe. Nu mai stăruie, Geta, nu pot să vin. Mă va privi cu un zâmbet de dispreț. De obicei, nu-mi pasă. Acum sunt nervos. Dacă am să-i spun că experiența mea e pusă la punct și mâine îi invit

pe șlefuitori la mine în laborator, ca să vadă cu ochii lor... o să ridice o sprânceană, o să zâmbească ironic... Și nimic nu mă scoate mai rău din sărite ca neîncrederea lui. Asta e. N-are încredere în mine, sau nu vrea să aibă. Preocupările mele nu-l interesează... Nici pe tine nu te interesează... asta e mai grav!

— Ești nedrept. De atâtea ori am stat de vorbă împreună.

— M-ai ascultat cu răbdare, dar nu cu interes... Nu cu încredere. Nu cu toată inima, nu cu toată dragostea...

Patima pe care Horia o punea altădată când susținea ceva, acum avea un iz de ostilitate, care Getei nu-i scăpa.

— Fii puțin atent, Horia, adună-te. Ți-am spus: Tata voia să mă mărite cu cineva la care ținea foarte mult... ne socotea logodiți...

— Să te mărite? Cum așa, ca la turci? – izbucnește Horia. Ți-a găsit un ginere, s-au tocmit, s-au învoit...

Geta se opri și se uită la el, ca la un om pe care-l vedea pentru prima oară. Numai tatăl ei știa să fie uneori atât de brutal. Dar tatăl ei avea acest drept, pe când Horia...

— Să-ți fie rușine! Ce-nseamnă „s-au tocmit”?

— Adică s-a înțeles cu „logodnicul”: ce zestre îi dă, câte perechi de case, câte hanuri, câte moșii, câte vii... câte ceașcire... câte prostire...

„Cum îndrăznește?” – se întrebă Geta și, ieșindu-și din fire:

— Matei e un maestru vestit! Specialist în petrol! În '48, după naționalizare, a fost sufletul echipei care a descoperit paragelul... Și, fiindcă Horia tăcea: — Matei e alpinist... schior... a luat o cupă...

Dar Horia privea copacii care se înfiorau de adunarea grea a norilor, frunzele, florile care se agitau.

— Matei! Ce nume!

— Nu-i urât!

— Cei patru evanghelisti au fost trei: Luca și Matei... Și, zâmbind acru: — Matei, Matei... Apoi, schimbând tonul pe

neașteptate și privind-o până în adânc, cu toată gravitatea: — Geta, de ce nu te măriți cu Matei?

Înduioșată, Geta îi luă brațul și-și vârî capul în umărul lui. Ce miraculos se topeau necazurile toate când își înfunda nasul, buzele, fruntea în umărul ăsta care-i aparținea, în haina pe care o adulmeca, așa cum un câine își adulmecă stăpânul. Simțea că-i a lui toată, că e de pe acum „mujerea lui” și, cu un sălbatec simț de posesiune, își repeta: „E al meu, numai al meu!”

— Nu, nu, te rog, nu te pisici, Geta! Era un verb anume căutat pentru clipele când se alinta, când își vâră capul, fața, la pieptul lui. Cine te-a învățat să-ți strângi părul în creștetul capului? Și, scoțând cele două ace mari, lăasă să-i cadă pletele pe umeri, să i le bată vântul și ploaia. Apoi, dându-i deoparte zulufii, desfăcuți pe frunte, ca niște franjuri, îi privi îngrijorat cuta dintre sprâncene. — Cine știe ce mai ascunzi aici?

Norii se adunaseră grei. Horia stătea în fața ei fără să-i pese de trecătorii, rari de altfel, foarte grăbiți.

— Geta, oamenii pe care-i prețuiești și-i admiri pot fi mulți. Dar pe care să-i iubești, cum te iubesc eu pe tine, tu pe mine...

Emoția-l împiedică să urmeze.

„Dar dacă l-a iubit pe Matei cum a iubit-o el pe Genia? Dacă i-ar vorbi despre Genia acum? Va suferi? Ei și? Va fi pedepsită pentru «Matei» ... Dar de ce s-o pedepsească? Poate că și ea a amânat, a așteptat o clipă potrivită!”

— Tocmai asta nu înțelege tata: de ce te iubesc.

De data asta, ținându-l de braț, imprimând și ritmul și direcția pașilor ei, îl conducea spre casă.

— Tata ne-a obișnuit de când eram mici să-i explicăm fiecare lucru. El ne-ntreba „De ce?” și noi trebuia să ne gândim și să răspundem. Câteodată e foarte greu să pui ordine în gânduri, în sentimente... și mai ales să-ți găsești cuvintele. Dar aștepta, și cu răbdarea lui ne silea să-i spunem tot. Ei bine, acum nu mai pot să-i răspund. Nu

știu de ce-mi place să fiu mereu lângă tine. De ce, când sunt lângă tine, nu-mi mai pasă de nimeni și de nimic. Vreau să mă mărit cu tine, Horia. Cu nimeni altul. Voica e îndrăgostită de Victor, dar visul ei e să cânte la Operă, și, dacă nu-i îndrăgostită, nu cântă bine. Adică așa crede ea... Se teme de măritiș, de copii, de greutateți... Eu vreau să fiu nevasta ta, să avem copii. Vreau să fiu profesoară, fiindcă-mi plac copiii. Uite, Horia, o picătură de ploaie pe nasul tău. Vezi că vine ploaia! A și venit... Hai la noi... Sunt sigură că, dacă o să stai de vorbă cu tata, o să înțeleagă de ce te iubesc. Mă cunoaște atât de bine! Și-apoi, tata se pricepe să măsoare un om, să-l cântărească, să descopere ce-i bun în el. Să nu-i vorbești despre fabrică, despre șlefuire, ascuțire. Spune-i: „O iubesc pe Geta și vreau să mă-nsor cu ea”. Și o să plecăm vara la mare. Tata ne-a dus odată la Sfântu Gheorghe și am văzut unde se varsă Dunărea-n mare. Dar eram mică atunci. Îmi pare bine că am să văd marea cu tine!...

Niciodată Geta n-a vorbit atât de mult și n-a fost mai convingătoare, mai caldă, și totuși Horia simțea că este peste puterea lui să stea de vorbă cu Barotă acum.

— Nu stăruie, Geta, crede-mă. Nu mă poate suferi. E plin de el, îngâmfat...

— E tatăl meu! Și Geta repetă cu o privire aspră, asimetrică, aproape sălbatecă: — E tatăl meu!

Cerul e biciuit de fulgere de argint. Copacii se luptă cu vântul. Din capul străzii apar doi tineri. El, înalt, adus din spate, vrând parcă să protejeze fata de vântul care se ridică în vârtej... Nu se sinchiesc de furtună. Se opresc. Părul ei flutură ca o coadă de zmeu, care vrea să-și ia zborul. Stau unul în fața altuia. Tunetul nu-i sperie.

Elena, în așteptarea lui Victor, răsuflă ușurată. Nu e el... Parcă vrea s-o ia în brațe. Ba nu, el a plecat cu pașii mari, ea a rămas neclintită. Parcă-i o trestie pe care o clatină vântul. Un fulger spintecă cerul din nou. Copacii

Cella Serghi

parcă se umflă, se înfoaie, tunetele zguduie casa, strada, fata nu se mișcă din loc. Îi zboară părul, eșarfa.

Scena a fost urmărită la mansardă de Clemansa, la etajul întâi de Elena, la parter de Barotă. Clemansa vrea să închidă fereastra, dar cu toată frica de fulgere, tunete, îi redă Artemizei întâmplarea cu fidelitate de reporter sportiv:

— El a plecat. Ea a rămas pe loc, roșcata. Uite, parcă-i răstignită. Ba nu, se clatină... parcă o bate vântul... Stai, uite că el se întoarce. S-a întors. O ia de braț. A luat-o. Vine cu ea. Vin împreună... la noi.

— La noi? – se miră Artemiza. — Fugi, soro...

— Au intrat în casă. La vecinul de jos...

Barotă rămâne câțva timp la fereastră, în lumina care se schimbă. Geta și Horia au intrat pe ușă în holul comun. Ea îl roagă să aștepte o clipă, intră singură în odaie și face câțiva pași spre fereastră.

— Bună seara, tată. Horia e-aici. Vrea să-ți vorbească.

— Ce cinste!

— Vrea să-mi ceară mâna..

— Ți-a pus Dumnezeu mâna-n cap.

— Te rog să-l primești cum se cuvine.

— Când intră un om în casă la mine, știu cum să mă port.

Geta deschide ușa. Horia intră. E intimidat dar, ca să pară sigur de el, vorbește prea tare:

— Bună seara. Am venit să stăm de vorbă.

— Bună seara. Să vorbim mai încet... Și, către Geta: — Maria nu se simte bine, a ațipit.

— Mamaruca? – Geta e fericită. — A venit Mamaruca?

— N-ai chemat-o tu?

Geta, fâstâcindu-se:

— Da, dar nu mi-a spus că vine chiar azi.

— Vrea să se opereze de apendicită, dar s-o mai vadă un doctor.

— Îi cunosc pe toți chirurgii – spune Horia cu o convingere care-l face pe Barotă să zâmbescă ironic.

— Chiar pe toți?

— Au nevoie de mine, le repar aparatele de raze, frigiderele... Și, fiindcă Barotă tăcea: — Sunt colaborator la reviste medicale. Redactez anumite inovații.

Geta se îndreptase spre colțul unde așipise mătușa ei. Tare i-ar face bine s-o ia Mamaruca în brațe, ca pe vremuri, și ea să-i spună tot ce o apasă pe suflet! „Cum a fost în stare Horia să plece așa și să mă lase în stradă, să-mi întoarcă spatele și să dispară? Bine că s-a înapoiat... altfel, totul s-ar fi terminat chiar acum între noi și pentru totdeauna...” Dar clipele acelea nu le va uita. Cerul se întunecase deodată, ca și cum un bec uriaș s-ar fi stins... Îl iubește atât de mult? De ce? Tata are dreptate când o întreabă: „Îl cunoști? De cât timp îl cunoști? Îl iubești? De ce? Cum îl iubești, dacă nu-l cunoști de ce-l iubești?”

În fața oglinzii întunecate, se privea fără a se recunoaște. Părul încâlcit nu mai avea nici culoare, nici strălucire. Ar fi vrut să-l pieptene, dar nu era în stare să ridice brațele. Îl auzea pe Horia vorbind fără să țină seama că doarme prin apropiere cineva, era sigur de el, sprinten, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic cu câteva clipe înainte.

— Am propus ca pentru generalizarea unor anumite inovații să colaboreze tehnicienii din fabrica noastră împreună cu medicii.

— Ce-nțelegi dumneata prin generalizarea anumitor inovații? – îl întreba tatăl ei, ca la examen.

— Redau rezultatele certe obținute, adică le prezint în așa fel încât să le-nțeleagă oricine; circulația să fie cât mai răspândită.

Urmă o tăcere care o neliniști. Geta se îndreptă într-acolo. Tatăl ei stătea cu spatele la Horia. „Cum e în stare?” Nu... Tata închide fereastra. Horia, în picioare, se uită la ea, dar parcă n-o recunoaște.

— Văd că Mamaruca a adus o mulțime de bunătăți... spune, ca să curme tăcerea.

Iar Barotă, cu neașteptată voce bună:

— Mere, brânză, caltaboși, ce de bunătăți în coș... Mai departe, cum e, Getuțo? Cum spuneți voi când erați mici?

— Și din ele, Mamaruca are/Să ne facă de mâncare. /Și plăcintă ne va face/Tot ce știe că ne place...

Îl înduioșau eforturile pe care le face fata lui, ca să aducă o destindere și era gata s-o ajute. Dar Horia, în înțelegerea asta de familie, se simțea și mai stingher. Geta își dădea seama că veselia tatălui ei e forțată. Stătea iar cu spatele la ei și tăia pâinea pe un fund de lemn, așa cum știa el, fără grabă, cu toată atenția, ca nu cumva o felie să fie mai groasă ca alta.

— Să pui pe masă, Getuțo, tot ce mai trebuie... Uite apa fierbe... să bem un ceai...

Horia se gândea: „La urma urmei, n-am să lungesc vizita asta. Am să-i spun bătrânului că vreau să mă însor cu fata lui și să terminăm povestea.” Și, fiindcă Barotă continua să taie pâine:

— În mâna dumată stă pâinea și cuțitul – începuse Horia pe ton de glumă.

— Așa se și cuvine, răspunse Barotă grav. Noi nu ne-am câștigat drepturile la loterie.

— Nici noi.

Barotă se întoarse spre el, măsurându-l, de parcă-l vedea pentru întâia oară, apoi își urmă liniștit treaba, preocupat s-o ajute pe Geta, să nu lipsească nimic pe masă.

Geta trebuia fără spor, urmărind înțețirea furtunii afară și în casă. Ar fi trebuit să intervină într-un fel sau altul, dar n-avea forța necesară. Nimic nu e mai rău decât să nu știi ce vrei. Dacă Horia ar fi luat-o de braț, în clipa în care s-au întâlnit în stația de tramvai și ar fi adus-o aici într-o fugă, și în loc de bună ziua i-ar fi zis tatălui ei: „O

iubesc pe Geta, vreau să mă-nsor cu ea”, ar fi fost altceva. Dar acum, ca într-o cursă în care calul s-a poticnit la pornire, nimic nu mai poate să fie așa cum jocheul și-a închipuit, a dorit... Ca în vis, când simți că zbori sus, mereu mai sus, și deodată cazii... Horia o ridicase pe brațe, la înălțimi amețitoare, ca să-i dea drumul, fără milă.

— Ați putea să-mi spuneți – i se adresă Horia tatălui ei – de ce vă opuneți la inovații care pot aduce foloase incalculabile?

Și, instinctiv, scoase caietul din buzunar și-l puse pe masă.

— Vorbiți mai încet – șoptește Geta, care simte că n-ar avea răbdare să asculte o discuție despre ascuțirea și lustruirea electrochimică.

Dar, în același timp, își aminti cuvintele lui Horia: „Nu m-ai ascultat niciodată cu interes, cu dragoste.” Poate că are dreptate. „I-am sorbit cuvintele fără să le urmăresc sensul. Îmi plăcea să-i aud vocea...”

— Dumneata te-ai ocupat de o inovație – spuse Barotă cu un calm desăvârșit, punând pe masă sarea, piperul, muștarul.

— E vorba de distrugerea, prin unde ultrascurte, a dăunătoarelor din cereale.

— De ce-ai lăsat-o baltă?

— Dispozitivul meu a fost experimentat la Institutul de Fizioterapie și s-a constatat moartea a sută la sută din eșantionul încercat.

Geta e mulțumită și mândră de răspunsul lui Horia. Barotă, dimpotrivă, îl crede flecar și repetă cu oarecare nerăbdare:

— Pe urmă?

— Am fost apreciat pentru noutatea propunerii despre care, în literatura de specialitate, nu s-a mai găsit nicio altă încercare.

— Cine face aprecierea?

Geta își dă seama că tatăl ei are accente de agresivitate, care îl vor îndârji pe Horia.

— Comitetul de Stat pentru Colectarea Produselor Agricole. Am adresa. Se recunoaște că e de foarte mare importanță.

— Cred și eu – îl întrerupe Barotă – dar atunci, unde-i clenciu?

— În actualele condiții ale tehnicii ultrascurtelor, operația este atât de lungă și de costisitoare, încât nu poate fi vorba de o aplicație practică.

— Și n-ai căutat soluții... practice?

— Pasiunea mea este să găsesc ceva nou. Horia ridică brațele cu un gest de nepăsare. — Cu realizările practice să se ocupe alții..

„Cât e de îngâmfat!” – observă Barotă, dar înțelege că, pentru firea Getei, această siguranță pe care o are inginerul în tot ce spune, trebuie să fie foarte atrăgătoare.

— În așteptarea răspunsului la invenția mea, mi-a venit ideea ascuțirii și șlefuirii metalelor pe cale electrochimică. Vă invit mâine în laborator. Totul e pregătit. N-am vrut să-i chem pe șlefuitori până ce n-am pus totul la punct.

Și ar mai fi vrut să spună ceva, dar Geta interveni:

— Horia, să lăsăm asta. Hai la masă... Să luăm ceva.

— Dacă nu mâncăm pește, putem să discutăm și la masă, replică Horia.

Getei îi tremura ceainicul în mână. Îl credea dezordonat, zăpăcit, dar vesel, bun, blând... Când colo...

Barotă citește gândurile fetei și zâmbetul lui spune: „Ehei, ți-ai găsit nașul, fetițo...”

În clipa aceea se ivi în cadrul celor două încăperi, Maria. Geta lăsa ceainicul pe masă, se fripse la deget, dar, fără să-i pese, sări de gâtul mătușii și o sărută zgomotos pe obraz.

— Ce bine că ești aici, Mamaruca!

Și ar mai fi vrut să spună: „Ce bine că regăsesc fața ta, cu miros de săpun, de rufă proaspătă, curată, care îmi

amintește copilăria...”

— Mai încet! Te-ai ars la deget. Crezi că n-am văzut? Parcă ești Voica. Ianoș de la rafinărie îi spunea Mocușca⁷. Îl ții minte pe Ianoș?

Dar Barotă știa că Geta cea potolită, măsurată în mișcări, are uneori, când nu-i sunt boii acasă, când o roade ceva, când ascunde ceva, gesturile repezite, nestăpânite ale Voicăi. Iat-o acum făcând prezentările pe nerăsuflăte vorbind mult și de-a valma, așa cum nu era firea ei, ci influența Voicăi.

— Ce lucruri bune ne-ai adus, Mamaruca! Ce face Mircea? Și-a terminat proiectul? Bondocel a-nceput să vorbească?

Maria răspunde, urmărindu-l pe Horia cu coada ochiului. „Nu-i urât, degeaba zice Petre. Un lungan deșelat, cu nasul mare. Mircea al meu e tot așa adus din spate... Dacă stau atâția amar de ani cu nasul în cărți! Și, cu satisfacție: Al meu are nasul drept, parcă-i scris. Băiatul ăsta îl are mai mare, mai îndrăzneț, dar nu-i lipit și obraznic. Parc-ar spune: sunt tânăr! Și lumea e a mea. Ochii, cedați și cu pernițe dedesubt, verzi ca iarba. Îi râd ochii în cap. Are pe vino-ncoa, băiatul...”

— Getușo, nu știi la ce spital lucrează doctorița de alături? Taică-tu zice că e tare pricepută.

— Doctorița Urșu? – se rezezi Horia să răspundă în locul Getei – mi-a telefonat chiar ieri... I s-a defectat un aparat de raze ultracurte.

— L-ai reparat? – îi tăie vorba Barotă.

Era în graba acestei întrebări o provocare vădită.

Maria se gândea: „Afurisit ești, Petre. Stai la pândă, vânătorule!”

Horia ar fi dat orice să poată să spună: „Bineînțeles că am fost și am reparat aparatul...” Dar de ce să mintă? Nu avea obiceiul. Și nu-i datora nimic lui Barotă. Avea ceva de ascuns? Enervarea lui creștea în fața așteptării

⁷ Veveriță (ung.).

zeflemitoare a viitorului socru. Dorința Getei de a-l vedea scăpând cu fața curată îl scotea din sărite...

— Nu, n-am fost... N-am avut timp. N-am vrut să ies din laborator până n-am pregătit electrolitul. Mi-au trebuit zile și nopți, ca să stabilesc proporțiile dintre acizi. Am căutat un electrolit pentru fiecare metal în parte. În sfârșit, azi am reușit să pun totul la punct. Mâine îi chem pe șlefuitori la mine.

Vorbea ca un șef. Geta citea pe fața tatălui ei, ca într-o carte deschisă. Își dădea seama că acest fel „înfipt” de a fi al lui Horia nu poate să placă „leului”. Dar Horia putea să fie și altfel – simplu, modest, cald, apropiat. Acum parcă dinadins ținea gâtul întins, nasul lui mare părea mai obraznic. Și doar îl dăscălise: „Tatei îi plac tinerii mai modești... Verii mei n-ar îndrăzni să fumeze în fața lui.”

— Unde „la mine”? – se făcu Barotă că nu pricepe.

— La mine, în laborator. Dacă stau douăsprezece ore din douăzeci și patru acolo și migălesc tot felul de socoteli cred că pot să spun la mine, nu?

— Eu am învățat că tot ce e acolo e al nostru – zise Barotă, solemn.

Maria îi aruncă o privire care însemna: „Afurisit mai ești, omule!”

— Bineînțeles, al nostru o să fie rezultatul, dar deocamdată...

Și Horia, strângând pleoapele, privea cu plăcere și nerăbdare de copil farfuriile pe care le înșira Mamaruca pe masă.

— Și ce spune inginerul-șef? – îl mai iscodi Barotă, vrând să-și verifice nu numai părerea lui, dar și curajul lui Horia.

— Doar dumneata îl cunoști. E fricos, Iaș... Îi plac hârțoagele. Dacă ar lua foc fabrica, în loc să pună mâna pe furtunul de apă și să strige: ajutor! te-ar pune să iscălești o hârtie din care el să iasă basma curată. Să vedem ce-o să spuie mâine, el care a luat partea

șlefuitorilor... Sigur îi vine greu lui Andrei să se despartă de o metodă pe care o practică de treizeci de ani și care s-a moștenit din generație-n generație, de la strămoșii, noștri daci, care lustruiau și ei cu mâna, pe piatră, cu ulei și polizor; cât despre Ferigă, abia s-a calificat, și e mândru că are, pentru prima dată, o meserie. Dar dumneata nu se poate să nu îmbrățișezi metoda de lustruire prin electroliză și poate – cine știe – să mă îmbrățișezi și pe mine – adăugă cu o nuanță de glumă, dar grăbit să ajungă unde vrea.

Barotă îl pofti la masă. El însuși se așează și începuseră să unșă tacticos o felie de pline cu muștar, peste care puse cu exagerată atenție o felie de slăninuță, un strat de sare și unul de piper.

Mamaruca își aminti că are în coș un borcănel cu dulceață de trandafiri. Geta îi oferi lui Horia un ou fiert și-l întrebă în șoaptă:

— Vrei să-l curăț eu?

— Da, sigur... și în gândul lui: „Mi-e așa foame că aș stinge tot ce e pe masă, cât ai clipi... Bunica mi-ar fi adus acum o cratiță cu tocană, sau cu iahnie de fasole, sau chifteluțe marinate, o bucată de brânză, o ceapă de apă mare, albă, frumoasă... Bunica ar fi știut că n-am mâncat de ieri de la prânz. Cine ar fi crezut că Barotă e omul care bea ceai cu pâine prăjită și stă să taie tacticos un ou în patru... Unde e bunica să mă vadă aici în peștit? Ce haz avea și ce bine râdeam împreună!”

Și deodată se simți revoltat, singur și trist. Urmărea mișcările Getei, tot așa de încete, de minuțioase, de pedante, ca ale lui Barotă, și era furios că e atât de integrată în familia ei, atât de puțin a lui. Voia să-și amintească despre ce a vorbit mai înainte, fiindcă tăcerea, firească la masă între membrii aceleiași familii, pe el îl stingherea.

— Dorești ceva? – îl întrebă Geta, văzând că-i gata să se ridice de la masă.

— O scrumieră.

Horia își aprinse o țigară. Era singurul mijloc să-și potolească foamea. Mai ales că el mânca foarte repede de obicei, iar Barotă, cu o încetineală care pe oricine l-ar fi scos din sărite.

Geta se repezi să-i aducă scrumiera. Horia nu-i putea ierta că n-a vrut să meargă cu el undeva, să ia masa, să fi fost acum împreună amândoi, numai ei doi, singuri, într-un loc adăpostit, de unde ar fi privit împreună cum vine furtuna, cum se îndoiaie salcâmi. Ar fi mâncat câte o friptură bună și ar fi stat de vorbă nestingheriți. Avea atâtea lucruri să-i spună și parcă o foame, o sete veche de a o privi, de a o asculta, de a o avea aproape, numai pentru el. Fără voie și pentru prima dată o compara cu Genia... Genia ar fi primit propunerea lui cu riscul ca maică-sa s-o învinețească în bătaie. Genia îl urma oriunde, ca un cățel credincios; pentru ea, nimic nu era greu ca să-i facă pe plac. Ce mult a iubit-o!... Și ce sigur era că nu se va mai îndrăgosti niciodată. Cât despre însurătoare, i-a jurat că n-o să se însoare. Parcă o aude: „Ai douăzeci de ani, Horia... Cum poți să juri?” Câți ani au trecut? De ce era atâta liniște în jurul mesei?

— Nu vă supără fumul? – o întrebă pe Maria.

— Sunt obișnuită. Ai mei fumează toți. Degeaba se ascundea Mircea... N-avea nici cincisprezece ani, își întorcea buzunarele pe dos și le scutura cu grijă. Eu îl miroseam de la o poștă...

Barotă soarbe zgomotos din ceașca de ceai.

— Foarte rău.

— Totu-i să învețe bine – spuse Horia.

— Zbârnâie – se mândri Maria și puse mâna pe solniță, ca s-o oprească pe Geta să mai săreze, pentru a treia oară, aceeași feliuță de pâine cu unt.

— Asta-i principalul, să zbârnâie... Și, strivind țigara în scrumieră: — Azi la fabrică, un băiat îmi arăta o piesă și dădea zor cu „domnule inginer” în sus și „domnule

inginer” în jos... Inginerul-șef, care trecea tocmai pe-acolo, i-a făcut observație: Crezi că s-ar supăra tovarășul inginer dacă nu i-ai zice «domnule»? I-am pus băiatului mâna pe umăr: „Mie poți să-mi spui cum îți place... și bădie, și măi frate... și Horică, numai treabă să faci, să zbârnâie...”

Mamaruca îi mai turnă un ceai.

Geta îi oferi al doilea ou curățat. Ea mesteca aceeași bucățică de pâine prăjită, pe care n-o putea înghiți. Nu putea uita plecarea lui Horia. Opintirea lui. „De ce n-a vrut să vină aici și acum de ce face, parcă înadins, ca sa nu-i placă tatei? Și de ce mănâncă așa repede?”

— Foarte rău – se încruntă Barotă. — Noi trebuie să ne îngrijim și de educația tineretului. Cât despre „zbârnâit”, mare lucru să zbârnâi când statul îți dă totul mură-n gură! Școală, cămin, maiștri să-și bată capul... Și, sorbind foarte încet din ceașcă de ceai: — Vorba aia: muiieți îs posmagii...

— Nu sunt deloc muiieți – îl înfruntă Horia, privind exasperat la răbdarea cu care Barotă așezonează, la fel ca și sfertul de ou, bucățica de slănină, pe care mai întâi și-a tăiat-o în patru. — Nu-i ușor să mesteci cărțile când alții înaintea ta n-au citit o singură carte... Nu uitați că noi...

— Care noi? – îl întrerupe Barotă cu o privire care ar fi vrut să spună: „Stai, omule, mai încet, că nu ești la restaurantul gării... nu pierzi trenul!”

— Noi, care ținem pentru prima dată cartea în mână. Acum câțiva ani, când dădeam lecții în diferite case, un băiețel de-o șchioapă îmi arăta, într-o carte poștală, podul unde a dus-o de mână Dante pe Beatrice... Într-alta, Scala din Milano. „Aici a auzit bunica *Othello*, când a fost cu bunicul în călătorie de nuntă.” Sau, altădată, când ascultam la radio un fragment din *Romeo și Julieta*, mă pomenesc că fratele lui mai mare îmi spune: „Pe Verdi l-a impresionat așa de mult muzica lui Wagner, că n-a mai

scris nimic, timp de douăzeci de ani...” Furios că nu știam nimic din toate astea, am început să colind anticariatele. Seara treceam pe la Operă sau pe la Ateneu, după spectacol și luam programul „ca să mă cultiv”. Timpul liber, puțin cât aveam, îl petreceam în magazine cu instrumente muzicale. La-nceput, mă prefăceam că vreau să cumpăr discuri. Mi le puneau vânzătoarele să le ascult. Pe urmă, când au văzut că nu pot să cumpăr, mi le puneau, chipurile, de încercare...

„Despre lucrurile astea nu mi-a vorbit niciodată”, se întristează Geta.

— Copiii noștri... vru să continue Horia.

Dar Barotă, întrerupându-l:

— Dumneata ai copii?

— Ei, Petre, te faci că nu-nțelegi! – se supără Mamaruca.

Horia era pornit. Încetineala cu care mânca Barotă îl exaspera. Când tăia o bucată de pâine, parcă oficia.

— Am avut câteva sute de copii. La șaisprezece ani eram instructor de U.T.C. Mulți dintre elevi erau mai mari decât mine.

Horia ajunsese la ronțăitul cornulețelor cu magiun. Barotă mai rupea cozile de pătrunjel.

— Odată, după un examen, o delegație de elevi mi-a cerut să-i las să se plimbe la Șosea, în lipsa directorului. O sută de băieți au plecat, disciplinați, pe grupuri. Dar când s-a sunat de masă, directorul a venit c-o falcă-n cer și una în pământ, să mă întrebe ce s-a-ntâmplat... Nu se înapoiase niciun elev.

— Aha – făcu Barotă, aruncând deoparte frunzele de pătrunjel ușor veștejite.

— Ce muștruluală am primit!

Maria râdea. Horia o privea cu simpatie.

— Dumneata semeni cu bunica... De câte ori credea că sunt distrat, îmi mai puneă ceva în farfurie.

— Păi dacă o goleai tot așa de repede ca acum – surâse

Barotă... Voica tot așa, habar n-are ce mestecă – și, uitându-se la ceasul deșteptător de pe bufet – trebuie să vie...

— Dar nici ca tine, Petre – spuse Maria – aceeași jumătate de ou, aceeași bucată de slănină... tot le presari cu verdeață și piper și tot pui untdelemn... Când ai să mănânci, omule?

— Eu îi las pe ceilalți să se sature... Așa am învățat. Să iau la urmă... după ce s-au săturat toți. Apoi, arătându-i lui Horia caietul: — Ai venit să ne citești poezii?

Geta ar vrea să schimbe macazul discuției și Horia să spună, în sfârșit, pentru ce a venit. Mamaruca vrea să-l ajute.

— Acum e vremea poeziei, că după ce se-nsoară...

Dar Horia o-nterupe:

— Nevoia de poezie nu trece, dacă ai avut-o, dacă o ai. Din păcate, se confundă rimele cu poezia și se ajunge la concluzia că românul e născut, poet. Și, fiindcă nimeni nu scotea un cuvânt, continuă: — Confuzia asta am făcut-o și eu. Mi-am zis: Scriu versuri, deci trebuie să mă înscriu la Filologie. Dar, după ce am ocolit de trei ori orașul, ca să am timp să mă gândesc... și să mă răzgândesc...

Barotă îi pune Getei în farfurie o bucată de slănină aseasonată conștiincios cu sare, piper, și muștar, și, către Horia:

— Înseamnă că nu ești hotărât!

— E greu să alegi... – spune Horia pe gânduri.

— Totul e să alegi bine – căută Maria să acopere asprimea lui Barotă.

Geta îi era recunoscătoare Mamarucăi, și-l privea cu mândrie pe Horia.

— Bunica visa să mă vadă inginer. Îi plăcea cum sună la ureche „inginer”. Mie mi-ar fi plăcut să construiesc avioane, să fac primul zbor de încercare, dar descărcam lăzi la băcănia cea mare de pe Calea Victoriei. Seara mă pregăteam pentru politehnică.

Cella Serghi

— Când era asta? – întrebă Barotă.

— În '48... O iarnă grea. Nu mă mai încălzeam decât prin bucătăriile clienților, unde duceam coșurile cu pachete și sticle de vin. Odată, o fetiță cu ochii roșii de plâns mi-a spus că a luat notă rea la algebră. I-am cerut caietul, m-am așezat pe lada cu care adusesem marfa, am chemat-o lângă mine și, cu caietul pe genunchi, i-am arătat cum trebuie să rezolve problema. Când a intrat maică-sa, a făcut ochii mari: „De ce cari dumneata lăzi și coșuri, dacă ai școală?” „Fiindcă tata a fost un om rău – am răspuns. Când a murit a luat cu el sacul cu cocoșei de aur. Casele, moșia... În loc să mi le lase mie, le-a dus cu el pe lumea cealaltă.” Cucoana a înțeles gluma, ironia și m-a întrebat dacă vreau să meditez fetița.

În jurul mesei, toți ascultau în tăcere. Picături grele de ploaie izbeau în geam. Barotă se-ntreba unde e Voica și nu-și dorea în clipa asta decât un singur lucru: s-o vadă intrând pe ușă, să-i dea un ceai fierbinte.

Geta, cu inima strânsă, întrebă:

— Pe urmă?

În mintea lui Horia apare Genia. O clipă ezită, apoi, cât se poate de simplu:

— Pe urmă m-am îndrăgostit.

Geta înghite în sec, dar are forța să întrebe:

— De fata pe care o medități?

— De alta...

— Ei bravo! – făcu Barotă și fața i se luminează. Acum e bine dispus, întinerit și, în gândul lui: „la-i încet, că spune tot...”

Mariei îi place sinceritatea băiatului.

Geta ar vrea să surâdă, să spună un cuvânt, dar nu poate. Fălciile îi sunt încleștate. Zgomotul apei în burlan, pe streășină, parcă inundă casa. Horia privește pe fereastra întunecată.

— Tot așa ploua... atunci...

Ar fi vrut să-i povestească Getei, într-o zi, totul, așa

cum a fost... Dar să aleagă el ziua. De ce a ales-o ea? Acum ar vrea să dea îndărăt, dar nu se mai poate. Cei din jurul mesei așteaptă.

— E o poveste de dragoste, scurtă și tristă...

Geta își simte mâinile reci, tâmplele aprinse.

Barotă își dă seama că fata lui își face sânge rău și e furios pe Horia.

— Noi, atunci în '48, dădeam o bătălie aprigă ca să refacem industria...

Geta ar vrea să se scoale, să deschidă fereastra, să-și răcorească fața în ploaie... Horia a fost îndrăgostit? De ce nu i-a spus?

Dar Horia, liniștit, își depărtează scaunul și, făcându-și loc, își încrucișează picioarele lungi și mai aprinde o țigară.

— Eram student în anul întâi, n-aveam nici douăzeci de ani și nici un ban, nici o bucurie... Într-o zi am chemat-o la telefon pe eleva mea s-o anunț că nu pot să viu. Mi se fixase un examen. Mi-a răspuns o voce străină. Am întrebat ce număr e acolo. Mi-a răspuns și a închis. Am chemat a doua zi din nou, la același număr da telefon.

— De ce? – întreabă Barotă, turnându-și încă un ceai și oferindu-le și celorlalți. — De ce-ai chemat dacă era un număr greșit?

Maria surâde cu îngăduința unei mame care a crescut trei băieți.

Geta își ridică pletele în creștetul capului. Parcă niciodată n-a fost atâta zăpușeală. Ar vrea să-și prindă claia de păr în ace, dar își amintește că acele sunt în buzunarul lui Horia. Cât timp e de când i-a luat acele, de când i-a spus: „Îți stă mai bine cu pletele în vânt”?

Barotă cunoaște această mișcare a Getei, de a-și strânge părul. Voica, dimpotrivă, își desface cocul, prins slobod pe ceafă, și coada îi alunecă pe umăr cu unduire de șarpe. „Sunt inimoase fetele mele!”

Horia își strivește țigara în scrumieră și urmează pe

același ton liniștit:

— Îmi plăcea vocea ei. I-am făgăduit că n-o să caut niciodată s-o cunosc sau s-o văd... Nu doream altceva decât să-mi dea voie s-o chem în fiecare zi la telefon, să stăm de vorbă.

Barotă soarbe din ceașcă plictisit.

— Altă treabă n-aveai?

Mâinile Getei cad obosite, părul îi alunecă înapoi pe umăr, în inele întunecate.

Horia simte ce se petrece în sufletul ei. Ar vrea să-i mângâie părul. Acum e aproape castaniu; în soare e ca aliajul de aur și cupru. Tare ar vrea s-o ia în brațe, să se uite în ochii ei catifeleți și să-i spună: „Asta s-a întâmplat de mult, acum șapte ani.” Dar își amintește de mișcarea cochetă a umerilor ei: „Îl cheamă Matei... Am fost ca și logodită. M-am înscris la Școala sportivă fiindcă-mi plăceau munții”. — Sau fiindcă Matei era alpinist?

Maria e curioasă să-afle povestea.

— Timp de trei luni, am chemat-o la telefon zilnic. Exact la aceeași oră. Nu s-a întâmplat niciodată să n-o găsesc sau telefonul să fie ocupat. Știam acum totul unul despre altul, doar că nu ne văzusem. Ea nu mă chema.

— Aveai telefon? – întrebă Barotă, vrând să-l prindă cu ocaua mică.

— Eleva mea avea telefon. Puteam să fiu găsit acolo la aceeași oră. Într-o zi, am simțit o nevoie cumplită s-o văd. Dar tocmai atunci, telefonul ei era ocupat. Am încercat iar și iar. Mereu ocupat. Deodată aud soneria telefonului meu. Era ea. Încercase în același timp să dea de mine. Ne chemam, ne căutam unul pe altul. Eu voiam s-o rog să ne-ntâlnim, ea dorea același lucru...

„Unde vrea să ajungă?” – se întreabă Barotă. Ce urmărește zevzecul ăsta? Și se uită îngrijorat la fata lui.

Geta vrea să-și dea curaj: „Oare nu e o închipuire, istoria asta? Poate vrea să se răzbune din pricina lui Matei...”

Maria e numai ochi și urechi.

Horia face câțiva pași spre fereastră. Apoi se întoarce, rămâne în picioare cu mâinile sprijinite de speteaza scaunului.

— Ploua cu găleata, la fel ca acum. Numai eu, pe Podul Izvor, singur, cu umbrela deschisă. Umbrela bunicii. Oamenii adăpostiți în ganguri, sub streșini, râdeau de mine: „Hei, amoretzule...” Eu mă plimbam în sus și-n jos. Venisem eu o jumătate de oră înainte. Ea a sosit la șase exact.

„Și ce ne interesează pe noi amănuntele astea?” ar vrea să întrebe Barotă.

Fața Getei e albăstrie. Maria ținea brațul ocrotitor pe umărul ei.

Horia vorbea ca pentru el:

— Ne-am privit lung și am luat-o de braț. Ploaia se potolise.

„Cum era? – ar vrea să întrebe Geta. – Frumoasă?”

Lui Barotă îi e atât de milă de fata lui, încât intervine brutal:

— Unde vrei să ajungi?

— O să vedeți... Câteva clipe, am tăcut amândoi. Apoi Genia a spus: „Azi e ziua mea...” – „Ce pot să fac? – am întrebat-o... sunt sărac.” – „Nu-i adevărat! – mi-a răspuns, ești bogat...” Am înțeles că are dreptate. Un om tânăr, îndrăgostit, e bogat.

Barotă o urmărește pe Geta și nerăbdarea lui crește. Dar și interesul pe care începe să-l poarte lui Horia. Are mâini și picioare prea lungi, dar mișcările expresive, firești, vocea scăzută, plăcută. Nu. Barotă n-ar fi știut să spună de ce băiatul ăsta, care altă dată îl irita, acum îl cucerea treptat. Maria asculta ca la teatru. Din când în când lua mâna Getei, o mângâia.

Horia nu se grăbea:

— Am luat-o pe bulevard în sus. Ne-am oprit în fața unui magazin de bijuterii. Genia mi-a propus să intrăm,

eu m-am prins în joc. Genia a cerut un inel, pe care l-am văzut în vitrină. Și mi-a cerut părerea: „Îți place?” Avea o piatră verde, ovală, și diamante de jur împrejur. M-au trecut sudorile: „Dacă nu e un joc? Dacă vrea să-l cumpere?” Dar m-am liniștit numaidecât, văzând cum se alintă: „Nu e mai frumos cel cu piatra roșie?” – „Da, draga mea, i-am răspuns, tu ești oacheșă, o să-ți stea mai bine rubinul...” M-a luat de braț și am ieșit pe stradă și am râs ca niște copii.

Maria, luându-i iar mâna Getei, se sperie de cât e de rece. Ar vrea să-i spună: „Bine, fetițo, tu plecai cu Matei în excursii, te uitai la el ca la a șaptea minune... Parcă te-aud: «Ce frumos schiază Matei... Matei pe schiuri parcă-i un zeu!»”

Barotă își șterge briceagul și începe încet, cu răbdare, să-și curețe un măr. „Vrea el să ajungă undeva!”

— Am intrat într-o librărie, Genia a ales o mulțime de cărți, fără să cumpere niciuna. Într-un alt magazin a cerut o valiză solidă dar ușoară. „Pentru o călătorie cu avionul”, îi explica vânzătorului. Dar niciuna nu i-a plăcut.

Barotă îi întinse Getei un sfert de măr curățat.

Maria, cu îndemânare, pe nesimțite, începu să strângă masa. Era un obicei de care nu se putea dezbăra și care-l supăra pe Barotă. Era gata să-i spună: „Să nu-mi iei nimic de pe masă, poate mai gustăm ceva”, dar nu îndrăznea să-l întrerupă pe Horia.

— Ne-am dus în Cișmigiu. Am luat câte un covrig și câte o limonadă. Am căutat porumbeii, le-am dat firimituri. „Ții minte – i-am spus Geniei – că ți-am făgăduit că, de ziua ta, o să fim la Veneția... Vezi că mă țin de cuvânt?”

Geta se joacă cu lăntșorul de pe gât, și fără să vrea îl rupe. Mirată, se uită la el. Horia i l-a dat de 1 martie. A fost fericită atunci. Și lăntșorul, de care atârână o minusculă motocicletă de argint, pare singura realitate în tot ce o înconjoară acum. Altminteri, ar putea să mai

speră că e un vis urât, că se va trezi...

— Câteva zile mai târziu, Genia se îmbolnăvește de scarlatină. Un prieten, student la Medicină, mi-a dat un halat alb și am putut să intru la spital s-o văd zilnic.

Barotă își pierde răbdarea:

— De ce n-ai luat-o de nevastă? Iar privirea lui o întreabă pe Geta: „Ei, ce zici? A fost vorba să vie să-mi ceară mâna ta...”

Geta, înfiorată, așteaptă să audă că fata a murit. Altminteri, de ce s-ar fi despărțit?

— Număram zilele amândoi, nu mai aveam răbdare. Patruzeci de zile...

Barotă e gata să strige: „Nici noi nu mai avem răbdare!”

Geta ar vrea să alunge gândul că Genia a murit. Ar dori oricare alt deznodământ. Acum înțelege de ce Voica sare paginile, ca să afle sfârșitul, când citește o carte. „Ce liniștit vorbește Horia...”

— În ziua mult așteptată, viscol. Străzile erau troienite, nicio mașină. Dar îi făgăduisem s-o duc acasă. Ea s-a uitat în fundul ochilor mei și a șoptit simplu: „Știu... că ai să te ții de cuvânt...”

— Mare lucru încrederea! spune Maria.

Horia caută privirea Getei și repetă:

— Mare lucru încrederea... Genia avea atâta încredere în mine că nu puteam, nu trebuia s-o dezamăgesc.

— Și ce-a devenit încrederea asta? – întreabă Barotă.

— Toate încercările mele de a găsi un mijloc ca s-o duc acasă au fost de prisos. Dar încrederea ei, convingerea că eu pot orice, că sunt în stare de orice minune, nu-mi dădea pace. M-am dus la Salvare. Am dat buzna peste tot. Am deschis toate ușile. Am ajuns în biroul directorului.

„Îndrăzneala nu-i lipsește”, gândi Barotă, cu o ciudată mulțumire.

— Sunt îndrăgostit – am început. Directorul se uita la

mine ca la un nebun.

— Sunt obișnuit și cu accidente mai grave – mi-a spus.

Mariei îi vine și să râdă și să plângă. „Am să povestesc acasă copiilor.”

„În toată firea nu e băiatul ăsta”, gândește Barotă și, fără să-și mărturisească, o-nțelege pe Geta. Se uită la ea. Ar vrea s-o mângâie, s-o încurajeze, dar ochii ei mari nu-l văd decât pe Horia. „Așa ascultau fetele mele când le spuneam povești. Ochii Getuței se aprindeau ca la iepurii de casă. Urechile i se ascuțeau. Gura i se strângea, părul parcă-i lua foc. Uite, Maria a dat și ea în mintea copiilor... Numai de n-ar scăpa farfuria din mână... De ce întârzie Voica? De mult m-aș fi dus după ea, dacă...”

— Trebuie s-o scot din spital – strigă Horia, de parcă în fața lui n-ar sta Barotă, ci directorul Salvării. I-am făgăduit... Genia are încredere în mine. Nu vreau s-o dezamăgesc. Am nevoie de o mașină... „De obicei – mi-a răspuns directorul, liniștit, mi se cere mașina Salvării pentru bolnavii care trebuie internați, cazuri grave, urgente. Nu pentru cei care s-au înzdrăvenit și vor să iasă din spital...” „E un caz foarte grav – am spus. Dacă o dezamăgesc...”

„De ce nu s-a făcut artist, băiatul ăsta?” se întrebă Barotă.

Iar Maria gândește: „De ce nu scrie un roman?” Geta are un singur gând, o singură dorință: Să nu cumva să audă că Genia a murit...

Horia vorbește acum repede, precipitat:

— Într-o clipă i-am povestit directorului toată viața mea. Nu mi-am cunoscut părinții, bunica mesteca toată ziua cu făcălețul rufele în cazan, le călca, eu le căram pe la casele oamenilor. Greu am rupt câte-un an de școală. Am tras cu dinții învățătura. Cursă peste obstacole. Gardurile peste care trebuia să sar erau din ce în ce mai înalte. Am sărit peste tot ce mi-a ieșit în cale, gata să-mi frâng gâtul sau să câștig cursa.

Barotă și cei din jurul lui au fiecare, poate altfel, imaginea acestei curse peste obstacole. Dar atenția lor e la fel de încordată. Horia tace. Se plimbă prin cameră, adus din spate.

„Dacă s-au iubit așa de mult, de ce n-au rămas împreună? Ce caută Horia aici, ce caut eu între ei?” – se întreabă Geta.

— „Uite, mi-a răspuns directorul, am să-ți dau sania. E trasă de doi cai albi, zdraveni, frumoși. Mașina Salvării e prea tristă, nu se potrivește cu o dragoste așa de înaripată. Du-te, băiete, și ia-ți fata...” Genia mă aștepta la fereastră. Am urcat câte trei trepte, i-am îndesat pe cap căciula, am luat-o în brațe, i-am pus haina pe umeri, m-am urcat cu ea în sanie și, când am ajuns acasă, am intrat cu ea pe brațele mele.

Geta nu mai simte ghimpele, înțepătura veninoasă, gelozia de la început. Ar vrea acum s-o ocrotească și ea pe Genia, să împiedice nenorocirea care undeva o pândea...

Barotă se întreabă iar: „Ce-a devenit dragostea asta?”

— Genia a spus: „Mamă, el e Horia... Cu el vreau să mă mărit.” Femeia a tăcut. Fata era slăbită și grija mea o mișca. Dar pe urmă n-a mai vrut să mă primească în casă. Când Genia se întâlnea cu mine, o bătea de-o snopea.

— De ce? – întreabă Barotă

— Voia s-o mărite cu altul...

Barotă, dezmeticit, începe să înțeleagă.

Geta, dimpotrivă, nu mai pricepe nimic. Unde e Genia?

— De ce nu te-a urmat? – întreabă Mamaruca, supărată.

— Era logodită sau ca și logodită cu un pictor de biserici din satul lor, din Ardeal. Tatăl băiatului era om cu stare. Alți copii n-avea. Mama Geniei slujise douăzeci de ani în aceeași casă, ca să-și țină fata la școală. Locuia și acum în odaia de serviciu a foștilor stăpâni, dar muncea

cu ziua, pe la alte case. Mi-a istorisit câte umilințe a îndurat ca fata ei să-și termine liceul. Nu mai putea s-o ție în facultate. Era obosită. Voia ca Genia să se mărite bine, s-o întreție și pe ea... Eu ce eram? Cum puteam eu să răsplătesc o viață de sacrificii? Cine eram eu? Câți ani aveam? Ce situație? Degeaba căutam s-o fac să priceapă că trebuie să aibă răbdare, că am să ajung inginer, că o să avem grijă de ea. „Peste câțiva ani?” întreba și repeta cu încăpățănare: „Nu mai rezist și nu vreau ca fata mea să muncească. Dar la urma urmei să hotărască ea...”

— Și? – întrebară în cor toți cei din jurul mesei.

— Genia, fata pe care o iubeam cu toată tinerețea, cu toată cinstea sufletului meu, repeta ca o somnambulă.: „Mama spune, mama vrea, mama crede... Mama a muncit destul, nu mai poate.”

Horia se oprește în fața lui Barotă:

— În seara asta, când am auzit-o pe Geta: „Tata vrea să mă mărit cu Matei...” am fugit. Eram hotărât să nu mă mai întorc. Să o las să facă ce vrea. Să se mărite cu cine vrea „tata”. Înseamnă că nu e a mea, așa cum am crezut. Pe urmă, m-am gândit: „Nu! Am făcut o greșală atunci... Sunt sigur că am greșit. Trebuia să lupt!”

Maria se uită cu drag la el. L-ar lua în brațe și l-ar săruta ca pe copilul ei: „Tinerețea nu e ușoară...”

— Uneori îmi caut o scuză – spuse Horia ca pentru el. — Vremurile erau grele atunci, în '48, după naționalizare. Bunica abia se mai ținea pe picioare. Trebuia să am grija ei.

Ochii i se împăinjenesc, glasul e scăzut, răgușit. Apoi, deodată, stăpânit, hotărât, cu altă forță:

— Și totuși am greșit!

Barotă e dezarmat. Geta se simte obosită, epuizată, ca după un drum lung. Ar vrea să întrebe ceva, dar nu poate, buzele i se deschid, dar întrebarea o pune Maria:

— Ce-a devenit fata?

— Trăiește la țară, are doi copii și un bărbat bețiv. Ea

muncește, el bea, o înjură și-o bate...

Privirea Getei întreabă: „O mai iubești?”

Horia, îngrijorat de parcă o pierduse, face un singur pas și e cu mâinile amândouă, mari, grele, posesive, pe umerii ei.

Capitolul VI

O cârciumă mizerabilă își trăia ultimele zile. Pe jos, ciment, noroi. Furculițele se rupeau. Pe fața de masă pătată cu vin și grăsime, Victor scrie versuri și se crede Francois Villon; desenează și-i vorbește Voicăi despre Toulouse Lautrec. Împrejur, numai cheflii.

— Victor, de ce bei?

— După două pahare, vinul te înseninează. După trei, te liniștește, după patru, te stârnește, te înveselește, după cinci, devii genial. Și – ca s-o convingă pe Voica:

— Sunt Will și sufletul ți-l vreau statornic, /crescând aproape de iubirea mea. /Când sufletul te ceartă că-i prea dornic, /prin Will vei împlini dorința ta. /Prin Will comorile s-or împlini/și încă o piatră greu s-ar osebi. /Deci între ceilalți să-mi îngădui, că-s mulți la număr, nu-s de numărat, /Nimic nu sunt, dar vreau să mi-l oblădui, pe acest nimic de tine alintat.

— Ai băgat de seamă că Will e nume, e verb, e voință, e dorință, e tot... Voica, am început să traduc sonetele lui Shakespeare, pentru tine.

Ea îl asculta cu încordare, să nu-i scape un cuvânt. Era însetată de tot ce-nseamnă cultură și-acum, pentru prima dată, se adăpa după pofta inimii. Vroia să ajungă pe scena Operei; el îi dădea sfaturi:

— O linie, un gest, precizează sursa unui cântec. Nu poți să-l saluți pe Nero, cum l-ai saluta pe Ludovic al XIV-lea. Când cânți, trebuie să te miști, să umbli, după rochia pe care o porți. Trena unei jupânițe din secolul al XVI-lea ar împiedica mersul unei studente care vrea să se urce în tramvai sau aleargă să nu piardă masa la cantină... Erau fraze luate aidoma din cartea celebrei cântărețe Yvette Guilbert – *Arta de a cânta un cântec*, dar Voica n-avea de unde să știe.

— Arta e dragoste, Voica. Să faci operă de artă, înseamnă să iubești, și tu nu ești în stare să iubești.

„Dacă nu l-aș iubi n-aș fi aici”, gândește Voica, îngrijorată.

— Să mergem, Victor, e târziu.

— Și tu nu ești în stare să uiți că e târziu?...

Furios, voia acum s-o scoată din sărite, debitând fraze din aceeași carte:

— Ai gâtul prea lung. Asta nu-i un cusur. Dar faptul că-l ții prea drept te face trufașă. Pare-ai vrea să spui: „Sunt Voica Barotă și nimeni nu mă merită”. Dar ținuta asta țanțoșă îți anulează farmecul. Să nu mă înțelegi greșit. E vorba de farmecul pe care-l cere scena. Altminteri, ești numai farmec. Uite, când îți lași capul puțin peste umăr...

Voica stătea ca pe ghimpi.

— Trebuie să mergem, Victor.

— Ce fericit sunt că te-am găsit, Voica! Aveam atâtea rezerve de așteptare...

Dar Voica, lucidă:

— De când faci proviziile astea? De când mă aștepti?

— De când m-am născut și poate dinainte. Am moștenit nostalgiile tatălui meu, visele lui neîmplinite și aceeași nevoie de prezența unei ființe puternice. Tu ai ingenuități și prospețimi de copil, dar în același timp ești bine înarmată pentru jungla asta care-i viața. Eu sunt în faza mea de năpârlire. Am nevoie de un om tare alături de mine...

— Ce-i între tine și Nicoleta?

— Vorbești de lup și lupu-i la ușă.

Nicoleta și Costache își făceau loc printre mese.

— De când vă căutăm!

Fără să-i bage în seamă. Victor începu să recite:

*Dorind să fiu ca alții
În speranțe mai bogat,
Făcut-am mulți prieteni.*

*Dorind felul de a fi al unuia
Și telul celuilalt!*⁸

Nicoleta, fără a se sinchisi, îi ceru ospătarului niște cârnăciori, o sticlă de bere.

Se făcuse târziu. Lumea de la celelalte mese pleca.

Voica repeta:

— M-așteaptă tata.

Dar Victor, plictisit:

— Pe mine, locasta... Cred că, până la urmă, am să mănsor cu mama... Îmi place cum sună: locasta...

— Parcă-i spuneai Madame Butterfly? – interveni Nicoleta.

Dar el, ca și când n-ar fi auzit:

— Voica, aș vrea să te văd în rolul lui Cio-Cio-San...

— De ce? Ca să te-aștepte? – întreabă Nicoleta agresivă.

— Ca s-o văd în rolul unei îndrăgostite.

Nicoleta nu se dădu bătută:

— Sunt zile când te-ai îndrăgosti și de-o capră cu basma, vorba lui tante Mis...

— Ba e vorba lui Colas Breugnon! Și replica e foarte frumoasă: „Dar nu, Breugnon, vorbești cu păcat. Nu crezi nici tu ceea ce spui. Cea dintâi pe care o îndrăgești e iubita cea adevărată, cea frumoasă și numai ea trebuie să-ți fie dragă. Stelele au născut-o ca să-ți răcorească inima. Poate pentru că n-am sorbit-o la timp, mi-e sete, și o să-mi fie sete toată viața.”

Pe drum, Nicoleta reuși, prin tot felul de manevre, să fie alături de Victor. Costache, rămânând în urmă cu Voica, își ridică prietenul în slava cerului:

— Victor e un poet adevărat. Dacă nu izbutește întotdeauna e fiindcă nu vrea să umble pe drumuri bătute. E mai greu să scrii când ai citit mult. E mai ușor când te crezi buricul pământului... Mie mi se parc că merg

⁸ Shakespeare. *Sonete* (engl.).

cu roaba, în timp ce alții au descoperit avionul cu reacție.

— Depinde ce cari cu roaba și ce transporti cu avionul.

— Voica, tu nu-l iubești pe Victor, așa începe povestea.

— Aș vrea să știi cum se termină o poveste care începe cu Victor...

Și Voica e gata să-l întrebe ce e între Victor și Nicoleta. Dar Costache e îndrăgostit de Nicoleta.

Într-o dimineață la Băneasa, bicicletele așteptau la umbra unui copac. Fiecare fir de iarbă, înfiorat, vibra. Florile smălțuiau câmpul și corolele se ridicau, săltau curioase.

— Sunt fericit, Voica.

— Ce înseamnă să fii fericit, Victor?

— Să fiu cu tine. Să mi se pară că tot ce mă înconjoară ești tu, este al nostru.

Și, prinzând-o de umăr, o răsuci în așa fel, ca să-i arate câmpia toată. Parcă era de aur. Apoi, trăgându-i ușor părul răsucit în creștetul capului, îi ridică fruntea și-i arătă cerul. Tot argintul lumii topit în albastrul lui sclipea.

— Să vrei să împărți toate emoțiile și bucuriile și toate lacrimile cu iubita ta... Să nu vrei să vezi fără ea o picătură de ploaie, pe o frunză. Să nu vrei să simți sub tălpile goale roua dimineții, înfiorarea amurgului...

Și, desfăcând brațele, Victor îi oferi parcă lumea întregă într-un singur gest:

— Uite o căpiță de fân...

Și, pe brațe, o duse până acolo.

Culcați la umbra căpiței, buzele lui erau atât de aproape de ale ei, încât le simțea vibrația. Degetele lui se plimbau pe gâtul ei întins. Voica nu mai știa dacă o arde soarele, degetele sau buzele lui. Și totuși se apăra. Victor simțea că nu-i fericită. Nu vrea să fie. De ce? Nu are încredere în el. De ce își acoperă sânii cu palmele, de ce s-a ridicat brusc în picioare, când a simțit pe coapse mâinile lui?

— Mi s-a părut că aud pași.

— Minți!

— M-am gândit la Nicoleta. Ne urmărește peste tot. Ții minte, atunci, la cinema?

— La cinema?

Lui Victor îi îngheață șira spinării.

— Nu-ți aduci aminte? Nicoleta a cumpărat biletele. Găsise numai două locuri alături, al treilea, câteva rânduri mai departe. Tu te-ai așezat lângă mine. „Locul meu e lângă tine, Voica.” După un timp, am simțit privirea ei peste umăr, și, brusc, am întors capul. Nicoleta era în picioare, lipită de perete; ne urmărea. Ochii ei imenși parcă voiau să ne înghită. Spune, Victor, cum ai putut s-o lași acolo, în picioare?

— Avea locul ei.

— Atunci, de ce stătea în picioare, lipită de perete? De ce ne pândește?

Voica pretinde adevărul, dar nu-l suportă. Victor e ispitit să i-l arunce în obraz. S-o pedepsească pentru luciditatea ei, pentru cochetăriile ei, pentru jocul ei ipocrit de fecioară care se oferă și se refuză.

La urma urmei, totul a început «înainte». Barotă nu se mutase la noi... Dar poate că Nicoleta simțea, presimțea că se apropie primejdia. Albinele se adună în fața ferestrei, când se apropie furtuna. Furtuna vine, dacă întâlnești o oaie neagră. Nicoleta e oaia neagră.

În seara aceea, m-am dus la biserica Visarion, atras de spectacolul pe care-l vedeam pe fereastră (sau poate de grija pe care mi-o dădea absența prelungită a mamei). În mulțimea compactă, la lumina unei lumânări, am recunoscut-o pe Nicoleta. Mi-a dat lumânarea, am dat-o mai departe și am pornit în oraș haihui. Câteva zile mai târziu, după ce am citit o poezie la cenaclu, cineva, luând cuvântul, a vorbit despre incompatibilitatea dintre tonul revoluționar al unor poezii și înconjurul bisericii cu

lumânarea aprinsă... Urechile mi-au luat foc și nu știu de ce m-am gândit la Nicoleta. *Elle se débrouille, la petite Nicole*⁹, spunea Clemansa. Poate că așa se descurcă, turnând... Poate că era acolo în serviciu comandat! Dacă o prind, îi sucesc gâtul!

Dar n-a trecut mult și am găsit-o acasă. O adusese mama. Și, pe când îmi înșira diverse rubedenii, ca să-mi explice cum ne înrudim, Nicoleta tăcea și mă privea cu ochii dilatați, umezi, ochi de juncană, care mă atrăgeau în vidul lor. Mă absorbau ca o prăpastie. Am să-i sucesc gâtul, m-am gândit iar; dar chiar atunci am observat că nu are gât. Un cap de păpușă înșurubat direct pe trup. Privirea mea a coborât până la picioarele ei cam subțiri, nepotrivate cu sânii prea mari. Mama a reținut-o la masă. Eu am plecat înainte de masă. Târziu, când m-am înapoiat, am găsit-o pe marginea patului meu. Cu aceiași ochi imenși, frumoși și goi... „Tu m-ai turnat?” am întrebat-o scurt. Tăcea. Am vrut s-o strâng de gât, dar ea a lăsat capul în jos, de parcă ar fi răspuns: Sunt vinovată, taie-mi capul. Ceafa ei scurtă și groasă mă înfuria. I-am băgat dinții în ceafă, așteptând un gest de împotrivire, un scâncet. Nicoleta a plecat în zori, fără să scoată un cuvânt, fără să știu dacă mi-a plăcut sau i-am plăcut, dacă a fost sau nu fecioară. Mă simțeam vlăguit, consumat, trist.

„Biata Colette spală vasele la restaurantul Cina, ca să-și termine liceul la cursul seral”, mi-a spus mama. „De acolo cară tot felul de bunătați mămichii, care nu-și ia singură un pahar cu apă”, a completat Artemiza. „Știam că e vegetariană”, a intervenit Clem. „Vegetariană cu brânză”, râde Artemiza. „E catolică”, o scuza Clemansa, „A slăbit mititica, o compătimea mama. Nu știu din ce trăiește!” „*D’amour et d’eau fraiche*”¹⁰ – a replicat Artemiza, aruncându-mi o privire de complicitate. Iar mai

⁹ Se descurcă, micuța Nicole (fr.).

¹⁰ Din dragoste și apă rece (fr.).

târziu, între noi:

— Ce zici, Casanova?

— *Une fois n'est pas coutume*¹¹... am răspuns curajos.

Într-adevăr, terminasem cu Nicoleta sau ea cu mine. Nu știi. Nu mai venea pe la noi. O îngrijea pe mama ei, care se sclerозase de tot. Auzeam: tante Virginie s-a dus cu un pumn de cocoșei de aur să cumpere zahăr... Tante Virginie nu mai iese din casă, e bolnavă... E pe moarte... Tante Virginie a murit. Mama era disperată și repeta: „Tocmai azi! Trebuie să mă duc la înmormântare! Tocmai azi.” Și era furioasă că nu întreb de ce „tocmai azi”. Până mi-am dat seama că „tocmai azi” se mută la parter noul locatar. Nu știam cine este, dar eram răscolit, tulburat. După ce a plecat mama, am ridicat capacul pianului... De câți ani nu mai cântasem la pian? De când mi-a murit câinele... Câți ani au trecut? Mama m-a găsit la pian. Nu știu ce mi-a spus. N-am auzit. Era în picioare la fereastră și aștepta. Îmi transmitea neliniștea ei, sau poate era în mine o neliniște, un tumult, de parcă s-ar fi izbit valurile de stânci, de parcă s-ar fi prăbușit o avalanșă în munți.

— Victor, termină odată...

N-am vrut să termin, n-am vrut să știu de nimic. Când s-a potolit gălăgia, am plecat. M-am dus la un cinema. Voiam să-mi treacă timpul. Când m-am întors acasă, când urcam pe scară, am auzit o voce curată ca argintul, suavă. „De ce te chinuiești atâta timp cât Isolda trăiește?” Am crezut că se transmite la radio aria Isoldei. Eram furios că s-a întrerupt brusc. Am dat fuga în camera mea. Vroiam să deschid radioul, pe întuneric. Am simțit o prezență și am aprins lumina. În pat, Nicoleta. Slăbise atât de mult că mi s-a părut că am alt trup în brațe. Nu-mi mai plăcea. Dar coapsele ei, parcă mai slabe, mă înduioșau. Plângea încet, mocnit, era înghețată. „Sunt singură”, șoptea printre sughițuri, și se agăța de mine, se zbătea ca o vrabie rănită. „Victor, să nu mă părăsești! Mi-

¹¹ O singură dată nu e obicei (fr.).

e frig!” Nu-i răspundeam. Vroiam s-o încălzesc. O mângâiam. Dar, fiindcă nu puteam să-i spun că o iubesc sau să-i fac vreo promisiune, căutam să-i dau singura bucurie de care eram în stare: o bucurie tristă. Ea, rece de data asta, nu participa, nu tăcea ca atunci, nu se oferea, se agăța cu disperare. „Nu mai am pe nimeni. Rămân aici. Rămân la voi. Nu mă mai duc acasă. Mi-e frig... Victor... Victor...”

Mi-am amintit ca prin vis că a fost o înmormântare în ziua aceea... Tante Virginie! Nu cumva a venit direct de la înmormântarea mamei ei? Spre ziuă, când am insistat să se îmbrace, m-a întrebat:

— De ce? Nu vrei să te vadă vecinele? Îți pasă de ele!

— Care ele?

— Știi tu.

— Dar tu? Tu, de unde știi? Ce știi? Vorbește.

— Tante Héléne spunea că vecinul de jos...

— Când? Unde spunea? La cimitir? Și tu ciuleai urechea, când coborau sicriul în groapă? Când mama ta intra în pământ? Ce oroare! Să pleci imediat!

— Nu, Victor.

— Atunci plec eu.

M-am îmbrăcat și am coborât scara. Pe stradă, am simțit-o în urma mea... Ca un câine, venea după mine.

— Cum îl cheamă pe noul locatar? – am întrebat-o.

— Hai, că tu știi tot.

— Are două fete. Nu le-ai văzut?

Nu i-am răspuns. Nu știam că Voica Barată e Cleopatra, fata de care mă îndrăgostisem pe șantier la Bicz.

— Victor, mi-e frig!

Nicoletei îi clănțăneau dinții. Am umblat năuc pe străzi până s-a deschis o cafenea unde i-am dat un ceai.

La început tăcea. Aștepta. Aștepta noaptea. Nu cerea nimic, se dăruia. Sau poate mă consuma. Nu știu. Nu m-am gândit că are suflet. Are? Sufletul e localizat undeva

în creier. Nu m-am gândit că Nicoleta are creier. Sau că se folosește, ca orice alt animal, de instinct. Pornind de la premisa că nu are creier, am crezut că nu are inimă (cu toate că, în casă, nu se vorbea decât de inima ei bună). Era bună din calcul și rea din instinct. Bunătatea și-o arăta, răutatea și-o ascundea. Arma de care se folosea era modestia.

Dar dacă Voica ar ști că noaptea o țin pe Nicoleta în brațe și ziua am cruzimea să-i ofer filmul iubirii noastre platonice, ce-ar spune? „E un monstru!” Cum aş putea fi-o conving că nu sunt un monstru? Dar de Nicoleta, cum mai puteam să scap? Parcă e un fir de păr în mâncare, același fir de păr în toate farfuriile. Și dacă, la început, s-a mulțumit cu puțin, când a simțit primejdia a început să lucreze activ ca o cârțiță. Parcă o văd în întuneric, la cinema, lipită de perete. Ochii ei asupra noastră, parcă se dilatau, parcă voiau să ne înghită! Când am ieșit din sală, Voica nu mai era lângă mine. Ne despărțise lumea care ieșea în grupuri masive, sau ea se depărtase. Pe stradă, în fața mea, Nicoleta...

— Crăpai dacă nu te așezai lângă Voica?

I-am tras o palmă. Nu știu dacă Voica a văzut sau nu. Cred că nu a văzut. Dar atunci, de ce n-a scos niciun cuvânt până acasă? Nicoleta dispăruse de parcă o înghițise pământul. Am găsit-o îmbrăcată pe marginea patului. Am dat-o afară pe ușă. A rămas pe scară, scâncind ca un cățel, până când a dat peste ea Clemansa, care ieșise să-i dea drumul cotoiului.

— Bietul copil! – povestea a doua zi. — Copil orfan... Îi e urât acasă. O fi avut vreun vis urât! A venit la noi și s-a așezat pe scară.

— Ce fată bună! – suspina Elena. Dacă Victor s-ar însura cu ea, n-aș mai avea nicio grijă. Îi lustruiește pantofii, îi calcă pantalonii.

— I-a rămas și casa lui tante Virginie – adaogă Clemansa.

— Și dacă într-o zi se întoarce tatăl ei... cu dolari... zâmbește Elena, ca în vis.

Numai Artemiza o intuiește pe Nicoleta.

— Ochii și urechile lui Darius... Asta e Nicoleta!

— Darius? – se miră Clemansa.

— Ia adu-ți aminte, Clem! În clasa întâi de liceu ai învățat Istoria antică. Într-a doua, s-a dărâmat școala...

— Cum să nu știu, nu sunt incultă! Unul a fost Darius...

— El a fost unul, dar ochii și urechile lui se tot înmulțeau...

Dar Nicoleta a fost mai tare decât Artemiza. Avea picioare bune, neobosite, subțiri dar vâjnoase și sprintene. Artemiza n-avea picioare deloc. Și, de la o vreme, se folosea de Nicoleta mai mult decât de cârje sau de rotilele scaunului.

— Ascultă, fetițo – i-a spus într-o zi – de bine de rău ți-ai luat bacalaureatul. E adevărat că e, cum se spune, pe puncte. Dar, de bine de rău, ai o patalama! Și pe urmă? *Un point, c'est tout?*¹²... Ce-ai de gând să faci?

— Să urmez Filologia.

— Bine. Am să vorbesc cu rectorul.

— Am vorbit eu. – Și, fâstâcindu-se – când m-ați trimis cu o carte... cartea cu dedicație – i-am spus că sunt nepoata mamei și că aș vrea...

— Joci tare, fetițo! Și bine faci. În junglă trebuie să știi să te aperi. Ai cursuri?

— Mi le-a dat Costache

Și așa m-am pomenit cu Nicoleta coleg la Filologie. Eu, în ultimul an, ea, în primul, dar asta nu schimba nimic. Ziua învăța cu Costache, seara împreună cu el pornea în căutarea noastră. Șir nu se lăsau până nu ne găseau.

Colț mansardat. Sub scară, nișa unei camere mari,

¹² Un punct și gata ? (fr.).

camera lui Victor. Pian. Pick-up, măsuță de fier forjat, un mic bar, o canapea îngustă, lampă cu picior înalt, câteva rafturi cu cărți, cărți peste tot, dezordine voită. Pe cartoane, pe pereți, texte din *Biblie*: „Dumnezeule, tu vezi tot...” „Veghează și te roagă”. „Nu sucomba tentației – spiritul dorește, carnea e slabă”. Nicoleta, la pian, cânta o șansonetă și se acompania: *Gué, Gué, toujours sur le quai...*

Victor îi explică Voicăi:

— E o baladă veche, cavalerul de Gué era trist, căuta un loc unde să-și îngroape iubita...

Nicoleta continuă, ciulind urechea:

— *Un coin de roses dans le jardin, pour enterrer sa bien-aimée*¹³... Și, sculându-se brusc:

— Îți place, Voica?

— Ar trebui s-o aud de la început...

— Indiferent cum începe, la urmă cavalerul te îngroapă – zâmbește Nicoleta cu o urmă de melancolie.

Victor, surprins de spiritul ei de replică prompt și agresiv de la o vreme, își toarnă un pahar de vin și intervine prostește:

— Depinde...

— De ce depinde? – întreabă Voica.

— De ce fel de iubire... de ce fel de iubită.

Nicoletei îi vine sângele în obraz. Voica vrea să plece. Costache a găsit la radio o muzică de dans. Victor vrea să danseze cu Voica.

— Nu, e târziu. Am urcat pentru o clipă. Măine am examen.

— Un artist trebuie să sară peste o zi proastă, ca un cal bine antrenat peste un obstacol. De fapt, nici nu știu ce rost au notele. Mai important decât vocea e expresivitatea, plastica gestului.

— Dar ce, e dansatoare? – spune Nicoleta și, ridicându-și cu grație marginea rochiei, îl invită pe Costache la

¹³ Un colț cu trandafiri, în grădină, ca să-și îngroape iubita (fr.).

dans.

Victor îi oferă Voicăi un pahar de vin.

— Nu. Trebuie să plec... Mă așteaptă tata.

— Ce-ar fi să ne emancipăm?

— Ce-nțelegi prin asta?

— Să nu mai dăm socoteală...

Nicoleta, dansând, prinde vorbele în zbor, râde:

— Tata fuma la closet până la cincizeci de ani, ca să nu-l vadă bunicu'...

— Victor, ce-i între voi? – întreabă Voica în șoaptă.

— Te iubesc, Voica!

— Pe ea ai îngropat-o?... Alta la rând? ...

— N-am iubit-o, n-o iubesc. Nu am mințit-o, nu te mint.

— Totuși, ne pândește, ne dă târcoale.

— Așa e casa asta, numai ochi și urechi.

Era furios pe Costache, care, lăsându-se condus de Nicoleta, dansa în preajma lor.

— Vă cunoașteți de mult? – întreabă Voica.

Victor dădu pe gât paharul cu vin.

— Optsprezece ani a-mplinit la mine-n pat.

Voica îi aruncă o privire îngrozită.

— Spune, Voica, dacă într-o încăierare l-aș ucide pe amantul amantei mele, tu mi-ai aduce basamac la pușcărie?

Nicoleta se prăpădește de râs.

— Cum ai spus, Victor? Amantul amantei? Îmi place grozav...

Voica s-a îndreptat spre ușă. E cu mâna pe clanță. Victor îi prinde mâna.

Nicoleta râde și repetă:

— Amantul amantei... Victor, nu te necăji, îți aduc eu basamac!

Voica a reușit să-și elibereze mâna, a deschis ușa și a coborât scările în grabă. Victor în urma ei. În capul scărilor, Barotă.

— Ce-i, Voica, s-a mutat cârciuma sus?

— Nu trebuie să văd la cinema cum arată o cârciumă...
Barotă i-a tras o palmă.

Apropierea dintre Artemiza și Voica s-a făcut fără știrea mea. Toate personajele de sus până jos au luat parte, afară de Barotă, prea demn, prea mândru pentru asemenea sforării. Geta spunea despre mine: „bibliotecă răsturnată în camion” sau „sclivisiții ăștia care, altădată, s-ar fi uitat de sus la noi, umblă acum neîngrijiți, ca să le plângem de milă. Niște păuni; și-au pierdut cozile colorate, dar le-au rămas destule pene ca să-și împodobească frazele...” De unde-o fi găsit fotografia mea cu monoclu și cu fesul pus pe-o sprânceană? Geta a fost de la început pornită. Barotă stătea de vorbă cu mine. Îi plăcea muzica. „Uneori, când ascult, parcă cineva îmi umblă în suflet, parcă-mi atinge o rană. Alteori, mă iscodește, îmi pune întrebări, sau îmi răspunde. Îmi limpezește gândurile sau mă pătrunde încetișor, cu grijă, dar și cu un fel de curiozitate, mă ia de mână și pășim pe un teren necunoscut. În ziua când ne-am mutat aici, nu știu ce bucată cântai, dar parcă se prăbușeau munții, se spărgeau zăgazurile și apele o luau razna... Da, da, parcă alerga o herghelie de cai dezlănțuită, o herghelie de cai sălbatici, și se ridica praful...”

— Compozitorul e nevoit uneori să exprime sentimente care ies din măsura omenească și atunci imaginează o herghelie de cai dezlănțuită...

— Aș vrea ca fetele mele să învețe cât mai mult, să cunoască muzica și pictura și tot ce-i frumos. Eu n-am avut parte...

Bineînțeles, a venit și ziua când tot el i-a spus Voicăi:

— Lasă-l... Nu e de noi... Vorbește urât cu maică-sa, cu bunică-sa. Și ce le-o mai fi zicând când o ia pe franțuzește. Vorbește franțuzește și înjură românește...

Sau, altădată:

— Știu că ți-e greu să-ți deschizi sufletul, Voica. Nu sunt

duhovnic... Dar dacă ai nevoie de un sfat, ți-l dau: Lasă-l!

— De ce?

— Tu știi mai bine de ce. Te gândești că sunt bătrân și nu-nțeleg. Pentru copii, tata e totdeauna bătrân: tata e tata. Voica, nu cred că amorul e orb; dacă n-ai vedea câte parale face, ai fi fericită, dar nu ești.

Geta pune sare pe rană:

— Care e dovada de iubire pe care ți-o dă? Te-a întrebat vreodată dacă ți-e cald sau ți-e frig? Te ocrotește? Știe că, pentru vocea ta, fumul e otravă și te trage după el în cârciumi. Te ține până noaptea târziu și tu stai și te uiți în gura lui, fiindcă jonglează cu citate, se îmbată cu vin și pe tine te îmbată cu fraze. Îl compar pe Horia care se exprimă simplu, dar nu uiți niciun cuvânt. Nu-ți mai dă pace, te obligă să te gândești. Frazele lui Victor sunt ca puhoaiile de munte, cară cu ele tot ce găesc în cale, te uluiesc, te ameteșc, dar când te dezmeticești, nu mai ții minte nimic. Numai că Victor are grijă să nu te dezmeticești...

— Are nevoie de mine.

— Și cum îl ajuți? Învață mai bine de când te cunoaște? Bea mai puțin?

Artemiza era un adversar tare, mai ales când se trezea în ea sufrageta.

— Voica, uite o carie pe care aș vrea s-o citești: *Madame Curie*. Nu ți-o împrumut, ți-o dau. *Un livre prété c'est un livre perdu*.¹⁴ Mă preocupă o întrebare. Nu-i singura. Ce s-ar fi întâmplat dacă Maria Sklodowska s-ar fi măritat cu alesul inimii ei, fiul unor nobili polonezi, unde era guvernantă? Mă îngrozește și mă obsedează întrebarea asta: ce s-ar fi întâmplat dacă nobilii ei stăpâni, snobi și îngâmfați, nu s-ar fi opus la căsătoria lor? E posibil ca marele destin care o aștepta, întâlnirea cu Pierre Curie, epocala lor descoperire, Premiul Nobel și tot

¹⁴ O carte pe care o împrumuți e o carte pierdută (fr.).

ce știm, sa se fi împiedicat de o banală fericire? Crezi că există o singură iubire, Voica, un singur fel de a fi fericit? Cazurile sunt prea rare și neinteresante. Dacă Julieta n-ar fi murit la 14 ani, și Romeo, odată cu ea, crezi că iubirea lor ar fi durat până la adânci bătrânețe? Nu-ți pierde vremea, Voica. Ascultă-mă pe mine. E mai grav să-ți pierzi vremea, decât să-ți pierzi capul. Capul ți-l mai regăsești, dar timpul fuge iremediabil. Ce repede fuge... Să-ți spun eu ce repede fuge... Și într-o zi dai socoteală. Mai ales dacă ai avut norocul sau nenorocul să ai un talent. Atunci neliniștea, îndoielile devin tovarăși de drum. În timpul ăsta, tot felul de nechemați își dau cu părerea. Vrei să cânți, abia ai învățat să deschizi gura și se găsește cineva care te îndeamnă să o ții mai închisă, să nu se vadă că ai strungăreață. Unul spune că ai nările prea mari. Altul te sfătuiește să le dilatăi mai mult. Tu ai o voce cu mari posibilități de interpretare, dar o prietenă „sinceră” te bate pe umăr: ai o voce drăguță, dar să o auzi pe X, e mondială! Voica, nepotul meu, un bun psiholog, a căutat, dimpotrivă, să-ți dea încrederea de care ai nevoie. Nu ți-a ghicit în palmă că ai să ajungi celebră și ai să pleci peste mări și țări? N-a căutat să te ajute, dându-ți lecții și sfaturi ca să te faci să crezi că-i atotștiutor? Uite o carte, Voica, acolo, în stânga. *Un erou al timpului nostru*. Ai să descoperi în biblioteca asta, uneltele de seducție ale nepotului meu. Decât să te plimbi eu el prin cârciumi și să-i asculți sfaturile, mai bine vino aici și ia-le de la sursă. Vezi romanul lui Lermontov... se deschide la tirada lui Peciorin... E calul lui de bătaie... Chiar și pe mine a încercat să mă cucerească cu tirada asta. Zâmbești? Nu sunt tânără și frumoasă? Frumoasă n-am fost niciodată. Dar deșteaptă am fost și am rămas. Victor vrea să obție de la fiecare câte ceva și pedala pe care apasă e farmecul lui personal, tristețea moștenită de la taică-su. Și, întinzând mâna, Artemiza ia cartea, o răsfoiește. Uite tirada lui Peciorin, cred că ai s-o

recunoști: „Toți au citit în chipul meu semnele unor însușiri, care erau de fapt inexistente. Dar ele au fost presupuse și astfel s-au născut. Am fost acuzat că sunt viclean, am devenit închis. Eram deosebit de sensibil la bine și la rău, nimeni nu mă mângâia, lumea mă jignea...” și așa mai departe... Mi-e greață! – făcu Artemiza. Nu de tirada asta care e foarte frumoasă, ci de nepotul meu care o debitează, ca și când ar fi din capul lui. Da, da. Asta e metoda numărul unu: sunt o victimă a familiei, port o moștenire grea... Părinții mei s-au urât... Tata a fost nefericit. Îi seamănă... A doua: Sunt cultivat, foarte cultivat, cel mai cultivat băiat din lume. Am citit, tot, știu tot. A treia: Vreau să te ajut să-ți realizezi visul. Ai voce. Profesorii oficiali nu fac două parale. Îți nenorocesc vocea. Îți recomand o profesoară care să-ți dirijeze vocea, nu să-ți-o omoare. (Se vede din jocul interior al Voicăi, dintr-o anumită nervozitate că recunoaște cuvintele lui Victor.) Ce zici, Voica? Are memorie bună, pramatia. Nu ți-a spus că sunetul trebuie să fie adus în față, în mască, pe nas? Da, așa e, cu cât urcă mai sus, mai înalt, trebuie adus mai în mască, în cutia de rezonanță a cavității bucale, deasupra laringelui. Cutia de rezonanță a cântărețului e același lucru cu cutia viorii care amplifică vibrația corzii. E foarte adevărat și sună foarte bine, nu-i așa? Numai că asta nu-i din capul lui... Uite colo, în dreapta, o carte în piele vișinie: *Arta de a cânta un cântec*. Autoarea e Yvette Guilbert. Cartea asta e o comoară. O comoară din care nepotul meu scoate tot ce-i trebuie, ca să te facă praf. Ia deschide... unde vrei... și ai să-i recunoști papagalul.

Voica citește: *Studiul plasticii fixează epocile. Un cuvânt, o frază, te pune pe drumul gestului pe care trebuie să-l faci. O linie, un gest, precizează sursa îndepărtată a unui cântec. Nu poți să-l saluți pe Nero cum l-ai saluta pe Ludovic al XIV-lea. Trebuie să urmărești echivalența gândirii poetice. Arta e dragoste. Să faci operă de artă înseamnă să iubești.*

Artemiza (amuzându-se): Concluzia: lubeste-mă, Voica, dacă vrei să devii o mare artistă...

Voica vrea să spună ceva, dar nu poate vorbi.

Artemiza e în vervă:

— Numai că Voica Barată nu-i cade ușor în brațe, nici chiar cu arsenalul ăsta greu. Nepotul meu n-a încercat să te scoată din sărite, arătându-ți cusururile? Nu ți-a spus că n-ai ținută, că nu știi să umbli? ... Uite, citește aici...

Ai gâtul prea lung, îl ții prea drept și asta te face să pari trufașă... Dar ținuta asta țanțoșă te lipsește de farmec. Ajunge să citești numai titlul capitolelor...

Voica ezită, dar cu nesațul de a ști tot, de a se convinge până la capăt, citește: *Cum se face să ai farmec? Ce te ajută să ai farmec? Dorința de a plăcea, de a suprima tot ce ar putea să displacă.*

Artemiza:

— Nepotul meu *nu* ți-a spus: „supraveghează-ți grațiile”? „Caută să ai o personalitate atrăgătoare”? Vezi că scrie acolo.

Voica (citește): *Personalitatea trebuia să ți-o construiești tu însuși. Disciplinează-ți slăbiciunile, îndepărtează-ți instinctele perfide...*

Victor intră și înțelege totul dintr-o privire. Artemiza se face că nu-l vede.

— Voica, ia cartea asta: Sparkenbrook. Văd că nepotul meu a subliniat câteva fraze, și le-a tradus în românește. Nu ți le-a spus ca și când ar fi ale lui?

Voica, albă ca varul citește: *Actul dragostei nu devine deliciu senzual, ci un extaz care face să dispară diferența între două ființe.*

Victor e în fața Artemizei, gata s-o sugrume. Dar avocata, păstrându-și calmul:

— Voica, ia cărțile astea, lui îi rămân destule.

— Mi-ar trebui un camion!

Victor, către Artemiza:

— Iago, n-am să-ți iert niciodată...

Artemiza (scuzându-se): Am vrut să-i deschid ochii fetei.

Voica: Am găsit aici sursa „geniului” tău. Îți admiram inteligența, cultura, în loc să-ți admir memoria. Și, arătându-i biblioteca: Era mai cinstit să-mi împrumuți câte o carte.

Victor (Artemizei): N-am să-ți iert niciodată.

Voica (spre Artemiza): Mulțumesc! Vă mulțumesc. N-am să uit, și iese ca o regină, părăsind scena.

Victor (către Artemizal: De ce ai făcut asta?

Artemiza: Ești un criminal. O cari prin cârciumi, o ții în fum, o plimbi pe străzi, a doua zi e afonă.

Victor: Ești bătrână și urâtă...

Artemiza: O femeie inteligentă nu-i niciodată urâtă. Și de bătrânețe nu scapă nimeni!

Victor, simțind nevoia s-o insulte: Ești o fată bătrână...

Artemiza: Tu să fii sănătos! (Râde cu poftă.)
Confidențial... Am iubit în cincinale...

Victor (trântind ușa): Iago!

Artemiza (îl cheamă): Victor...

El nu se întoarce, dar ea îi vorbește, ca și când ar fi de față: Ți-ai făcut de cap. Nu-i nimic. Și năzbâtiile astea pot fi de folos, dacă știi să te oprești la timp... Ajunge! Așa nu se mai poate! Adună-te. Nu mai șovăi. Caută-ți drumul, alege... Barca asta se clatină. Uite. Mie mi-e greață. Îți dau tot ce am. Dar pleacă de aici, din casa asta. Nu mai ai nevoie de trei dădace... Fugi mâncând pământul! Nu mă întreba unde... La dracu! Dar să scrii, să cunoști viața, să suferi, să iubești și să urăști. Atunci ai să scrii. Auzi? Să deschizi ochii mari în jur și să cauți să înțelegi prezentul și mai ales viitorul. Ai talent, Victor. Dumnezeu îți dă, dar nu-ți bagă în traistă... Nu te potrivești la țâfnele maică-ti, la fanteziile ei maladive. Scutură-te de trecut, dar bine, cum se scutură pământul când e cutremur. Las-o în pace pe Voica. Pleacă. Du-te unde vezi cu ochii... Umple-ți sufletul de viață adevărată, vie... Umple-ți ochii de frumusețea ei!

Știu, îmi porți un ghimpe că i-am deschis ochii Voicăi. Numai asupra fanfaronadei tale nu și asupra însușirilor bune, care, orice s-ar spune, le ai și atârnă mai greu la cântar... Am făcut-o spre binele ei și al tău. Sunteți prea tineri ca să vă legați de mâini și de picioare, și sunteți artiști... Să nu uitați asta... Arta cere jertfe. N-o să le puteți face decât pornind liber care-ncotro. Poate într-o zi o să vă întâlniți. Ea o cântăreață, tu un poet. Un scriitor. Dar până atunci, am socotit că e mai bine să-ți spun așa. Pe limba mea: lasă fata în pace! Iar ei – nu-i de tine, fetițo!

Complotul împotriva mea dăinuia. Complotul tăcerii. Mi se părea că toți îmi sunt dușmani. Chiar și Costache. Într-o noapte, când am rămas fără vin, fără bani, mi-am adus aminte că mai am în pod câteva sticle de Cotnari. Acont din zestrea pe care urma s-o primesc dacă, de ziua mea, mă logodeam cu un miel nevinovat, Armanda. Se făceau mari pregătiri și eram plictisit, exasperat. Nicoleta pretindea că-i însărcinată. Vinovatul, eu. Costache, îndrăgostit de Nicoleta, nu bănuia nimic. Degeaba căutam să-i deschid ochii. Ce tot umbli cu proasta asta? Ce-ți pierzi vremea? Ce poți tu să discuți cu ea?

— Mie să-mi spui dacă erai beat. Nu-i așa că erai beat? Cum ai putut să spui că a împlinit optsprezece ani la tine-n pat? Ticălosule!

— *In vino veritas.*

Mi-a tras o palmă.

— Costache, ești un idiot, un dobitoc. Când vrei să fii fericit, închizi un ochi. Tu îi închizi pe amândoi. Ești laș.

— Ești beat în permanență, Victor. Asta-i singura ta scuză.

— Mai am niște sticle de Cotnari. Vino cu mine. Trebuie să ajungem în pod.

— Dacă retragi ce-ai spus...

— Nu retrag nimic. Ești prietenul meu... Hai să bem...

Costache mi-a întors spatele. Eu nu-mi găseam cheia. Am scotocit în toate buzunarele. În cap mi se-nvârtea basamacul. Am căutat în toate buzunarele. În cele din urmă am bătut la ușă discret. Nu voiam să-l trezesc pe Barotă și nici pe Geta, inamicul meu cel mai înverșunat. Voica plecase din București și nu știam unde. Sus, la mansardă, fereastra deschisă, lumina aprinsă. Am strigat: „Eu sunt. Victor...” Eram sigur că Artemiza o să mă audă. De când n-avea picioare, auzea ca un iepure. Sigur că nu vroiam s-o mai văd, dar ea o s-o trimită pe Clem. Nimeni nu știe mai bine să umble în vârful picioarelor. De două ori pe noapte cobora să-i deschidă lui Dagobert. Dar uite că nu apărea bunicuța. M-am urcat în copac. Nu pentru prima dată. Cunoșteam drumul, din cracă-n cracă. Aud vocea groasă a Mizei: „Vezi ce vrea cimpanzeul?!” Clemansa o liniștește: „*Ma chérie, c'est le vent...*¹⁵” „E cimpanzeul!” repetă cu autoritate Artemiza. Eram gata să pun piciorul pe fereastră, când îl văd ca într-o apă care se mișcă pe Barotă.

— Ei, ce cauți acolo?

— Îl caut pe Victor...

— Când ai să-ți rupi gâtul, n-ai să mai faci filosofie! Hai, dă-te jos...

— Îl caut pe Victor, pe onoarea mea...

— Dă-te jos imediat!

— Vreau să-i cânt o serenadă zeiței Themis. Zeița dreptății, mătușica mea, fecioara rătăcită. Uite și bunicuța. Acum o să apară și mama: „Eu sunt, bună mamă. Fiul tău iubit, eu, și de la oaste...” M-am încurcat...

— Când bei nu te-ncurci...

— Când nu beau, n-am curaj să stau de vorbă cu tovarășul Barotă...

— Vino să stăm de vorbă. Ai grijă să nu cazi.

Am început să cobor din cracă-n cracă și nu s-ar fi întâmplat nimic, dacă n-ar fi apărut mama „despletită și

¹⁵ Draga mea, e vântul... (fr.).

cernită”. Când a tras un țipăt: „Victor!!!” am alunecat de pe ultima cracă. Barotă m-a prins, m-a susținut cât a putut, dar mi-am scrântit piciorul. Dacă nu mă prindea, îmi rupeam picioarele amândouă sau șira spinării. Așa, m-am ales doar cu o entorsă și cu disprețul lui. Acum era convins că sunt iremediabil pierdut și că trebuie să o scape pe Voica de mine.

Uneori întrerup lectura și-i pun lui Victor întrebări, parcă-i cer socoteală: „N-ai încercat să stai de vorbă cu Barotă?” Răspunsul îl găsesc pierdut printre foile nenumerate:

Barotă a venit să mă vadă. Aveam piciorul imobilizat, genunchiul umflat, împachetat în vată, strâns într-un bandaj compresiv.

Îl credeam ursuz, violent. Barotă are un suflet înșelat de tot ce se poate numi poezie și un fel de nostalgie a anilor care au pregătit eliberarea și a primilor ani care au urmat. Mi-a vorbit despre copilăria lui.

Fiu de pescar, n-a apucat să învețe decât patru clase primare, într-un sat – Murighiol, în Deltă. Acolo se-njghebase o școală, adică o clasă și se adusesse un profesor. Dar era nevoie de cel puțin șapte elevi și erau numai șase. „M-au adus pe mine dintr-un sat vecin – Uzlina – și nimeni nu îndrăznea să-mi spună nici du-te mai încolo, că dacă mă supăram și plecam, se închidea școala... Și așa am făcut patru clase primare. Aș vrea ca fetele mele să învețe cât mai mult, să ajungă unde n-am putut eu să ajung. Îmi părea bine când îi vorbeai Voicăi despre teatru, muzică, pictură. Îi cântai la pian, îi dădeai lecții de franceză. Te admira grozav, și pentru Voica, admirația e totul! Acum e nemulțumită de tine și de ea. Crede că din cauza ta ia note proaste. Și eu tot așa cred. Victor, e timpul să-ți bagi mințile-n cap, să înveți, să te ții pe picioarele tale. Crezi c-ai să poți să trăiești ca

mămuțele, cățărându-te-n copaci? Vrei să-ți hrănești nevasta cu alune?”

— Încă nu m-am gândit cum să-mi hrănesc nevasta... Câți ani aveai dumneata când te-ai însurat?

— Treizeci.

— Și până atunci n-ai fost îndrăgostit, tovarășe Barotă. Și n-ai sărutat nicio fată? Și n-ai făcut niciun chef? Și nu te-ai urcat în copaci? Cum se face că ați fost toți neprihăniți, cumiți. Și „fete-mari”... toți câți ne dați lecții, azi? Dumneata știi bine că tinerețea nu-i ușoară. E amară și dulce ca o nucă întregă, cu coajă și miez. Când întâlnești iubirea la treizeci de ani e mai ușor. Eu am întâlnit-o la douăzeci... Tata mi-a lăsat o trusă chirurgicală și cărți de medicină. Dar eu n-am reușit la examenul de admitere. La Drept am intrat, fiindcă așa dorea mătușa mea, Artemiza. După un an am renunțat, fiindcă nu mi-a plăcut. N-aș fi fost niciodată un strălucit maestru al barei, așa cum visa ea. Filologia, sper s-o termin, ca să am o licență, dar mama n-are răbdare. Vrea să mă însor. Mi-a pus în brațe un album să-mi aleg o nevastă. Parcă e o țuță de...

— Victor, e mama ta! – îl întrerupe Barotă.

— Mi-e silă.

— Mie spune-mi ce ai de gând să faci. După ce îți iei licența?

— Vreau să fiu scriitor și asta nu e o meserie... E un blestem.

— Eu cred că e o meserie, dacă o iei în serios. Dar mi se pare că tu nu iei nimic în serios. Te gândești că se vor găsi întotdeauna destui proști ca să muncească pentru un geniu ca tine. Ia, spune drept, nu gândești așa?

Nu îndrăzneam să-i mărturisesc că și asta îmi trecuse prin cap. Voiam să scap de privirea lui vânătă, ascuțită ca un tăiș de lamă.

— Tot ce pot să spun e că o iubesc pe Voica.

— Să iubești e frumos, băiete, și mai ales plăcut. Dar

mai departe?

— Dumneata de câte ori ai ținut o fată în brațe te-ai gândit mai „departe”?

— Dacă Voica e pentru tine una din fetele pe care le ții în brațe...

Lui Barotă îi năvălise sângele în obraz și-i pierise în aceeași clipă, lăsându-i fața albă ca hârtia. S-a ridicat să plece.

— M-ați înțeles greșit. Nu mă cunoașteți.

— Te-am înțeles prea bine. Te uiți în jurul tău și-ți spui: nu s-a schimbat nimic. Sau nu s-a schimbat mare lucru. Ei bine, te înșeli. Altădată, un băiat ca tine trecea neobservat. Acum iese la iveală, ca musca-n lapte. Ușile i se închid. Rămâne pe dinafară, izolat, singur. Să vezi ce singur ai să fii! Ai să te crezi persecutat? Nu, ai să fii scos din joc. Voica e din alt aluat. Visul ei e să ajungă la Operă, și cine-i stă în cale e dușmanul ei. Și al meu! Spune, Victor, cum o ajuți să-și realizeze visul? Poate că nu-i prea târziu s-o ajuți. Am încredere în tine.

— Vreți să-mi dați o dovadă?

— Spune...

— Aș vrea să știu unde-i Voica...

— La Baia-Mare. Studenții dau acolo un spectacol.

Cine putea să-i împrumute bani de drum? Artemizei nu-i va cere pentru nimic în lume. Cine și-ar fi putut închipui că tocmai ea... Singurul om întreg în casa asta... Singura ființă în care avea încredere... De când i-a murit câinele, Victor era convins că numai Artemiza îl iubește. Intrigantă? Nu și-o imaginase. Sufragetă de pe vremea războiului cu burii, cum îi plăcea să spuie, nevoia ei de a apăra femeia se exacerbase tocmai fiindcă nu mai pleda. Fiindcă nu le mai apăra la Curtea cu Juri, le apăra oricum, oriunde. Se desființase Curtea cu Juri. Dar nu apărătorii din oficiu. Au căpătat drepturi femeile, dar Themis, continua să lupte pentru drepturile lor... (Pentru

traducerea lor în fapt, se scuza Artemiza.) „Bătrână maniacă!” repeta Victor furios.

Singurul prieten care-i mai rămăsese, Costache. Dovadă că acceptase să se întâlnească cu el, deși era supărat. Costache nu-l va lăsa. Îi va împrumuta bani.

Dar la „Ambasador”, unde aveau întâlnire, o singură masă liberă. O fată se îndreaptă într-acolo, ajunge înaintea, ocupă masa.

— Aștept o prietenă – îi spuse intimidată. — Dar până vine... Dacă doriți...

Părea foarte impresionată că-l vede sprijinindu-se în cârje și se interesa să afle ce i s-a întâmplat. Îi zâmbea și-i vorbea, ca și când l-ar fi cunoscut. Victor, văzându-l pe ospătar a comandat un șpriț și două cafele. Fata avea chef de vorbă: „Ați venit odată la *Tânărul Scriitor*... Eram acolo... Când v-au apărut poemele, le-am citit...”

Victor nu mai știe când a dat pe gât șprițul, cafeaua... Fata a spus: „A venit prietena mea”, și atunci l-a descoperit și el pe Costache, la o masă mai depărtată. Mulțumind pentru ospitalitate, i-a făcut semn ospătarului, arătându-i unde se mută (se înțelegea că acolo va achita consumația).

— Faci pe interesantul... îl primi acru Costache, arătându-i cârjele.

— Azi e ultima zi... Vreau să plec la Baia-Mare.

— În ce scop?

— „Documentare” e parola. Și, imitând-o pe Voica: Au fost oameni care și-au lăsat nevasta, copiii și au plecat la Polul Nord. Tu n-ai curajul să coborî într-o mină. O știi pe Voica! Ridică nasul, sprâncenele și-ți vorbește ex catedra! „Victor, trebuie să-ți găsești vioara, arcușul timpul tău...”

— Voica are dreptate. Și după un Eminescu s-a născut un Arghezi.

— Bine că recunoști. În sfârșit...

— Hai. Nu mai exagera! Nu face pe nebunul! Spune ce vrei?

Cella Serghi

— Un mic împrumut. Vreau să scap de sindrofia pe care o pregătește mama de ziua mea.

— Anul trecut ai spus la fel și te-ai amuzat copios.

— Am băut copios, asta-i altceva...

Costache îi făcu obișnuita morală și chemă ospătarul la plată.

— Mai întâi, două cafele și un șpriț – făcu Victor.

— S-a plătit.

— Cum s-a plătit? Cine a plătit?

Și, întorcând capul, instinctiv, spre masa unde se așezase la început, își dădu scama într-o clipă de situația penibilă în care fusese pus. Fetele nu mai erau acolo.

— Nu ți-am spus, nu ți-am arătat că mă mut aici? Apoi, către Costache: — Îți dai seama? O fată, pe care nici nu știu cum o cheamă, nici de unde s-o iau, a plătit pentru mine... Ce-o să creadă? Și, enervat, s-a ridicat în picioare și a țipat la ospătar: Dobitocule, ți-am făcut semn că mă mut. Ți-am arătat masa. Unde ți-e capul?

— Ce-ai spus? – îl înfruntă omul pe același ton.

Victor a ridicat o cârjă, gata să-l izbească. Dar Costache, apucându-l de braț:

— Ești nebun!

Într-o clipă s-a îngrămădit lumea. Victor a lăsa cârjele și a dispărut.

Ore întregi, la Miliție, a explicat. Ospătarul recunoaște că n-a fost lovit, dar nu-i iartă gestul, jignirea. Cum a îndrăznit să-i spună „dobitocule”? Dar Victor știa una și bună: că nu poate admite ca o fată necunoscută să plătească pentru el. Și-a ieșit din fire. Îi pare rău... Nu s-a putut stăpâni...

— De ce umbli cu cârje, dacă n-ai nevoie? Ca să ai cu ce să lovești? De unde ai cârjele? Le împrumuți, ca cerșetorii care împrumută copii ca să inspire milă?

Au trecut patru ore până s-a încheiat procesul-verbal, până a scăpat de acolo. Era peste măsură de enervat. Își

amintea de Barotă: „Azi ți-ai rupt piciorul, mâine o să-ți frângi gâtul”. Vinovat e Costache, deși n-ar putea spune de ce e de vină Costache. E de vină mama care a încurajat prietenia asta: „Las' că-i bine să fii prieten cu Costache”. Artemiza e și ea vinovată. „Costache ține la tine. E dintre prietenii tăi, singurul care-mi place...” Îl ridică în slăvi: „Versurile lui Costache n-au o frumusețe în sine, dar sunt însuflețite de tot ce face vigoarea clasei lui. Simți undeva o violență de revoluționar.” Și vorbele Artemizei îi răsună în minte, mărindu-i furia: „Costache, cu toate atributele lui de intelectual, rămâne un proletar. Tu, Victor, cauți ziua de ieri – la propriu și la figurat – Costache, ziua de mâine.” Hm! Costache și Costache! Voicăi îi plac mai mult versurile lui Costache. „Au o sinceritate, un optimism...” Și Costache a ajuns să se creadă poet... „Altădată stătea gură cască și îmi asculta poeziile, îmi sorbea cuvintele. Acum s-a emancipat, S-a urcat scroafa-n copac...”

Victor își dădea seama că ceea ce l-a legat de Costache era admirația lui nelimitată. Pentru el nu exista un poet mai talentat decât Victor Movilă. În ședințe îi cânta în strună. Lua cuvântul înaintea altora și îl susținea chiar când greșeala lui era cusută cu ață albă. Buna credință, cinstea lui Costache treceau asupra lui Victor. În schimb, el îi stiliza poeziile. Îi împrumuta cărți, îl chema să asculte muzică. Îl învăța să înțeleagă un tablou. Stând de ani de zile la cămin și, mâncând la cantină, Costache era bucuros să găsească o casă deschisă, o masă bună și... pe Nicoleta. De unde să știe că o să se îndrăgostească? Era obligat să-i spuie de la început că trăiește cu ea?! Dacă n-ar fi fost el, ar fi fost altul, alții...

Era în dreptul bisericii, când a auzit un strigăt disperat:
— Victor!

Nicoleta, în haină albă de ploaie (o spăla la două-trei zile), cu părul oxigenat, lucind ca oglinda (toți banii și-i dădea la coafor), cu pantofii lustruiți (mania ei, să-și

Cella Serghi

lustruiască tot timpul pantofii), cu o servietă umflată ia subțioară – căra totdeauna ceva.

— Ce-i cu tine? Ce vrei? De ce-mi ieși în cale?

— Victor, nu mai pot amâna. Trebuie să vorbești cu doctorița. Pe mine m-a refuzat. Te rog, du-te! La urma urmei, știe cine ești... Ea și tatăl tău... Cine nu știe?

— Asta nu te privește pe tine. Alt doctor nu mai există?

— N-am bani și mi-e frică. Uite, tu poți să-i dai... Uite, trusa chirurgicală a tatălui tău. Știi că are nevoie. Azi a aruncat trei bisturie în timpul unei operații. Mi-a spus sora.

— De unde o ai? Cum ai găsit-o?

— Am văzut unde ai pus-o. Vroiai s-o vinzi, știu eu de ce... Dar eu nu pot să mai amân. Dacă nu mă ajuți, mă duc la Costache și-i spun tot... Și-i cer bani...

Capitolul VII

Neliniștea Elenei crește odată cu norii care se adună, umflă coroanele copacilor, scutură frunzele, florile, le împrăștie în fereastra ei.

Unde e Victor? Pentru ce are iar nevoie de bani? Să fi aflat că se întoarce logodnicul, că se mărită Voica? De când cu Voica, e nervos, arțăgos, vine târziu acasă. Tat-su leit. Uneori, nici nu știe pe care din ei îl așteaptă. Adineauri parcă-și aștepta bărbatul. Visase cu ochii deschiși: Era botezul lui Victor. Toată lumea la biserică, toți invitații-n păr. Puiu, nicăieri... Elenei i se pare că de douăzeci și unu de ani așteaptă la aceeași fereastră. Altădată, întârzia Puiu. Acum, Victor... Și, căutând să se liniștească: „E obiceiul lui Victor să întârzie, tat-su. Leit. Mâine nu-l las să iasă din casă, ca să nu am emoții. Musafirii sunt poftiți la ora opt. O să fie o petrecere *comme dans les beaux vieux temps...*¹⁶ O să se danseze, o să se cânte. O să curgă șampania! Elena își ridică ușor, ca pentru dans, poalele rochiei. Ce mult îi plăcea să danseze... Ceaiurile de la „Principele Mircea”, seratele de la Cercul Militar! Logodna... Deodată se uită împrejur, îngrijorată. Pereții au ochi și urechi, nimeni nu trebuie să prindă de veste că poartă o rană în suflet. Botezul a fost de mult și Puiu până la urmă a venit... Nu l-a recunoscut, a leșinat... Ei și? Puiu a rămas cu ea. De ochii lumii, dar a rămas. Bine că i-a făcut un copil... Copilul ei!

Repezindu-se la sertarul comodei, cu frică să nu intre cineva pe ușă, scoate o rochie de organdi, roșie ca flacăra. Roșu-portocaliu. Am s-o pun de ziua lui... Când o să vadă Clem, o să leșine. Cum de n-a găsit și combinezonul de tafta? Făcea ape, ape, fâșâia... Rochia cu un furou obișnuit e prea transparentă. Dar mișcarea

¹⁶ Ca în frumoasele timpuri vechi (fr.).

umerilor ei ascuțiți parcă ar spune: ei, și?...

Lista invitațiilor era sub sfeșnicul de argint. O ia s-o mai citească o dată. Toți au primit să vie. Chiar și generalul, neconsolatul logodnic al Mizei, chiar și bătrânul Charles-Rodolphe. O fi venit și la botezul lui Victor? Nu-și mai amintește să-l fi văzut altfel, decât călare la Șosea, făcându-i semn binevoitor de departe. Nu, la botez n-a venit, s-a scuzat politicos: Yvonne avea pojar. Asta înseamnă că e mai mare decât Victor... Dar ce contează doi-trei ani? Cine și-ar fi închipuit atunci că Victor ar avea șanse la mâna prințesei? Poate chiar mâine să anunțe logodna. Dacă Victor ar asculta-o... Parcă-l aude: „Are un cap de cal...” Da, dar va avea Vlașca și Teleormanul... E deșteaptă, cultivată, rasată. Artemizei nu-i place: „țâfna ei grecească”. Dar Artemiza cui nu-i găsește cusur? Nicoleta „e de un servilism suspect”. Victor „a răsturnat-o” pe cufărul Clemansei. Vocabularul Artemizei. „Tu i-ai înădădit-o... Lenuțo...” Bine am făcut. Trebuia să-mi scap băiatul de chivuța de jos. Darclée a doua... Voica Barotă... Nicoleta e fata lui tante Virginie, născută... ce curios că am uitat cum e născută. Și dacă taică-su se întoarce...

Elena încearcă la pian o melodie din opereta *Prințesa Dolarilor*. Am văzut-o după război. Cu Leonard. Mă întreb cum a convins-o Victor pe Clem să-i dea pianina... Pianul ar fi fost mai de efect. Un pian de concert în mijlocul podului, ce poate să fie mai original? Dar cum să-l ducem? „Taie-i coada”, a spus Artemiza, bine dispusă și veninoasă. Nici măcar gălbenirea n-o îmblânzește! Dacă ar vrea să îmbrace jacheta ei smocking, să-și puie bluza albă scrobită, papion negru și o camelie, ca pe vremuri, și să apară între oaspeți... aș instala-o într-un fotoliu. Artemiza Mândru, prima femeie înscrisă în Barou... Dar ți-ai găsit, Misa să-mi faci o plăcere! Dacă s-ar însura Victor cu chivuța de jos, sunt sigură că ar coborî din pat, așa cum poate când vrea, m-ar pune s-o gătesc, ba ar chema și fotografii să-i faci o poză cu paharul de șampanie în

mână, la dreapta lui Barotă... Pe când așa, „între fosilele pe care le-ai poftit, am să par și eu o fosilă” – i-a spus.

Elena e iar la fereastră: „De ce întârzie Victor? Copacii se despletesc jalnic, strada e pustie. De ce s-a certat Victor cu Nicoleta, de ce mi-a cerut bani?... Toate certurile cu Puiu începeau de la bani. Bani și bani... Când am să scap de obsesia banilor? Unde e vremea când Misa băga mâna-n buzunar: «Na, fetiço, nu te necăji...» Scotea bani din chimir și unchiul Mac: «Ia, fetiço, dar să nu știe Clem...» Curios, singurul om care nu trebuia să-i cunoască necazurile era mama ei... Chiar când Puiu, furios că nu primea zestrea promisă ca să iasă din armată, a părăsit-o – toată lumea vorbea în șoaptă, să nu afle Clem. Suferea de migrene și trebuia menajată. Puiu dispăruse. Ea căuta să-și procure luminal, după zile și nopți de așteptare... Clemansa trebuia menajată, să nu se necăjească... Totdeauna a fost menajată. Ce timpuri! oftează Elena. Treceam din brațele Mizei pe genunchii lui Mac și amândoi mă îndopau cu bomboane și bani ca să tac. Și acum, tot ea cu gura mare: «Codoașă ai fost de mică, Lenuțo... Da, da, știi tu ce vreau să spun... Cine i-a adus-o pe Nicoleta lui Victor?» Ce-i pasă Mizei? Și-a făcut mendrele. Odată povestea cum a apucat-o o furtună pe munte – „eram într-un grup de tineri” – cineva a întrebat: «Ce căutai acolo cu ei?» «*Je couchais avec*»¹⁷ – a răspuns. Consternare generală. Abia după câteva secunde a izbucnit primul hohot de râs și au urmat altele. Glumise sau nu? Atunci avea haz. Acum stă în pat și are păreri. E ușor să ai păreri când ai o pensie mare și drepturi de autor pentru traduceri, adnotări, colaborări... Când totul îți vine de-a gata, la pat, e ușor să faci pe comunistă și să faci sat cu de-alde Barotă. Câteodată îmi vine să-mi iau lumea-n cap, să las totul baltă, să fug în lume... Dar nici luxul ăsta nu pot să mi-l permit. Am un copil... Să-l văd la casa lui, să-i gădesc o nevestă, care să-i poarte de grijă...

¹⁷ Mă culcam cu ei (fr.).

Eu am obosit... Oare copilul ăsta își dă seama de sacrificiile mele? Știe cât m-am zbatut ca să-l primească în liceu? Cum s-o fi zvonit că suntem moșieri? A trebuit să dovedească, pledând zile în șir că moșia a fost în realitate un proces pentru o moștenire la care ar fi avut dreptul străbunica lui Victor, apoi fiicele ei. Artemiza a renunțat. Clemansa a câștigat procesul în ultima zi a lui '47... Ghinion! Dar nu-i nimic, vremurile se schimbă... și moșia, care nu a fost nici a bunicii, nici a Clemansei, nici a mea, va fi a lui Victor. Degeaba râde Misa cu poftă și-și izbește fruntea: «Asta moșie, fetițo... uite moșia mea! Inteligența, talentul, astea-s moșii! Pune-l pe Victor să-nvețe. Nu-i băga în cap gărgăuni. Nae Mândru, bunică-tu a vândut lumânări în Piața de Flori, bomboane pentru colivă și o aristocrată scăpătată l-a luat fiindcă avea bani. Asta a fost revoluția burgheză; burghezia pornită de la opinci a vrut să aibă blazoane. Cererea a fost așa de mare, că au început să se importe blazoanele din Fanar și de la Roma.» Când Misa se crede la bară, cine-o mai poate opri? Dar ea, Elena, știe una și bună: că numele are nevoie de bani și banii de nume. Idealul ei pentru Victor: o fată cu zestre. Movilă e un nume cunoscut de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Dar numai averea mai poate să-i dea strălucire. Și dacă Victor se însoară cu o fată bogată... «Mai lasă fumurile și sindrofiile», îi spune Misa. Ba nu le las și... de ziua lui...»

Elena își încearcă iar rochia de bal a Clemansei în fața oglinzii. Pentru Victor o să fie o surpriză. E obișnuit s-o vadă în negru, râde de ea: „despletită și cernită”. Pentru el, nu-i o femeie, poate doar o femeie bătrână. Dar doctorița purta iarna asta o căciulită roșie! Poate că mai are amanți! Ea știe să trăiască, știe de ce-a trăit. Eu am fost o proastă... Așa mi-a spus Bazil: „*Verișoară, proastă ai fost... Dar nu-i prea târziu... Was nicht war, das kann noch werden...*”¹⁸ Ce curios că l-am întâlnit tocmai când

¹⁸ Ce n-a fost, poate să mai fie (germ.).

voiam să-l invit. Cu un gest ștregar, i-a ridicat bărbia. Ha, ha, ha, râde Elena și, mișcându-se în fața oglinzii, cu rochia prinsă cu amândouă mâinile în talie, începe să fredoneze: *Comme la fumée d'une cigarette...* Și gândurile ei se împrăștie ca fumul, sar ca niște spiriduși de pe o sârmă pe alta...

Dar angoasa își face loc: Unde e Victor? De câți ani își pune întrebarea asta? Ce greu l-a crescut! An de an l-a împins... Profesorii spuneau: „E inteligent, dar capricios, distrat, răsfățat”. De ce nu? Atâta copil am și eu. E frumos, cultivat, inteligent, talentat. Recunoaște și Misa că e talentat. Și totuși, în ultima clasă de liceu, cât p-aci să-l elimine. Nu învăța, nu-i păsa de nimic. Scria poezii, citea. Ce disperată a fost când au chemat-o la școală! Ce inspirată a fost când a spus: „Îi e foame! E distrat, fiindcă-i flămând!” Se uitau profesorii unii la alții. Elenei îi vine să râdă. Nu e ea nepoata Artemizei? Așa-i venea Misei, când pleda, câte o idee, pe neașteptate, o idee care dărâma dintr-o suflare castelul din cărți de joc pe care-l ridicase adversarul. De ce n-ar avea și ea, Elena, idei sclipitoare? A fost o adevărată stupoare când a spus: „Băiatul nu învață, fiindcă-i e foame... Pensia e mică. Am o mamă bătrână, o mătușă și mai bătrână infirmă... Desigur că ați auzit de Artemiza Mândru.” Elena râde. De la o vreme i se-ntâmplă s-o apuce un râs, pe care nu și-l poate stăpâni. O umflă râsul, ca pe vremea când era școlăriță. Era un adevărat chin că n-avea voie să-și dea drumul, să râdă după pofta inimii. Acum își dă drumul. Și dacă e de față Clemansa, râde și ea, fără să știe de ce, ca să n-o contrazică. „Nu-i nimic. Mai bine să mă creadă nebună, dar să-mi știe de frică. Misa se uită câteodată la mine ciudat. Vrea să știe de ce râd. Dar eu am și uitat. Da, nu mai știu de ce râdeam. Da, pensia e mică. O mătușă oloagă, victima monarhiei...” Elena se învârte iar în fața oglinzii și se întreabă: cum i-ar sta cu părul vopsit? Roșu ca flacăra, roșu ca rubinul. A povestit despre accidentul

de la 8 iunie, despre prăbușirea tribunei, despre morți și răniți... Când e vorba de Victor e inspirată. Nu-și pierde șirul. „Copilul crește, e prea înalt pentru vârsta lui, și toată noaptea scie. Poate că va fi un mare scriitor... Și n-am cu ce să-l hrănesc. Are nevoie de o hrană mai substanțială... Da, da... nu se poate concentra, fiindcă-i e foame...” „Și dumneavoastră nu aveți nicio slujbă?” – a întrebat-o unul dintre profesori tocmai când ceilalți erau câștigați de partea ei. „Nu uitați că am în grijă două bătrâne și un copil.” Își amintește cum a intrat în panică: să nu apară Clemansa cu părul ca pana corbului, cu fața ca laptele, cu turbanul din petale de catifea roz, legat cu o voaletă vișinie, cu rochița imprimată cu flori roz pe fond negru... Era vara, în ajun de examene. Putea să apară cu tocuri înalte, gentuță de argint! „Unde-o fi gentuța de argint? N-am văzut-o în cufăr... Și nici *face-à-main*-ul... Poate să-l fi luat tot eu și să-l fi pus în sertar. Nu mai țin minte de la mână pân' la gură! Nu găsesc trusa chirurgicală. „Și Elena deschide alt sertar, dar îl închide la loc și dă fuga la fereastră. Pe unde umblă copilul? Misa își bate joc: «Ce copil? Împlinește douăzeci și unu de ani! E bărbat!» Nu, Victor nu o să fie niciodată un bărbat. E copilul meu, al meu... Dar de ce întârzie?”

Turlele bisericii Visarion îi amintesc botezul. Trebuia să afle toată lumea că soțul ei s-a întors acasă, că a părăsit-o pe doctoriță, că sunt fericiți, că au un copil, un băiat. Neapărat, băiat. Și băiat a fost. Victorie! Ce nume frumos: Victor! Doctorița, de ciudă, a dispărut. Artemiza îi dădea zor că a plecat la Congresul din Scoția. Chiar acolo, în biserică, și-a găsit să spuie că doctorița a plecat la Congresul din Scoția... Sigur că m-a pufnit râsul! O țărancă la Congresul din Scoția! Da, a pufnit-o râsul și nu s-a mai putut opri. A avut o criză de râs. Nimic altceva... Și acum îi vine să râdă. Și privirea ei șovăielnică trece de la turlele bisericii Visarion la casa de alaiuri. Cine ar fi crezut că o să se lăfăie aici doctorița? Ce nerușinare! Și,

uitând ca de obicei că de douăzeci și cinci de ani casa nu mai e a lor, spune cu voce tare: „Tot a noastră o să fie. Acolo m-am născut. Acolo se dădeau seratele, ceaiurile... Acolo apărea Clemansa, frumoasă în rochiile ei decoltate. Toate le purta pe combinezon de tafta. Pe Misa parcă o văd în tair negru, cu bluza scrobită, cu papion... scapără de vervă. Mac era gelos. Mac era gelos și pe Clemansa și poate și pe mine. Dădea pe gât pahar după pahar. Mai ales când lipsea Artemiza. Când o vedea, plescăia de plăcere. Da, când o vedea era bine dispus și puteai să-i ceri orice... „la spune, Lenuțo, pe care-l vrei? Mi se pare că ți-a căzut cu tronc vărul' Bazil, cavaleristul! Nu? Dar doctorul Movilă? Îi stă bine uniforma de ofițer. Frumos bărbat! Parcă-i un faraon... Hai să vedem ce-i de făcut? Vrea să iasă din armată și are nevoie de bani... Șo pe el! Ha, ha, ha...” Mac râdea zgomotos. Era cireșul înflorit, ca acum; în vară, nunta cu alai la biserica Visarion. În toamnă, cearta cea mare. Și dispariția lui Puiu.”

Elena privește iar pe fereastră cerul încărcat... Când s-au adunat norii? Unde e Victor? Mintea ei face iar drum înapoi. Se vede la Salvare... O soră îi șterge fruntea, o mângâie... „Aveți răbdare, o să vină...” De unde știa, șerpoaica? Nu cred că s-au cunoscut când a venit Puiu la spital. S-au cunoscut înainte? Ce curios! Abia acum își dă seama că Voica seamănă cu doctorița. Nasul scurt, ușor acvilin, gâtul lung, ținuta trufașă. Ce au femeile astea de știu să ție capul sus? Și Elena se repede la oglindă și-și potrivește iar, peste rochia ei neagră, uzată, rochia roșie a Clemansei. Nu o purtase Clem în seara logodnei ei? Mac, nervos, o îndemna pe Artemiza să bea. Artemiza, necruțătoare, i-a dat peste mână, șampania s-a vărsat. Clemansa și-a muiat degetele în șampanie: „O să-mi poarte noroc!” Elena se întrebă iar dacă mama ei știa sau nu. Altădată Mac, cu paharul la gură, cu privirea tăioasă, o insulta pe Artemiza. Se auzea cum îi scrâșnesc dinții. Artemiza nu clipea, Clemansa broda pe etamină

transparentă, ca un abur mov, doi porumbei albi într-un colț: „Un portvizit de ziua lui Mac.” „Unde o îi portvizitul? Am să i-l dau lui Victor de ziua lui.” Pe Elena o pufnește râsul. Croitorul lui Mac găsisese în buzunarul unui client o agendă cu adrese și, între ele, adresa Artemizei și numărul ei de telefon... Misa rânjea ridicând o sprânceană și trăgea un fum din țigaretul de sidef: „E și clientul meu, nu numai al croitorului tău.” Iar Mac, hohotind: „Curat client”. „Câți clienți ai, domnișoară? Mulți? Plătesc bine?”... Elena vede mâna ridicată a Misei, mâna osoasă, gata să lovească, și retrăiește intens încordarea de atunci. Inima i se făcuse cât un purice. Artemiza era gata să-l plesnească pe Mac. Dar Clemansa, cu zâmbetul ei blajin, îi prinse mâna: „Lasă, să treacă de la tine, Misico! Lui Mac nu-i plac femeile emancipate, tu știi că nu-i plac intelectualele... avocatele...”

Elena râde. Lui Mac nu-i plăceau avocatele, dar îi plăcea Avocata. De ce n-are și ea curajul Misei? Tupeul ei? Parcă o vede arătându-i lui Mac ziarul: „Vezi ce scrie aici? *Curtea cu Juri. Artemiza Mândru a pledat la Curtea cu Juri în procesul...* Asta înseamnă că... am clienți.” Mac se învinețea, roșea, se îngălbenea și mai dădea pe gât câte un pahar. Despre atmosfera asta viciată, Puiu spunea: „*Le quai des brumes*”¹⁹, și într-o zi a început și el să bea. Mac îl scuza: „Doctorița asta e ocnă. Lasă, Lenuțo, o să-i treacă.” „Fă-i un copil.” O îmboldea și Clemansa: „Da, da, fă-i un copil!” Clemansa avea totdeauna dreptate. Avea idei puține dar bune. „Hai să plecăm la Sinaia...” Și așa s-a întâmplat. Mac a câștigat la ruletă... Puiu a fost chemat telefonic. I s-au dat banii făgăduiți ca să iasă din armată... Victor s-a născut nouă luni mai târziu.

În fața ferestrei, Elena respiră cu nesaț aerul rece care anunță furtuna. Mâine e ziua lui Victor. Dacă doctorița ar ieși acum din casa de alături, i-ar striga: „Mâine e ziua lui

¹⁹ Cheiul în ceață (fr.).

Victor. Te invit...” „De ce nu? Să vie să vadă ce băiat am... inteligent... frumos... cultivat... talentat...” Elena trage aerul rece în piept. Copacii parcă se umflă și ei de plăcere. „Băiatul meu e poet...” Ar vrea s-o întrebe pe rivala ei: „Tu ce ai? O casă plină de copii, dar nu sunt ai tăi. Copii părăsiți la maternitate, luați de la Casa copilului... Luați de la orfelinat. Eu am unul, dar e al meu.” Degeaba o laudă Misa: „E asistent universitar... e o personalitate... e tânără, frumoasă, timpul parcă n-a trecut peste ea. Când a auzit că nevasta amantului ei o să aibă un copil, i-a dat un picior undeva.” Da, așa s-a întâmplat. Dar Elena tocmai asta nu-i iartă. I-a trimis acasă bărbatul umilit, o epavă...

Poate că are dreptate Barotă, poate că Dumnezeu nu există. Altfel cum s-ar putea să trăiască aici, sub ochii ei, să înflorească acolo în casa părintească, să uite lumea că e o nerușinată? Că a trăit fără sfială cu un om însurat... Doctorița, trimițându-i bărbatul acasă, i-a luat până și dreptul de a se văita, de a fi o victimă... „O urăsc!” șoptesc buzele ei uscate, subțiri. O fată de la țară, cu găuri la pingele, o slujnicuță oacheșă, slabă ca Voica Barotă. Are acum mașină la scară, fotografia în ziare... Dar supărarea îi trece și-i vine să râdă: „Scoală-te tu, să mă așez eu...” Și iar aceleași idei, aceleași amintiri, traduse în fraze cu aceleași cuvinte, macină mintea ei obosită, când deodată își vede bărbatul intrând în casa de-alături. „Puiu, șoptesc buzele ei. Nu, nu! Nu, sunt nebună... e Victor!” și scoate un răcnet de fiară înjunghiată:

— Victor!

Capitolul VIII

Încărcat cu toată ura pe care o supsesse odată cu laptele mamei, uitată dar stârnită acum de Nicoleta, Victor a intrat la doctorița Ursu.

— Sunt Victor Movilă, a început fără altă introducere.

— Știu, a răspuns liniștită.

Îl văzuse de multe ori venind spre casă sau plecând. Avea exact mersul tatălui lui. Îl simțea dezordonat, distrat, după cum se oprea din mers căutând parcă să-și amintească ce zi este, cât e ceasul, cine-l așteaptă.

Victor o vedea pentru întâia dată de aproape pe Ursoaica, rivala, „Ocna”, inamicul numărul unu al familiei, sperietoarea de ciori. Dar ținuta femeii, dreaptă în fața lui, mândră și demnă, neașteptat de frumoasă și încă tânără, ochii stilizatori, îl descumpăneau și, ca să nu-și trădeze intimidarea, repetă agresiv:

— Sunt fiul doctorului Movilă.

— Am citit câteva poezii semnate de dumneata într-o revistă...

— V-au plăcut?

— Nu sunt critic literar.

Ce zâmbet fermecător are și ce voce profundă!

— Totuși, vă puteți da seama dacă cineva are talent sau nu.

— Sunt prea multe cazuri când se confundă talentul cu dexteritatea. Se scriu poezii și de dragul unor potriviri de cuvinte. Un fel de ala-bala-portocala... Dar poate că nu mă pricep... Sunt medic chirurg.

Voica spunea cu aceeași mândrie, cu aceeași palpitare a nărilor: Sunt studentă.

— Știu că mânuiești bine bisturiul.

— Totdeauna cu folos.

— Restul, literatură? – întreabă Victor cu un zâmbet

trist, ironic.

Semăna halucinant cu tatăl lui.

Pentru ea, și azi ca și atunci, tot ce nu era concret, tot ce nu se putea trata, tăia, extirpa cu bisturiul, tot ce nu se putea coase cu catgut, tot ce nu se putea pipăi, palpa, tot ce nu se putea folosi practic, tot ce nu se putea construi sau dărâma, cu mâinile sau cu mașinile dirijate de oameni, însemna treabă de oameni fără treabă, adică literatură. Să frământă o pâine cu mâinile tale, să construiești un pod sau o casă, asta înțelegea... Chiar și zborul imaginației, când trebuie să ducă la o descoperire științifică, practică, le înțelegea... Literatura însemna pentru ea o clipă de odihnă, ca și țigara din care trăgea cu nesaț, după operație, ca patinajul sau tenisul, pe care le mai practica și acum, după anotimp, dimineața devreme, înainte de a începe munca la spital.

— Restul, literatură... râse doctorița arătându-și dinții, albi, sănătoși. Romanele, piesele de teatru, filmele de dragoste mă distrează; uneori se numesc drame, altele tragedii, dar în viața de toate zilele, toate se termină într-un pat. Noroc că patul aduce pe lume copii și eu îi ador. Mai ales în clipa când scot primul țipăt. Îmi place să-i primesc pe peronul vieții. Mormolocul, când îl iau în brațe, e călduț ca o pâine când iese din cuptor. E sănătos, voinicuț. Eu îl salt în brațe, el miorlăie, și populația se înmulțește.

Victor își aminti de Nicoleta și aruncă o privire pe fereastră. Îl aștepta.

— Nu-i chiar așa de simplu. Tinerețea nu e ușoară. Nu sunteți de aceeași părere?

— A mea a fost grea. Până la douăzeci de ani nu mi-am îngăduit nicio plăcere, nicio vacanță. Trebuia să muncesc, să răzlesc. Alergam în cursa vieții ca o gloabă nehrănită, neșesălată, încovoiată de greutate, alături de cai de curse bine hrăniți, îngrijiți după tipic, cu încărcătura reglementară, ușoară. Cursa era nedreaptă și grea.

Condițiile inegale. E ușor să spui: și altădată ieșeau la iveală cei înzestrați, dovada doctorița Ursu... Dar cine i-a numărat pe cei căzuți în drum? Cine ne calculează uzura, oboseala cu care am ajuns la potou, noi, gloabele care am alergat în cursă?! Nu-mi îngăduiam pe atunci nici o clipă de odihnă, nici o sărutare, nici un somn care să mă sature, niciun pahar de vin... Nimic din ce-mi cerea timp și bani. Două drumuri pe jos, zilnic, de la Facultatea de medicină la Vatra Luminoasă, unde eram internă. Uneori mă culegea în drum un bătrân birjar care se retrăgea cu trăsura lui. „Nu ți-e frică, fetiço, cu mortul subțioară?” mă întreba. Mortul era craniul pe care-l luam cu mine, ca să mai studiez la cămin. Când nu aveam gărzi de noapte, făceam gărzi particulare, tot noaptea. Ziua o luam de la început. În ultimul an, am lucrat la Salvare. Accidente, sinucideri. Femei, mai ales. Una din ele se numea Elena Movilă... Ceream mereu să-și vadă bărbatul și eu mă întrebam cum arată un bărbat care-și duce femeia la sinucidere. Convingerea că-i un monstru creștea pe măsură ce timpul trecea și el refuza să vie. A treia noapte a apărut. Camera era luminată numai de pâlparea verzuie a unei candelă.

Doctorița revede scena. Totul se deapănă în fața ei, ca într-un film pe care-l revezi după ani de zile. O clipă s-au privit fără niciun cuvânt. S-au pomenit într-un câmp magnetic. Dar toate astea țin de trecut. Ce rost are să-i facă destăinuiți lui Victor, ce ar putea înțelege? De multe ori a încercat și ea să-și disece starea sufletească de atunci. Parcă ar fi dat pe gât, dintr-o dată, o sticlă de Cotnari vechi. Era amețită, nu știa ce să spună. El parcă nu știa pentru ce venise. Mișcau buzele fără să audă nimic. Se încruntau și unul și altul, deschideau ochii mari și iar îi micșorau, ca niște copii care vroiau să priceapă ceva ce se întâmplă, de obicei, celor mari. Numai în vis timpul are aceste măsuri năzdrăvane, numai în basme se însăilează, cât ai clipi, un destin. Medici amândoi,

chirurgi, nu credeau nici în vise, nici în stele. Dimpotrivă, găseau, amuzându-se, explicații pentru orice miracol. Ea spunea: „Mă așteptam la o mutră de asasin. Poate de aceea mi s-a părut că ai ochi blânzi, un zâmbet bun, trist, deși cam ironic.” Iar el: „Mă așteptam să dau de fața uscată, rea a Elenei, de nasul ei ascuțit, de umerii ei osoși, și iată o față plinuță, cu talie subțire, cu forme de amforă, o față de copil, un păr numai inele întunecate, mătăsoase, zbârlite... Ce frumoasă ești!” a șoptit. Iar ea, parcă pentru întâia dată vedea un bărbat...

Dar toate astea s-au întâmplat cu douăzeci și cinci de ani în urmă. Ce vroia Victor acum? Ce avea în servieta aceea umflată, pe care o lăsase pe marginea mesei? Ce vroia să știe? Ce minciuni i s-au spus?

— De ce ați fost atât de dură, de neiertătoare, când ați aflat că mama va avea un copil? De ce l-ați dat pe ușă afară? E adevărat? Tata a căutat, prin toate mijloacele să se întoarcă, să vă împăcați... Vă telefona zilnic, vă aștepta ore întregi în fața spitalului, la toate colțurile de stradă. Vă trimitea bilete, scrisori, vroia să vă vorbească. De ce nu l-ați primit?

— Ce-ar fi putut să-mi spuie? O poveste cu barza care aduce copiii? Meseria mea mă împiedică să cred că barza aduce copiii. El mi-ar fi spus: „Sunt nenorocit”. Eu aveam să-i răspund: „Ești însurat, vei avea un copil...” Copilul e acum în fața mea. Ca să-l pot privi în față mi-am sacrificat dragostea.

— Numai pentru asta?

— Și fiindcă nu suportam minciuna. Și fiindcă nu voiam, nu puteam să-l împart. Credeam că e numai al meu, că de soția lui îl leagă numai un act de stare civilă, o convenție socială și mila. Dar făcea dragoste cu ea...

Și, ca să-și stăpânească încă furia vie după atâția ani, îl întrebă pe Victor, de parcă în clipa asta ar fi intrat pe ușă:

— Aș putea să știu cu ce îți pot fi de folos?

Victor își aruncă iar privirea pe fereastră. Nicoleta îl

aștepta.

— Trusa chirurgicală a tatălui meu... murmură cu vocea nesigură, scoțând din servietă o cutie neagră, plată și parcă nou-nouță.

Doctorița încearcă să-și stăpânească surpriza. Băiatul are nevoie de bani și eu, ca o năroadă, îmi pun întrebări, îi fac confidențe.

— Mărturisesc că aș avea nevoie de un bisturiu bun, spuse în clipa când Victor deschise cutia, și, luând cuțitașul în mână, se oglindi în el, cu plăcerea unui copil care capătă o jucărie pe care o dorea de mult.

— Azi ați aruncat trei în timpul unei operații.

Victor observă surpriza doctoriței. O sprânceană se ridică pe fruntea prea mobilă în contrast cu rigiditatea umerilor, a gâtului întins.

— Vom avea și noi, în curând, căută doctorița să-și stăpânească surpriza.

— Dar până atunci?

— Până atunci, probabil că dumneata ai nevoie de bani – i-a răspuns cu o ironie în privire și o siguranță care-l umileau.

Dar hotărât să iasă cu capul sus din întâmplarea asta, Victor îi întinse cutia:

— Vroiam să v-o dăruiesc.

— Mă feresc de Danai, chiar când aduc daruri – surâse doctorița, cu toată siguranța pe care și-o recăpătase.

— E o amintire de la tatăl meu. Credeam că v-ar face plăcere.

— Am depănat și așa prea multe amintiri – i-a replicat, cu o promptitudine care nu mai lăsa nicio porțiță deschisă. Pentru poeți, amintirile sunt o sursă de inspirație, și dacă ți-am fost de folos, cu atâta mai bine. Numai că, mi se pare, că în afară de talent și inspirație, mai trebuie și muncă...

— Muncă și iar muncă! Nu mai auzim altceva și nu mai vorbim despre altceva. Și, amintindu-și cuvintele pe care

Barotă i le spusese cu ironie, le repetă cu cinism: Se vor găsi totdeauna destui proști care să muncească pentru câțiva poeți cu talent sau poate cu geniu...

Doctorița roși de ciudă, gata să-l dea afară. Dar, aruncând o privire pe fereastră, o recunoscu pe fata care o căutase la spital de dimineață. Acum îl aștepta pe Victor și înțelegea de ce. Încântată că a găsit fraza cu care să încheie discuția, zâmbi cu indulgență:

— Ei, hai, te-a așteptat destul biata fată!

— Da, s-a întâmplat... începu Victor.

— Se tot întâmplă între băieți și fete, mai ales primăvara...

În clipa aceea Victor simți că o urăște pe ea, pe Nicoleta, pe Voica, pe toate femeile din lume. Și cine spune că n-a simțit niciodată nevoia să ucidă, minte!

Capitolul IX

Clemansa ardea de curiozitate. „Ce-o fi făcut Victor la doctorița Ursu? ... Doar așa, ca să-i facă maică-si în necaz? Biata Elena, de-o săptămână tot umblă, cară și aduce, cumpără-vinde, ca să-l serbeze de ziua lui. N-are inimă copilul ăsta! Numai de n-ar avea sărmana Elena un șoc...” Până n-a venit Victor acasă n-a îndrăznit să coboare s-o vadă. A așteptat mai întâi să vină Victor acasă.

— E caz de pușcărie... o necăjește Artemiza.

Clemansa tresare.

— Ce-i caz de pușcărie, Miso?... Doar e fata noastră.

— Dar ilustratele sunt ale vecinilor. Să le iei corespondența, înseamnă să le faci șicane...

— Tocmai asta e, că nu le găsesc...

— De aia te tot foiești, femeia lui Dumnezeu? Vezi că le-a luat Elena.

— A fost aici? Când? Eu unde eram?

— În pod. Ca să vezi cufărul dacă e în siguranță, dacă lacătul e bine închis, dacă să-l mai fereci o dată.

— L-am acoperit cu un preș.

— L-ai camuflat.

— Vai, Miso, toate le știi, eu credeam că dormi...

— Am să am timp destul să dorm pe lumea cealaltă. Mult a fost, puțin a rămas...

— Ce tot spui, Miso? Știi, chiar voiam să te-ntreb: ție nu ți-e frică de moarte?

— Dacă nu mi-a fost frică de viață...

— Cum o fi pe lumea cealaltă, Miso? Tu te-ai gândit?

— Sigur. Am prostul obicei să mă gândesc.

— Și cum o fi?

— Așa cum a fost până nu m-am născut...

Clemansa rămâne o clipă năucă de simplitatea acestui

răspuns, apoi suspină:

— Toate le știi, Miso!

Atât de mult s-a obișnuit să gândească Artemiza în locul ei, încât se întrebă cu grijă: „Ce-am să mă fac când n-are să mai fie?...” Căci, „fără s-o doboare inteligența”, cum spune Artemiza, Clemansa își dă seama cât îi e de necesară această minte care rumegă și interpretează pentru ea toate întâmplările zilei. Cu instinctul ei de animal, înțelege că mintea asta, care frământă și tălmăcește pentru ea toate întâmplările zilei, mintea Artemizei, atât timp cât scapă aici, dă vieții ei un sens. Altminteri, ar muri de plictiseală. Și totuși, asta n-o împiedică să-și dorească, în ascuns, o eliberare... Toate planurile ei de viitor încep din clipa „Când Misa n-o să mai fie...”

— Tu ce crezi, Miso, de ce s-o fi dus Victor la doctorița Ursu?

— Lasă asta, mai bine du-te și vezi ce face Elena cu ilustratele. Hai, pune-le în cutia cu scrisori, ce mai aștepți?

Artemiza era nerăbdătoare să știe ce se întâmplă jos între Elena și Victor. Ilustratele erau un pretext.

— Ți-am spus, Clem: e caz de pușcărie...

— Fugi, soro!

— Eu nu pot să fug că n-am picioare. Repede-te tu. Hai, nu mai sta!

Clemansa dădu fuga, dar se întoarse din prag.

— Miso, crezi că fata lui Barotă...

— Las-o tu pe fata lui Barotă. Știi bine despre cine-i vorba.

— Mi se pare că Nicoleta...

— Ți se pare? Nu mi-ai spus tu că Nicoleta doarme aici... că ai dat odată peste ei... că o răsturna pe cufărul tău? Și acum umbli cu „mi se pare?”

Clemansa înghite în sec.

— Cine te-ar auzi, Miso...

Cella Serghi

— N-ar crede că sunt fecioară, nu-i așa? Dar tu ce crezi? Sunt fecioară sau nu?

— Dacă nu te-ai măritat...

— Ei și, asta-nseamnă că nu m-am „răsturnat”? Și Artemiza râde cu poftă, uitându-și o clipă boala. Dar privirea stupidă a Clemansei, ochii aceia goi, care clipesc întruna, îi readuc senzația de greață, care nu-i dă pace de câteva zile. Ei, lasă, nu te mai frământa, Clemișor, o să-ți strici tenul, și nu leșina, că n-are cine să-mi aducă „ultimele știri” ...

Când Clemansa trecu pe la ușa Elenei, o izbi mai întâi tăcerea dinăuntru. Sigur, Misa o s-o ia repede: „Prostul satului, femeia lui Dumnezeu, de ce n-ai intrat să vezi ce-i acolo?”

Deodată, auzi vocea lui Victor:

— Nu te mai gargarisi cu eroismul tatei. N-a fost un erou. A fost un biet om nenorocit. Abia acum îmi dau seama. Și să mă slăbești cu familia! De la o vreme nu aud decât familia și familia... Care familie? „Delegația” sau „Bébé Cadum”, care găsește că e spiritual să intre în cămară și să stingă tot ce găsește? „Printesa” cu semidoctia ei agresivă sau alții care altădată nu ne dădeau bună ziua?

Clemansa, băgând de seamă că ușa nu-i închisă, doar crăpată, o mai împinge puțin. Elena stătea în picioare în mijlocul odăii, cu crucea mare de argint pe piept, cu brațările toate de argint. Vorba Misei: „De la o vreme, prea se împodobeste. Parcă nu-i a bună...” Nasul Elenei parcă se albise, se lungise, se subțiasse. „Cum seamănă cu tat-su!” se miră Clemansa. Și, pentru prima dată după aproape cincizeci de ani, îi revine clar în minte figura primului ei soț, levantin sprâncenat, cu ochii mari, codați, cu nasul lung, subțire, ascuțit. Pe Victor nu-l vede nicăieri. Clemansa își mai vâra o dată nasul pe ușă. Victor, cu spatele spre ea, sta pe scaunul pianului. Elena striga:

— Mie să-mi răspunzi ce-ai căutat acolo?

„Are dreptate, se gândește Clemansa, ce-a căutat la Ursoaica?” Dacă ar afla, ar lăsa totul baltă și ar da fuga să-i spună Mizei.

— Nu-mi place să mă pândești, să mă spionezi... Pe tata l-ai pândit, l-ai spionat toată viața, nu-ți ajunge?

— Tu știi cât rău mi-a făcut nerușinata? A trăit cu tatăl tău în văzul lumii...

— Să-i fie de bine... Tata nu te iubea, asta ar fi fost de ajuns ca să fii nefericită. Pe cine iubea, ce importanță are?

— Nu are importanță cu cine mă-nșela? ...

— Dacă n-ai fi amenințat cu sinuciderea, dacă i-ai fi redat libertatea, s-ar fi însurat cu femeia pe care o iubea. Dar ai preferat să te înșele.

— N-ai suflet! – strigă Elena ieșită din minți.

— De la tine am învățat că sufletul te încurcă în vremurile astea. Și, răsucindu-se cu scaunul, făcu câteva acorduri. Apoi, cu fața din nou spre Elena: — Fii mulțumită că am venit acasă... Știi că am fost reținut la Miliție? ... Am scăpat ca prin urechile acului...

Dar Elena are o idee fixă:

— Ce-ai căutat alături?

„Ciudat, nu-i pasă, nu-i pasă de ce am fost reținut acolo, ce mi s-a întâmplat.”

— Bine, să stăm de vorbă, ca între gangsteri...

— Lasă limbajul Mizei. Tu știi că, dacă nu-mi puneam toată voința, toată viața în joc, ai fi ajuns șofer de taxi, ca vărul nostru Bazil? A cui a fost ideea să pleci pe șantier?

— A ta. Dar, după două săptămâni, mi-ai trimis o telegramă că ai murit, să viu urgent înapoi... Pentru ca acum să te lauzi cu eroismul meu pe șantier. Așa cum nu mai contenești cu eroismul tatei...

— Și ce vrei să spui? N-a fost un erou, tatăl tău?

— A plecat pe front fiindcă se înăbușea în casa asta. Un om cu aripi frânte... Ca mine... Am să-mi iau câmpii și

eu... Mă sufoc...

— Și fiindcă te sufoci aici te duci acolo? Și, întinzând din nou mâna spre fereastră, teatral: Ce-ai căutat la ea?

Clemansa împinge ușa câte puțin, să vadă mai bine...
Altminteri – vorba Mizei – teatru la microfon.

Camera părea dintr-o dată goală. Parcă era o scenă luminată numai într-un unghi al ei. Nu erau aprinse decât lumânările pianului, cu becuri electrice. „De ce o fi stând Elena cu lumina asta chioară? Nu seamănă cu mine... se bucura Clemansa, eu la lumină nu fac economie...” Simțea de fiecare dată o plăcere stranie când vedea că fata ei nu-i seamănă deloc. Parcă voia să se convingă că nu e a ei. Că e prea tânără, ca să aibă o fată... Clemansa nu vrea nici în gând să pomenească vârsta Elenei.

— Am vrut să-i vând trusa, se auzi vocea lui Victor, venind din celălalt colț al odăii.

— Cum ai îndrăznit? – urlă Elena.

— Trusa? E tot ce mi-a rămas de la tatăl tău.

Clemansa aude „trăsura” și se-ntreabă: „Când a avut Puiu trăsură?”

— Femeia asta care mi-a luat bărbatul!

Erau acum iar amândoi față-n față.

— Poate te vrea și pe tine?! Ce poți să știi? ... râdea Elena forțat.

Clemansa își aminti că așa râdea și Mac, atunci când era furios pe Misa. „Cu femeile astea emancipate, poți să te aștepți la orice”, spunea Mac.

— Poți să fii liniștită. Nu i-am plăcut deloc. Dar ea... Ea mi-a plăcut. Și-l înțeleg pe tata. E o femeie adevărată...

„Parcă îl împinge necuratu’...” gândi Clemansa. „Ce Dumnezeu! N-are minte copilu’ ăsta?!”

— Ce înseamnă „o femeie adevărată”? Ce au ele, femeile adevărate și noi nu avem... Avem și noi, zău că avem și noi...

— Mamă, nu fi vulgară.

— Vulgară? Eu?!

Clemansa o vedea în plină lumină. Ochii Elenei erau imenși, nările dilatate. Dreaptă, înaltă, cu crucea mare de argint lucind pe piept, cu mâinile atârând sub greutatea brățărilor, cu privirea țintă spre ușă. Clemansa dădu un pas înapoi.

— Vulgară! – repeta Elena înaintând spre Victor, gata parcă să-l strângă de gât. Atunci cum e chivuța de jos? Cum e? Dacă eu sunt vulgară, cum sunt fetele lui Barotă?

— Mamă, nu-ți dau voie...

— Nu-mi dai voie? Cine ești tu să-mi dai sau să nu-mi dai voie? Uiți tot ce-am făcut pentru tine?

— Știu, dar nu mai pot! Plec și nu mai vreau să fac nimic pentru mine...

— Victor, se înmuie deodată vocea Elenei, mâine e ziua ta... Pușor... Îl cunoștea, era în stare să dispară, să nu vină acasă, s-o facă de răs. — Am pentru tine o surpriză. Nu mai eu știu cât am alergat! Rudele noastre nu mai au telefon. M-am dus pe la fiecare să-i invit. O să vie și unchiul nostru. Charles-Rodolphe, prințul...

— Escrocul? – întrebă Victor, nepăsător.

Clemansa înghiți în sec. Escrocul era unchiul Lică.

— Escroc? Charles-Rodolphe? – se simți ofensată Elena. Era unul dintre cei mai bogați oameni din țară!

— Când furi, e ușor...

— Cine te-a „prelucrat”? Doctorița sau fetele lui Barotă? Asta o fi alianța dintre țărani și muncitori? Asta-i învățat la școala lor?

— În orice caz la școala voastră am învățat că Tache Mândru, străbunicul, l-a luat de barbișon și i-a strigat „Escrocule!”

— Confunzi – făcu Elena jignită. — Pe unchiul Lică l-a făcut escroc. Lică „trăsură” i se spunea, că nu se dădea jos din trăsură. Pentru tine m-am judecat cu unchiul Lică. Ultimul ban l-am cheltuit pentru tine.

— De ce? Ca să-mi atârni o tinichea de coadă, în al doisprezecelea ceas?

— Ce tinichea? Era moștenirea la care aveau dreptul mama și Misa.

„Mama”, șoptește Clemansa... Și parcă nu-i vine să-și creadă urechilor. „Mama.” Niciodată Elena nu-i spusese mamă.

— Într-o zi, tot a noastră o să fie! – bătea Elena din picior cu toată convingerea.

Victor izbucni în râs:

— Paște, murgule, iarbă verde!

Râsul Artemizei, întocmai. Semăna atât de mult, încât Clemansa privi sus, în capul scărilor, să vadă dacă nu cumva era acolo năzdrăvana.

Victor vru să deschidă fereastra, dar Elena se împotrivi. Ploaia bătea în geam. Bătea atât de tare, încât Clemansei i se făcu frică și frig. Ar vrea să plece, dar mai întâi trebuie să afle de ce-a fost Victor la doctoriță.

— Să vedem cine râde la urmă, băiete! Dacă nu perseverezi, dacă nu ai în viață un țel...

Dar Victor o întrerupe:

— Ai pus degetul pe rană. N-am niciun țel. E mai rău decât să n-ai busolă în largul mării.

Clemansa nu pricepea nimic, dar era în vocea lui Victor o dezamăgire, o tristețe atât de cumplită, încât o prinse îngrijorarea. Tocmai acum, de ziua lui... Să nu se îmbolnăvească...

— Tu m-ai învățat că un țel, oricare ar fi, te încurcă. Deviza ta era: văzând și făcând... Ei da, poate că e bine să asisti ca un spectator la toate câte se întâmplă. Poate că e bine, dar e foarte trist. Vezi furtuna asta? Noi stăm cu geamul închis și așteptăm să treacă, ploaia o privim pe fereastră, așteptăm să treacă, mâine o să fie soare, frumos, dar noi n-o să stăm în arșița lui. O să așteptăm să treacă arșița, să treacă vara, să treacă toamna, să treacă iarna... să treacă anotimp după anotimp, ca să se schimbe vremea și vremurile. Așa m-ai învățat, să închid ochii și să aștept. Să mă joc de-a baba oarba, în loc să

trăiesc.

Clemansa nu înțelegea nimic din toate astea. „Pare tare necăjit, bietul copil, parcă-i bolnav...”

Elena, dimpotrivă, era acum bine dispusă. Se-nvârtea prin odaie, aproape că dansa.

— Victor, de ziua ta, o să avem șampanie. Și zece sticle de Cotnari vechi... vechi... O să vezi ce vin grozav! Armanda se topește după tine... Cât despre Nicoleta... Ce să mai vorbim!

— Să n-aud de ea!

„Așa-i trebuie – se bucură Clemansa. – Ce-a căutat cu el în pod, pe cufărul meu?! De când i-am văzut, îl visez pe Barotă...” Grozav ar coborî acum să asculte la ușa lui... să se uite pe gaura cheii, să-l vadă. Dar nu se clintește.

Elena e din ce în ce mai veselă.

— Bine că nu ți-a luat trusa!

Vorbea precipitat.

— Ți-am găsit discurile pe care le doreai: Darius Milhaud, Germaine Tailleferre, Francis Poulenc...

Era în glasul ei o vibrație pe care Clemansa n-o recunoștea.

— Armanda o să recite. Recită foarte frumos! Tu singur ai observat că e ca un pastel. Fiecare din mătușile ei are câte o vie. Ți dai seama, Victor...

Elena e lângă el, gata să-i mângâie părul, dar el o împinge brutal.

— Lasă-mă! Mi-e silă... Mi-e silă de toată lumea asta, pe care o înnădești aici...

— De ce ți-e silă? Fiindcă tragi a sărăcie, tragi la vecinii de jos!... Ți-e gândul tot la chivuța ta! Ei, află că se mărită, ți-a luat-o înainte. Chivuța se mărită... Spoi tingiri... Voica Barotă se mărită! Trebuie să fie ofițerul care venea pe-aici, când s-au mutat! Vreun fost lingurar!

Și Elena, apăsând pe clape cu un singur deget, fredonează: *Comme la fumée d'une cigarette*²⁰...

²⁰ Ca fumul unei țigări (fr.).

Cella Serghi

— Nu-i adevărat! – țipă Victor scos din minți.

— Ba-i adevărat!

Și, cu un aer triumfător, Elena luă de pe comodă câteva ilustrate și i le vârî lui Victor sub nas.

Clemansei i se opri răsuflarea. Ilustratele! Cum de-au ajuns aici? Cum să mai pună mâna pe ele?

Elena râdea forțat.

— Tudor nu-i logodnicul? Nu i-ai stricat tu căruța? Poate că i-ai stricat și mireasa...

— Nu-ți permit! – se înfurie Victor.

— N-am obiceiul să-ți cer voie, mucosule! Uite, aici... Toate sunt pentru Voica Barotă...

Și, cu supremă satisfacție, îi întinse ilustratele.

— Ce cauță aici? Cum îndrăznești să citești o corespondență care nu-ți aparține? Mă dezguști! – strigă Victor.

Și, fiindcă Elena continua să-i vâre sub nas ilustratele, Victor îi dădu una peste mână și ieși, trântind ușa.

— Au! – se auzi țipătul ascuțit al Clemansei, pe care Victor, fără să vrea, o îmbrânci.

— Victor! se auzi strigătul disperat al Elenei.

Dar Victor sări treptele câte două, căzu în gol, se lovi de cineva în holul întunecos, și, înjurând, ieși în stradă.

Capitolul X

Abia după ce trecu de biserica Visarion și ajunse în bulevardul proaspăt spălat de ploaie, Victor se întrebă de cine s-a împiedicat a doua oară și dacă putea să fie Clemansa în două exemplare, să-i stea de două ori în cale, sus, în fața ușii și jos, lângă ultima treaptă. Dar dacă nu te împiedici de Clemansa în casa asta, de cine să te împiedici? Cine pândește pe scări, la uși? Să fi ajuns la această dexteritate încât să asculte în același timp și la etaj și la parter? Să se fi dat de-a dura pe scară și să fi ajuns jos înaintea lui? Nu-i nimic. E tinerică bunicuța. Se scoală, își scutură rochița, își aranjează zulfii la tâmpile, și, în pantofiorii cu tocuri înalte, dă fuga sus să raporteze superiorului. Dar dacă jos era Barotă? Dacă l-a îmbrâncit? O să spună cu drept cuvânt că sunt niște sălbatici vecinii de sus, burjuii... Poate că nici pentru Voica n-am fost altceva decât băiatul vecinilor de sus – un burghez. Voica se mărită? Foarte bine. Toată lumea va fi mulțumită. Dacă eu m-aș însura cu Voica s-ar sinucide în același timp tatăl ei și mama mea. Nu, Barotă nu e omul care să se sinucidă. Oamenii ca el nu abandonează terenul. Când i-am propus Voicăi să fugim în lume, a crezut că glumesc. „Totuși, Capuleții și Montaguii nu vor admite nici în ruptul capului ca tu să fii a mea...” Dacă aș întâlni-o acum, i-aș râde-n nas. „Tu nu ești Jeanne Hébuterne. Tu n-ai să mori niciodată din dragoste. Nu ești Julieta. E drept că, la început, nici Julieta n-a vrut să moară. A simulat. Tu nici să simulezi nu știi. Tu ești Voica, Voica Barotă...” Îmi place cum ridici năsucul când te prezinți «Voica Barotă». Julieta era mai modestă. Știu ce ai să răspunzi, îți cunosc repertoriul: «Ea nu trebuia să-și apere demnitatea. Făcea parte din clasa privilegiată...» Da, îți cunosc răspunsurile, îmi place încrederea ta în tine. Orgoliul, demnitatea ta.

Voica, ce multă nevoie aş avea în seara asta de tine! Ji-aş povesti întâmplarea din cafenea şi tu m-ai înţelege: O fată care habar n-am cine e, de unde s-o iau, a plătit pentru mine. N-am avut dreptate să fiu furios pe ospătar? Furios eram din cauza ta... Sigur, nu trebuia să-l insult, nici să ridic mâna! Dacă ne-am putea stăpâni! Dacă ai fi aici, să-ţi spun ce am pe suflet! Dar nu am pe nimeni. Numai *bolta cerească deasupra mea, conştiinţa din mine!* Ce bine ştiu oamenii geniali să spună lucrurile cele mai simple... Dar pentru asta au trebuit mai întâi să fie geniali. Ca să spui: *Mehr Licht*²¹, trebuie să fii Goethe... adică să scrii *Faust*... Ce-o fi cu şedinţa la care am fost chemat? Dacă e pentru mine? Dacă s-a aflat? Nu, n-a avut când să se afle... Paşii se apropiau din ce în ce. Altădată, nu le-ar fi dat importanţă. Dar acum îl scoteau din sărite. De ce dracu nu mai apare o cârciumă? Cine-o fi individul care mă urmăreşte? Ce vrea? Paşi de bărbat, asta e sigur. Am să mă întorc şi am să-i spun: „Imbecilule, ce vrei de la mine? Nu mă interesează bărbaţii... Nici femeile nu mă mai interesează. Sunt mort...” Ce-ar fi să fac stânga-mprejur şi să-l plesnesc? El o să rămână uluit, eu am să-i spun: „un act gratuit...”

Întorcând capul, Victor văzu un tânăr înalt, cam deşelat, puţin adus din spate. Ce vrea?

— Ce vrei? I-a întrebat, cerându-i parcă socoteală pentru tot ce i se întâmplase în ziua aceea.

— Nimic. Avem acelaşi drum.

— Eu mă duc să mă spânzur.

Horia zâmbi.

— Ji-ai încheiat toate socotelile, nu mai ai nimic de făcut, nicio ţintă?

— Suntem mulţi fără ţintă. Proşti, dar mulţi. „Unde l-am mai văzut pe lunganul ăsta?”

— Proşti, da. Mulţi, zău nu cred – spuse Horia.

— Fiindcă mint şi se bat cu pumnii-n piept, demagogii...

²¹ Mai multă lumină (germ.).

Apoi, neașteptat, bruscând lucrurile: Hai să bem un șpriț. Caut o cârciumă...

Abia acum, la lumina felinarelor din Piața Victoriei, Horia îl vedea bine. Un băiat frumos, sprâncenat, care nu putea să nu-ți atragă privirea. Nasul drept, buzele cam groase, cu măiestrie arcuite, ochii negri, înfundați sub pomeți de copil.

— Nu semeni a borfaș.

— Borfaș? – se miră Victor.

— Ce căutai acolo, pe-ntunerice, pe scară? Cum mi-ai căzut în spate? Și, dacă ai văzut că ai trântit un om, de ce nu ți-ai cerut scuze? De ce n-ai stat să vezi ce i s-a întâmplat? De ce ai fugit?

— Aș putea mai curând să te-ntreb eu ce căutai acolo? Dar știi că mi-ai dat o idee? Borfaș... Iată o soluție... Tocmai mă-ntrebam cum să-mi câștig existența...

— Și altă soluție n-ai găsit?

— Nu.

— Nu cumva ești Victor Movilă?

— Vreau să rămân incognito...

— Să-ți fie de bine.

Când Victor ridică brațul să smulgă o crenguță, Horia primi un duș de apă în obraz.

— La urma urmei unde mergi?

— Să mă spânzur, ți-am spus!

Stelele se înmulțeau de parcă o mână nevăzută aprindea pe cer câte o candelă.

— Credeam că glumești, dar, dacă vorbești serios, nu avem același drum.

— Bei?

Horia nu pricepe.

— Te-am întrebat dacă bei...

— Ce să beau?

— Ceai de tei... de cozi de cireșe, de siminichie... –
Apoi, tare ca unui surd: Ce-ți place? Vinul, țuica, basamacul... Ce preferi?

— Eu? – făcu Horia preocupat de altceva.

— Nu, Popescu... – și, cu o duritate neașteptată: Ai fost atât de fericit în viață că n-ai avut nevoie să bei?

— Am băut o singură dată, când a-mplinit bunica șaptezeci de ani. Când am luat primul meu salariu de inginer. I-am cumpărat un batic cu flori roșii, am gătit-o, am luat-o de braț și: „Hai, domnișoară, în oraș să-i tragem un chef...” Ne-am întors ca niște cheflii. Vorbeam tare, râdeam tare. Lumea se uita la noi și nu știa ce să creadă. Bunica mă arăta ca pe-o minune: „Nepotul meu a ieșit inginer... Da, da, inginer adevărat...” N-am avut mamă...

— Dacă ai ști ce cătușe îți pune. Ești cu prietenii undeva, și ți-ar face plăcere să mai rămâi cu ei, dar știi că te așteaptă în colțul străzii sau la fereastră, îi ard ochii în cap de grijă; zici că nu-ți pasă, dar nu mai ai astâmpăr, răbdare, chef... Dacă într-o noapte nu vii acasă, înnebunește de-a binelea...

— Mie mi se pare o adevărată fericire să aibă cineva grijă de tine, să te aștepte... Și, în gândul lui. „Poate că Geta mă așteaptă. Ce-ar fi să mă întorc... De ce nu m-a lăsat să-i spun ce s-a-ntâmplat, în continuare? Ceilalți mi-au întors spatele... Au plecat. Tatăl tău s-a întors, m-a ajutat să văd unde-i greșeala... Înseamnă că nu s-a supărat...”

— Fericire! – scrâșnește Victor. — Habar n-ai! Dacă te îndrăgostești, îți spionează pașii, îți pândește mișcările. Vrei să te însori, nu-i place fata. În schimb, îți aduce în casă tot felul de lighioane, ca să te însoare după socotelile ei.

Horia se gândește la mama Geniei, la Barotă. E normal să vrei să asiguri fericirea copilului tău. Numai că fiecare are altă noțiune despre fericire! Cum o fi acel Matei, pe care Barotă îl regretă atât de mult? De ce-ar merita-o el pe Geta, mai mult decât mine? Cum a iubit-o? Se poate iubi în mai multe feluri?

Victor se opri în fața unei cârciumi.

Horia ar vrea să plece, dar îi e sete. Și apoi, obosit peste măsură, sau poate tocmai de aceea, își dădea seama că nu va putea dormi. Dar, de îndată ce a intrat l-a izbit neplăcut fumul de țigări, de cârnați prăjiți, de butoaie goale, de pivniță, de mucegai.

Victor ochi o masă.

— Ce vin îți place?

— Totul e să aibă sifon.

— Am înțeles: un șpriț rece și niște mititei... Și acum, spune-mi, inginerule, ce făceai acolo, pe-ntunerice... O așteptai pe Geta? Sau plecai de la ea... Eu sunt vecinul de sus; Victor... pramatia de Victor. Tot ce se spune despre mine e adevărat, Da... Am fost, sunt, și am să fiu totdeauna îndrăgostit de Voica. Și, ca să-i fac mamei în ciudă, aș fi în stare să mă însor, cu ea.

— Numai pentru asta?

— Și ca să n-o ia altul. Câinele grădinarului. Își păzește osul. Uite și prietenul meu Costică. Toți ospătarii sunt prietenii mei, afară de unul cu care m-am certat azi. Un cap pătrat cu care am ajuns la Miliție. Și, către ospătar: O baterie, Costică. Vinul casei, șase mititei, sifon rece!

— Azi am avut o zi grea – continuă Victor – mi-am ieșit din minți, când am auzit că Voica se mărită cu Tudor, locotenentul invizibil... Voica pretinde că e pentru ea ca un frate. Dar se mărită cu el. De ce-or fi vrând toate fetele să se mărite? Suprema dovadă de dragoste pe care poți să i-o dai unei fete e s-o ceri de nevastă.

Horia zâmbește. „Abia aștept s-o țin în brațe, să fie a mea. Nevasta mea... A mea toată noaptea... Să descifrez această amară și dulce enigmă care e femeia mea...”

— O cunoști pe Voica? Are o față prelungă, smeadă, buze roșii, groase, ochii îndepărtați, lungi, uneori gălbui ca mierea, alteori verzi ca frunza crudă, gene castanii, dese ca niște periute. Numai marea e atât de schimbătoare ca ochii ei... Ochii lui Barotă. Dar ai lui sunt

înguști ca o linie, ca un ascuțiș de lamă. Ai ei, mari, nesățioși, curioși să știe, să afle, să surprindă tot ce se mișcă pe pământ, pe sub pământ, în aer, în apă. Geta e mai frumoasă. Voica e mai mult decât frumoasă. Numai natura are forța asta de a varia culorile, lumina, densitatea aerului, vibrația, dintr-o clipă într-alta. Dar ce are mai atrăgător e gura... Dinții prea mari, dar strălucirea lor îți ia ochii. Când se supără, se cutremură munții. Ca o adevărata artistă, își permite să fie ea însăși în orice împrejurare. Chiar și capriciile, țâfnele ei sunt de mare acțiune...

Toate astea îl interesau pe Horia, dar nu-i plăcea ca despre sora Getei să-i vorbească un necunoscut, un chefliu. Ce-ar spune Geta dacă l-ar vedea aici?

— Și de ce s-a terminat? Sau de ce v-ați certat? – întreabă Horia.

— Poți să știi vreodată de ce-a început și de ce s-a terminat? Poate fiindcă ea e fata lui Barotă, îndrăcită, mândră, comunistă din naștere, și eu, băiatul mamei mele. O burgheză cu fumuri și pretenții de aristocrată. Voica pretinde că sunt superficial, fiindcă mi-a venit totul de-a gata.

— Și nu-i așa?

— Dacă te gândești la bunurile de larg consum...

— Și chiar la cele spirituale.

— Da, am avut acasă o bibliotecă medicală, una juridică și una literară. Voica nu-mi iartă biblioteca asta. Are un fel de ostilitate, o mândrie stridentă a originii ei: „Tata a făcut numai patru clase primare”. Ei și? Pentru asta merită o decorație? Sau eu, pentru că am moștenit o bibliotecă, trebuie să devin miner? Voica e convinsă că numai așa aș putea să rup cu lumea mea...

— La urma urmei, eu tot nu știu care e lumea ta! A dumitale...

— În seara asta ne putem tutui. Uite că a venit băutura. Mâine, dacă nu vrei, nu mă cunoști.

Victor turnă vin în pahare și, după prima sorbitură:

- În seara asta, dacă nu ne-ntâlneam...
- Îți alegeai altă cârciumă...
- Crezi că nu mai sunt tineri care se sinucid?
- În orice caz, nu când sosesc mititeii.

Victor dădu pe gât paharul și începu cu totul firesc:

*Viața m-a somat,
Ca un pai am ascultat de porunca ei: hai!
Și făcând la fel cu întregul norod
Am vrut să aleg, între pur, între glod.*

Versurile astea le-am scris când aveam doisprezece ani.

*În fața adevărului am stat ca un bou
Privind cum se clatină sfânta mea casă,
Și vrând să caut mugurul nou,
Prea mult mă aplecai pe terasă.*

Horia fu cucerit de farmecul vocii, gravă și caldă, alta decât cea răstită de mai-nainte.

- Și acum ce scrii?
- Poezii decadente. Nu te speria, așa sunt considerate acum. Peste zece ani vor trece poate drept prea cumiți.
- Și până atunci?
- Traduc sonetele lui Shakespeare.

*Risipitoare frumusețe, de ce să-ți cheltuiești
Al frumuseții tale har, păstrându-l numai pentru tine.
Natura nu dă niciun dar, îl împrumută doar,
Și ca să spun drept, celor risipitori...*

Îți place?

Ca filomela-n pragul verii cântă

*Și își oprește cântul, când vin zilele fierbinți.
Nu fiindcă vara-i mai puțin frumoasă-acum,
Decât atunci când imnurile-i triste făceau să tacă
noaptea,
Dar muzica-i sălbatică încearcă fiecare ramură,
Și fructele, crescute mari, își pierd deliciul rar.*

Horia se gândea: Geta are dreptate când spune despre Victor: brânză bună în burduf de câine. Dar e talentat! Ce ciudat contrasta vocea lui cu înfățișarea de copil bosumflat. O gropiță i se adâncea în obraz, de îndată ce schița un surâs. Sigur că a fost dintr-acei copii pe lângă care nu poți să treci fără să te oprești să-i mângâi, să-i întrebi: Cum te cheamă? Câți ani ai?

— Trebuie să existe un motiv care a declanșat furtuna. Cine-i de vină?

— Aș putea să spun: Nicoleta.

— Există și o Nicoleta?

— Floare carnivoră...

— Nu-nțeleg.

— Femeia blândă și dulce, care-și încolăcește brațele moi după gâtul masculului, îl topește și-l digeră. Nicoleta mă consumă trupește, Voica sufletește... Și, dând pe gât un pahar cu vin: — Dacă nu mă-nțelegi, sau ești ipocrit, sau ești de origină sănătoasă...

— De unde știi de ce origine sunt?

— Se vede de la o poștă.

— Asta mă onorează.

— Da. Aveți un fel de snobism à rebours. Altădată părea interesant să treci drept om din lumea mare. Acum e la fel de interesant să pari din lumea multă.

— Poate, cine vrea neapărat „să pară” una sau alta. Dar un om trebuie „să fie” nu „să pară” ... Lăsând la o parte străbunicii, bunicii, mătușile, tu ce ești, Victor, și, mai ales, ce vrei să fii?

— „Din furtuna vieții nu m-am ales decât cu câteva idei

și nici cu un sentiment”, spune Peciorin. Mătușa mea, Artemiza, i-a dovedit Voicăi negru pe alb că sunt un mincinos. Poate că sunt modest. Mi se pare că n-aș fi în stare să exprim, tot atât de bine cu alții, ceea ce simt... Ce vină am că mi-a luat-o înainte Lermontov, bunăoară...

— Ai băut destul, Victor. Eu zic să te lepezi de toate tinichelele pe care sfânta ta clasă ți le-a legat de coadă. Pleacă de-acasă. Șterge-o!

— Ușor de spus. Ai văzut multe case cu bilete de închiriat lipite de geam? Se pare că existau înainte, dar eu, de când m-am născut...

— Eu știu ce înseamnă să n-ai un acoperiș, un pat. Când am venit în București... Ce mare mi s-a părut orașul! Palatul Telefoanelor parcă amenința să-mi cadă-n cap. Forfota lumii, vacarmul. Parcă erau într-un film, care vrea cu tot dinadinsul să te strivească... Am coborât spre Cișmigiu. De la o tarabă, am cumpărat un kilogram de struguri. Se pornise o ploaie grozavă. Lacrimile îmi curgeau pe obraz amestecate cu picăturile de ploaie. Un copil a venit și s-a adăpostit lângă mine, vârandu-se sub punga de struguri pe care o țineam la piept. Simțeam copilul lipit de coapsă și-mi părea bine că pot să-i fiu de folos...

— Trebuie să-nțeleg că n-ai să mă lași nici pe mine în drum? Erou pozitiv, ce mai-ncolo-ncoa. Pariez că ești fiu de ceferist!

— Ai câștigat pariul. Numai că eu nu l-am cunoscut pe tata. Împlinisem abia un an când a avut un accident de locomotivă. Trebuia să i se taie piciorul și n-a acceptat. A preferat să moară.

— Erou negativ.

— Era îndrăgostit de mama și n-ar fi vrut să-l iubească din milă. Iar ea îl iubea așa de mult încât, după un an, s-a stins. M-a crescut bunica. La unsprezece ani am venit singur în București, să caut un prieten al tatei de care știam numai că e înalt, frumos, brunet, are mustață mare

Cella Serghi

neagră, îl cheamă Vasile și, dacă am să-l gădesc, are să mă ajute.

— Și l-ai găsit?

— Da, dar până atunci, am vândut pe stradă limonadă, semințe, baloane colorate, ziare. Am fost ucenic la o brutărie. Copilul brutarului se trezea în toiul nopții, și eu trebuia să mă joc cu el, până i se făcea somn și adormea. Tu spui: o iubesc pe Voica, dar eu nu-nțeleg cum o iubești!?

— Uneori aș vrea să fim singuri pe o stâncă, înconjurați de apă, să ne uităm unul în ochii altuia și apa să crească în jurul nostru și noi să nu vedem, să nu știm, să nu ne sinchisim de nimic...

— Să muriți împreună... Ei bine, eu, cu fata pe care-o iubesc, vreau să trăiesc împreună. Să fie a mea, femeia mea, înțelegi, Victor? Să-mi împart cu ea patul, masa, casa, grijile, bucuriile, necazurile.

Horia îl vede pe Barotă cu mâinile pe umerii Getei. „Ce-i, fata mea? Tu crezi că viața o să fie o primăvară lungă, și fericirea ca o halviță de care întinzi și tot întinzi? Dar, zilele cenușii, înfrângerile, lipsa de bani, nedreptățile, ploaia, vântul, furtuna, înzăpezirile, înghețul nu înseamnă viață și, adeseori, fericire? Fericirea seamănă mai curând cu acele ochiuri de apă care se ivesc când începe dezghețul, cu ceea ce simți când vezi primii muguri pe crengile goale, când natura se scutură de iarnă.”

— Totuși, Eminescu n-a iubit-o pe Veronica Micle, așa cum spui tu: „Hai să împărțim patul, pâinea, viața...”

— Atunci îndrăznesc să spun că n-a iubit-o. A fost o beție, un vis, o evadare, sau cine știe ce atracție, care are nevoie de un ambalaj poetic. Dar eu înțeleg că, atunci când iubești, femeia să intre cu totul în circuitul tău psihic, fizic, intelectual, nevoia de a o simți alături să fie ca nevoia de aer, să simți că, pentru ca s-o uiți, ar trebui să mori.

— Crezi că există un singur fel de a iubi, o singură

iubire? Geta e singura fată pe care ai iubit-o?

— Recunosc că, oricât de tânăr ai fi, porți cu tine un trecut care pe celălalt îl neliniștește, îl chinuie. Îți vine să ștergi ochii iubitei, cum ai șterge o tăbliță ca să nu rămâie nicio urmă din ceea ce era scris înainte. Și, fiindcă asta nu se poate, cauți s-o pedepsești, îi arăți și tu tăblița pe care s-au înscris bucuriile și necazurile tale. Ei, Victor, ce te uiți așa la mine? Credeai că poeții au monopolul complicațiilor sufletești? Noi, inginerii, numai compasul și rigla? Am văzut cum ne simplifică scriitorii, cum ne compromit în romanele lor. Nu au nici curiozitate, nici fantezie, nici aripi. Dar să fii poet înseamnă să zbori unde alții nu pot să ajungă.

— Dacă zbori, îți frângi aripile.

— Vlaicu și alții cum au riscat? Dar pentru asta îți trebuie pasiune și sinceritate. Trebuie să știi să lupti pentru ce crezi și pentru ce te doare, să nu fii flecar și fanfaron, să te gargarisești cu vorbe umflate ca sinucidere, moarte, să bei și să spui anecdote și să te crezi un erou din vremea lui Lermontov. Poeziile voastre sunt, de la o vreme, pline de inovații tehnice, de eprubete, de strunguri. Dar ce știți voi despre poezia laboratorului, despre pasiunea căutării, despre fiorul găsirii? Ca să smulgi necunoscutului secretul, să creezi ceva nou, e nevoie de o gestație ca pentru nașterea unui copil, ca pentru apariția unei flori care n-a existat până la tine.

— Trebuie să recunosc că ești mai inteligent decât alți ingineri și cu un vocabular ceva mai variat. Dar tot despre laborator și despre experiențe ai vrea să scriu, nu-i așa? Ei bine, eu vreau să scriu despre dragoste, despre stele, despre o bucată de zahăr care se topește într-o ceașcă de ceai... Ai văzut vreodată cum cade o bucată de zahăr din mâna unei fete pe care o iubești, cum se topește în ceașca de ceai? Și către ospătar: — Mai adu o sticlă de vin...

Capitolul XI

În odaia lui Barotă, Elena, sprijinită de uşă, repeta cu tremolo în voce:

— Copilul meu... băiatu'! A dispărut... A lipsit toată noaptea...

În picioare, Barotă răspunde liniştit:

— S-a făcut şi el băiat mare...

— Dumneata nu poţi să-nţelegi – se smiorcăie Elena.

— Dumneata nu eşti mamă...

— Asta aş-a-i... surâde Barotă.

— Nu sunt mamă. Dar, ca tată, înţeleg că un copil care se ascunde de mama lui, trebuie să aibă motive serioase.

Elenei îi sclipesc ochii de indignare.

— Motive? L-am crescut cu sacrificii, pe care dumneata nu le poţi bănuî. L-am dat o creştere – şi, căutându-şi cuvântul – impecabilă...

— Da, am văzut. Ştie să sărute mâna, nu-şi vâra degetele în nas, ciripeşte franţuzeşte şi înjură româneşte. Dar nu ştie că săpunul cu care se spală nu creşte în pom. Pâinea nu pică din copac, ca mana din *Biblie*. Cineva munceşte, ca el să le aibă. Un băiat care nu ştie să-şi coasă singur un nasture sau să-i facă mamei un ceai când vine acasă obosită, după părerea mea, nu e bine crescut.

— L-am ocrotit...

— L-aţi răsfăţat. Nu vă supăraţi, doamnă, dar, după mine, e neinteresant un băiat care caută fericirea în clondirul cu vin.

— Viaţa noastră a fost grea, foarte grea.

— Şi a noastră, uşoară?

— Nu e la fel. Nu vi se pun beţe în roate.

— Cine-i pune beţe-n roate lui Victor? Cine-l ţine legat de o corabie care se scufundă?

— Eu? Eu îl ţin legat? Nu l-am trimis pe şantier, la

Bicaz? Nu-l trimit la ședințe?

— Ziua îl trimiteți la ședințe, să se bată cu pumnul în piept, seara îi înnădiți aici tot felul de petrecăreți. „Du-te pe șantier, băiatul meu. Ești deștept, bun de gură, cântă-le în strună. Dacă ai talent, măcar să-ți folosească. Scrie cum le place «lor», dar să nu pui suflet. Demagogia e la modă. Fii demagog.”

— N-am venit să primesc o lecție.

— Tocmai voiam să vă întreb de ce ați venit...

— Băiatul meu... Nu știu unde s-a dus. N-a venit toată noaptea... N-a dormit acasă...

— E prima oară?

— Da... Nu... Chiar așa, toată noaptea, nu. Nu s-a mai întâmpat.

— O să vă obișnuiți. E bărbat.

Dar Elena parcă nu aude:

— Sunt disperată! L-am așteptat toată noaptea. Dumneata știi ce-nseamnă o noapte întreagă? La fereastră, la poartă, pe stradă, pe străzi... De dimineață îl caut peste tot... Nu mai știu unde să mă duc. L-am căutat și alături. Da... L-am căutat și acolo... Dar ea nu era acasă. Mi s-a spus că e la spital... Acolo mi s-a spus: „Operează”! Am așteptat. Telefonul suna mereu. Am urmărit nu știu câte conversații... cazuri... Ea n-a venit. Cred că n-a vrut. Și timpul trecea. N-am mai avut răbdare. Am plecat. Am venit aici.

— Credeți că l-am ascuns în garderob?

— Poate știți ceva... Poate v-a spus... E ziua lui. Am o mulțime de invitați... M-am dus la fiecare acasă. N-au telefon... Nu mai au nici telefon. Nu mai au nimic, nimic...

— Când caută, mai găsesc ei o bijuterie de familie, un covor persan – zâmbi Barotă, dar îl izbi o anumită lucire în ochii Elenei, o ciudată grimasă a gurii, pe fața aceea ca de carton.

— M-am gândit că poate a avut nevoie de bani. Poate v-a cerut... Poate v-a adus trusa... Trusa chirurgicală a

soțului meu... Vroia s-o vândă.

— Eu lucrez la o fabrică de instrumente chirurgicale. Ce să fac cu o trusă?

— Avea nevoie de bani... Poate că vroia să plece.

— Unde să plece? Prea o duce bine aici... Are trei dădace. Unde mai găsește așa plească?

— Nu mă are decât pe mine, și am obosit. Vreau să-l însor. Eu nu mai pot să am grija lui. Nu mai pot... Aș vrea să-i găsesc o fată... o fată bună.

— Care să-i gătească, să-i spele rufele, să-i lustruiască pantofii, să-i lege șireturile, să-i moaie posmagii...

— Să-i poarte de grijă când eu n-am să mai fiu.

— Altă mamă, altă dădacă. Doamnă, nu credeți că ar fi timpul să-l înțărcați? Să-l lăsați să ia viața în piept?

— El e poet. Are talent... Pentru copilul ei, o mamă e în stare de orice...

— Sunt mame și mame.

— Asta da... Sunt mame și mame. Eu mi-am sacrificat viața. Am făcut sacrificii, pe care dumneata nu poți să e bănuiești. Am mâncat pâine goală pentru ca el să aibă...

— Cozonac...

— Să aibă de toate...

— Ce ați făcut pentru sufletul lui?

Elena îl privește perplexă. „Cine îndrăznește să mă judece pe mine?”

— Mi-am călcat pe inimă și l-am căutat alături... La doctorița... Femeia asta a trăit cu soțul meu... Eu am închis ochii, ca să nu-l despart pe Victor de tatăl lui. Și acum m-am umilit și m-am dus la ea... acolo. Nu știu dacă dumneata înțelegi. Mi-a luat bărbatul... Acum vrea să-mi ia copilul...

Barotă o privește atent. Elena a izbucnit într-un hohot de plâns. Un plâns nervos, nestăpânit. Barotă n-a suportat niciodată lacrimile femeilor.

— Stați jos, liniștiți-vă! Vă aduc un pahar cu apă.

Și, în timp ce Elena soarbe apa ca un copil însetat,

Barotă se gândește ce să-i spuie ca s-o liniștească.

— Ei, cum de am uitat! L-am întâlnit pe prietenul lui...

— Costache? – întreabă Elena între sughituri.

— Da... Costache. Au chefuit toată noaptea... de ziua lui Victor.

— De ziua lui Victor... – șoptește Elena îmblânzită, căpătând culoare în obraz.

— Mai mulți prieteni – spune Barotă – nu știu la care din ei a dormit. După-masă au o ședință, pe urmă vin toți aici, să mai ciocnească un pahar.

— O să vie?

— Sigur! Victor m-a invitat și pe mine.

Elena începe să râdă. Acum e convinsă că Victor o să vie. Numai el era în stare să-l invite pe Barotă ca să-i facă ei în necaz! Și Elena, care fusese toată noaptea, toată ziua, chinuită de teamă și de griji, se simți deodată atât de liniștită, încât, într-un elan de generozitate, îl pofti și ea:

— Să veniți! Avem zece sticle de Cotnari. Avem șampanie... Avem de toate...

Era încredințată că de petrecerea pe care o pregătise atât de minuțios, depindea tot viitorul ei și al lui Victor.

Capitolul XII

Artemiza, proptită în perne, întindea pe coperta de piele cafenie, pe care scria cu litere aurite *Albumul avocaților din România*, cărțile de joc pentru o pasiență. Asta i se întâmpla numai când voia să-și domolească nervii.

— Miso! – strigă Clemansa alarmată, fără a-și lua ochii de pe fereastră. Dimineața avea foi plisate, așa, cu niște carouri... Acum, parcă aduce cu Elena... Zău dacă nu aduce cu Elena...

— Te-ai ramolit, fetițo?!

Era prea aprigă dușmănia Elenei, prea veche ura ei împotriva doctoriței, ca să-și poată imagina cineva o situație ca asta.

— Ce-ar fi, Clem, să intri în câmpul muncii ca detectiv? Țin minte că citeai cu nesaț *Frumoasa Alexandrina sau otrăvitoarea din Giurgiu*.

Clemansa, pentru care era literă de evanghelie tot ce spunea Artemiza, încercă să se liniștească.

— Mi-aduc aminte. Era cu o femeie care a vrut să-și omoare bărbatul... Ce carte! – suspină Clemansa, cu nostalgie pentru acele vremuri. Și totuși, îndoiala rămânea. Semăna cu Elena... Ce să caute Elena acolo?... S-o fi dus să-i ceară socoteală...

— Avea un copil, nu-i așa. Clem?... Și un amant...

— Da, a vrut să-i dea soțului o linguriță de dulceață în care a pus otrava. Dar, când să ia soțu' dulceața, copilul s-a repezit și a luat lingurița...

— Și ea l-a lăsat?

— Te pui cu dracii de copii?... Dacă nu-l lăsa, prindea de veste soțu' că-i otrăvită dulceața...

— Logic. Și ce-a făcut?

— l-a dat altă dulceață.

— Ce simplu! Și totul s-a terminat cu bine, nu-i așa? Și, căutând să vadă dacă soru-sa e vicleană sau proastă: — Dar, la urma urmei, cu ce-o supăra bietul om?

— Păi, nu ți-am spus? Alexandrina avea un amant.

— Și a sacrificat copilul?

— O fi făcut altul – replică Clemansa, cu o seninătate care o înfioară pe Artemiza.

„Oare prostia, la un anumit grad, se poate schimba în cruzime? Oare, nu e îngrijorată și ea de dispariția lui Victor? O fi simțit vreodată Clemansa fiorul maternității? Își amintește vreodată că a purtat-o pe Elena în pântece?... Că Victor, copilul Elenei, e într-un fel și al ei? ...”

— Să știi că s-a dus să-l caute.

— Cauți acul în carul cu fân – spune Artemiza, care nu-și poate închipui că Elena a intrat în casa doctoriței.

— S-o fi văzut când i-a spus că Voica se mărită și a vrut să-i bage sub nas cărțile poștale! Să-l fi văzut pe Victor cum și-a ieșit din fire și i-a dat peste mână... Ilustratele, pe jos... El, la ușă, glonț, dă peste mine, mă îmbrâncește gata să mă omoare. Elena, după el... Eu, șontâc-șontâc, cum am putut, am intrat și am strâns cărțile poștale. Ia uite ce vânătaie! Și Clemansa își ridică rochia lungă de culoarea acadelei roz, acest roz care-i dă Artemizei o senzație de greață. — Bine că le-am pus în cutia de scrisori, Miso. Mi-am luat o piatră de pe inimă! Și, așezându-se pe marginea patului Artemizei, își potrivește ochelarii ca să urmărească pasiența.

— Îți iese?

— Nu iese niciodată.

— Atunci de unde știi c-o să vie?

— Știi că are să i se facă foame și are să vină să pape.

— Ca Dagobert! Unde-o fi cotoiul mamei?

„M-aș duce la baba Tinca – se gândește Clemansa. M-aș duce să-mi dea în cărți...” De douăzeci de ani trăiește cu frica să nu dea baba Tinca pe-aici. Să nu afle de nenorocirea cu tribunele. Să nu afle Misa că baba Tinca i-

a prevestit nenorocirea! „O să fie poftită de cineva mare... Să nu se ducă.” Cine să fie mai mare ca regele... Dar, atunci, de ce-a tot îmbiat-o: „Du-te, Miso... Auzi, să ai tu invitație la tribună și să nu te duci...” De unde să știu ce-o să se-ntâmple? caută să se apere Clemansa. Nici astăzi, după douăzeci de ani, nu-și îngăduie să recunoască în gândurile ei cele mai tainice pricina adevărată pentru care a îndemnat-o pe sora ei să se ducă. De câte ori n-o tot încearcă Artemiza: „Tu știi ce-i gelozia, Clem? Nu te-a pișcat niciodată?” Nu, sunt lucruri care trebuie ferecate cu șapte lacăte... Nici chiar ea nu mai trebuie să știe că știe... Degeaba o tot iscodește... Cât despre nenorocitele alea de tribune..! Cine și-a închipuit c-or să cadă? Și, fără să-și dea seama, buzele ei murmură:

— N-a avut noroc...

— Cine n-a avut noroc? – întreabă Artemiza, răsfoind distrată un roman polițist.

Speriată, prinsă parcă asupra faptului, Clemansa se bâlbâie:

— Elena, sărăcuța... N-a avut noroc. Abia a venit, a întrebat de el și a plecat. Mi s-a părut că a intrat alături. Dar, vorba ta, ce să caute fata noastră la Ursoaica? Simt că mă apucă durerea de cap... Miso, mă lași să aduc cufărul aici? Poate că mai e timp. Tot la asta mă gândesc... Cine știe cum se-mbată și le vine-n gând să umble în cufărul meu. La mine-n odaie nu mai e loc nici pentru un ac, tu știi prea bine... Noaptea asta am visat că-mi umbla cineva în cufăr... Da, da... Am visat mâini multe... Mișunau ca viermii în cufăr.

— Nu pot să sufăr garderoabe, cufere... Și tot cu ochii în carte: — Te pomenești c-o fi vreun cadavru înăuntru, în cufărul tău...

— Un cadavru? Unde? Vai, Miso, nu mă speria...

— „Detectivul descoperi într-un cufăr cadavrul unei femei mutilate și se întrebă: Crimă sau sinucidere?”

— Lasă glumele, Miso... Mai bine spune-mi, de ce-a fugit Victor așa, ca nebunul? De ce n-a venit azi-noapte acasă? Și nici azi... tocmai de ziua lui!... Dacă nu se întoarce, ce facem? Nu crezi că trebuie să primim noi oaspeții? Doar n-o să-i lăsăm singuri în pod!

— Să-ți fure cufărul...

— Nu știu, azi parcă toate îmi merg anapoda... De dimineață a venit aviatorul și a căutat-o pe roșcata, pe urmă s-a întors Barotă cu fetele amândouă. Cu un geamantan și pachete. Să știi că se pregătesc de nuntă...

— Spune, Clem, de ce ți-ai pus lămâiță și a doua oară, când te-ai măritat?

— Fiindcă-mi stătea bine...

— Da, e un argument. Și de ce-i spui inginerului „aviatorul”?

— Fiindcă poartă o haină scurtă, din balonseide, strânsă în talie, umflată, și pantaloni de aceeași culoare...

— Ce fel de culoare, femeia lui Dumnezeu?

— Tocmai, că nu prea are culoare. E așa, ca vântul. Și părul lui în cap e tot așa, zburlit de vânt, țepos, ca la arici... Tot așa... Am văzut odată un film cu o aviatoare... Stai, cum o chema?

— Hélène Boucher.

— Exact... Cum de-ți aduci aminte? Nici nu l-ai văzut. Semăna cu doctorița... Tot așa umbla cu păru-n vânt ca o aviatoare.

— Dar ce, soro, azi e ziua aviației?

— E ziua lui Victor, dar e lungă cât o zi de post.

— De-ar trece odată... Am grijă de cufăr!

— De cufăr ai grijă, femeia lui Dumnezeu?

— Păi, să vezi... cumnata de jos... – Începu Clemansa.

Dar Artemiza, ieșindu-și din fire:

— Va să zică există cumnate de sus și cumnate de jos...

Clemansa își dă seama că Artemiza o ia la vale. Dar la ce-ar folosi să se supere?

Cella Serghi

— Ții minte, Miso, cum dispărea Elena, pe vremuri, când îl căuta pe Puiu? Punea detectivi, îi plătea ca să-i spună pe unde umblă.

— Clem, tu nu voiai să știi pe unde umblă Mac, cu cine se-ntâlnește Mac?

— Eu? Vai, Miso, Mac mă adora...

Cu toată neliniștea care o chinuiește, sau tocmai ca să și-o potolească, Artemiza începe s-o iscodească pe soră-sa:

— Numai pe tine te adora?

— Mie mi-a lăsat pensia...

Capitolul XIII

Barotă nădăjduia în taină că, odată, în stradă, să dea de loana. După ce a îndemnat-o să se împace cu bărbatul ei, după ce cu brutalitate o îndepărtase de atâtea ori, la început, când îi aținea calea, acum ardea de ciudă că nu-i mai dă semne de viață. Degeaba își spune: „Eu i-am cerut să ne despărțim. Nu se putea altfel... I s-a înapoiat omul; trebuia să rămână cu el. Adică ce, s-o împărțim? Asta nu! Să rămână cu mine? Da, așa voia loana. Dar copiii sunt ai lui, nu ai mei...” Așa i-a fost scris: de câte ori s-a apropiat de ceea ce fetele lui numesc așa de ușor „fericire” s-a izbit, ca de o stâncă, de ceea ce el numește atât de greu „datorie”. În împrejurări, pe care alții, ca să fie mulțumiți, închid un ochi, el îi deschide pe amândoi, ba își mai pune și ochelari. Ioana era ultima revenire din afundul calm și cert al balaurului, era ultima bucurie a unui sentiment greu de mărturisit.

Ca durerea de dinți amortită de anesteziac, care pe neașteptate iese la iveală, dorul își arăta acum colții vii, sfredelitori. Și atunci pereții odăii parcă se mișcau și, ca un școlar care nu are voie să fumeze acasă, căuta tot felul de pricini să iasă în stradă. Getii i-a spus: „Am de făcut un referat, e vorba de primirea unui tânăr stagiar. La fabrică am dosarul cu toate datele și e mai multă liniște acolo.” Și într-adevăr, când Voica e acasă, totul se mișcă în jurul ei, ca rotocoalele în jurul unei pietricele aruncate în apă. Se schimbă vremea brusc. Uși, ferestre, sertare se deschid, nimic nu mai rămâne la locul știut. Hârțiile zboară de pe masă și te uiți împrejur să vezi de unde vine curentul. Neliniștea care crescuse nemăsurat în ultimele zile o pusese pe seama Voicăi, a lipsei ei prelungite. Dar Voica a venit, casa s-a umplut de ființa ei tumultuoasă. Se învârtea ca un titirez pe vârful

picioarelor și, sărindu-i în brațe: „De ce nu te-nsori, leule?” – „Cu cine?” – „la nu te mai preface, roșcovanule!” De ce s-a supărat atât de rău de o glumă zvârlită de fata lui, la întâmplare? Și pe Ioana, de ce-a îndemnat-o să-și primească bărbatul, să-l ierte? Numai de dragul copiilor ei, sau de grija pe care i-o dau fetele lui? Să fie, undeva, în adânc, o lipsă de încredere în viață? Oboseală? Teama de a lua totul de la început? Ioana, furioasă, îi vorbea numai despre bărbatul ei. Dar, în ura ei, nu se ascundea un strop de iubire? Da, viața a strecurat o picătură de încredere în sufletul lui, care, sub toată înfățișarea aceea de om puternic, stăpân, sigur de el, a săpat câte puțin, mereu... Dacă cineva l-ar fi oprit acum, deodată, și, bătându-l pe umăr, l-ar fi întrebat ce caută la doi pași de fabrică, ar fi răspuns ca un școlar vinovat: am de făcut un referat. Dar, el e aici pentru Geta. Nu trebuia să-i povestească ce s-a întâmplat în laborator. Nu trebuie să fie tocmai el mărul discordiei între fata lui și omul pe care ea îl iubește... Scena din laborator se desfășoară acum ca o secvență de film: Horia le arată șlefuitorilor baia în care urma să se întâmple „minunea” – lustruire și ascuțire fără mâinile lor.

„Mi-au trebuit zile și nopți, ca să potrivesc proporțiile dintre acizi. Am căutat electroliți pentru fiecare metal. Am găsit electrolitul pentru mai multe metale. Uitați-vă... eu vârn acum stativul în baie. Acul, după cinci minute, va face drumul înapoi... Priviți pe tablou. Aici se vede regimul de funcționare al băii.” Și Horia apasă pe buton, privește ceasul. „Voltmetrul indică tensiunea. Lucrăm la cinci volți...”

Șlefuitorii priveau, unii cu neîncredere, alții cu o curiozitate crescândă. El, cu emoție, cu teamă și cu un fel de mândrie. „Ginerele meu!” Horia vârn bisturiile în lichid. Barotă se și vedea spumând Getei: „A reușit!” Când, deodată, Horia sare ca ars și-i privește pe șlefuitori, ca un judecător de instrucție. Fața i se învinețește, buzele îi

tremură și strigă ca scos din minți: „Cineva a umblat aici! Cine? Cine a umblat aici? Cine a umplut baia cu apă?”

Barotă, amintindu-și întâmplarea, strânge buzele, pumnii. „Nu-ți dau voie!” a strigat.

Fiecare își arată altfel indignarea. Horia, gătit, descompus, își trece privirea de la unul la altul.

— Toată munca mea... zile și nopți...

— Doar zăvorăști de două ori!

— Voiam să fiu sigur! Abia poate vorbi. — Voiam să fiu sigur că, în lipsa mea, nu intră nimeni... Că nimeni nu-și vâra coada... Totuși, cineva a intrat aici!

— Prin gaura cheii?

— Când cineva vrea să-ți facă rău...

— Nu-ți dai seama ce vorbești?!

Toți, pe rând, îi întorc spatele și pornesc spre ușă. Numai el, Barotă, rămâne în prag, se oprește o clipă, chibzuieste, se întoarce, se apropie de baia cu pricina.

— Să golim rezervorul...

— Să-l golim... șoptește Horia, dar nu-i în stare să miște un deget.

Barotă golește rezervorul, îl șterge, și amândoi, în aceeași clipă, văd firul subțire de apă prelingându-se din robinetul de umplere al băii.

— Robinetul n-a fost destul de bine strâns – spune Horia. Dacă făceam un dispozitiv, un preaplin, apa trecea în baia exterioară. Un lucru de nimic – suspină Horia.

— Nu e lucru de nimic.

Acasă îi povestește Getei ce s-a întâmplat: „Ne-a jignit... Înțelegi? Ne-a bănuț pe toți... Pe mine!” „Cum a îndrăznit?” – a întrebat Geta. Ochii i se aprind, ca la iepurii de casă. Privirea i se ascute și nu te iartă. Îl iubește pe Horia, dar e în stare să renunțe la el... Și toate din vina lui. „Fiindcă tot la Matei ți-e gândul – spunea Maria – fiindcă Matei te știe de pe vremea când ți-a apărut poza în ziar. Fiindcă aici nimeni nu-ți cunoaște isprava. Nu mai pui suflet, Petre! Îți faci datoria și atât...”

Dar care e datoria, unde începe, unde sfârșește?” „Ei, cum? M-am întors și i-am arătat unde-i greșeala.” „Pe urmă i-ai întors iar spatele, și-ai plecat, umflat, plin de tine. Ai venit acasă, de parcă ai fi câștigat un meci.” Ei, Getuțo, ce zici: cine sunt eu și cine e «inginerașul»!

Ieșind să ia aer în curte, Horia văzu lumina aprinsă la o fereastră la parter și se îndreaptă într-acolo. Deasupra unui dosar, capul alb, zbârlit a lui Barotă îi dădu o clipă de emoție. Meșele răsucite îi cădeau pe frunte, ca la copii când își fac lecțiile. Un cap semeț, neobișnuit. „Și, totuși, dacă ai ști cât e de copilăros câteodată” – spunea Geta. „Dacă i-aș bate în geam? Dacă, i-aș spune ce mă doare? De ce am trecut prin atelier, la prânz, fără să-i dau bună ziua? Eram necăjit și îmi era rușine că m-am poticnit iar. Iată adevărul... Dar, te pomenești că o să mă privească cu malițioasă plăcere. «Dă-te cu capul de perete, băiete! Mie ce-mi pasă!»” Horia era gata să treacă mai departe, când, simțind o prezență, Barotă se ridică în picioare și se apropie de fereastră. Horia, închipuindu-și că-i gata de atac, își pregăti apărarea. Dar glasul lui Barotă era calm și cald.

— Noroc!

— Bună seara!

Câteva clipe mai târziu se plimbau alături sub bolta luminată ca o câmpie plină de licurici.

— Ce noapte frumoasă! Parcă niciodată n-au sclipit stelele așa! – spune Horia.

— Geta, când era mică, punea mereu întrebări despre stele și cer. Voia să fie astronom..

— Nu vrei să stăm aici? – întrebă Horia, arătând lăzile din fața magaziei de ambalaj.

Se așezară alături și Horia își deschise sufletul simplu:

— Nu îmi închipuiam că o să mă poticnesc iar. Nu mai știu ce să cred. Controlez iar și iar regimul de lucru; același, exact același, ca și pentru faza de laborator, și

totuși...

— Clenci! – surâse Barotă. Așa spunea frate-meu Anton, când ne poticneam... în '48, cu paragelul. Acum îi spunem antigel și se găsește pe toate cărările. Dar atunci...

— Știu că înainte de naționalizare se importa paraflowul, care, introdus în cantitate mică, mi se pare 0,2 la sută, în uleiurile noastre, le împiedica să înghețe. Noi trebuia să găsim ceva asemănător, altfel toată industria, toate mijloacele de transport ar fi stagnat în iarna aceea.

Barotă era plăcut surprins că Horia nu era străin de importanța aceluia „ceva asemănător”.

— Problema a fost dată spre dezlegare în diferite uzine și chiar nouă la politehnică... Eu eram atunci în anul întâi... Pe urmă, am aflat că o echipă de la o rafinărie din Ploiești a izbutit.

— Noi – făcu Barotă cu mândrie de copil. Echipa noastră. Lucram zi și noapte cu scurte clipe de somn, când ațipeam de-a-n picioarele.

— Ei, dar până la urmă ați izbutit – suspină Horia cu o urmă de invidie, care pe Barotă îl măguli. Da, ați izbutit.

— Stăruință, răbdare... Stăruință, răbdare! Încredere de fier și răbdare...

— Mai multă răbdare decât am eu, nu se poate! Cât despre încredere, ce să mai vorbim! Am avut eu încredere la început, darmită acum, când am depășit faza de laborator! Acum am certitudini absolute și totuși, undeva, mă poticnesc... Trebuie să existe o explicație. Am greșit... Dar unde? Poate dacă mi-ai povesti cu amănunte, dar absolut cu toate amănuntele, cum ați reușit atunci...

Era acum în vocea lui Horia o disperare de copil rătăcit într-o pădure. Ajutorul pe care-l cerea îl măgulea pe Barotă, îi dădea sentimentul prestigiului de care se bucurase cu ani în urmă, îi amintea epoca eroică a

primilor ani după eliberare.

— Nu văd ce legătură are.

— Poate că are.

După tremurul ușor al glasului, Barotă își dădea seama cât este de adevărat interesul lui Horia și ghemotocul de nemulțumire în jurul căruia, cu anii, se adunaseră mereu altele, se desfăcea treptat, dezlegându-i limba.

— Îmi aduc aminte, era o noapte senină. Stelele puzderie, ca acum, dar gerul făcea să trosnească pietrele. Aș vrea să înțelegi, cum de altfel ți-am mai spus, că experiențele se făceau într-o hală fără uși și fără ferestre, aveam nevoie de ventilație cât mai bună, purtam șube pe noi și încălțări de păslă cât mai groase, ca să nu ne înghețe picioarele. Ne înfășuram mai întâi picioarele în ziare, apoi le viram în ciorapi de lână. Și totuși, nu scăpăm de frig. Din pricina oboselii și a lipsei de somn. Gazele ne dădeau o sete de nepotolit. Usturimile ne scoteau din sărite. Într-o zi s-a găurit vasul cilindrului de reacție. Nu știu cum am scăpat. Stăteam lângă aparat, ca să reglez temperatura, când m-am pomenit împroșcat cu un val de acid. Sângele m-a podidit pe nas, fața mi-a fost furnicată, mă ustura de parcă o mie de albine m-ar fi înțepat deodată. Am ieșit afară înnebunit. Cel mai tânăr din echipă și-a rupt halatul, mi-a înfășurat fața, m-a luat în cârcă, a luat prima mașină care i-a ieșit în cale și m-a dus la spital.

— Matei?

Barotă prinde tâlcul întrebării, dar trece ușor mai departe.

Capitolul XIV

Perdeaua subțire pendulează în dreapta și-n stânga.

— Parcă-i un voal de mireasă... șoptește Geta.

— O coadă de smeu – spune Voica și cere amănunte despre Mamaruca.

— A încăput pe mâini bune. Horia a vorbit cu doctorița Ursu, vecina noastră. Deocamdată rămâne câteva zile în spital, numai pentru analize. E o apendicită veche. Nimic altceva.

Un cap roșcovan și unul oacheș, proptite pe peretele alb, cu picioarele ascunse sub fustele largi, strânse în talie. Geta și Voica sorb aerul îmbibat de respirația frunzelor tinere, a pomilor în floare.

— Voica, vezi să nu răcești. Începe să se răcorească. Nu vrei să închid fereastra?

— Parcă-i o noapte de vară!

Linیștea e spartă din când în când de zgomote care se rostogolesc pe scări, se strecoară pe sub pereți, trec prin pereți; mereu altă muzică, parcă se joacă cineva să schimbe posturile la aparatul de radio sau discurile la pick-up: muzică de jazz, cântonete italiene, romanețe demodate... râsete, veselie stridentă...

Geta se încruntă: „Au lăsat iar ușile vraیște la bucătărie, la pod...”

„E ziua lui Victor” – gândește Voica, dar spune:

— Artistele au venit cu tocuri înalte și au vrut să coboare în mină. Ce-au răs minerii!

— I-ai promis tatei că nu cobori în mină... Nu ți-a fost frică? Știi că nu poate să uite accidentul...

— Care accident?

— Nu-ți aduci aminte? Ianoș, prietenul tatei care îți spunea Mocușca... A alunecat și a venit peste el cărbunele, un bloc de o tonă... S-a găsit numai bocancul.

Cella Serghi

— Accidente se-ntâmplă și când traversezi o stradă!

— Tata n-avea astâmpăr de grija ta. Nici nu știi ce nervos e de la o vreme!

Trecându-și mâna prin păr, cum avea obiceiul, Voica își desfăcu cocul, slobod, mereu gata să cadă peste umeri, pe spate. Ce dor i-a fost... Ce dor îi este...

— Abatajele sunt susținute de urși, adică bârne, coloane care se pot prăbuși.

— Și totuși, ești o fricoasă...

„Și totuși, am avut curajul să fug de Victor, să mă despart de el. La început mi s-a părut mai ușor!”

— Uneori se poate întâmpla să se aprindă un strat de cărbune sau să cazi pe scări, să te dai de-a dura zeci de metri.

— Și atunci, ce-ai căutat acolo?

Voica e gata să mărturisească: „Voiam să-l uit”.

— Eram curioasă.

„Ce-ar fi să-i spuie: dacă nu coboram în mină, mă înapoiam cu primul tren!”

— Minerii sunt oameni sobri, severi... ai crede că nu știu să râdă. Ei bine, nu-ți închipui cum le place muzica, dansul... Câte întrebări ne-au pus... Și cu ce plăcere îți arată cum e la ei sub pământ...

Zgomotul se întetea pe scară. Se auzeau mereu pași care urcau, uși care se deschideau, se închideau, se trânteau...

Geta și Voica nu voiau să bage în seamă, nu voiau să pomenească de Victor.

— Copaci întregi se aduc pentru armare, se căptușesc pereții cu lemn. Bârnela țin tavanul, după ce s-a scos cărbunele. Și totul e boltit frumos... Să vezi, din cauza presiunii, cum cade tavanul, cum se desfac așchii-așchii... Atunci se scot bârnele și se pun altele la loc...

Geta se gândește la Horia. Era sigură c-o să vină la gară. Ce simplu ar fi fost să se împace, dacă venea...

Voica tresare, ascultă pașii care urcă pe scară...

Zgomotul ușilor, care se descind și se închid...

— Știi, Geta, m-am împrietenit cu un cal. Un cal bătrân și orb...

— Unde? – și Geta se întreabă: „Ce face Horia acum? Dar mâine? O să mă aștepte? O să vină spre mine? Dar dacă n-o să vină?”

— În unele galerii mai întortocheate se mai lucrează și acum cu cai, nu cu mașini Diesel. Și nu-i ușor să-i cobori, știi? Trebuie să se obișnuiască cu umezeala și lipsa de aer. Au acolo grajduri speciale și nu sunt scoși decât când orbesc, când le putrezesc picioarele din cauza umezelii, a prafului de piatră...

— Bieții cai! — oftează Geta cu gândul la Horia. Nu ți-a fost milă, Voica? Și deodată, suspectând-o: Când erai mică, inventai tot felul de povești...

— M-am convins că toate poveștile sunt adevărate. Prietenul meu, calul bătrân și orb, e acolo de treizeci de ani... Și mai e un cal tânăr, nemaipomenit de frumos... Păr cafeniu, mătăsos, glezne nervoase, o minune de cal! Și o putere neobișnuită! Trage treizeci de tone...

— Voica, exagerezi! O mașină Diesel trage...

— Calul ăsta e un fenomen! Cine nu-l știe? De fapt, e o iapă. Grăjdarul e foarte politicos cu ea, îi spune pe nume, o pofteste cu toată deferența: „Domnișoară Margareta, vrei să faci un șut?” Și dacă i se pare că e obosită, vine și anunță cu toată seriozitatea: „Domnișoara Margareta nu vrea... Nu e dispusă!” Știe că pentru nimica-n lume nu trebuie să forțeze un cal să intre în al doilea șut.

— Ne-ai scris că ai găsit o pisică, jos, în mină. Nu-mi vine să cred...

— Ba da! O pisică sură. A fost albă la început, poți să-ți închipui, Geta? Albă de tot... și a devenit cenușie, ca noaptea, numai din cauza cărbunelui. Cum a ajuns acolo, nimeni nu știe. S-a aciuat în grajd și s-a împrietenit cu cail. Cu șoarecii...

— Pisica? S-a împrietenit cu șoarecii?! Voica, ai luat-o

razna!

Dac-ar fi în stare s-o ia razna, ar urca scările. „La mulți ani, Victor!” Să-l vadă doar un minut și să fugă... Să fugă...

— În viață se întâmplă atâtea lucruri ciudate! Pisica a intrat din greșeală; greșeală de tinerețe... Sunt mulți ani de atunci și a rămas în mină, înțelegi, Geta?

— Trebuie să fie foarte trist să nu vezi nopțile astea înstelate...

— E oricum trist, Geta. Dar, ca să nu se trădeze: — E o viață foarte dură, dar care își are poezia ei!

Parcă îl aude pe Victor: „Vrei să cobor în mină?” – „Și de ce nu? Ai cunoaște oameni adevărați, ai găsi o nouă sursă de inspirație!”

De sus venea acum o melodie leșinată – *Steluța!* ce haz avea Victor când o imita pe Clemansa: „Muzica a compus-o vărul nostru, Florescu...” *Tu care ești pierdută în noaptea vecinicii...*

— Geta, de ce s-a dus tata la fabrică tocmai în seara asta?

— Trebuie să facă un referat. Aici, nu vezi, sindrofiile se țin lanț...

— Și-n alte seri, tot așa?

„Voica știe că-i ziua lui Victor. De ce nu pomenește numele lui?”

— Voica, de când ai venit, mi se pare că-mi ascunzi ceva. Dar eu am răbdare. Semăn cu tata. Aștept!

— Eu nu mai am ce să ascund... Dar tu, Geta? Cum te-ai îndrăgostit de Horia?

— Căutam secția de modelaj, chiar în ziua în care am fost angajată. Și am dat de el. M-a condus din atelier în atelier. Parcă era un senior mândru de colecțiile lui. „Uite un termostat hidraulic pentru cultură”, dar vocea lui suna de parcă ar fi spus „te iubesc...” „Ce s-ar face cercetătorii noștri fără termostat?” Dar eu înțelegeam: „Ce m-aș face eu fără tine?”

— Și i-ai căzut în brațe?

— A scos din buzunar un bisturiu...

— Și a vrut să-și taie vinele...

— Mi-a vorbit de șlefuirea și ascuțirea electrochimică, de importanța ei pentru instrumentele chirurgicale...

— Și te-a făcut praf...

— Lasă glumele, Voica. Îl iubesc.

— Îți priește! Te-ai făcut mai frumoasă.

Și, privind-o atentă:

— M-a izbit în gară frumusețea ta.

Și Voica e gata să repete cuvintele lui Victor: „Frumusețea ta e lipsită de poză, e profundă. Tu nu mimezi nimic din ce e în jurul tău. Frumusețea ta vine dinăuntru, te transfigurează.”

— Horia îți spune că ești frumoasă?

— El știe una și bună: ești a mea, muierea mea!

— Și tu îi dai voie?

— Recunosc vocabularul tatei. Ții minte ce-a spus când s-a întors bărbatul loanei? „La urma urmii e muierea lui...”

— Eu nu-l aprob pe tata. Nu trebuia să renunțe la loana.

— Voica. Eu nu mai știu ce aprob și ce nu. Parcă a fost un cutremur...

— Vă înțelegeți?

— Ne certăm.

— Cine cedează?

— Eu.

— Ești pierdută.

— Sunt nenorocită. Tata nu se împacă cu Horia...

— Și tu? Sunt atâția băieți, câte stele pe cer! Și ție ți-a cășunat inginerășul ăsta, care se uită la tata de sus!

— De ce inginerăș? E inginer. Îl pasionează invențiile. Îl exasperează birocrăția, comoditatea, lașitatea oamenilor. Pretinde că tata îi cântă în strună inginerului-șef, că face sat cu șlefuitorii mai retrograzi.

Cella Serghi

— Îndrăznește?

— Voica, a îndrăznit și mai mult. L-a bănuț, adică i-a bănuț pe toți, de sabotaj.

— L-a bănuț pe tata?!

Voica pare revoltată, dar e atentă la ce se petrece sus. E obiceiul lui Victor să schimbe posturile la radio, să caute mereu altceva.

— Lucrurile s-au lămurit – spune Geta – dar tata n-o să-l ierte. L-a jignit.

— Și tu! Nu-l mai iubești pe tata?

— Mi-aș da viața pentru el, dacă ar fi a mea. Dar viața fără Horia ar fi ca o noapte fără lună, fără stele... o noapte opacă până la sfârșitul lumii... o noapte grea. Nu știu dacă înțelegi!?

Voica se ridică în picioare. Părul, albăstrui în lumina serii, îi acoperă umerii.

— Dar când eu am avut nevoie de înțelegerea ta? Te-am găsit mai tare decât un zid de cărbune. Știi una și bună: isprăvește cu Victor. Argumentul tău: tata! Ei, tata e acum mai fericit?

— Nu-i același lucru. Pe tine, în fiecare primăvară te zguduie un cutremur. Adu-ți aminte când a plecat Tudor în China. L-ai condus la gară. Te-ai întors emoționată, schimbată. Mi-ai spus că te-ai logodit...

— Nu mai știu. Nu auzeam ce spune. Parcă nu mai era Tudor, prietenul nostru... Pleca departe... La Moscova, la Pekin. Creștea în mine un fel de mândrie... Parcă retrăiam ziua când a apărut fotografia tatei în prima pagină... Jii minte?

— Tata a fost primul meu iubit!

— Și al meu!

Și capetele celor două fete se apropiară iar și zâmbetele lor se topeau și amintirea rivalității lor le apropia și mai mult sub bolta acestei nopți de primăvară caldă.

Urmă o tăcere în care strada, casa, fură cuprinse de

zgomotele învălmășite ale sindrofiei de sus, și sufletul Voicăi, gândurile ei, de prezența lui Victor.

— Ascultă, Voica. Acum ai fost acolo sus. Ai fi băut, ai fi fumat, ai fi ieșit încălzită... Te-ai fi plimbat pe străzi... Ții minte când ți-ai pierdut vocea de tot? A trebuit să-ți amâni examenul...

— Bine că s-a sfârșit...

Și, ridicându-și părul, Voica îl învârti iar cu o singură mișcare în creștetul capului și se îndreptă spre fereastră.

— Voica, vrei un ceai, să pun apa să fiarbă?

De sus venea acum o muzică ciudată.

— *Festinul păianjenului*, șoptește Voica.

E în odaia lui Victor... Apa clocotește în samovar. „Cărbunii i-am încins într-un fier de călcat, spune Victor... Ceștile mi le-a dăruit Artemiza. Le-a adus de la Egger, o localitate de lângă Marienbad. Acolo a cunoscut-o Goethe pe Ulriche și s-au îndrăgostit. El avea șaptezeci de ani. Ea nouăsprezece. A cerut-o în căsătorie, dar n-a căpătat învoirea familiei. Ulriche nu s-a mai măritat niciodată, și până la nouăzeci de ani, cât a trăit, i-a adus în fiecare an lui Goethe, de ziua lui, un buchet de flori pe mormânt... Poate că Goethe și Ulriche au băut ceai din ceștile astea. Poate că sunt vrăjite...” Victor a turnat ceaiul în cești, ea a luat cu mâna o bucată de zahăr și a lăsat-o să cadă în ceașca lui, apoi încă una. Privea cum se topesc bucățile de zahăr, simțea că se topește voința ci: „Cum ți-ai păstrat aerul ăsta feciorelnic și vicios în același timp, Voica? Cred că s-ar putea scrie mai mult despre gura ta decât despre surâsul Giocondei...”

— Ție îți place muzica asta?

Voica se întoarce spre Geta ca trezită din vis. Aceeași muzică se transmitea la radio atunci, și Victor a întrebat-o: „Ții place?”

— *Festinul păianjenului*. Un balet de Albert Roussel. Scena, la ridicarea cortinei, reprezintă în prim-plan o imensă pânză de păianjen. În fața ei, evoluează

carnivorul. Două, trei efemeride au și fost prinse în pânda ucigașe, altele îi dau târcoale...

— Ce multe lucruri știi, se minunează Geta.

— Ce scump le-am plătit!

Era în brațele lui Victor, legănată de apele scânteietoare ale ochilor lui amețiți. O dureau ochii. Buzele îi erau obosite, dar dorinți pătimăse necunoscute îi treceau prin coapse, prin sâni, și reînnoiau setea, nesațul buzelor. Întreaga ei ființă urmărea cu ochii deschiși acel soi de înec, de sfârșit și de început, paradisul din care Eva a fost izgonită, bucuria de a descoperi pământul. Între privirile și buzele lor nu mai era loc pentru nici o întrebare, nici un gând, nici o teamă. Razele soarelui o căutau, o prindeau, o legăneau, le simțea pe brațe, pe pântec, pe coapse... „— Voica, «toată viața am aspirat să iubesc o ființă cu o dragoste absolută, echivalând cu credința care transcende rațiunea din care s-a născut și care există apoi din propria ei viață.»” Dar până și în clipele acelea repeta frazele altora. „Actul dragostei nu devine un deliciu senzual, ci un extaz, care face să dispară diferența între două ființe. Amanții care cunosc asta, întâlnesc echivalentul morții și al poeziei.” Cum a putut să-i șoptească în clipele acelea cuvinte scoase dintr-o carte²², învățate pe dinafară, repetate poate și în alte împrejurări... Cum ar putea să-l ierte? Cum ar putea să uite?

— Ce seară înstelată! – spune Geta.

Ce opacă era seara aceea. Victor îi lua capul în mâini, îi sorbea gura. Pe urmă, nu mai știe... Izbeau în geam picături ca niște pietricele. Lovea piatra în geam, în acoperiș, în ușă... Loveau pumnii cuiva care vroia să intre. Amândoi știau cine e...

— Îl mai iubești? – o întreabă Geta.

— Mă gândesc numai la el. La tot ce a fost... Numai când îi scriu mă liniștesc.

²² *Sparkenbroke* – roman de Charles Morgan.

— Îi scrii?

Geta, care punea în tot ce făcea și spunea frâna măsurii, scoase aproape un strigăt.

Dar Voica începu cu glas liniștit, scăzut:

*Tu ai murit, pe tine te-ntâlnesc la tot pasul,
Tu, cel pe care l-am iubit și-l iubesc ca pe-un mort.
De ce-mi ieși în cale ca orice altul?*

*Din tot ce-a fost patimă și dezamăgire cât a trecut?
Cât a rămas?*

*Din zborul meu către tine, spre piscuri muiate-n
albastru,*

*Din căderile în prăpăstii înghețate și negre,
Unde, de ce m-am oprit? Unde mă aflu?*

*M-ai jupuit, m-ai fărâmițat, m-ai murdărit.
Cum de-am ieșit din visul ăsta urât mai întregă,
Mai bogată, mai vie?*

Tu ai murit... Eu sunt vie.

*Și zilnic aproape de tine mă gândesc la ce-a fost,
La ce-o să fie!*

*Ochii-mi ard de lacrimi încremenite. Sufletul mi-e
pârjolit.*

Tu ai rămas în amintire întreg, viu, ca o făclie...

Dar tu ești mort, iubitul meu. Făclia arde

La căpătâiul dragostei mele

Și nu-mi pare rău.

*Dragostea mea a murit, dar în cenușă mai sunt fărâme
incandescente, vii...*

Dac-ai veni, dac-ai sufla, s-ar aprinde...

Flăcările albastre s-ar roși, s-ar întinde.

Vâlvățile m-ar cuprinde iar, fără milă.

Dar tocmai asta nu vreau. Prin ele o dată am trecut,

Le-am simțit arsura,

M-am zvârcolit în focul dragostei și n-am pierit.

Am scăpat vie!

Acum, în prospețimea zăpezii, am simțit ghiociei.

*Pe crengi arse de frig simt, presimt mugurii...
Îi văd, îi aud cum se sparg.
Am să-i aștept.
Am să duc întâile frunze,
Toată primăvara am s-o duc la mormântul dragostei
mele...
Acolo, știi unde...
Pe maidanul pe care ai zvârlit-o ca pe-un gunoi
Uite cum strălucește,
Ca un licurici într-o pădure... noaptea.
Dragostea mea a murit!
Dar uite-o întregă în steaua de-acolo,
Întâia stea pe tot necuprinsul acestui amurg,
Uite-o întregă în lacrima care a rămas agățată
Între gene...*

De emoție, Voica nu mai poate articula niciun cuvânt. Geta se întoarce și-o privește, îngrozită. Îi ia mâinile, îi șterge lacrimile care se rostogolesc pe obraz.

— Așa de mult îi iubești?

— S-a terminat, Geta, n-avea grijă. Pentru mine iubirea înseamnă vrajă... și vraja asta, Victor a rupt-o. Iubirea pentru mine e ca polenul de pe aripile fluturului. Trebuie să mă ajute să zbor. Victor a risipit polenul. Dar m-a ajutat să mă gândesc la multe lucruri... Și, încercând să glumească:

— Tata nu trebuie să știe că scriu poezii, are și altminteri destule neazuri cu mine... cu noi!

Geta îi mângâie obrazul ca unui copil necăjit.

Pe stradă se auzeau pași. Felele se ridicară în picioare deodată, speriate, ciuliră urechile, apoi se repeziră la fereastră, ca doi cățeluși care-și așteaptă stăpânul.

Capitolul XV

Horia scoate un pachet de țigări și-i oferă lui Barotă.

— Mulțumesc, m-am lăsat de tutun, tot atunci... Gura parcă-mi era arsă; oamenii cu ochii cât cepele, fețele, încordate, gura, uscată. Așteptam. Temperatura scădea sub zero grade, minus un grad, minus două, minus trei grade, minus patru...

Barotă urmărea, reflectându-se pe fața lui Horia, în ochii cu pupilele mărite, pe fruntea lui severă, emoțiile prin care trecuse el însuși atunci..

— Și mai departe?

— Am ajuns la unsprezece grade. Noi eram mulțumiți, nu era un succes, dar eram pe calea cea bună.

— Și a mai durat mult? – întreabă Horia îngrijorat, uitând că antigelul a fost găsit cu ani în urmă; parcă se temea să nu înghețe motoarele, să nu se oprească.

— Zile și nopți de-a rândul până am ajuns la douăzeci de grade. Minus douăzeci de grade. Produsul nostru avea aceeași eficacitate cu paraflowul care nu se mai putea importa.

— Frumoase clipe! – șoptește Horia.

— Da, sunt clipe care te despăgubesc de toate înfrângerile și te fac să vezi că viața e totuși frumoasă.

— Totuși – repetă Horia oprindu-se în fața laboratorului... Înțeleg de ce e Geta mândră de tatăl ei.

— Da, e mândră? – întreabă Barotă cu un zâmbet care-i luminează fața încălzită, fața întinerită, o față de copil.

— Geta spune: „Gând tata zâmbește, parcă înflorește o livadă”.

— Fetele mele sunt tari în vorbe meșteșugite. Voica scrie poezii și crede că nu știu...

Era dornic să ajungă mai repede acasă... I se întâmpla adeseori să-i fie dintr-o dată așa dor de fetele lui! Dar

Cella Serghi

Horia, nesățios, punea mereu întrebări.

— Și când ați ajuns la faza industrială totul a mers normal?

— Aș, de unde! S-au schimbat dozajele de materii care trebuiau să intre în reacție, s-au variat timpii de lucru. Nu știam unde e clenciul. Când măsurăm temperatura lichidului din recipient, temperatura era într-un fel, când introduceam clorul, creștea...

— Temperatura?

— Da, acolo ne-am poticnit.

— Acum știi – sare Horia – și dacă aș avea pe cineva să mă ajute...

— Păi, eu de ce sunt aici?

— Dar... Horia se bâlbâie de emoție. — Durează patru ore numai pregătirea băii! Și, ridicând privirea spre cer: — A apărut o stea!

— Nu-i nimic, stelele o să aștepte!

Se apucară de treabă, în tăcere, ca și cum de ani de zile ar fi lucrat cot la cot: Barotă – liniștit, abil, atent, Horia – cu privirea concentrată, severă.

— Totul e acum, când punem la fiert, să reușim să menținem temperatura între 100-120 de grade. Altfel se strică electrolitul. Nu-i ușor să menții temperatura între 100-120 de grade! Totul depinde acum de asta! Așa încât, te rog să închizi robinetul de gaz, mai mic sau mai mare, exact cum am să spun eu.

Horia vorbea pe un ton autoritar, care nu-l mai supăra pe Barotă.

— Să nu depășească pentru nimic în lume 120 de grade...

Nu-i băiat rău, gândi Barotă, dar îi lipsește stăpânirea de sine. Îi venea să-i spună: Ține-ți firea, băiete... Dar se reținu și cu atenția încordată, liniștit, vrând parcă să-i transmită calmul lui, să-i dea o lecție de stăpânire de sine, puse mâna pe robinet.

— Deschide – porunci Horia, ca un comandant de vapor... 90... 90,5... 100... Mai mare... 115... Atenție! Strânge! Închide!

Temperatura crește.

— Strânge... strânge... – strigă Horia.

Degeaba încearcă Barotă să strângă, robinetul e înțepenit.

— Strânge! – urlă Horia ca ieșit din minți. — Riscăm totul acum... 120...

Barotă privește împrejur. Horia nu înțelege ce-l preocupă tocmai acum când totul e în joc. Dar cât ai clipi, Barotă pune mâna pe o bucată de pânză subțire, înfundă gura de gaz, cere un clește. Horia a înțeles și-i întinde cleștele. Barotă reușește să înfunde focul cu palma. Îl ustură groaznic, dar a reușit să mențină temperatura la 120 de grade.

— E bine! – strigă Horia. 120 de grade! Electrolitul e preparat. Acum eu am să măsoz densitatea, dumneata ai să notezi variația ei, în timp ce scade temperatura. Așteptăm până la optzeci.

„Oare băiatul ăsta n-a văzut că mi-am ars palma?” – dar, descleștându-și dinții, Barotă întrebă:

— Și acum?

— Legăm pe bara catodică oțelul respectiv. Te rog, dă drumul la curent. Bine! Acum potrivim tensiunea șase volți... cu densitatea 40 de amperi...

— Cât timp trebuie să rămână oțelul în baie?

— Cinci minute...

„Ușor de spus”, mormăie Barotă, care ar vrea să aibă răgazul să-și sufle în palmă. Trec două minute fără o singură vorbă. Trec greu... Horia și Barotă stau încordați cu câte un termometru în mână. Nu vorbește decât arsura din palma lui Barotă și răspunsul lui tăcut... „Bine că am salvat electrolitul. Să vedem acum unde-i clenciul!”

Horia verifică temperatura:

Cella Serghi

— Avem tocmai optzeci de grade.

— Nouăzeci și cinci – spune Barotă.

Horia încrunțat măsoară iar și repetă răspicat:

— Optzeci...

Barotă nu se lasă. Vâră iar termometrul în lichid, îl scoate și, în aparență, liniștit:

— Nouăzeci și cinci...

O clipă se privesc unul pe celălalt, față-n față, se înfruntă ca doi cocoși... în ochii lui Horia scapără insulte: „Ești nebun!” „Ce, sunt chior?” întreabă privirea lui Barotă.

Dar nu se pronunță niciun cuvânt.

Barotă nu mai simte arsura din palmă. Horia a vârât iar termometrul:

— Optzeci!

Barotă mai măsoară și el o dată și, încleștându-și fălcile, strângând pumnii ar vrea să lase totul baltă, și să-i întoarcă spatele acestui zezec. Dar fața lui Horia se înseninează în așa măsură, sprâncenele se ridică pe frunte atât de caraghios, colțurile gurii exprimă atâta bucurie, încât Barotă așteaptă o explicație.

— Ia să vedem unde pui dumneata termometrul!

Întrebarea e atât de liniștită, tonul atât de vesel, încât Barotă nu mai pricepe nimic.

— Uite aici, lângă piesă l-am pus. Aici..

— Lângă piesă? Chiar aici?... Glasul lui Horia e din ce în ce mai emoționat, pupilele dilatate, fața numai surâs și blândețe. Aici...

Barotă nu mai știe ce să creadă.

— Ei, vorbește odată!

— Acum am înțeles!

E atâta uimire, atâta naivă uimire în ochii măriți și ușor umeziți ai lui Horia, că oricine ar putea citi în ei fericirea, dar Barotă tocmai își pierde răbdarea și ridică vocea, de parcă Horia ar fi surd:

— Ei, ce-i aici? Ai găsit clenciul?

Horia și-a dat seama că electrolitul, în imediata apropiere a metalului introdus rămâne mai cald, iar spre zonele îndepărtate mai rece. Că această diferență nu se producea în baia cea mică, unde cantitatea de metal e neînsemnată, ci numai aici, unde cantitatea mare de metal influențează temperatura electrolitului.

— Uite-aici, în jurul piesei – strigă Horia – unde pui dumneata termometrul, temperatura e mai mare... Apoi, mai domol: — Din cauza piesei, electrolitul se încălzește mai mult aici, temperatura se ridică la nouăzeci și cinci de grade. Iar eu am nevoie de optzeci... Degeaba aveam eu optzeci în celelalte puncte... Tocmai aici, unde mă interesează pe mine să fie optzeci, aici e mai mult... Uite de ce nu reușeam...

— Păi asta ni s-a întâmplat și nouă atunci cu paragelul, se luminează Barotă. Ne trebuie un agitator. Să uniformizăm temperatura, așa am făcut și noi atunci... Doar am vorbit de agitator...

— De unde să-l iau acum?

Horia era atât de fericit, că nu mai vedea în fața ochilor. Barotă pune mâna pe o baghetă de sticlă.

— Poftim!

— Nu, ține-l dumneata. Trebuie să agiți tot timpul baia.

— Mie-mi spui?!

Și, în timp ce agita lichidul, Horia, cu inima bătându-i de parcă ar fi trebuit în clipa următoare să smulgă o stea de pe cer, scoase bucata de oțel din baie și, transfigurat de parcă zeci de reflectoare aruncau asupra lui lumina, i-o întinse lui Barotă.

— Argint curat! Aur alb... Ce zici?

Și Horia luă câteva bisturie, le introduse în baie și, fără să spună vreun cuvânt, aștepta, nu ca un inginer, ci ca un copil, să se repete minunea... Apoi, scoțându-le pe rând, i le arătă lui Barotă.

— Ei, ce zici, lucesc? Taie?... Sunt ascuțite? Și, tot el, cu naivă mândrie: Uite, taie ca briciul... Și, smulgându-și un

fir de păr din cap, îl taie cu bisturiul în două.

Barotă luă cuțitașul și, la fel de copilăros, întinse ușor ascuțișul pe încheietura mâinii. Horia îl luă de braț.

— Să mergem... Uite ce noapte frumoasă!

Bolta era sinilie, stropită cu paiete de argint.

— Să mergem – spuse Barotă. Geta o să ne facă un ceai.

Horia era atât de turburat, încât nu mai putu scoate un cuvânt. Cum de-a înțelea Barotă că dorința lui cea mai mare ar fi s-o vadă pe Geta? Să-i spună: „Acum știu ce fel de om e tatăl tău. Acum te înțeleg...”

— Dar poate s-a culcat – încearcă o ezitare de bună creștere.

— Sunt sigur că fetele mele mă așteaptă. Avem și o sticlă de vin... Am pregătit-o ca s-o sărbătorim pe Voica.

O umbră trece peste bucuria lui Barotă. E ziua lui Victor. Sindrofia de sus nu-i pentru fata lui o încercare prea grea?

— Nu știu cum să-ți mulțumesc... spune Horia.

— Lasă, o să ai prilejuri destule... Dacă Geta o să fie mulțumită... Și căutând să-și stăpânească tulburarea: Să știi că fata asta nu-i ușor de strunit.

— Știi! – se repezi Horia.

— Ei, cum așa? Vă cunoașteți numai de câteva luni.

— Mă cunosc pe mine de 25 de ani.

Horia îi amintea lui Barotă propria lui tinerețe.

— Dar pe ea, „mâța blândă”... o cunoști? Sau ea nu intră în socoteala asta?

— Mai întâi nu mi se pare blândă...

— Ei, asta-i bine... E bine că ți-ai dat seama... Ai văzut că din te miri ce se întunecă și începe să tacă, și tace, și crește în ea supărarea, ca un aluat în care ai pus drojdie și l-ai așezat pe marginea plitei.

— Asta mă scoate din sărite. Aș vrea, când o supără ceva, să-mi spună fără ocol... Așa, de la obraz. Să vedem ce-i de făcut, poate are dreptate...

— Sigur, așa ar fi bine... Dar ea nu-i așa cum ar fi bine, nu e așa cum vrem noi, e așa cum e...

— Învățul are și dezvăț.

— N-are, Horia, ascultă-mă pe mine. Fetele mele sunt gemene, dar nu seamănă una cu alta. Voica, ce-i în gușă și-n căpușă. Pe ea n-o jignești cu una cu două. Foc de paie, se supără și-i trece. O singură dată și-a pierdut capul, dar chiar și atunci când am întrebat-o: „Te doare tare?” – mi-a răspuns: „Da, mă doare, dar când mă doare, cânt mai frumos. Și pentru mine asta-i totul.” Geta pare mai rece, mai chibzuită, dar e mai pătimașă, mai dârză.

— Lasă că știu eu cum e GETA! – își pierde Horia răbdarea. Și îmi place așa cum e. Și chiar dacă nu-mi place totdeauna, e a mea.

Barotă rămâne o clipă încurcat. Caută să-l înțeleagă pe tânărul ăsta, așa de sigur de el și atât de stăpân pe fata lui. Ar vrea parcă să-i ceară socoteală, ce înseamnă „e a mea”, dar, punându-i ușor mâna pe umăr, îl privește drept în față.

— Așa și trebuie să fie. Eu am alintat-o... Tu să rupi pisica.

— Cum să rup pisica?

— La țară, când ginerele trece pragul casei cu mireasa în brațe și-i iese pisica în cale, lasă mireasa jos, ia pisica și-o rupe în două... ca să vadă nevasta ce bărbat strașnic este el, și să-i știe de frică.

Și Barotă începe să râdă cu poftă.

Horia ascultă acest râs sănătos, familiar, pe care parcă în copilărie, cândva, îl mai auzise, care parcă-i însoțise primii pași, primele jocuri, și după care, fără să știe, tânjise.

— Trebuie să inventăm altceva, metoda cu pisica e depășită...

Horia privea acum cu ochi senini de copil pomii niși de petale. În copaci sclipea câte o stea jucăușă. „Viața e totuși frumoasă. Totuși... totuși...”

Capitolul XVI

— Spune, Miso, cum îl chema pe ăla care ținea pământul în cap?

— Atlas! – și, privind-o pe Clemansa cu bănuială: — Spune drept, nu l-ai visat pe Barotă în chip de Atlas?

— Da... Nu... – se bâlbâi Clemansa. — Am visat că umblă musafirii în cufăr și m-am repezit să văd ce și cum. Când colo, în bucătărie, mă pomenesc că dă unul peste mine. Unul din ăia cu chica netunsă. Vorba ta, Miso: să-l duci la tuns ca pe cățelușii flocoși... Mi-e frică să nu-mi fure sifoanele... De câte ori e o sindrofie la noi în pod, dispar două-trei sifoane...

— Cum adică, fură lumea asta bună?

— Ei, nu fură, dar ia... și pe urmă le vinde.

— Și-ți aduc banii?

— Aș, de unde! Cumpără vin cu sifoanele mele... I-auzi, Miso, ce cântă! Nu e *Steluța*? Și Clemansa începe să fredoneze: — „Tu care ești pierdută în neagra veșnicie...”

— Isprăvește, că mi-e rău și romanțele astea totdeauna mi-au făcut greață.

— *Steluța*? Vai, Miso, ce melodie. A compus-o vărul nostru Florescu. Să știi că de la el a moștenit Victor talentul.

— Te-am întrebat dac-a venit...

— Nu știu, că m-a furat somnul.

— Și l-ai visat pe Barotă?

— Vai, se poate... nici pomeneală.

Privirea Artemizei avu o licărire de satisfacție. „Pe cine va minți Clemansa când eu n-o să mai fiu? De cine se va feri? Cui îi va pune întrebări? Cine îi va răspunde? Dar oare s-ar putea să nu mai fiu?” întrebarea i-a venit de multe ori în minte în ultimele zile, dar a gonit-o în grabă. „Sunt lașă? Nu. Nu de moarte mă cutremur... dar nici de

veșnicia ei. Moartea, să fie sănătoasă, când are să vină, am să-i spun: «N-am trăit degeaba... Nu-mi face plăcere să mor, dar nici n-am să mă tocmesc cu dumneata.» Și un surâs amar îi strânge gura, îi subție buzele albe. Șampania trebuie să fie cu pricina... Niciodată n-a suportat șampania. I-a plăcut vinul bun. Dar cu Elena n-a fost chip... A stăruit ca niciodată. Excesiv de veselă, cu sticla înfășurată în șervet: „Hai să ciocnim de ziua lui Victor!...” Nu mai părea deloc îngrijorată de lipsa lui Victor. Repeta: „O să vie. Are o ședință și pe urmă vine.” Zâmbea misterios: „Vine...” Într-o mână ținea o farfurie cu tort de moca, în cealaltă sticla de șampanie și o îndemna: „Hai, Miso, lasă regimul...” Purta o rochie transparentă, rochia roșie de seară a Clemansei, dar fără juponul lung de tafta. I se vedeau picioarele, ca niște fuse, de la genunchi în jos. Cred că atunci m-a apucat o amețală... Sau poate din pricina Armandei, care, spălăcită cum e, și-a pus o rochie roz ca petalele de trandafir, din care se făcea dulceață, în copilăria ei. Ligheane pline de petale, pentru o dulceață care nu-i plăcea.

— Clem, de ce ți-ai pus și tu capotul ăsta de culoarea zmeurei? Parcă v-ați vorbit, să veniți aici la mine în culori leșinate, de șerbeturi, de dulcețuri, de compoturi și siropuri!

Clemansa vede pe masă resturile de tort și de pișcoturi și se miră că Misa, care nu suportă un băț de chibrit în scrumieră, rabdă toată mizeria asta. Deodată își dă seama că paharele sunt ale ei.

— Paharele! Le aveam în bufet... Încuiate... Cristalele mele! Și-o fi potrivit cheile! Elena e în stare să-mi umble și în cufăr... M-a întrebat de un combinezon de tafta... Mă duc să văd, Miso!

Dar Artemiza îi apucă brațul cu toată puterea. Capul i se învâртеște, stomacul i se strânge, o vede ca în vis pe Elena cu rochia transparentă și vomită.

Capitolul XVII

Victor se îndrepta fără grabă spre casă. Nu e ușor să suportți o ședință de opt ore și să pleci cu un vot de blam în spinare. Parcă ar avea o cocoasă. Poate că e mai bine așa. S-a spart buba. A curs puroiul. Dar n-a fost ușor... Nu-i ușor să stai cu sufletul la gură, să vezi cum trece atenția de la unul la altul, cum îți vine rândul să fii arătat cu degetul... Ai lașitatea să speri că numai tu vei scăpa. Aștepti o minune când deodată auzi: „Un demagog, un stângist...” Și cine te arată cu degetul? Cel mai bun prieten... Costache! Da, mi-a fost devotat – trebuie să recunoască Victor – poate prea devotat. Era sigur că toate mi se cuvin, pentru talentul, pentru cultura mea. Credea în cinstea mea sufletească. N-am să uit spaima din ochii lui, când Nicoleta a declarat cu glas tare că trăiește cu mine! Privirea lui asupra mea... Cred că așa s-a uitat Cezar când Brutus i-a înfipt pumnalul: „Tu, Victor, tu prietenul meu!”... Credeam că știe... Și doar i-am spus. Mă credea beat. Nu-și închipuia că sunt în stare de o ticăloșie... Și Victor își închipuie că-i povestește Artemizei ce s-a întâmplat: La început am fost criticați toți trei că umblăm prin cârciumi, ne îmbătăm. Costache mai ales a fost luat în târbacă. I se imputa că ascultă anecdote reacționare, că râde și face haz de ele. Întrebat dacă știe că Nicoleta nu e fata unui inginer dispărut pe front, așa cum declarase ea, ci a unui mare antreprenor de case care a lăsat blocuri neterminate și a fugit în străinătate cu banii, Costache a spus că nu știe. Eu știam, dar am negat. Centrul atenției a trecut, atunci, de la Costache la Nicoleta. A fost chemată să iasă în fața sălii pline. Cerul era purpuriu. Obrajii ei, la fel. La toate întrebările Nicoleta a răspuns da! A mărturisit fără rușine că trăiește cu mine. Costache aștepta să neg. Mi-era milă de el, mi-era rușine

de mine. Costache era singurul om care credea în mine. Știam că e cinstit și o iubește pe Nicoleta. Am tăcut. N-aveam ce să spun, n-aveam nicio scuză. M-am liniștit când, cu tot calmul ei aparent, încolțită, și-a ieșit din sărite și a mărturisit că mai are legături de dragoste cu alți doi studenți... Erau prieteni între ei, și nu știa unul de altul. Furioși că au fost trădați, a început fiecare să spună tot ce știa despre Nicoleta: că urăște regimul, că umblă prin cârciumi, că vine acasă la mine unde se fac orgii. Costache, întrebat dacă e adevărat, a făcut semn că nu poate vorbi. Buzele îi tremurau fără să poată scoate un cuvânt. Înțelegeam tot ce se întâmplă cu el. Așteptam să vorbească. „Am fost înșelat în dragostea mea – a spus – în încrederea mea în prietenie. Mi-e foarte greu acum... Dar nicio sancțiune n-o voi socoti prea aspră. Trebuia să știu că, de la anumite poezii de sertar, de la anumite anecdote până la ura împotriva regimului e numai un pas... Trebuia să fiu necruțător, să smulg masca de pe fețele astea...” Și a arătat spre Nicoleta, spre mine. S-a cerut excluderea noastră. M-am uitat în jurul meu și parcă nu înțelegeam ce se întâmplă. Nu știam că sunt atât de legat de Costache, că ar putea să mă doară atât! Nu știam cum m-am legat de fiecare. Parcă mă aflam în fața unei prăpăstii și cineva se pregătea să-mi dea un brânci. Dar cred că în privirea mea era atâta groază și o rugămintă atât de disperată, încât s-au găsit oameni care mi-au sărit în ajutor, m-au apărut. Au vorbit de talentul meu, de curajul meu, de exigența mea artistică, de generozitatea mea. Nu știam că sunt atât de iubit, atât de prețuit. „Are talent.” Și, din felul cum vorbeau despre talentul meu, aflam că am prieteni tocmai în clipa în care-i pierdeam. Mama îmi băgase în cap că numai ea mă iubește. M-a împiedicat să cred în ceilalți, să cred în ceva, să zbor cu propriile mele aripi. Mi le-a frânt de îndată ce am avut un elan. Totuși, în timpul ședinței, când cineva a îndrăznit s-o atace, i-a luat apărarea... Și chiar acum când

urca scările, imaginând îngrijorarea ei, se simți încărcat de afecțiune. Ușa era încuiată. Nu se aștepta. Nu-i nimic, o să treacă pe la Artemiza să-i povestească toate prin câte a trecut. Ea găsește soluții în orice împrejurare...

În capul scării, Victor ascultă vociferările din pod. Dar în loc s-o ia la dreapta, spre bucătărie, o ia la stânga, trece prin odaia Clemansei și dă buzna la Artemiza. Dar se oprește în prag. Misa vărsa. Clemansa îi ținea fruntea peste lighean.

„Bătrânele s-au îmbătat!... Cum au ajuns în halul ăsta! Trebuie să fi năvălit diverși nepoți și verișori să ciocnească cu ele, și-au bătut joc!” Furios, trece prin bucătărie, vrea să intre în pod să-i dea afară pe toți, dar, găsind ușa crăpată, se oprește, după obiceiul Clemansei.

„Nu se poate!” Victor strânge pleoapele, ca să poată deschide apoi ochii mai bine. Elena, într-o rochie ca flacăra, îmbrăcată peste un combinezon prea scurt, părea, după părerea lui, goală. Un omuleț agitat, pirpiriu, care – după unele povești auzite în casă sau unele fotografii din album, trebuie să fie „generalul”, fostul logodnic al Misei – gesticula și sărea, ca și când ar fi fost tras de sfori nevăzute. În mână avea un pantof, pe care-l băga sub nas vărului Basil.

— Dați-mi voie... Am zis pinteni de argint și lamă de Saumur... Când zic lamă de Saumur, eu știu ce vorbesc... – se supără generalul. — Să bem un pahar pe chestia asta, să ciocnim cu frumoasa Elena...

Dar vărul Basil, fostul cavalerist, părea foarte supărat:

— Mon général, dumneata să te ocupi de istorie și geografie. Eu, personal, am purtat pinteni de Saumur...

— Dați-mi voie – se îndârji generalul – pintenul e pinten și – arătând călcâiul pantofului – are aici, în coadă, o tijă cu o rotiță, pe când lama...

Dar cavaleristul, bătându-se cu pumnul în piept repeta:

— Pinten, mon général. Eu, personal, am purtat pinteni

de Saumur... Și, ca să fie mai convingător, își izbi călcâiele militărește și dădu pe gât paharul cu vin.

— Lamă de Saumur și pintoni de argint – se răstește generalul, și, ridicând pantoful în aer – ofițerii ruși aveau pintoni de aur...

— Și atunci, mon général – sughițe vărul Basil – 'mneata pretinzi că eu mint? Și atunci, 'mneata crezi că eu n-am purtat cizme Chantilly?

Generalul ridică un deget amenințător.

— Chanteclair! Am zis pintoni de argint și lamă de Saumur.

Și, supărat, aruncă pantoful Elenei în aer.

De departe cineva strigă: Banco!

Pe fereastra deschisă intra fără cruțare aerul rece. Artemiza parcă înviase din morți. Privea ca pe un miracol puzderia de stele și mirosea cu plăcere rufele curate, proaspăt schimbate și mâinile spălate cu săpun de lavandă. Dar grija ei în legătură cu Victor revenea dureroasă.

— Spune, Miso, tu crezi că se mărită fără biserică fetele lui Barotă?

— Fără.

— Nuntă fără biserică! strâmbă din nas Clemansa.

— Fără lăutari să nu fie!

— Mie și acum îmi pare rău că nu m-am cununat cu Mac la Sfântu Iosif. Să ne cânte orga din *Lohengrin*...

— Și fără orgă, crezi că nu-ți pune coarne? – căuta s-o încerce Artemiza. Și, în gândul ei: „Trebuie să aflu, dacă știe sau nu. Nu vreau să mor până nu aflu...” Un fel de nerăbdare de a pune ordine în tot ce era nelămurit, un fel de presimțire că evenimentele se precipită nu-i mai dădeau astâmpăr. N-ar ști să spuie ce evenimente. Dar ar vrea să scape de sindrofia din pod, de invitații Elenei. Ar vrea să stea de vorbă cu Victor. „Țiu la el ca la ochii din cap”, își mărturisește într-un moment de slăbiciune. „Aș

vrea să realizeze el visul meu. Aș fi vrut să ajung o mare actriță, dar prejudecățile, timpurile mi-au stat în cale. Timpurile s-au schimbat. Lui, nimic nu-i stă în cale. Văd că scrie toată noaptea. Mi-a stilizat sonetele și a început să le traducă el mai departe... Dar poeziile lui? De ce nu mi le mai citește, de ce nu le publică? E veșnic nemulțumit, sceptic. Fuge și de formule care-l îngrădesc, și de cele depășite, de drumuri bătute. Caută. Se caută... Nu-i limpezit sufletește. Pentru Costache, fiecare vers tipărit e o victorie. Are fascinația prezentului. E sincer în tot ce face. Victor are nostalgia sincerității și un ochi critic necruțător.” Totuși e convinsă că o să răzbească. Trebuie să stea de vorbă cu Victor, trebuie să-i spuie sau mai bine să-i scrie.

Clemansa stătea ca pe jeratec:

— Miso, m-aș duce să văd...

— Ce să vezi, Clem? Stai aici și spune-mi de ce mă pândeai într-o seară când mă înapoiam acasă? Stăteai în poartă. Mă așteptai. De altfel, seară de seară mă pândeai când mă-ntorceam acasă. E mult de-atunci. Dar ia adu-ți aminte... Și nu te mai uita la mine așa... Numai porcul are o privire sticloasă, ca a ta. Se vede că nu cunoaște adevărata frică... Singura lui frică e că va fi tăiat. Intensitatea din privirea lui e numai lăcomie, dincolo de care urmează o indiferență – eu aș numi-o porcină. Dar despre altceva vorbeam. Da, eu mă mutasem aici, voi locuiați dincolo, în casa tatei. De ce mă pândeai la poartă, când mă înapoiam de la treburile mele? De ce mă pândeai, de ce stăruiai să vin la voi? Mac pândea și el la fereastră. De ce mă pândea? De cum mă vedea intrând, se repezea să-mi pună un scaun sub c...

— Vai, Miso, urât mai vorbești!

— Lasă asta și răspunde-mi: de ce erați voi în întrecere: „Vrei o cafea, Misico? Uite, am pus de cafea. E gata cafeaua... Vrei un pahar de vin bun? Un coniac... Un măr ionatan?”

Clemansa respiră, în sfârșit, liniștită:

— Miso, știi, noi te iubim...

— Bine, bine. Dar chiar așa, ca să mă pândești și să mă duci în casă la voi seară de seară, aproape cu forța!

— Vezi, Miso, ca să spun drept, noi ne mai și plictisim câteodată... Mac se plimba prin casă cu mâinile la spate, eu dădeam pasiențe... Tu știai câte-n lună și în stele... Ne mai dezmorțeam...

— Va să zică asta era...

— Sigur că asta. Tu toate le știai, Miso, toate noutățile. Și acum tot așa. Chiar mă gândesc, când tu n-ai să mai fi...

— De ce crezi tu că n-am să mai fiu?

— Fiindcă tu ești mai mare... – răspunde Clemansa serioasă.

Artemiza ar vrea să râdă, dar nu are forța. Schițează doar o grimasă.

— Da, ai dreptate, eu sunt mai mare și, pe deasupra, am icter... Nu-i așa, Clem, că te gândești și la asta? Parcă așa a-nceput și boala lui Mac. Numai că el a acceptat operația... N-a știut că l-au deschis și l-au închis. Eu refuz să mă taie...

— Lasă, Miso... Acolo a fost altceva. Și, vrând să schimbe vorba: — la spune, tu care le știi pe toate, crezi că ăștia, așa cum ar fi vecinul de jos, crezi că se mărită fetele lui fără zestre?

„Nu-i proastă soră-mea, e șireată, gândește Artemisa, altminteri nu se poate. Toate certurile mele cu Mac aveau loc sub nasul ei, certuri camuflăte, bineînțelese... Insulte! Eu, prefăcându-mă că povestesc un proces pe care îl studiam, ajungeam la concluzia că bărbatul e o bestie! El istorisea, chipurile, pățania unui prieten și ajungea la concluzia că femeia e o târfă!... Clemansa dădea pasiențe și arbitra aceste discuții. Și, culmea, ținea cu femeia, apăra târfa... Știa că e vorba de mine? Atunci e și mai ciudat...”

— Ascultă, Clem...

Prin ușa întredeschisă, Victor văzu înșirat pe lada Clemansei grupul eteroclit: cele patru mătuși de la Cotnari și scumpa lor nepoată, Armanda.

Vărul Julien, cu figura lui prețioasă, nasul lung, subțire, privirea mioapă cu ochelarii de sticlă groasă, gusta încântat dintr-un pahar de vin. „Delegația” vorbea pe diferite voci, dar exact ca din carte, și precipitat, să nu-și piardă șirul.

— Conține alcool etilic, care... însoțit mai ales în țările calde... de slabe proporții de alcool propilic, butilic, aminolic, caproic, etcetera... explica „lasca”, cea mai în vârstă și mai uscată dintre mătuși.

— Un procentaj foarte variabil de zahăr, albumină, urme de coritină, atât de utile pentru materia cerebrală, completa bondoaca, ducând arătătorul la tâmplă.

Iar a treia, cu vocea pițigăiată:

— De asemenea și eter oneantic și eterat, veritabile parfumuri...

Julien, buimăcit, își potrivea ochelarii.

— Și acid carbonic, două grame la litru – adăugă Armanda, cu glasul duios: E contra insensibilității mucoasei gastrice... Și se opune la oxidarea vinului care, când se produce, e fatală buchetului... Și, văzând că mătușile nu intervin, încheie curajos, ca la examen: — Acidul succinic cu glicerina este factorul preponderent în savoea vinului...

Amețit și neștiind cum să scape de erudiția „delegației”, Julien păru încântat de apariția unei femei planturoase, gătită cu o capă de vulpi argintii, peste o rochie uzată, înflorată, care-l luă de braț.

La început, pe Victor îl zăpăci această lume scoasă parcă din naftalină și adunată la sindrofia din pod. Dar, ca-ntr-un tablou de Breughel, începu să se deslușească treptat fiecare personaj cu individualitatea lui proprie, cu

anecdota pe care și-o amintea. Capul de cal era Yvonne, „domnița”, cu care maică-sa visa să-l însoare, încă de pe vremea când era țânc. Bébé Cadum, fiul celui mai mare garaj de automobile – care fusese pe vremuri obez, părea acum ca un sac golit. Dinu Iepureanu, inginerul, semăna cu Harold Lloyd. Lita, nevasta lui, era acea Rachel de care Victor fusese îndrăgostit în copilărie. Porțelanul de Saxa se mai ofilise, dar ochii erau adevărate turcoaze. Lita umbla tot pe vârfuri, gata să danseze un menuet. Spre uimirea lui apăru Nicoleta, cu rochia udă, de parc-ar fi scăpat de la înec. „Cum o fi îndrăznit, după cele ce s-au întâmplat, să vie aici? I-am interzis. Și mama știe că i-am interzis. De ce-a poftit-o?” Bébé Cadum o stropea cu un sifon și ea țipa excitată. Toți păreau cu chef, dar nimeni nu era vesel cu adevărat. Lita susținea că Darius Milhaud e unul din cei șase mari compozitori francezi moderni. Dar „domnița” părea oripilată. *Quelle horreur!*

— Dacă-i din familia lui Matei Millo, e văr cu noi – interveni Bébé Cadum, împăciuitor.

Gras, vesel, plin de bani, conducând un Packard altădată, avea mare succes la femei. Judecător la Vidra, își încărcă mașina cu toți cei care aveau același drum, plus o cratiță de sarmale, câteva sticle de vin și ultimele anecdote. Se spunea că e generos și are haz. Acum era șofer de taxi, purta haine prea largi, prea uzate, dar nu-și pierduse buna dispoziție. Era tot atât de incult și amator de fotografii și anecdote picante.

Lita era fericită că se transmite la radio *Le Festin de l'araignée*.

Yvonne, ridicând falca, protesta:

— Asta nu-i muzică!

Dinu luă apărarea soției sale. Căsătoria lui cu Lita fusese, după aceea a lui Julien cu o infirmieră frumoasă, Angela, a doua mezialianță în familie.

— E un balet! – începu Lita.

— De când vreau să-l aud!

Dar Yvonne, furioasă:

— Uo!... Asta-i muzică? Bine că mi l-am adus pe Shelley! – și scoase din buzunar un mic și elegant volum.

Nicoleta luase sifonul din mâna lui Bébé Cadum, care îi oferea batista și-i propunea armistițiu:

— Hai să te șterg pe față și să te pup... pe gât.

Victor înțelegea de ce a fost de-atâtea ori gata s-o strângă de gât, și-i părea rău că n-a făcut-o.

„După opt ore de ședință, și după tot ce i-au auzit urechile, a venit aici la sindrofie? Costache e distrus și ea petrece?”

— Cum te descurci cu politica? – o întreba Julien.

— Cu lozinci din Shakespeare: „*The people are the city*”²³ sau „*Peace, freedom and liberty*”²⁴. Mi le-a scris tante Mis. Mi-a dat o listă întregă și văd că se potrivește.

Domnița citea tare din Shelley.

Lita vroia să asculte *Festinul*.

— De ce n-ai rămas acasă? o repede Yvonne.

— Verișoară, ți-ai pierdut averea, dar țâfna și proasta creștere ți-au rămas intacte.

În consternarea generală se auzi:

— Banco!

Și tot atunci apăru și Elena cu bătrânul Charles-Rodolphe. Victor îl recunoscuse după o fotografie din album. Artemiza îl poreclise Bas-joues. El, când era mic, îi spunea Baju. Baju avea capul mare, picioarele scurte și purta haine după moda lui Schubert, la fel ca în fotografia din album.

Elena, văzând că se îngroașă gluma, căuta să aplaneze conflictul dintre Lita și Yvonne, poftindu-i pe toți la o gustare.

„Delegația” începu să împartă salata de boeuf și să toarne vin în pahare. Victor înghițea în sec. Îi era sete. I se uscaser gura.

²³ Poporul e cetatea (engl.).

²⁴ Pace, independență și libertate (engl.).

Nicoleta flirta cu Julien.

„Femeile astea au inimă de piatră”, gândi Victor. Ar vrea să-i spuie Voicăi povestea toreadorului, dar nu-și amintea nici titlul cărții, nici autorul.

— „*La réalité à l'état pur arrête instantanément le coeur*”²⁵, îl cita Julien pe Valéry, ca s-o impresioneze pe Nicoleta.

— Mai schimbă placa, iubitele – interveni Angela, întinzându-i o farfurie bărbatului ei.

La postul lui de observație, așa cum o văzuse de-atâtea ori pe Clemansa – cum de-i luase pe nesimțite obiceiurile? – Victor asculta și acumula revolte: E cu puțință ca nimeni să nu întrebe de el, maică-sa să nu aibă nicio privire spre această ușă unde stă de atâta timp obosit, flămând, însetat? Singura care, din când în când, privea într-acolo, ca o oaie speriată era Armanda, care o ajuta pe Elena, dar ținea să-i atragă atenția lui Bébé Cadum că vinul pe care-l dă pe gât nu-i un vin obișnuit, ci trebuie mirosit, savurat, băut cu grijă, degustat:

— Mie mi-e milă de el.

Mătușile o aprobau dând din cap în același timp, dar vorbind pe rând:

— Are tinerețe, maturitate, bătrânețe – spunea tante Eulalie.

— E atent! – se auzi glasul gros al mătușii Amélie.

— E atent! – repeta Eugenie cea lungă și cu glas ascuțit.

Iar Melanie, bondoaca:

— E atent!

— Cine e atent? – întreabă Bébé Cadum.

— Vinul! – îi răspunde „delegația” în cor.

— E atent și primește ecourile vieții, de acolo de unde se află! – spune Armanda, privind spre ușă.

— Din măruntaiele pământului! – o susține „lasca”, pe când surorile ei dădeau din cap.

²⁵ Realitatea în stare pură îți oprește inima instantaneu (fr.).

— În momentul în care vița înflorește, el fierbe acolo, în pivniță, i se adresa Armanda lui Victor, înecându-se de emoție.

Bébé Cadum privea năuc spre fiecare din mătuși și spre nepoata lor, care continua de dragul lui Victor:

— Când în lumina aurie a toamnei, în podgorii, oamenii culeg strugurii, vinul, jos, în hrube se agită, fierbe.

— Fierbe! – aproară mătușile.

Lui Victor i se uscaser cerul gurii de sete. Vedea cum se duc una după alta sticlele de Cotnar, acont pentru viile pe care urma să le primească de zestre, dacă s-ar însura cu Armanda și, furios, își dădea seama că nimeni nu se întreabă unde e sărbătoritul. Fiecare își urmărea pe cont propriu o idee și factorul cel mai important părea să fie reminiscența.

— Banco! – strigă deodată Charles-Rodolphe, apărând în prim-plan, de braț cu generalul. Unul cu capul prea mare, celălalt ca un șoricel. Dar la fel de semeți.

— Să nu ne-mpotrivim răului, mon général, să-l stârpim, adică să bem paharul până la fund! Banco! Jii minte la Monte Carlo, la Casino, ce banco i-am tras?

— Pardon. Pardon, Prințule. Să nu smulgem vița cu rădăcină cu tot... Să desființăm beția, dar să lăsăm via.

Lui Charles-Rodolphe îi tremura mâna în care ținea paharul.

— Banco!

— Prințule, să bem Bruderschaft!

O clipă, Victor nu mai auzi decât ciocniri de pahare, de furculițe și farfurii. „Domnița” înfuleca pe nerăsuflăte. „E vorace în aspecte placide” – spunea despre ea Artemiza.

În clipa aceea se auzi glasul cristalin al Litei:

— la uitați-vă cu câtă poftă mănâncă asceta noastră! „Domniței” îi scăpă furculița din mână, ochii ei scăpărară de ciudă și, ridicând farfuria cu salată de boeuf deasupra capului Litei, era gata s-o pocnească, dar Dinu interveni ia timp, prinzându-i mâna. Charles-Rodolphe întreba cu

candoare:

— *Mais de quoi s'agit-il?*²⁶

Elena privea în jurul ei cu disperarea unui om care se îneacă și cere ajutor. Visa de atâta vreme o sindrofie în care să strălucească blazonul ramurii aristocrate a familiei! O sindrofie care să fie și logodna lui Victor! Și acum privea împrejur, fără să-nțeleagă ce se-ntâmplă. Ochii ei parcă rugau pe fiecare să nu se supere, și-i îndemneau să mănânce, să bea. Privirile ei se îndreptau spre ușa întredeschisă, ca și când de acolo ar fi trebuit să vină ajutorul, dar Victor, într-o fâșie de umbră, rămânea invizibil.

Cavaleristul îi întinse Elenei paharul lui și-i șopti ceva la ureche. Dar ea răspunse tare, ca pentru toată lumea:

— *Une femme bien née ignore la passion.*²⁷

Și, în timp ce unii mâncau și beau, incidentul dintre Yvonne și Dinu creștea.

Căutând să împace lucrurile, zăpăcită, Elena întindea mereu o cutie de tinichea „delegației”.

— Prăjituri... Uscături... Serviți, nașă, serviți!

— În caz de conflict armat, râdea Bébé Cadum amețit, eu sunt de partea „Domniței”.

Vărul Basil căuta și el să aplaneze incidentul:

— Floretă, stilet sau bătă?

— La alegere. Cu floreta lupti, cu stiletul ucizi, cu bătă...

— Au fost invitați aici oameni care înțeleg numai de bătă – îl întrerupse Yvonne. Dacă te bagi în tărățe, te mănâncă porcii!

Dar Angela, bine proptită pe picioarele ei și cu mâinile în șolduri:

— Ce vrei să spui, verișoară? Vezi că eu n-am învățat la Oxford... Eu sunt din Crăcăuani...

Haina de vulpe îi căzu de pe umeri lăsând-o

²⁶ Dar despre ce e vorba ? (fr.).

²⁷ O femeie din lumea bună nu știe ce înseamnă pasiunea. (fr.).

Cella Serghi

planturoasă, sculpturală, drapată parcă, în rochia cu flori decolorate. Și, cerându-i parcă socoteală bărbatului ei:

— Asta e lumea mare!? Lumea voastră!

Iar Julien, afectat, grațios și monden:

— *Vous saurez alors ce que c'est que le monde: une réunion de dupes et de fripons...*²⁸

— Zi pe românește! – făcu Angela cu o sinceritate cuceritoare.

Râdeau unii și alții dar fără răutate. Numai Elena disperată din pricina proporțiilor pe care le luase incidentul și căutând să-l acopere, întindea cutia de prăjituri, și cu toate că numai una din mătuși era nașa ei, repeta cu glas de papagal:

— Serviți, nașă, serviți...

— *Le monde* înseamnă „lumea bună” – explica Lita, cu ironie. Când nu rezistă fizicește, țâșnește din ea puroiul.

— Fugi, soro! – exclamă Angela, mai mult fiindcă vedea c-o prinde.

Charles-Rodolphe, încântat, ridică paharul cu vin:

— Banco! – și o sărută pe Angela pe obraz, zgomotos, apoi, candid, către Yvonne: *Qui est cette petite?...* Cine-i fetița?

De data asta, toată lumea se porni pe râs, numai Yvonne rămase înțepată și „delegația”, nedumerită, pe când Bébé Cadum punea la pick-up un disc. Cavaleristul nu știa pe cine să invite la dans: pe Yvonne, pe care voia s-o îmbuneze, sau pe Angela, la care râvnea.

— Junona cu brațele albe, hai să dansăm...

Julien privea stăruitor picioarele Nicoletei proptite pe un scaun, și continua să filosofeze:

— Raționalitatea omenească față de complexitatea vieții e înrudită cu nevoia oamenilor de a-l face pe Dumnezeu cu barbă.

Nicoleta zvârli paharul.

²⁸ O să știți atunci ce este lumea bună : o adunare de înșelați și înșelători. (fr.).

— *La barbe!*²⁹

— Banco! – strigă Charles-Rodolphe, aruncând și el paharul.

— O ședință de spiritism! – propunea Elena invitațiilor ei.

Fața parcă îi era văruiță. Ochii îi ardeau în cap, buzele erau date cu roșu ostentativ, măbind gura într-o încercare de a o face atrăgătoare. Generalul o invită la dans. Dar Elena ridică un picior, ca să explice că e desculță. Generalul scoase din buzunar pantoful și i-l oferi grațios.

— Pinteni de Saumur, lamă de argint.

Victor nu izbutește să recunoască în atitudinile dezmațate ale Elenei pe mama lui. Dacă ar privi cu seninătate și nu otrăvit de dezamăgiri acumulate, ar vedea în stridența Elenei și în tot ce era ostentativ în purtarea ei, ravagiile pe care le-au făcut, în lungul anilor, vanitatea ei nesatisfăcută, snobismul ei stupid. Dacă n-ar fi fost mereu preocupat de el însuși, agresiv cu ea, și-ar fi dat seama că, în ultima vreme, își întreține o ușoară veselie dând pe gât câte două-trei păhărele de rom și fredonând *La fumée d'une cigarette*. „Nu-mi place cum arată maică-ta – spunea Artemiza. Are insomnii rebele, cheltuiește banii fără rost.” Dar lui nu-i păsa. Nici acum nu bănuiește disperarea ei: „Unde e Victor”, și groaza că nu va veni. În mintea ei au început confuziile între ziua teribilă a botezului, când își aștepta bărbatul și clipele astea, când, de ziua fiului ei, lipsește tocmai el, sărbătoritul. „Nu, Victor n-o să mă facă de râs!” – căuta Elena să-și dea curaj, dând pe gât ba șampanie, ba vin, în timp ce el, bețivanul, asista, pentru prima dată treaz, la o beție, și tot ce vedea îl dezgusta, îl scotea din sărite, îl umilea. De unde să știe că, în mintea Elenei, Voica Barotă era acum doctorița și să imagineze panica ei, că au fugit împreună, ca atunci la botez.

În sufletul lui Victor dospea nemăsurat indignarea și

²⁹ Expresie franceză : mă plictisești.

dorința de a se răzbuna pe Nicoleta. Povestea toreadorului nu-i dădea pace.

Elena o arăta cu degetul pe Lila.

— O să danseze...

— Hai, Salomeea! – o încuraja Nicoleta. Și, ridicându-și poalele rochiei: Dacă nu, dansez eu!

„Iată femeia din pricina căreia am pierdut-o pe Voica, mi-am pierdut cel mai bun prieten și am luat vot de blam!” scrâșnea Victor.

— Îți aducem pe tavă capul lui Ioan – băteau din palme unii și alții.

— Am nevoie de un voal...

— Cufărul! – propuse Nicoleta.

Se încinse mare veselie în jurul ideii de efracțiune a cufărului. „Delegația” privea, consternată, dezastrul care se apropia. Armanda, care se prefăcuse că nu-l vede pe Victor, îi cerea acum ajutor.

— Banco! – striga Charles-Rodolphe, în semn de aprobare.

— Te-ai ramolit, Prințule! – interveni generalul.

— Aici nu-i Monte Carlo. La sunetul trâmbiței să aliniem în iambi regimente și cohorte...

— La asalt, mon général, striga vărul Basil care, până acum, o înghesuisese pe „Domnița” într-un colț mai întunecat, ca s-o împace.

Victor simțea un gol în stomac. I se învârtea capul și totuși continua să fie curios, să audă, să vadă. Niciodată nu și-a dat seama mai bine ca acum unde se poate ajunge înșirând cuvinte, numai de dragul sonorității lor.

Julien amesteca acum resturile de băuturi din diferite sticle în același pahar, vorbind neîntrerupt:

— După cum amorul adevărat își găsește moartea în însăși împlinirea lui, tot așa poezia materializată în trohee, iambi, dactili, spondei înseamnă eșecul inspirației.

Ochelarii îi căzură. Julien care nu-și lua singur un pahar cu apă (ca să moară cu demnitate) se lăsă jos pe vine,

apoi în patru labe, ca să-și caute ochelarii.

— Sunt un burlac convins – perora cavaleristul. Și, sughițând: — Contra căsătoriei și înmulțirii. *In vino veritas.*

Pe Victor începe să-l intereseze felul cum se oglindea în fizionomia celor din jur o frazeologie lipsită de sens.

— Cea mai bună poezie e cea care n-a fost scrisă, și cel mai frumos amor e cel care așteaptă toată viața – sughiță Bébé Cadum, ca cetățeanul turmentat.

— Dați-mi voie, ori e bună și nu există, ori nu e bună și există... protestă generalul.

— Bravo, generale, de acord: poezia să fie poezie... cu păsările și cu stele – spuse cavaleristul, încântat de el însuși în cinstea gazdei! Să bem! Unde e frumoasa Elena, și de ce e gol paharul meu?

— Banco!

Elena, în fața cufărului, privea cu o curiozitate avidă cum cotrobăiau înăuntru o mulțime de mâini; i se părea că se înmulțesc mâinile și, la rândul ei, începu să răscolească, să răvășească, cu lacomă plăcere, în cufărul Clemansei.

„Delegația” era prezentă. Una cu ochelari, alta cu *face-à-main*, una cu pană, alta cu evantai, toate priveau cu oroare, de parcă în fața lor s-ar fi despuiat un sicriu. Victor privea și el, ca un sacrilegiu, cufărul deschis.

Nicoleta apăru cu un corset de mătase lucioasă, roz, îmbrăcat peste rochie, alergând ca un cal, în timp ce Julien îi ținea șireturile ca pe niște hățuri. Ea fugea, el, vizitiul, o ținea de hățuri și, amețit, făceau ocolul podului. Lila, care găsisese un șal spaniol, dansa pocnind degetele în chip de castagnete. În clipa aceea se auzi un țipăt:

— Hoațo!

Și Victor o văzu pe Angela trăgând din sânul Yvonnei o superbă dantelă neagră.

— „Domnița”! Ha, ha, ha... „Domnița” ... Ha, ha, ha... Șterpelește, „Domnița”! Ha, ha!

Yvonne îi cerea ajutor lui Bébé Cadum. Julien, ca să fie spiritual, își îngroșă vocea și începu să strige și să bată din palme, chemând un personaj imaginar:

— Să vie Osman! Osman, taie-i capul! Unde e iataganul, Osman?

Elena privește aiurită cum se sfâșie dantela trasă de inimile Yvonnei și ale Angelei. Și, în hărmălaia aceea, Armanda, care găsisese în cufăr un album, citea ca dintr-o carte de rugăciuni:

Pe aceasta filă, de vreme-mbătrânită.

De-ți arunci privirea, să nu citești, iubită...

— Pardon – o corectă generalul – „să nu citești, iubito”!

Palidă, cu fața transparentă, cu părul galben-decolorat și ochii de un albastru șters, Armanda continuă cu glasul stins privind spre ușă:

De îți arunci privirea, să nu citești, iubito...

Sunt lacrimile mele...

— Bravo, Ofelia! Hai să dansăm conga...

— Conga...

Toți începură să cânte, să chiuie, să tropăie. Într-un fel de dans în monom, sunt luate până și cele patru mătuși.

— Banco!

„Oare mama va intra și ea în hora asta?” – se întreabă Victor, înspăimântat. „Nu, nu va îndrăzni...” Simte că n-ar suporta. Atenția lui o prinde ca un reflector în lumina lui crudă, și totuși nu vede că, sub zâmbetul lipit, fața ei e numai durere. Nu vede și nu vrea să vadă că firul subțire, hotarul dintre normal și patologic, s-a rupt, că echilibrul șubred s-a prăbușit. Nu-și înțelege partea de vină, lovitura de grație pe care absența lui la această sindrofie i-a dat-o Elenei, și tot ce-a însemnat pentru ea înghețarea acestei petreceri.

Fostul cavalerist, imaginându-și că poartă și acum piteni de argint, ca pe vremuri, la Saumur, o prinde zdravăn de șolduri. Ochiul lui Victor se întind și se umflă ca niște ochi de broască țestoasă. Face doi pași... E în fața mamei lui și-i zvrle în obraz:

— Târfă! ...

Cu nervii biciuiți, cu sufletul strivit, cu buzele strânse ca să-și stăpânească lacrimile, Victor se pomeni în stradă. Respiră cu nesaț aerul rece, curat, își umflă pieptul ca un însetat. La fereastra lui Barotă, aceeași lumină de far.

Se opri, șovăi o clipă, atras și zăpăcit, ca un fluture. „Până acum am ascultat la ușă, acum să mă uit pe fereastră? Ce Dumnezeu, semăn cu Clemansa? Tocmai cu ea? Nu... Nimic nu mă mai leagă de casa asta, și de Voica mai puțin ca orice. Toate femeile sunt la fel. Nicoleta, după tot ce s-a-ntâmplat, petrece, dansează, își dă poalele peste cap. Nerușinata! Cât despre mama... N-am să mă mai întorc niciodată, niciodată!”

Instinctiv își vârî mâna-n buzunar. O sută de lei. „Unde pot să ajung cu o sută de lei? Nu importă. Oriunde... Și apoi? Și apoi am să văd. Un lucru e sigur; nu mă mai întorc. Nu mă mai întorc niciodată. Femeile... toate la fel... Povestea toreadorului? Își amintește... Este de Hemingway. Dar cum se numește? Dacă i-aș spune Voicăi pățania toreadorului m-aș răcori... Ce mai am de pierdut? Când ai pierdut tot, nu mai ai decât de câștigat. Aș vrea să-i văd mutra. Eu, urcându-mă pe fereastră, ea, uluită, înlemnită, obligată să mă asculte. Dar dacă tatăl ei e acasă? Nu-i nimic, spun ce am de spus și dispar fără nicio explicație... O să mă creadă beat? N-au decât să creadă ce vor. Oameniiăștia gândesc după un model mecanic: «Vine de sus, unde-i mare zaiafet de ziua lui. Festinul păianjenului... Sărbătoritul a băut, s-a-mbătat...» Ha, ha, ha... ziua mea! Dacă-aș putea, aș râde în hohote. Râsul te eliberează de o agresivitate refulată. Nu știu cine a spus-o, dar eu am nevoie acum de torente de râs! Am să fac

pe bețivanul. Da, fără nicio introducere, așa, pe nepusă masă, am să povestesc ce-a pățit toreadorul. Am să strig: Banco! Și am să plec mai departe. Fetele lui Barotă o să fie sigure că am înnebunit. Habar n-au ce-nseamnă un act gratuit, n-au auzit nici de Raskolnikov, nici de Lafcadio... Și nici n-au nevoie să audă... Sunt un dobitoc! De ce să-mi pierd vremea? Nu mă mai interesează Voica... Lumea e largă. Hai, Victor, avanti!”

Dar nu făcu nici trei pași și, ca o jucărie mecanică împinsă de un arc cu traiectorie scurtă se întoarce. În fâșia de lumină care ajungea până la ei, în cadrul ferestrei, fetele lui Barotă!

Victor își pierde dintr-o dată curajul. Spera într-o nălucire. Ar fi vrut să le vadă dispărând în neant, cu aceeași halucinantă iuțeală. Dar ele nu se clinteau. Dimpotrivă, îl priveau curioase și rele ca niște pisici siameze.

„Dinadins au pus lumina cu abajurul de metal, așa, ca să-mi scoată ochii. Dar eu nu sunt un șoarece prins în capcană... Și am s-o dovedesc...”

— Pot să vă fiu de folos cu ceva? Și, fiindcă ele tăceau:
— Un toreador – începu pe un ton degajat – se îndrăgostește de o femeie și, ca supremă dovadă a iubirii lui, îi aduce urechea taurului pe care, de dragul ei, l-a răpus.

Geta și Voica nu se clintesc.

— După câțva timp, la un hotel din Madrid, în sertarul noptierei, lângă o cutie goală de țigări Chesterfield, a fost găsită urechea taurului... urechea pentru care toreadorul și-a primejduit viața!

Voica vrea să răspundă. Geta, sucindu-i mâna, o obligă să tacă.

— *Se ridică soarele*, caută să citești, Voica. E un roman de Hemingway...

Voica simțea în mână unghiile Getei care-i porunceau: Taci!

— Aș vrea să știu – urmă Victor, cu același surâs zeflemitor – ce ar fi făcut Voica Barotă?

Voica își eliberă mâna din strânsoarea Getei și, cu același curaj cu care răspundea tatălui ei când era mică:

— Eu aș fi tăiat urechea toreadorului...

— Asta-ți seamănă, domnișoară Barotă! – surâse Victor, ironic.

— Dar poate n-ai înțeles că aici e vorba de un simbol: urechea taurului era omagiul pe care toreadorul îl aducea femeii iubite.

— Era cruzimea bărbatului – îl întrerupse Voica. Nărilor îi fremătau, ochii îi scăpărau. — Urechea taurului e simbolul cruzimii toreadorului. Femeia a fugit mâncând pământul. Ce bine o-nțeleg! Eu aș fi făcut la fel...

Umerii Voicăi se mișcau de parcă ar fi respirat cu umerii. Mânecuțele bufante se umflau. Pupilele se măreau. Parcă era o pisică zbârlită. O pisică mare, gata de atac.

— Nu-nțelegi, Voica, aici e vorba de o dovadă supremă de dragoste. Dragostea unui toreador, nu a unui miner...

— Nu cunosc toreadorii, dar sunt sigură că e mai eroic să lupți cu un munte de cărbune decât cu viața unui animal.

— Și mai util... nu-i așa?

Dar Voica, cu indiscutabila autoritate a tatălui ei, imitându-i calmul, mișcarea sprâncenelor, a nărilor în vânt:

— Da, mai util!

Apoi, către Geta, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat:

— Să închidem fereastra... E frig...

Capitolul XVIII

În pod, beția era pe sfârșite, dar nici Artemiza nu mai avea mult. Cu toate că spunea: „Mi-e mai bine”, n-o lăsa pe sora ei să se îndepărteze cu un pas. Glasul ei era din ce în ce mai stins, trăsăturile feței mai blânde, dar tocmai blândețea asta i se părea Clemansei ciudată. Pentru prima oară, într-o viață atât de lungă, Misa s-a lăsat moale în mâinile ei, să fie spălată, primenită, îngrijită. Pentru prima dată repeta: „Ești o fată bună, Clem”, pentru prima dată sora cea mică îi vorbea Artemizei ca unui copil:

— Acu stai frumos, că mă duc în pod să văd ce-i cu lada.

— Mai bine stai să vezi ce-i cu mine... făcu Artemiza cu un zâmbet care abia se schița. Ia vezi, sunt galbenă?

— Mai mult pe la ochi, suspină Clemansa. Mac tot așa...

— Tot așa? Ce vrei să spui?

— Vai, se poate? Ducă-se pe pustii!

— Cancer?

Clemansa își făcu la iuțeală câteva cruci.

— La ficat e fără dureri, nu-i așa, Clem? Cel puțin uneori... Mac tot așa... A avut noroc... bietu' Mac.

— A avut... o luă pe Clemansa gura pe dinainte. Și sora mamei... ții minte, Miso? O ții minte pe călugărița Agripina? Și-a cumpărat coșciug, că-i era frică de inflație, l-a ținut sub pat zece ani și când l-a vândut, s-a prăpădit, mititica. Și tanti Tinca, o ții minte. Miso? Pierdea ce pierdea și, când se supăra, spunea „pas” și se trântea în popou, pe jos. Poc!

Dar Artemiza nu mai avea umor. Altădată se prăpădea de râs, când își amintea de maica Agripina, de tanti Tinca. Acum...

— Începe cu icter, nu-i așa, Clem? Sau poate se

sfârșește cu icter... Nu-i nimic. Totul e să fie fără dureri.

— Miso, să vezi cum a fost. Mac vroia să mănânce cireșe. Și i-am adus de alea negre, mari și pietroase. Nu mai știu cât a costat kilogramul. Nu m-am uitat. Am luat mai bine de un kilogram.. Aproape două... De unde să știu că o să le mănânce pe toate? Atunci s-a pornit o diaree... Ce diaree! ... Mi-a fost frică să nu puie careva vina pe mine, să nu creadă că am vrut să-l omor!

Pe Artemiza o trecu un fior rece prin șira spinării.

Peste zgomotul din pod țâșneau râsete, exclamații, muzică stridentă. Artemiza ar fi vrut să se ridice, să-și ia bastonul și să se ducă să-i dea afară pe toți, dar își simțea forțele părăsind-o și știa că trebuie să facă economie de forțe.

— Ce Dumnezeu, au înnebunit, aristocrații?

— Micleștii sunt o familie de 500 de ani, de la Ștefan cel Mare... îi apăra Clemansa.

Făcând un efort, Artemiza încerca să se ridice, dar, neputincioasă, lăsă capul pe pernă.

— Spune, Clem, tu știi?

— Ce să știu, Miso?

— Uite, închid ochii și o să-ți fie mai ușor...

Clemansa privi atentă fața asudată, verzuie a Artemizei și, ca să câștige timp, mai întrebă o dată:

— Ce să știu?

— Nu te mai prefac... De atâția ani te prefaci... De atâția ani aștept adevărul... Hai, curaj... Clem... adevărul...

— Care adevăr?

— Știi bine... Clemensa lăsă ochii-n jos.

— Mac? Bănuiam... dar eu ziceam: Ducă-se pe pustii...

— Isprăvește cu prostiile astea! – începu Artemiza să-și piardă răbdarea.

— Uite, Clem, închid ochii și poate nu-i mai deschid, să știi că nu-i mai deschid până nu-mi spui adevărul. Hai, nu te mai codi... Știi că eu și Mac... Hai, curaj... Vezi, am

închis ochii... Aștept... Știi că noi doi... noi doi...

„Uite, închid ochii”, așa spunea Misa când era mică și voia să afle ceva cu tot dinadinsul... Curios, cum și-a păstrat toate obiceiurile: „Uite, închid ochii și, dacă nu-mi spui adevărul, nu-i mai deschid niciodată...” Da, așa o amenința. Și ea, copil – dacă avea cinci ani – speriată că sora ei nu-și mai deschide ochii, răspundea la orice întrebare. Dar acum îi venea greu. Tare greu...

— Ce să știi, Miso?

— Hai, Clem, Clemișor, Clemchen... Hai, acum nu mai are importanță... Tu nu vezi? Încet-încet, îmbătrânim...

— Vai, Miso, cum poți să spui una ca asta?!

— Ei, lasă, nu te speria. Numai eu îmbătrânesc... Tu ești mai mică... mult mai mică... Te-am ținut în brațe, ți-am schimbat scutecele... parcă erai o păpușă... singura păpușă pe care am ținut-o în brațe, am legănat-o... am iubit-o...

Clemansa e înduioșată. Nu-i ușor să te împotrivești Mizei și nici răbdare nu mai avea. O chinuia peste măsură teama că se umblă în cufărul ei. Simțea că se întâmplă ceva acolo în pod. Oamenii când se îmbată sunt în stare de orice. Dar și Artemiza își pierduse răbdarea și, cu o energie neașteptată, îndreptându-și spatele, se pomeni strigând:

— Ce taci ca porcu-n porumb? Spune, știi că eu și Mac...

„Dacă spun. Mă lasă să plec...” socotește Clemensa, care stă pe jăratec.

— Mă duc să văd ce-i cu lada, Miso!

— Spune, știi?

— Eu n-am dat atâta importanță, Miso... Și, sculându-se, își netezi rochia: — Vezi, eu nu m-am potrivit... Nu mi-am făcut sânge rău... Și, aranjându-și părul pe tâmple: — Mac îmi dădea tot ce câștiga, muncea pentru mine... Tu aveai, câștigai bine. Mac avea grijă de mine, îmi dădea tot... Și pensia... mie mi-a lăsat tot... tot.

Ochii Artemizei erau acum ca două lame negre cu sclipiri albastre. Scăpărau.

— Ţezi colea, Clem... vorbeşte...

— Vai, Miso, mă fierbi fără apă...

— Vorbeşte! – ridică glasul Artemiza şi, schiţând doar gestul de a-şi lua bastonul: Vorbeşte, că altminteri oscior nu-ţi rămâne întreg!

— Bărbaţii, Miso, tu nu-i cunoşti...

— Eu nu-i cunosc? Buzele galbene încercară un zâmbet.

— Nişte cotoi, ca Dagobert al nostru. De ieri n-a mai dat pe-acasă, motanu'. Cine ştie pe ce streşini umblă! Şi Victor... Nu vezi? Mac tot așa. Dar casa era casă și masa era masă...

— Da, casa era casă – repetă Artemiza în silă și cu greutate își trecu mâna pe fruntea asudată.

— Mac nu mânca decât din mâinile mele... *De tes propres blanches mains*³⁰, spunea Mac. Poate câte-un aperitiv prin oraş... Şi, tot potrivit-și rochia: Mă duc un pic dincolo să văd ce-i cu lada...

Dar Artemiza n-o mai scăpa din ochi:

— Şi de ce-ai tăcut, dacă ştii?

— Mac spunea: „Nu râcăi murdăria că pute...”

— Da, așa spunea Mac? Şi Artemiza, fără nicio greutate se ridică în coate. Simţea că ar putea acum să umble și chiar să se ia la trântă cu oricine i-ar ieși în cale. — Va să zică ești vicleană, nu ești proastă... De când vreau să ştiu?

— Proastă? Vai, Miso, cum poți să crezi! Bine, tu erai mai mare... Vorbeam și cu Mac! „Misa n-a avut noroc...”

— Da, așa spunea Mac?

Artemiza avea acum o intensitate în priviri care ar fi putut să clatine munții.

— Mac zicea totdeauna ca mine. Noi ne-nţelegeam de minune, doar ştii!

³⁰ Din mâinile tale curate și albe (fr.).

— Ca gangsterii între ei! – scânteiară încă o dată ochii înguști ai Artemizei și, sculându-se pe jumătate, puse mâna pe bastonul de bambus. Ca borfașii, ca hoții! Tremurată buzele ei uscate. — Deschide fereastra. Vreau să văd stelele, cerul... Deschide! Urla ca o fiară înjunghiată. — Aer! Vreau aer! Dă-mi bastonul... Poate că mă întâlnesc cu tâlharul acolo, în codru...

Brațul se întinse într-o supremă încordare și degetele se respirară galbene, uscate, crispate, bâjbâind ca mâinile unui orb.

În clipa aceea, ușile se deschiseră toate și musafirii, înșirați în monom, năvăliră, în cap cu Elena, țopăind, cântând și râzând.

— Conga, conga! – strigau ca sălbatecii.

Clemansa înlemni văzând pe gâtul unei femei o dantelă neagră, sfâșiată, dantela ei de zile mari. Pe umerii alteia, șalul spaniol... „S-a umblat în cufărul meu!” șoptește, dar nimeni n-o aude. Disperată, se întoarce către sora ei să-i ceară ajutor. Dar capul Artemizei căzuse pe pernă, greu, obosit. Clemansa pune degetul la gură și le face semn:

— Doarme, să n-o sculați... doarme...

Elena privea în gol și râdea.

Înfiorată, Clemansa ar vrea s-o întrebe pe Misa: „Crezi că fata noastră și-a pierdut mințile? Crezi că Elena...”

Dar pe fața de ceară a Artemizei, pe fața ei înfrumusețată, înnobilită de moarte, pe masca aceea mai inteligentă, mai vie ca în zilele ei glorioase, un zâmbet zeflemitor a înghețat pe vecie. Iar ochii, pe care nimeni nu se apleca să-i închidă, priveau cu dispreț pe cei care dănțuiau și chicoteau în jurul ei.

Noaptea devenise deodată mai rece, stelele sclipeau prea tare și se mișcau neconținut. Lui Victor nu-i părea rău că s-a oprit în fața ferestrei lui Barotă. Nu-i părea rău de nimic. Pașii lui înaintau grăbiți. Dacă l-ar întreba cineva încotro se îndreaptă, n-ar ști să spună. Dar e

grăbit. Ar vrea să meargă întruna... să meargă, să umble până la sfârșitul zilelor lui. De departe se aude o melodie din *Carmen*: Toreadore... ha, ha, ha... Parcă răsună în junglă hohotele de râs a mii de papagali sălbateci. E convins că Voica a deschis fereastra, că e vocea ei, că-și bate joc de el „Toreadore...”

Pe bulevard, mașini, tramvaie. Oameni, oameni, oameni... Pentru fiecare e o seară ca oricare alta... Soarele o să răsară mâine ca de obicei. Și totul va continua, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat în seara asta. Nimic...

Lui Victor i se pare că de răsăritul soarelui îl desparte acum o noapte fără sfârșit. Că în noaptea asta trebuie să piară lumea amintirilor și umilințelor lui.

Nu mai știa pe unde se află când auzi o tuse care venea de departe. Numai pe Barotă îl poți auzi de la distanțe uriașe. Pașii se apropiau. După mersul apăsător, după vocea plină, și gravă ca un dangăt de clopot, nu putea fi decât el. Alături, cu pasul săltat, un tânăr înalt, ușor adus din spate, cu glasul puțin răgușit, repeziți vesel, cald. Pasionat:

— Visez o motocicletă cu ataș...

Pe peron, vălmășeală de lume, bagaje... Unde pleca fiecare? Unde se duceau toți acești oameni cu boccele, valize, lăzi și rucsacuri? El n-avea în mână decât un plic alb și în suflet o teamă nemărturisită.

Cu un tremur scurt, al mâinii lăasă să alunece plicul în cutia de scrisori. O locomotivă se pregătea să plece, marțială, grea, conștientă parcă de marea ei menire. Lumea se agita, se grăbea, alerga. Fiecare spunea ceva. Striga: să-mi scrii, își lua rămas bun de la cineva. „Să-mi scrii.” Fiecare avea rude, prieteni... Pe el nU-1 conducea nimeni... „Să-mi scrii...” „Am să scriu... Nu sunt sigur dacă am sau nu talent, dar am ceva de spus – și e poate același lucru...”

Lungă plimbare cu Victor până la capătul digului.

— Dacă aş fi pictor, aş picta numai marea. Poate într-o viaţă întregă, într-o sută de tablouri, aş fi în stare să redau schimbările prin care a trecut de când am pornit împreună. Aţi văzut cum sorbea soarele, cum se juca cu razele lui? Pe urmă s-a întristat. Acum începe să sufere, sângerează. Vedeţi acolo spre Doi Mai?... Într-o zi am pornit pe malul mării şi am mers până la Vama Veche, convins că am s-o întâlnesc, dar m-au oprit grănicerii. M-au întrebat ce caut. Le-am spus că sunt îndrăgostit. „Caut o fată. O cheamă Voica.” Nu m-au crezut.

— Sfârşitul Artemizei a fost aşa cum l-ai descris?

— Când coboram scările, am auzit un strigăt. M-am întors. Capul Artemizei zăcea pe pernă, respiraţia îi era grea. M-am apropiat de ea. „Victor, uite bastonul. Du-te dincolo şi dă-i afară pe toţi.” „Mă duc să chem un doctor.” „N-am nevoie. Cu bastonul întins arăta spre Clemansa: Uite doctorul meu. M-a vindecat. Mă simt bine. Pleacă, băiete, nu te sinchisi de mine... de nimeni... Fugi mâncând pământul. Îţi dau bani, uite-acolo în sertar. Ia tot...” „N-am nevoie de nimic.” „Cu nimic n-ajungi departe. Şi tu trebuie să ajungi departe. Fugi... Hai, repede. Las-o pe Voica, las-o să înveţe. Când o să fie pe picioarele ei şi tu pe picioarele tale... Atunci... Dacă nu... apă de ploaie...” Se făcuse frig.

— Să căutăm o cârciumă – mi-a propus Victor. Poate la Cazino, dacă nu s-a închis.

Întunericul venea parcă din adâncurile mării şi puneă stăpânire pe mare, pe plajă, pe dig. Mergeam alături, tăcuţi. Cazinoul era închis, dar pe terasa acoperită eram la adăpost. Ospătarul îl cunoştea pe Victor. Ne-a propus o ţuică fiartă.

— Și plicul pe care l-ai lăsat să alunece în cutia de scrisori, în gară...

— Era pentru Voica. Pe patru pagini – numele ei.

— S-ar zice că o anumită ciudă te împiedică să-i dai viață.

— Dar mă ajută să scriu. *Facit indignatio versum...* Am avut naivitatea sau îngâmfwarea să cred că voi fi un Pigmalion și am dat de o personalitate puternică, rebelă. Voica știa foarte bine ce vrea și unde trebuie să ajungă. Nimic nu trebuia să-i stea în cale, nimeni...

— Încercăi mereu s-o șochezi. De ce?

— Ca să mă răzbun sau să-l răzbun pe tata. Ne-am îndrăgostit de femei care nu știu să iubească. Vor să ne țină în lesă. Noi ne smucim. Nu suportăm lesa. Vor să fie iubite și să rămâie libere. Când își dau seama că se îndrăgostesc, nu ne iartă. Sunt prea independente, prea lucide. Aici, la mare, o fată, ca să se răzbune, mă înșela cu un cocoșat. Era înaltă, statuară. Venus din Milo, dar cu superbe brațe. Furios că se afișa cu el, i-am zvârlit în față cuvinte grele. Dar ea, cu un zâmbet calm, m-a-ntrebat: „Care e diferența dintre voi? El e pe dinafară, cum ești tu pe dinăuntru...” Cred că și Voica mi-a dibuit cocoșa. Și s-a apărat. S-a cabrat, mi-a scăpat. Poate de aceea o iubesc... Sunt femei pe care le iubim toată viața. Nu, o viață nu ajunge. Poate că tata continuă prin mine s-o iubească pe doctorița lui. Știu ce gândiți: „E nebun”... „Ah, dacă aș putea să pun pe cap boneta de nebun – *il berezo a sognali* – spune eroul lui Pirandello; și să alerg pe străzi, să intru în case strigând fiecăruia adevărul! Cum puteți să știți, doamnă, de ce un om a furat, altul e asasin și de ce al treilea – nu prea frumos și pe deasupra sărac – a acceptat să împartă dragostea soției lui cu altul bogat, tânăr, frumos, dacă nevasta îl tratează cu respect și se ascunde cu grijă de oameni! Rana sângerează, dar nimeni n-a văzut-o.” Dar, la urma urmei, eu n-am asasinat, nici n-am furat! Repetam fraze din cărți,

traduceam versurile lui Apollinaire și le ofeream Voicăi fără să citez autorul. „Am în noaptea asta/ O inimă în care vidul/ A săpat, s-a instalat/ S-ar zice că în vidul ăsta cad mereu/ Fără să dau de fund/ Și că nu-i nimic de care să mă agăț/ Din fericire numai în seara asta/ În celelalte mă agăț de tine/ Imaginând frumusețea ta/ Pentru a o ridica extaziat deasupra universului.” Versurile lui Apollinaire exprimau atât de bine ce aș fi vrut să-i spun, încât o lăsam să creadă că sunt ale mele. Dar nu le așterneam pe hârtie, nu le publicam, i le șopteam și voiam să-i citesc în ochi admirația. Da, am iubit-o pe Voica și mi se pare nefiresc să vorbesc despre ea la trecut. Dar am iubit-o, eu așa cum sunt și nu cum ar fi vrut să fiu. „Cum ar fi vrut?” „— Nici tu nu ești Jeanne Hébuterne!” i-am spus odată. „— Jeanne? m-a întrebat Voica. Era frumoasă? Ai iubit-o?” „— Era așa cum am visat-o.” „— Și ea?” „— Ea l-a iubit pe Modigliani.” Voica nu știa cine e Modigliani. „Un mare pictor și un mare bețiv, i-am spus. Se droga, o bătea. Dar Jeanne «pură și blondă ca o madonă de Rafael» îl urma peste tot. «Amanți pătimiși cu înfățișarea unor eterni logodnici»³¹ Au hotărât să moară împreună. Și, fiindcă n-au reușit, el a fost dus la spital și a murit acolo; ea s-a aruncat pe fereastră. Era într-a noua lună.” Voica mă asculta cu ochi sticloși. Parcă erau lacrimi înghețate.

— Ai revăzut-o pe Voica?

— Acum un an... Eu turnam asfaltul pe litoral, Voica venise la Festivalul Filmului de la Mamaia. A trecut pe lângă mine într-un grup de tineri. Nu m-a recunoscut. Era frumoasă, elegantă, cu o pălărie mare de pai, eu în salopetă murdară. Seara am căutat-o prin toate restaurantele. În cele din urmă am găsit-o cu aceiași prieteni. M-am așezat la o masă alături. Nu voiam să pierd un cuvânt. Nimeni nu mă băga în seamă. În atenția tuturor era Voica. Altfel îmbrăcată, altfel regizată... Râdea. „De câte ori trenul se pune în mișcare, Tudor mă

³¹ André Salmon: *Viața lui Modigliani*.

cere de nevăstă. De data asta am strigat: «Da!» Sper că m-a auzit.”

„Ai să te răzgândești, Voica!” – am spus de la masa vecină. Toți au întors capul către mine, mirați, de parcă aș fi fost un surdomut care a căpătat grai. Am plecat fără să spun un cuvânt. Am hoinărit toată noaptea. Plaja era pustie ca un deșert. Marea, neliniștită, parcă aștepta... O aștepta pe Voica. Soarele nu vroia să răsară. O aștepta... Atunci, de undeva de departe, ca un fluture imens a venit cu brațele deschise, ușoară de parcă nu atingea pământul. Am alergat spre ea. Când mâinile noastre s-au atins, s-a ivit la orizont geana de foc. Emoționați și tăcuți, urmăream cum se urcă pe cer, treptat, segmentul încins, cum devine glob de jeratec. Ochii ei măriti mă întrebau dacă o mai iubesc, buzele ei șopteau: „Eu nu sunt Jeanne”. I-am spus: „Nu mai vreau să văd răsăritul soarelui fără tine, Voica, rămâi cu mine”. Voica zâmbea trist: „Eu nu sunt Jeanne”. Nu găseam cuvinte, nu găseam argumente ca s-o conving să rămână.

*Dacă tac, înseamnă că te iubesc, Jeanne.
Sufăr penitența acestui câmp cu violete îngenuncheat,
Subt morile de vânt care macină animale, oameni,
Hrană pentru ciocul lung al stelelor carnivore,
Pe malul mării îmi plimb melancolia ascultând
Lacrima clopotului verde în adâncul mării...*

— Voica, vrei să înotăm departe, departe...

Mi-a cerut s-o iau înainte, că mă va ajunge din urmă. Nu știu cât am înaintat, dar când am întors capul am văzut că sunt singur. Marea era imensă, grea, ca și singurătatea mea. Lacrimile au început să-mi pice pe luciul apei. Am vrut să înot mai departe până la ultima picătură de vlagă și atunci să dispar. Dar mi-am auzit plânsul. Suna lugubru. Soarele era deasupra mea. Mâine va răsări din nou, m-am gândit: totul va fi la fel cum a

fost. Valurile îmi vor aduce la mal hoitul umflat: hrană pentru ciocul lung al stelelor carnivore... Și dacă nu mi-l aduce, tot una... Ce va dovedi moartea mea? „O moarte care nu dovedește nimic.” De câte ori îmi place un titlu, mi-o ia altcineva înainte.

Îl ascultam pe Victor și căutam să găsesc hotarul dintre ce e bun și ce e rău în acest personaj, care nu mai știam dacă este real sau l-am găsit într-o carte.

— Am găsit un motto pentru cartea mea, mi-a spus însuflețit: *For much imaginary was there* – „căci multă imaginație era acolo!” Shakespeare: *The rape of Lucrece*.